

Sukupuolineutraali avioliitto: askel kehityksen tiellä vai yhteiskunnan perustan murentaja?

Vuosina 2010–2013 käydyin avioliittolakeskustelun retorinen analyysi

Salla Valtari
Tampereen yliopisto
Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö
Sosiologian pro gradu -tutkielma
Toukokuu 2014

TIIVISTELMÄ

TAMPEREEN YLIOPISTO

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

SALLA VALTARI: SUKUPUOLINEUTRAALI AVIOLIITTO: ASKEL KEHITYKSEN TIELLÄ
VAI YHTEISKUNNAN PERUSTAN MURENTAJA? Vuosina 2010–2013 käydyn

avioliittolakikeskustelun retorinen analyysi

Pro gradu -tutkielma, 115 sivua + 12 liitesivua

Ohjaaja: Matti Hyvärinen

Sosiologia

Toukokuu 2014

Suomen lainsäädäntö ei tunnusta samaa sukupuolta olevien henkilöiden välistä avioliittoa, vaan heidän parisuhteitaan säädellään lailla rekisteröidystä parisuhteesta, joka hyväksyttiin vuonna 2001. Vuodesta 2006 alkaen avioliittolain muuttamisesta sukupuolineutraaliksi on tehty kolme kansanedustajien lakialoitetta ja yksi kansalaisaloite. Aihe on herättänyt vilkasta keskustelua ja voimakkaita mielipiteitä puolesta ja vastaan. Tutkin opinnäytteessäni aiheesta käytyä julkista keskustelua ja tutkimuskysymykseni on, miten eri mielipiteitä keskustelussa perustellaan. Käytän aineistona Helsingin Sanomissa julkaistuja mielipidekirjoituksia. Aineisto rajautuu TV2:n Homoilta-ohjelman jälkeiseen ja kansalaisaloitteen lähetekeskustelua edeltävään aikaan eli lokakuusta 2010 joulukuuhun 2013. Erittelen ja analysoin keskustelua Chaïm Perelmanin argumentaatiotekniikoiden jaottelun avulla. Vertaan analyysiani parisuhdelakikeskustelusta tehtyihin analyysihin. Vertailun, Michel Foucault'n seksuaalisuuden hallinnan ja Judith Butlerin sukupuolen performatiivisuuden käsitteistöjen avulla pohdin, miten keskustelu toistaa, uusintaa ja liikuttaa paikaltaan seksuaalisuuden kategorioita.

Lakialoitteen kannattajat argumentoivat, että hetero- ja homoseksuaalit kuuluvat oleellisilta ominaisuuksiltaan samaan ryhmään ja siksi heitä tulee kohdella samalla tavalla. He myös määrittelevät avioliiton perustaksi rakkauden, joka mahdollistaa argumentin mukaan samaa sukupuolta olevien pariin sisällyttämisen avioliittolakiin. Tukeakseen väitteitään lakialoitteen kannattajat esittävät ajatuksen tasa-arvon kehityksen tiestä, jolla Suomi kulkee ja jonka seuraava askel sukupuolineutraali avioliittolaki olisi. Nykymuotoisen avioliittolain kannattajat argumentoivat, että avioliitto perustuu naisen ja miehen kykyyn tuottaa ja kasvattaa jälkeläisiä, ja tämän vuoksi avioliittolakia ei voi avata samaa sukupuolta oleville pareille. Väitettä tuetaan kuvailemalla, että naisen ja miehen välinen avioliitto on yhteiskunnan perusta, jota avioliittolain muuttaminen murentaisi. Sekä avioliittolain nykyisellään säilyttämistä että muuttamista perustellaan vetoamalla kristinuskoon. Taustaoletuksen mukaisesti käsite-erottelu, yksi argumentaatiotekniikoista, toimii keinona argumentoida muutosta. Sen käyttö kertonee siitä, että varsinkin kristinuskolla, mutta myös tasa-arvolla, on niin voimakas asema yhteiskunnassa, ettei niitä voida keskustelussa helposti sivuuttaa tai kieltää.

Lisääntyminen argumenttina vahvistaa Michel Foucault'n kuvaamaa seksuaalisuuden hallinnan ja biopolitiikan välistä yhteyttä sekä Judith Butlerin kuvamaa heteroseksuaalista matriisia. Lakialoitteen kannattajat ammentavat myös tuosta matriisista, mutta siirtävät sitä myös paikaltaan. Selkein ero 1990-luvulla käytyyn parisuhdelakikeskusteluun on se, että muutosta ei enää vastusteta homoseksuaalisuuden psykologisoinnilla eli pitämällä homoseksuaalisuutta esimerkiksi sairautena tai psykologisena häiriönä.

Avainsanat: avioliitto, parisuhdelainsäädäntö, seksuaalisuus, seksuaalivähemmistöt, homoseksuaalisuus, heteroseksuaalisuus, retoriikka, argumentaatio

Sisällys

1 Johdanto.....	1
2 Avioliitto ja perhe-elämä Euroopassa.....	2
Avioliiton sääntely.....	2
Perhepolitiikka.....	4
Perhe-elämä Euroopassa.....	5
3 Seksuaalivähemmistöjen oikeudet.....	7
Seksuaalivähemmistöjen oikeuksien kehitys Suomessa.....	7
Samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteiden sääntely.....	9
Keskustelu parisuhdelaista.....	12
4 Seksuaalisuuden hallinta ja toistaminen.....	13
Michel Foucault: seksuaalisuuden dispositiivi.....	14
Judith Butler: sukupuolen performatiivisuus.....	17
5 Aineisto ja metodi.....	19
Aineiston valinta.....	19
Metodin valinta.....	21
Argumentaatiotekniikat.....	22
Assosiativinen argumentointi.....	23
Dissosiativinen argumentointi.....	31
Eri argumentaatiotekniikoiden käyttö.....	34
6 Analyysi.....	35
Nykyistä lakia kannattavien argumentit ja niiden vasta-argumentit.....	36
Avioliitto on naisen ja miehen välinen liitto.....	36
Perinteet.....	37
Avioliitto on yhteiskunnan perusta.....	39
Lisääntyminen.....	41
Lapsen etu ja adoptio.....	43
Raamattu ja Jumala.....	44
Kirkko.....	51
Muut nykyisen lain säilyttämistä tukevat argumentit.....	59
Lakimuutosta kannattavien argumentit ja niiden vasta-argumentit.....	64
Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja oikeudet.....	65
Sukupuolten välinen tasa-arvo.....	73
Moniarvoisuus.....	76
Homojen syrjinnän vastustaminen.....	79
Mitä homoseksuaalisuus on.....	83
Rakkaus.....	86
Muut hyviä seurauksia lupaavat argumentit.....	89
Suomalaisten enemmistö kannattaa lakia.....	90
Muutkin maat ovat hyväksyneet lain.....	91
Muut lakimuutosta tukevat argumentit.....	94
Koonti: käytetyt argumentaatiotekniikat.....	96
7 Johtopäätökset.....	98
Käsite-erottelu, muutoksen tekniikka?.....	98
Assosiativiset argumentit taipuvat moneen.....	101
Yksilö ja yhteiskunta.....	101
Suuri kysymys: kehityksen tie vai perustusten turvaaminen?.....	102
Avioliitto- ja seksuaalikäsitykset.....	103
Miten avioliittokeskustelu on muuttunut.....	104

Seksuaalisuuden ja biopolitiikan yhteys.....	107
Hetero- ja homoseksuaalisuuden kategorioiden toisto.....	108
Tutkimuksen merkittävyys ja mahdollinen jatko.....	111
Lähdeluettelo.....	113
Digitaaliset lähteet.....	114
Liite 1.....	116

1 Johdanto

Laki samaa sukupuolta olevien parisuhteen rekisteröinnistä hyväksyttiin vuonna 2001. Laki oli kompromissi, koska avioliittolakia ei oltu valmiita avaamaan. Lain vastustajat olivat varmoja, että parisuhdelain hyväksymisen myötä avioliittolakiakin on myöhemmin helpompi muuttaa. Osa lain puolustajista vakuutti, ettei tarkoitus ole koskea avioliittolakiin, kun taas osalle parisuhdelaki oli todellakin vain kompromissi.

Ensimmäisen kerran avioliittolain muuttamisesta sukupuolineutraaliksi tehtiin lakialoite vuonna 2006 ja aktiivisesti aiheesta on keskusteltu ainakin vuodesta 2008 alkaen. Aiheesta tehty kansalaisaloite on nyt keväällä 2014 valiokuntakäsittelystä, jonka jälkeen aloite tulee kansanedustajien äänestettäväksi suureen saliin.

Aihe on herättänyt voimakkaita kannanottoja puolesta ja vastaan ja se on kietoutunut muihinkin yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Huomiota herättävin esimerkki lienee TV2:n järjestämä Homoilta-ohjelma, jossa keskusteltiin sukupuolineutraalista avioliittolaista. Ohjelmassa kirkon ja kristinuskon nimissä esitetyt kommentit homoseksuaalisuudesta herättivät kohun ja ohjelman jälkeen kirkosta erosi kymmeniä tuhansia ihmisiä.

Suomessa vähintään seitsemättä vuotta käytävä keskustelu sukupuolineutraalista avioliittolaista voidaan nähdä osana useampaa kehitystä ja keskustelua. Se on osa samaa sukupuolta olevien parisuhteiden sääntelystä käytyä keskustelua, jonka voidaan sanoa alkaneen 1990-luvun alussa, kun oikeusministeriön mietintö ensimmäisenä valtiollisena dokumenttina totesi, että samaa sukupuolta olevien parien asemaa säätelevä laki olisi tarpeellinen. Toiseksi, se on osa laajempaa seksuaalivähemmistöjen oikeuksien kehitystä, joka alkoi 1900-luvulla homoseksuaalisten tekojen poistamisella rikoslaista vuonna 1971. Homoseksin dekriminialisointi on myös osa kehitystä, jossa aikuisten ihmisten välisen seksuaalisen käyttäytymisen kontrollia on vähennetty asteittain 1900-luvun kuluessa. Osana tuon kontrollin vähenemistä voidaan myös nähdä avioliittolainsäädännön muutokset ja riisuminen muun muassa käyttäytymisnormeista, miehen edusmiehisyydestä ja eroperusteista. Kysymyksessä sukupuolineutraalista avioliittolaista yhdistyvät siis sekä seksuaalienemmistöjen että seksuaalivähemmistöjen parisuhteiden sääntelyistä käydyt keskustelut ja sääntelyjen kehitys.

Sosiologi on kiinnostunut yhteiskunnallisesta keskustelusta ja kiistoista, koska ne muuttavat yhteiskuntaa ja koska niissä lausutaan julki ja rakennetaan sosiaalista todellisuutta. Avioliittolakikeskustelu on kiistaa ja kilpailevaa argumentaatiota, ja sen tutkiminen retoriikan tutkimuksen välinein onkin luontevaa. Tutkimuskysymykseni on, miten avioliittolain muuttamista

kannattavia ja vastustavia mielipiteitä perustellaan julkisessa keskustelussa. Vastaan kysymykseen analysoimalla käytyä keskustelua niin sanotun uuden retoriikan käsitteistöllä.

Johdatan lukijan analyysiini avaamalla ensin taustalla olevia kehityskulkuja. Kuvaan lyhyesti avioliittosääntelyn historiaa sekä laajempaa perhepoliittisen sääntelyn ja perhe-elämän todellisuuden muutoksia lähimenneisyydessä. Kerron, miten seksuaalivähemmistöjen oikeudet ovat kehittyneet Suomessa ja vertailen kehitystä muihin Pohjoismaihin. Kerron, millaisia muutoksia suomalaisen lainsäädäntöön vaadittaisiin, mikäli samaa sukupuolta olevien avioliitot päätettäisiin hyväksyä Suomessa, ja millaisia toimia eduskunnassa on lain muuttamiseksi tehty. Kerron myös, millaista keskustelua samaa sukupuolta olevien parien rekisteröidystä parisuhteesta käytiin Suomessa 1990-luvun lopulla ja miten tuota keskustelua on analysoitu.

Analyysini teoria nojaa toisaalta Michel Foucault'n seksuaalisuuden hallinnan ja Judith Butlerin seksuaalisuuden esittämisen käsitteistöön sekä toisaalta Chaïm Perelmanin argumentaatioteoriaan. Avaan näitä teorioita ja käsitteistöjä ennen analyysia.

Kuten sanottua, aihe herättää voimakkaita reaktioita ja kiivasta väittelyä. Harvalla suomalaisella ei ole aiheesta mitään mielipidettä enkä itsekään kuulu noihin harvoihin: kannatan avoimesti avioliittolain muuttamista. Haluan kertoa tämän, jotta lukija voi analyysia lukiessaan pitää silmänsä tarkkana. Oman mielipiteen ei kuitenkaan tule estää kiistanalaisten aiheiden tutkimista, koska muutenhan niitä ei voitaisi juuri tutkia. Käytän tieteellisten opintojen tuomaa kriittisyyttä ja analyttisyyttä varmistaakseni, että analyysini on niin läpinäkyvää ja selkeästi perusteltua kuin mahdollista. Tarkoitukseni on lisätä kaikkien kiinnostuneiden syvällisempää ymmärrystä aiheesta, mukaan lukien itseni. Uskon, että analyysini kiinnostaa ja hyödyttää sekä avioliittolain muuttamisen vastustajia että puolustajia.

2 Avioliitto ja perhe-elämä Euroopassa

Avioliiton sääntely

Avioliiton sääntelyn muutokset ovat kiinnostava esimerkki modernin yhteiskunnan kehityksestä. Avioliitto on aina erotellut ihmisiä muun muassa seksuaalisuuden, varallisuuden ja uskonnon perusteella. Rooman vallan aikana itse avioliittoon liittyi melko vähän normeja. Yleinen järjestelmä oli isänvaltainen, jolloin avioliiton solmiminenkin oli isän tahdosta kiinni. (Pylkkänen 2012, 27–30.) Palaan antiikin ja Rooman vallan aikaisen Kreikan seksuaalimoraaliseen sääntelyyn uudelleen, kun avaen Michel Foucault'n seksuaalisuuden historian analyysia.

Keskiajalle siirryttäessä avioliitto siirtyi sukujen hallintaan. 1100-luvulla katolisen kirkon

uudistukset taas siirsivät avioliiton määräysvaltaa kirkkoille. Kirkko muun muassa laajensi avioesteellisten joukkoa ja vaikeutti näin sukujen verkostoitumista. Koska avioesteiden tutkiminen oli vaikeaa, kirkko määräsi, että aviolupaus oli tehtävä julkisesti. (Pylkkänen 2012, 31–33.)

Kirkon ja valtion kasvava sääntely tukivat toisiaan. Kirkko korosti enemmän seksuaalisuutta, kun valtio korosti omaisuutta, taloutta ja valtaa. Seksuaalisuuden kontrolli siirtyi vähitellen yksityisyyden alueelle, julkisesta kontrollista sosiaaliseen kontrolliin, ja kehittyvä moderni valtio ja markkinayhteiskunta keskittyivät sääntelemään omistussuhteita. Esimerkiksi naisen holhoojan naittajanvalta kumottiin Suomessa vuonna 1864 ja nainen sai näin vapaammin päättää omaisuudestaan ja avioitumisestaan. Teologien lisäksi kiinnostus avioliittoa kohtaan heräsi juristien, poliitikkojen ja lääkäreiden keskuudessa. Omistavan ja vapaasti toimivan yksilön nousu oli oikeushistorioitsija Anu Pylkkäsen mukaan tämän jälkeen kaikkein keskeisin avioliitto-oikeutta määrittävä piirre. 1800-luvun lopulla esimodernin ajan laajasta yhteistaloudesta alkoi muodostua yksityistetty koti sukupuolittain eriyettyine rooleineen. (Emt., 36–46.)

Pohjoismaissa 1900-luvun alussa luodussa mallissa avioliitto nähtiin enemmän kansantalouden ja hyvinvointivaltion kehittämisen kannalta kuin kirkkoon ja uskontoon liittyvänä. Avioliiton kehittämisen pohjaksi otettiin tasa-arvo varsinkin siksi, etteivät ihmiset välttelisi avioliittoa ja lastentekoa. Kotona olevaa vaimoa haluttiin tukea ja vuonna 1929 lakiin kirjattiin radikaalina uudistuksena avio-oikeus. Jos avio-oikeutta ei poisteta avioehdolla tai testamentilla, lasketaan liiton purkautuessa puolisoiden omaisuudet yhteen ja jaetaan puoliksi. Uudistuksella haluttiin tunnustaa vaimon palkatta tekemä työ, joka kerrytti yhteisen omaisuuden arvoa. Pylkkäsen mukaan sukupuolten tasa-arvosta lähtenyt uudistus vahvisti paradoksaalisesti sukupuolittain eriytyneitä perherooleja. Normi vahvistui, kun vaimoja tuettiin äiteinä ja kodin huoltajina. (Emt., 50–55.)

Suomen nykyinen avioliittolaki on säädetty vuonna 1929. Siihen on tehty useita muutoksia ja niistä huomattavin tehtiin vuonna 1987. Vuoden 1929 avioliittolaki kuvasti kristillistä avioliittokäsitystä ja sisälsi säännöksiä, joista voitiin ainakin välillisesti johtaa käyttäytymisnormeja kuten velvollisuuden asua yhdessä ja olla uskollisia. Miehen edusmiehyys poistui tuolloin laista, mutta laki rakentui silti oletukselle, että perheessä on yksi ansaitsija ja vaimo työskentelee kotona. (Gottberg 2007, 7–8.)

Vuonna 1987 avioliittolakia muutettiin niin, että siinä säädellään nyttemmin vain puolisoiden taloudellista suhdetta. Laista poistettiin eroperusteet eli liitosta tuli vapaasti purettava. Lisäksi avioliiton työnjakoon viitanneet erityissäännökset poistettiin. Vaikka avioliittolaissa avioliitto on lähinnä taloudellinen sopimus, säätää laki kuitenkin suhteen peruselementeistä. Puolisot ovat keskenään yhdenvertaiset ja heidän tulee osoittaa keskinäistä luottamusta ja yhteisesti toimia

perheen hyväksi. Kumpikin puoliso saa päättää omasta osallistumisestaan perheen ulkopuoliseen toimitaan. (Gottberg 2007, 7–8.)

Ihmiset asettuvat asumaan yhdessä myös ilman avioliittoon vihkimistä. 1970-luvulla tuota yhteisasumisen muotoa alettiin kutsua, aluksi huumorin sävyttämänä, avoliitoksi, vaikka muitakin vaihtoehtoja tarjottiin, kuten asuinliitto. Avoliitto oli ikään kuin koeavioliitto (puhuttiin jopa turistiliitosta), joka johti usein parin avioitumiseen. 1980-luvulta lähtien avoliittoon ”jäminen” alkoi kuitenkin yleistyä ja esimerkiksi lapsia alkoi syntyä yhä enemmän pariskunnille, jotka eivät olleet aviossa. Koska avoliitossa syntyneiden lasten määrä on kasvanut, on samalla ”avoerolasten” määrä lisääntynyt. (Emt., 1.) Perheiden pysyvyyttä tarkasteltaessa olisi syytä huomioida myös avoerot. Pelkkä avoerotilastojen siteeraaminen perhe-elämän muutoksista puhuttaessa kuvaa avioliiton yhä monella tavalla vahvaa asemaa suhteessa muihin perhemuotoihin.

Ennen vuotta 2011 lainsäädännössä oli vain yksittäisiä avoliittoon viittaavia säännöksiä. Sana avoliitto mainittiin vain työttömyysturvalaissa ja laissa julkisesta työvoimapalvelusta. ”Avoliitonomaisiin suhteisiin” viitattiin myös muun muassa laeissa opinto- ja muista sosiaalisista etuuksista sekä verolainsäädännössä. Vuonna 2011 tuli lisäksi voimaan laki avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta. Lailla säännellään avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta avioliiton päättyessä. Avopuolisilla tarkoitetaan yhteistaloudessa asuvia parisuhteen osapuolia, jotka ovat asuneet yhteistaloudessa vähintään 5 vuotta tai joilla on tai on ollut yhteinen tai yhteisessä huollossa oleva lapsi. Laki ei sisällä mainintaa puolisoiden sukupuolesta, joten laki on koskettaa myös samaa sukupuolta olevia avoliitossa eläviä henkilöitä.

Nykyinen perhelainsäädäntö olettaa biologisten lasten ja vanhempien suhteet jatkuviksi riippumatta vanhempien yhdessä asumisesta. Biologisia vanhempia korostava lainsäädäntö jättää kuitenkin monia lähisuhteita sääntelyn piiristä. Kun avioliitto määrittää mallina perhe-elämää, avoerot ja uusperheet vaikuttavat lapsiin huomattavissa määrin. Anu Pylkkänen pohtiikin, mitä on olennaista säännellä, kun moniarvoisuus ja arvojen polarisaatio kiihtyy: onko tärkeämpää huolenpito ja heikomman suoja vai tietty parisuhdemalli? (Pylkkänen 2012, 63–64, 69.)

Käsittelen samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteiden sääntelyn myöhemmässä luvussa.

Perhepolitiikka

Parisuhteiden sääntely linkittyy laajempiin perhepolitiikan pyrkimyksiin. Heikki Hiilamon (2006) mukaan 1900-luvun perhepolitiikan suurimpia kysymyksiä olivat syntyvyys, perheiden taloudellinen toimeentulo, työvoimapula ja perheen sisäinen työnjako. Koska lapsista alkoi lapsityövoimakiellon ja koulupakon myötä tulla enemmän kustannuksia, alettiin antaa

perhekohtaisia tulonsiirtoja. Kun perheiden toimeentulosta huolestuttiin, luotiin lapsilisä. Kun työvoimapula iski, pyrittiin saamaan myös naiset työmarkkinoille ja kehitettiin ansiosidonnainen äitiyslomakorvaus ja parempi päivähoido. Lisäksi Suomessa otettiin 1980-luvulla käyttöön kotihoidontuki, jolla korostettiin vanhempien eli käytännössä naisten valinnanvapautta. Käytännössä tämä tarkoitti myös sitä, että naisten saamista työmarkkinoille ei painotettu niin paljon kuin Ruotsissa. (Hiilamo 2006, 5–7.)

Sittemmin perhepolitiikassa on ruvettu ottamaan huomioon myös eronneiden vanhempien tarpeita esimerkiksi muokkaamalla lapsilisää ja asumistukea. Naisten osallistumista työmarkkinoille on edelleen pyritty edistämään vanhempainvapaan isäkiintiöllä, mutta tasa-arvoon on kuitenkin pyritty vaikuttamaan enemmän naisten kuin miesten kautta. (Emt., 7.)

Perhe-elämä Euroopassa

Avioitumisen ja perheen muodostuksen todellisuus vaihtelevat eri maissa ja eri aikoina. Perhepolitiikan ja parisuhteiden sääntelyn lisäksi historiallisen tilanteen muutokset ja kulttuuri tuottavat eri maissa erilaisia aktuaalisia olosuhteita ja elämänpolkuja.

Euroopassa alkoi 1960-luvulla kehitys, jonka myötä avioliittojen määrä ja lasten saanti on vähentynyt samalla kun avoliitot, avioerot ja avioliiton ulkopuoliset synnytykset ovat lisääntyneet ja ensimmäiset avioliitot solmitaan ja ensimmäiset lapset saadaan keskimäärin entistä vanhempina. Muutos tapahtui eri tahtiin eri puolilla Eurooppaa. Ensimmäisinä olivat pohjoismaalaiset, sitten länsieurooppalaiset, eteläeurooppalaiset ja 1980- ja 1990-lukujen taitteen muutosten jälkeen myös entiset sosialistimaat. Avioliiton suosio oli Länsi-Euroopassa historiallisessa huipussaan 1960–70-luvuilla. Naimisiin meni suurempi osa ihmisistä ja nuorempana kuin lähihistoriassa ennen tai sen jälkeen. (Oinonen 2008, 12.) Lapsiluvun pienentyminen ja koko kansan ikääntyminen yhdessä ovat nousseet poliittisiksi kysymyksiksi ja julkisiksi huolenaiheiksi koko Euroopassa (emt., 23).

Pitkällä aikavälillä tapahtuvat muutokset perheissä ja perheiden muodostamisessa selittyvät sekä modernisaatiolla että kulttuurisilla tekijöillä kuten uskonnollis-kulttuurisella perinnöllä (emt., 52). Modernisaatio on muun muassa yksilökeskeisyyden korostumista, teollistumista, kaupungistumista, työnjaon eriytymistä, korkeampaa koulutustasoa ja suurempia tuloja. Modernisaatio aiheuttaa muutoksia sukupuolirooleissa, auktoriteetteihin ja seksuaalinormeihin suhtautumisessa ja lapsiluvussa. Kun ihmisen mahdollisuudet valita lisääntyvät, yksityiselämä voidaan järjestää yhä useammalla tavalla. Näin perheen muodostamisen mahdollisuudet ja perhemuodot monipuolistuvat. (Emt., 52.)

Lapsiluku alkoi kuitenkin tippua Länsi-Euroopassa jo ennen kaupungistumista, teollistumista ja

koulutuksen parantumista. Kulttuuristen tekijöiden on katsottu vaikuttaneen tuolloin modernisaatiota enemmän. (Oinonen 2008, 53.)

Voidaan erottaa kaksi linjaa, jotka kuvastavat kulttuurienvälistä vaihtelua. Eriikka Oinosen (2008, 53) siteeraaman Roger Inglehartin jaottelun¹ mukaan yhteiskunnat voidaan jakaa linjalle traditionaalinen – sekulaari-rationaalinen sekä linjalle selviytyminen – itseilmaisuus:

Traditionaalinen	-----	Sekulaari-rationaalinen
auktoriteetit kuten uskonto ja perhe ovat tärkeitä		auktoriteetit eivät ole niin tärkeitä
Selviytyminen	-----	Itseilmaisuus
turvattomuus ja matala hyvinvoinnin taso saavat ihmiset korostamaan taloudellista ja fyysistä turvallisuutta, jolloin esimerkiksi perinteiset sukupuoliroolit ja perhearvot korostuvat, kun pyritään saamaan elämään järjestystä		kun materiaallinen hyvinvointi ei tuota huolta, voidaan keskittyä vaalimaan itseilmaisuutta ja olla suvaitsevampia erilaisuutta kohtaan

Vaikka näyttää siltä, että modernisaatio yleensä vie sosiaalisia ja ideologisia muutoksia samaan suuntaan, saattaa suunta kuitenkin olla toinen varsinkin, jos muutokset tapahtuvat nopeasti, kuten entisissä Neuvostoliiton maissa, joissa osassa traditionaaliset arvot ovat alkaneet nousta uudelleen viimeisten vuosikymmenien aikana. (Oinonen 2008, 55.)

Kulttuurienvälisen vaihtelun jaottelua tarkasteltaessa voidaan havaita, että vaikka uskonnon merkitys on vähentynyt, uskonto vaikuttaa edelleen syvällä yhteiskunnan rakenteissa. Protestanttisuus ja katolisuus jakavat edelleen maita. Protestanttisen kulttuurisen perinnön omaavissa maissa korostuu enemmän itseilmaisuus ja sekulaari-rationaalinen verrattuna selviytymiseen ja traditionaaliseen. Katolisessa kulttuurissa korostuvat perinteiset perhemuodot, isot perheet, yhteisöllisyys ja perheen pysyvyys, kun taas protestanttisuudessa yksilö korostuu enemmän, samoin kuin heikompi, pienempi ja vähemmän perinteinen perhe. (Emt, 55.)

Mielipideilmapiiri ja käytännön toiminta saattavat kuitenkin olla muuta, mitä uskonnollisen taustan perusteella voisi olettaa. Katolisissa maissa, varsinkin vahvasti katolisissa maissa lapsiluku on nykyään hyvin alhainen. Monissa katolisissa maissa myös avioerot ovat hyvin yleisiä. Irlanti tekee molemmissa tapauksissa poikkeuksen. Protestanttisissa maissa lapsiluku taas on verrattain korkea. Avioerot ovat myös yleisiä, mutta eivät sen yleisempiä kuin joissakin katolisissa maissa. (Emt, 56.)

¹ Jaottelu pohjaa vuosien 1981 ja 1998 välillä tehdyn World Values Survey -tutkimuksen tulosten kansallistason koonteihin (Oinonen 2008, 53).

Uskontotausta ei siis yksin selitä, mitä käytännössä tapahtuu. Erot eurooppalaisten perhe-elämän välillä selittyvät sosiaalis-taloudellisilla trendeillä, hyvinvointivaltiomalleilla, kulttuurisideologisilla ja monilla muilla tekijöillä, joita pitää pohtia kaikkia yhdessä kunkin yksittäisen perhe-elämän osa-alueen kohdalla. (Oinonen 2008, 57.)

3 Seksuaalivähemmistöjen oikeudet

Seksuaalivähemmistöjen oikeuksien kehitys Suomessa

Esityksessä avioliittolain muuttamisesta sukupuolineutraaliksi yhdistyvät monet eri kehityskulut. Selkeimmin osoitettava kehityskulku on seksuaalivähemmistöjen oikeuksien lisääntyminen, koska lakimuutos mahdollistaisi homoseksuaalisissa suhteissa elävien parien avioitumisen. Suomessa seksuaalivähemmistöjen oikeudet ovat kehittyneet 1900-luvun puolenvälin jälkeen homoseksuaalisten tekojen dekriminallisoinnista aina samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteiden viralliseen hyväksymiseen ja naisparien hedelmöityshoitojen sallimiseen.

Suomessa homoseksuaalisten tekojen poisto rikoslaista tapahtui vuonna 1971 eli muita Pohjoismaita myöhemmin. Aikuisten väliset homoseksuaaliset teot lakkasivat olemasta rikoksia Tanskassa vuonna 1932 ja Ruotsissa 1944. Norjassa rikoslain pykälä oli voimassa vuoteen 1972, mutta jo voimaan astuessaan vuonna 1905 pykälä oli muotoiltu niin, että käytännössä dekriminallisointi tapahtui jo silloin. (Mustola 2007, 23.) Islanti poisti homoseksuaalisten tekojen rikollisuuden laista vuonna 1940.

Suomen vuonna 1889 säädetyin rikoslain seksuaalirikoksia koskevien pykälien taustalla oli niin sanottu absoluuttinen seksuaalimoraali, jonka mukaan kaikki avioliiton ulkopuolinen seksi oli rangaistavaa. Tästä normista luovuttiin asteittain 1900-luvun kuluessa. Esimerkiksi 1926 rikoslaista poistettiin salavuoteus eli naimattomien henkilöiden välinen seksi ja 1948 huoruus eli naimisissa olevan henkilön harrastama seksi muun kuin oman puolison kanssa. Muutoksia perusteltiin sillä, ettei rikoslakia pidetty oikeana välineenä aikuisten ihmisten välisen seksuaalisen käyttäytymisen kontrollointiin ja samaa perustelua käytettiin, kun laista poistettiin aikuisten välisen homoseksin rangaistavuus. (Emt., 19–20.)

Samalla kun aikuisten välinen homoseks dekriminallisoidiin, määrättiin homoseksin suojaraja 18 vuoteen, kun heteroseksissä suojarajaksi määriteltiin 16 vuotta. Mikäli henkilöiden välillä oli huoltajuus-, opettaja–oppilassuhde tai vastaava valtasuhde, ikäraja oli heteroseksin kohdalla 18 vuotta ja homoseksin kohdalla 21 vuotta. Samalla kun homoseks sallittiin, säädettiin ikään kuin kompromissina ”julkinen kehottaminen haureuteen toisen samaa sukupuolta olevan kanssa” rangaistavaksi. Oli siis lainvastaista kehottaa tekoon, joka oli laillista. Laki tuli voimaan vuonna

1971. (Mustola 2007, 20.)

Homoseksin rangaistavuuden lisäksi homokulttuuria, tai tarkemmin lesbokulttuuria, rajoitti sääntö, jonka mukaan naiset eivät päässeet ravintolaan ilman miesseuraa. Sääntö vaikeutti lesbobaarikulttuurin syntyä Suomeen. Sääntö lakkautettiin vuonna 1967. (Mustola 2007, 20–21.)

Kehotuskielto teki Yleisradion hyvin varovaiseksi ja kaksi 1970-luvulla sen ohjelmista tehtyä rikosilmoitusta, jotka eivät kuitenkaan johtaneet tuomioihin, johtivat itesesensuuriin (emt., 27). Kehotuskielto menetti merkityksensä 1980-luvulla ja muuttui pian lain kuolleeksi kirjaimeksi. Yksi vaikuttava tekijä oli 1980-luvun alussa alkanut aids-epidemia, joka yllätti sekä terveystieteelliset että homojärjestöt. Aidskriisin ja perustamansa aidstukikeskuksen myötä Seksuaalinen tasavertaisuus Seta ry:stä, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen keskeisimmästä suomalaisesta järjestöstä, tuli merkittävä yhteiskunnallinen toimija. (Emt., 30.)

Rikoslain kokonaisuudistus aloitettiin vuonna 1972 eivätkä poliitikot olleet halukkaita tekemään osauudistuksia. 1990-luvun alussa oli jo selvää, että kehotuskielto ja suojaikärajat tullaan poistamaan, mutta koska seksuaalirikoslain uudistus oli viimeinen osa rikoslain kokonaisuudistusta, poistettiin pykälät vasta vuonna 1998 ja uusittu laki tuli voimaan 1999. (Emt., 31.)

Vuonna 1992 julkaistu oikeusministeri Tarja Halosen asettaman perhekomitean mietintö totesi ensimmäisenä valtiollisena dokumenttina, että samaa sukupuolta olevien pariin asemaa säätelevä laki olisi tarpeellinen. Käytiin kymmenen vuotta kansalaiskeskustelua, tehtiin kaksi kansanedustajien aloitetta vuosina 1993 ja 1996 sekä tuotettiin toinen työryhmämietintö vuonna 1999, ennen kuin vuonna 2001 säädettiin hallituksen esityksestä laki samaa sukupuolta olevien parisuhteen rekisteröimisestä. Laki astui voimaan vuonna 2002. (Mustola 2007, 31–32; Charpentier 2001, 13–14.)

Vuosituhannen lopussa ja taitteessa säädettiin myös seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvalta syrjinnältä suojelevia lakeja. Vuonna 1995 uudistunut hallitusmuoto ja vuoden 2000 perustuslaki korostaa ihmisten yhdenvertaisuutta. Syrjintä seksuaalisen suuntautumisen perusteella työssä tai työhönotossa kiellettiin vuoden 1995 rikoslaisissa ja vuoden 2001 työsopimuslaissa. Vuoden 2004 yhdenvertaisuuslaki laajentaa ja tarkentaa seksuaalivähemmistöjen syrjintäsuojaa ja työnantajalta edellytetään aktiivisempaa otetta syrjinnän ehkäisyssä. (Mustola 2007, 36.)

Vuonna 2007 astui voimaan hedelmöityshoitolaki, joka mahdollistaa hedelmöityshoidot myös naispareille. Vuonna 2009 muutettiin lakia samaa sukupuolta olevien parisuhteen rekisteröimisestä niin, että perheen sisäinen adoptio on mahdollista myös rekisteröidyissä parisuhteissa. Tätä ennen rekisteröidyn parisuhteen puolisoilla oli mahdollisuus vain yhteishuoltajuuteen.

Samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteiden sääntely

Vuonna 2001 samaa sukupuolta olevien pariensuhteiden sääntelyä varten luodun parisuhdelain muodostaminen viittaustekniikalla oli mahdollista vuoden 1987 avioliittolain taloudellisen painottuneisuuden ja sukupuolineutraaliuden vuoksi (Gottberg 2007, 8). Kun avioliittolaissa ei enää osoiteta erikseen tehtäviä naiselle ja miehelle, sitä voidaan soveltaa myös samaa sukupuolta oleviin pareihin. Tästä syystä mahdollinen sukupuolineutraali avioliittolakikaan ei olisi teknisesti vaikea toteuttaa.

Laissa rekisteröidyistä parisuhteista todetaan, että parisuhteen rekisteröinnillä on samat oikeusvaikutukset kuin avioliiton solmimisella ellei toisin mainita. Aviopuolisoita koskeva sääntely soveltuu siis suoraan samaa sukupuolta olevien rekisteröityihin parisuhteisiin ellei nimenomaan mainita muuta. Kansainvälisissä kysymyksissä lainsäätäjä päätyi kuitenkin tekemään omat avioliittolaista poikkeavat säännökset, koska vastaavaa parisuhdelainsäädäntöä oli toistaiseksi voimassa vain harvoissa maissa ja lait erosivat suuresti toisistaan. (Emt., 6–7.)

Kuten avioliittolainsäädännössä, myös parisuhdelaista säädettyä oltiin tarkkoja sen suhteen, ettei liittoa sotketa avioliittoon. Laissa mainitaankin, ettei se koske samaa sukupuolta olevia, yhdessä asuvia pariskuntia, jotka eivät ole rekisteröineet suhdettaan. (Emt., 7.)

Oikeusministeriö selvitti vuonna 2010 samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteiden sääntelyn tilannetta maailmalla ja lainsäädäntöön vaadittavia muutoksia, mikäli avioliittolaki haluttaisiin muuttaa sukupuolineutraaliksi (Mustasaari 2010). Ruotsissa, johon Suomen lainsäädäntöä usein verrataan, avioliittolaki on muutettu sukupuolineutraaliksi vuonna 2009, jolloin parisuhdelaki samalla kumottiin. Avioliittolakia muutettiin muuttamalla sukupuolineutraaliksi ensimmäinen pykälä, joka kertoo, keitä puoliso ovat. Parisuhteensa rekisteröineiden liitot ovat voimassa, mutta he voivat myös muuttaa ne avioliitoiksi. Vanhemmuutta koskevaan lakiin ei tehty muutoksia ja se käsittää myös naisparit. Hedelmöityshoitotilanteissa lapsen vanhemmaksi katsotaan äidin puoliso, joka on hyväksynyt hoidot, ja vanhemmuus vahvistetaan joko tunnustuksella tai tuomiolla. Adoptiolainsäädäntö on tunnistanut rekisteröidyt parisuhteet tasa-arvoisiksi vuodesta 2003 lähtien. (Emt., 11.)

Eri maiden lainsäädäntö saattaa erota muun muassa siinä, voivatko samaa sukupuolta olevat parit adoptoida tai saada hedelmöityshoitoja. Parit saattavat olla samassa oikeusasemassa avioliitossa olevien kanssa, vaikka heille olisi tehty eri parisuhdeinstituutiot. Toisaalta asemassa voi olla eroja, vaikka sama parisuhdeinstituutio koskisi kaikkia pareja. (Emt., 10.) Joissain maissa on siis haluttu antaa pareille samat oikeudet, mutta instituutioille ei ole haluttu antaa samaa nimeä. Joissakin

maissa taas ollaan oltu valmiita nimeämään instituutio samalla tavalla kaikkien pariensa osalta, mutta ei ole haluttu antaa kaikille pareille samoja oikeuksia.

Ruotsissa, Norjassa ja Islannissa lain ensimmäiset pykälät eroavat vähän, mutta mielenkiintoisesti toisistaan. Ruotsissa ”puolisoina ovat kaksi henkilöä, jotka ovat keskenään solmineet avioliiton”, Norjassa avioliiton voivat solmia ”kaksi henkilöä, jotka ovat joko eri tai samaa sukupuolta” ja Islannissa sanamuoto ”mies ja nainen” korvattiin sanamuodolla ”kaksi yksilöä” (Mustasaari 2010, 11–13). Norjassa on siis muotoilulla tuotu esiin pariensa ero, eli on olemassa pareja, joissa puolisoit ovat eri sukupuolta, ja on pareja, joissa puolisoit ovat samaa sukupuolta.

Oikeusministeriön selvityksessä todetaan, että periaatteellisella tasolla muutos olisi Suomessa suuri, mutta lakiteknisesti kyse ei ole suuresta muutoksesta. Nykyään avioliitossa ja rekisteröidyssä parisuhteessa olevia erottaa lain nojalla vain sukunimi, isyysolettama ja ottolapsen ottaminen (nk. vieraslapsiadoptio). (Emt., 17.) Pareja erottaa toki myös se, että heitä säädelään erinimisillä laeilla ja että Suomi ei tunnusta muissa maissa samaa sukupuolta olevien solmimaa avioliittoa avioliitoksi.

Muutoksia vaatisi siis se, että avioliittolaisissa ei enää lukisi, että puolisoit tulee olla nainen ja mies (pykälät 1 ja 108), ja että tunnustettaisiin kaikki muissa maissa solmitut avioliitot (pykälä 115). Tulisi pohtia, miten ulkomailla solmitut rekisteröidyt parisuhteet otettaisiin jatkossa huomioon ja mitä nykyiselle parisuhdelaille tehtäisiin. Selvityksessä todetaan, että avioliiton esteiden tutkintaa ei ole tarvetta muuttaa, vaikka toistaiseksi nais- ja miespariensa kohdalla ei esimerkiksi ole syytä olla huolissaan, että nämä keskenään lisääntyessään altistaisivat lähisukulaisina lapsen geneettisille sairauksille. (Emt., 17.)

Vihkimistä koskevat kohdat säilyisivät samana, koska kirkko ja uskonnolliset yhdyskunnat saavat nykyäänkin asettaa lisäedellytyksiä avioliiton solmimiselle. Jos epäilyksiä tämän suhteen kuitenkin syntyisi, voitaisiin säätää lisäpykälä, joka mahdollistaisi uskontoon liittyvät lisäedellytykset. Vihkikaavaa (pykälä 9) olisi myös muutettava, koska nyt se korostaa sukupuolia, miehen tahtoa kysytään ensin ja sormus luovutetaan vain naiselle. Vihkikaava olisi joko muutettava sukupuolineutraaliksi tai tehtävä erilaisille pareille omat. (Emt., 17-18.)

Maailmalla suurin hyväksyntä sukupuolineutraalille avioliitolle löytyy Euroopan ja Amerikan mantereilta. Samaa sukupuolta olevien avioliitot on laillistettu seuraavissa maissa: Alankomaat, Argentiina, Belgia, Brasilia, Espanja, Etelä-Afrikka, Islanti, Kanada, Norja, Portugali, Ranska, Ruotsi, Tanska, Uruguay ja Uusi-Seelanti. Myös Yhdistyneiden kuningaskuntien Englanti ja Wales sekä Skotlanti ja osa Yhdysvaltojen sekä Meksikon osavaltioista ovat hyväksyneet lain. Jotkin maat tai alueet hyväksyvät muissa maissa tai alueilla solmitut samaa sukupuolta olevien liitot, vaikka

liittojen salliminen ei kyseisissä maissa tai alueilla olisi sallittua.

Samaa sukupuolta olevien rekisteröity suhde on hyväksytty useammissa maissa kuin samaa sukupuolta olevien avioliitto. Samaan aikaan esimerkiksi monissa Itä-Euroopan maissa samaa sukupuolta olevien avioliitto on erikseen kielletty maiden perustuslaissa. Monissa, varsinkin Afrikan ja Aasian maissa homoseksuaalisuus on edelleen rangaistava teko ja se voi joissakin maissa johtaa jopa kuolemantuomioon.

Lakialoitteet ja kansalaisaloite avioliittolain muuttamiseksi

Rekisteröityä parisuhdetta säätelevän lain kumoamiseksi ja avioliittolain muuttamiseksi on eduskunnassa tehty 2000-luvulla kolme kansanedustajien aloitetta. Ensimmäisen kerran, vuoden 2006 lopussa, aiheesta teki lakialoitteen kansanedustaja Oras Tynkkynen. Aloitetta ei kuitenkaan käsitelty lakivaliokunnassa ja se raukesi vaalikauden lopussa keväällä 2007. Keväällä 2009 kuuden kansanedustajan ryhmä (muut eduskuntaryhmät edustettuna paitsi perussuomalaiset ja kristillisdemokraatit) jätti uudelleen samansisältöisen aloitteen. Tuotakaan aloitetta ei käsitelty valiokunnassa ja se raukesi vaalikauden lopussa keväällä 2011.

Avioliittolain muuttaminen oli asialistalla hallitusneuvotteluissa kesällä 2011, mutta kun lakimuutosta ei kirjattu hallitusohjelmaan, muista hallituspuolueista kuin kristillisdemokraateista muodostettu työryhmä alkoi työstää aiheesta kansanedustajien lakialoitetta. Lakialoite keräsi 76 kansanedustajan allekirjoitukset ja se jätettiin keväällä 2012. Valiokunta äänesti keväällä 2013 sen puolesta, ettei lakialoitetta käsitellä valiokunnassa.

Kyseisessä keväällä 2012 jätetyssä lakialoitteessa esitetään avioliittolain muuttamisen ja parisuhdelain kumoamisen lisäksi transeksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain muuttamista. Samaa esitetään kansalaisaloitteessa, jonka nimien keräys aloitettiin keväällä 2013 Tahdon2013-kampanjan organisoimana. Kansalaisaloite luovutettiin eduskunnalle vuoden 2013 lopussa. Aloitteeseen kerättiin 166 851 kansalaisen allekirjoitus. Keväällä 2014 valiokunta päätti ottaa aloitteen käsittelyyn, mikä tarkoittaa, että aloite menee myös salikäsittelyyn ja kansanedustajien äänestettäväksi, mahdollisesti jopa ennen kuin tämä opinnäyte tulee painosta.

Yleisradion vuoden 2011 eduskuntavaalien vaalikoneen perusteella noin 60 prosenttia vaalikoneeseen vastanneista kansanedustajista kannattaa homopareille samoja oikeuksia kuin heteropareille (Yle Uutiset 21.2.2013). Myös suomalaisten enemmistö on viime vuosina kannattanut lainsäädännön muuttamista. Aineistoni ensimmäiset mielipidekirjoitukset ovat lokakuulta 2010 ja viimeiset joulukuulta 2013 ja tuona aikana suomalaisista lähes tai yli puolet on Taloustutkimuksen tekemissä kyselyissä kannattanut avioliittolain muuttamista. Yleisradion

elokuussa 2010 teettämässä kyselyssä 54 prosenttia vastaajista kannatti lakimuutosta ja 35 prosenttia vastusti (Yle Uutiset 21.8.2010). Seksuaalinen tasavertaisuus Seta ry:n kyselyssä toukokuussa 2011 49 prosenttia kannatti lakimuutosta, 33 prosenttia vastusti ja 13 prosentille vastaajista lakimuutoksella ei ollut merkitystä (Kotimaa24.fi 11.05.2011). Setan kyselyssä helmikuussa 2012 vastaajista 47 prosenttia kannatti, 38 prosenttia vastusti ja 11 prosentille lakimuutoksella ei ollut merkitystä (Yle Uutiset 29.2.2012). Tahdon2013-kampanjan kyselyssä syyskuussa 2013 58 prosenttia vastaajista kannatti ja 34 prosenttia vastusti lakimuutosta (Yle Uutiset 19.9.2013).

Lopetin aineiston keruun vuoden 2013 loppuun, mutta mainittakoon kuitenkin, että Tahdon2013-kampanjan maaliskuussa 2014 teettämässä kyselyssä vastaukset erosivat, kun kysyttiin erikseen adoptio-oikeudesta. Kyselyn mukaan 65 prosenttia vastaajista kannattaa avioliittolakimuutosta, joka sallisi avioliiton samaa sukupuolta oleville pareille, ja 27 prosenttia vastustaa. Kun kysyttiin erikseen mielipidettä samaa sukupuolta olevien pariin adoptio-oikeuteen, vastaajista 57 prosenttia kannatti oikeutta ja 36 prosenttia vastusti. (Yle Uutiset 13.3.2014.) Kaikki siteeraamani tutkimukset on teetetty Taloustutkimuksella.

Keskustelu parisuhdelaista

Vuonna 2001 säädetty laki samaa sukupuolta olevien rekisteröidystä parisuhteesta herätti keskustelua pitkin 1990-lukua ja vuosituhanen taitteessa. Sekä Sari Irni (ent. Charpentier) että Merja Kaskisaari ovat analysoineet vuonna 1996 aiheesta käytyä keskustelua.

Sari Irnin (2001) mukaan 1990-luvun lopulla käydyn suomalaisen avioliittokeskustelun juuret ovat 1800-luvulla, jonka kuluessa muodostui käsitys ydinperheestä ja ajatus, että puolisoiden välinen rakkaus on avioliiton perusta. Murrosvaiheessa vastakkain asettui kaksi avioliittokäsitystä. Snellmanilaisessa ajattelussa avioliittoinstituutio oli valtion olemassaolon ja kehityksen perusta, kun taas uudemman ajattelun mukaan avioliitto perustui tunnesiteisiin ja määrittyi yksityisasiaksi. Snellmanilaisesta näkökulmasta uudempaa näkökulmaa pidettiin yhteiskuntaa ja yksilöä tuhoavana. (Charpentier 2001, 10–11.)

Irnin mukaan samat kaiut olivat läsnä vuonna 1996 homoseksuaalien parisuhteen virallistamisesta käydyssä keskustelussa. Avioliittoa tunnesuhteena korostava diskurssi näyttää jälleen olleen muutoksen airut ja tuo korostus mahdollistaa myös lesbo- ja homorakkauden sisällyttämisen avioliittoon. Diskurssi, joka korostaa heteroseksuaalista avioliittoa yhteiskunnan perustana, pitää lesbo- ja homorakkauden sisällyttämistä avioliittoon yhteiskuntaa tuhoavana. (Emt., 11.)

Irnin mukaan homoseksuaalisuudesta ja homoliittojen virallistamisesta puhutaan

mielipidekirjoituksissa neljällä eri diskurssilla, joita ovat *kristillinen, psykologinen, luonto- ja rakkausdiskurssi*. Psykologista diskurssia käyttävät vain homoliittojen vastustajat, kun taas sekä kannattajat että vastustajat käyttävät molemmat kristillistä ja luontodiskurssia. Rakkausdiskurssia taas käyttävät vain homoliittojen puolustajat. (Charpentier 2001, 46, 52, 56, 68.)

Samaista vuonna 1996 käytyä parisuhdelakikeskustelua tutkinut Marja Kaskisaari (1997) näkee keskustelun, Judith Butlerin käsittein (joihin palaan seuraavassa luvussa), esittämisen ja toiston kautta. Heteroseksuaalinen matriisi ja avioliitto ovat rakenteita ja jotta rakenne pysyisi rakenteena, sitä on voitava toistaa. Toisto taas mahdollistaa variaation ja muokkaamisen, koska toisto ei ole identtistä kopiaintia. Kaskisaaren mukaan kysymys parisuhdekeskustelussa on, jatketaanko avioliiton rituaalinomaista, historiallista toistamista ilman homoparisuhdetta vai se mukaan lukien. (Kaskisaari 1997, 241.) Performatiivisuus mahdollistaa muutoksen.

Kaskisaaren mukaan sekä parisuhdelain vastustajat että puolustajat saavat perustelunsa heteroseksuaalisesta matriisista. Vastustajat vetoavat heteroseksuaaliseen järjestykseen ja lakiin, joiden keskiössä avioliitto on, sekä kirkon ja valtion liittoon avioliiton kautta. Vastustajat lainaavat heteroseksuaalisuuden pelkistetyintä ja yksinkertaisinta merkitystä eli lasten tuottamista. Puolustajat taas lainaavat käsitystä, jonka mukaan avioliiton tarkoitus on olla rakkauden täyttymys, ja tällöin homoseksuaalinen suhde rinnastuu (heteroseksuaaliseen) romanttiseen rakkauteen. (Emt., 239, 241.)

Keskustelijat eivät siis keskustelee pelkästään seksuaalisista suuntautumisista, vaan keskustelu on myös keskustelua romanttisesta rakkaudesta, vanhemmuudesta ja identiteetistä. Lain puolustajat toistavat ajatusta romanttisen rakkauden tärkeydestä ja siitä, että ihmisen ”todellinen” identiteetti ilmenee romanttisen rakkaussuhteen avulla. Siksi on myös tärkeää, että yhteiskunta tunnustaa homoseksuaalien oikeuden rakkaussuhteeseen eli tunnustaa homoseksuaalisen identiteetin. (Emt., 245.)

Keskustelussa ollaan suurten kysymysten äärellä. Kaskisaaren (1997, 249) sanoin, ”samalla kun tuotetaan eroa homo- ja heteroseksuaalisuuden välille, muokataan diskursseja olemisesta, tekemisestä, yksityisestä, kodista, äitiydestä ja niin edelleen”.

4 Seksuaalisuuden hallinta ja toistaminen

Postmodernin ajattelun näkökulmasta käsitykset seksuaalisuudesta ovat kulttuurisesti rakentuneita. Käsitykset seksuaalisuudesta ja seksuaalisuuden eri kategoriat eivät ole pysyviä vaan ne vaihtelevat ajassa ja paikassa. Avaan tätä näkemystä Michel Foucault'n ja Judith Butlerin analyysien ja käsitteistöjen avulla.

Michel Foucault: seksuaalisuuden dispositiivi

Michel Foucault näkee Ilpo Helénin (1998, 499–502) mukaan *Seksuaalisuuden historian* ensimmäisessä osassa, *Tiedontahdossa*, seksuaalisuuden *dispositiivina*. Foucault käyttää dispositiivi-sanaa viitatakseen yhteiskunnallisen vallan ”kokonaisuuteen”, strategisten yhdistelmien historialliseen järjestymiseen. Foucault’lle dispositiivi on tilanne ja verkosto, joissa on kamppailuja, kiistoja, vallankäyttöä ja valtapyrkimyksiä (ks. Helén 1998, 500).

Helénin mukaan dispositiivi on analyyttinen työkalu, jolla voidaan huomioida asetelmien muovautuminen ja muuttuminen. Dispositiivin oleellinen osa ovat ”artikulaatiot, jotka mahdollistavat jaetun kielen ja havainnon muodon, suhteiden ymmärryksen sekä subjektien itseymmärryksen”. (Helén 1998, 501.)

Foucault’n mukaan seksuaalisuuden dispositiivi on strategisesti toisistaan riippuvaisten käytäntöjen ja instituutioiden kokonaisuus, joka kohdistaa normalisoivaa hallintaa ihmisen sukupuolielämään (ks. Tiisala 2010). Seksuaalisuuden dispositiivissa olennaista on pyrkimys tietää ”seksuaalisuus” tieteellisesti. Tieteelliset diskurssit ottavat ja määrittelevät seksuaalisuuden kohteekseen. Seksuaalisuuden dispositiivi järjestyy myös kaksinaisuuksien varaan. Toisaalta seksuaalisuutta on vaikea ymmärtää ilman vastakkaisuutta normaalin ja poikkeavan seksuaalisuuden sekä nais- ja miessukupuolen välillä, toisaalta nuo erottelut tuotetaan ja määritellään dispositiivissa epätäsmällisesti ja pulmallisesti. (Helén 1998, 502.)

Seksuaalisuuden dispositiivissa keskeistä on seksuaalisuuden juurtuminen intiimin elämänpiiriin ja ydinperheeseen. Oleellista on myös seksuaalisuuden yksilöllisyys, se, miten ”oma seksuaalisuus” ymmärretään yksilön persoonallisuuden peruselementiksi. (Emt., 502.)

Tiedontahdossa puhe seksuaalisuudesta viittaa *biovallan* asetelmien verkostoon (ks. Helén 1998, 501). Foucault’n mukaan kysymys ja erottelu ihmisen homo- tai heteroseksuaalisuudesta syntyi vasta 1800-luvulla psykiatrian ja seksologian diskursiivisissa käytännöissä. Pyrkimys erotella tieteellisesti ihmisen normaali ja epänormaali seksuaalisuus kytkeytyi laajempaan hallinnan strategiaan, väestön *biopolitiikkaan*, jonka päämääränä oli kasvattaa kansallisvaltion väestön elinvoimaisuutta. Kun seksuaalivietin biologiseksi funktioksi määriteltiin lisääntyminen ja suvunjatkaaminen, seksuaalisuuden ilmentymistä, jotka eivät täyttäneet funktiota, tuli biologisen vietin sairauksia. (ks. Tiisala 2010.)

Biovallan tai biopolitiikan näkökulmasta seksuaalisuus on piste, jossa kaksi ulottuvuutta kohtaavat. Ensimmäisessä ulottuvuudessa ihmiselämä muodostuu tiedettäväksi ja hallittavaksi yhtäältä joukkoina ja väestöinä, jolloin seksuaalisuus viittaa väestöpolitiikkaan, kansanterveyteen ja

”yleisiin” käyttäytymismalleihin. Toisessa ulottuvuudessa ihmiselämä muodostuu tiedettäväksi ja hallittavaksi erityistapauksina, yksilöinä, jolloin seksuaalisuus on oman seksuaalisuuden tutkimista ja ymmärtämistä, poikkeavuutta, häiriintyneisyyttä ja ”tunnustamista”. (Helén 1998, 501.)

Seksuaalisuuteen kohdistetaan toisaalta hallinta- ja totuuspyrkimyksiä, mutta toisaalta se määritellään olemukseltaan hallitsemattomaksi ja tiedostamattomaksi haluksi. Ja jos seksuaalisuus on kahden eri ulottuvuuden kohtauspiste, sitä on myös yksilö. Yksilö on eräänlainen biovallan leikkauspiste: hän on ”ulkoisten” elämänhallintatoimenpiteiden kohde ja toisaalta itsenäinen oman elämänsä subjekti. Helénin sanoin, ”tieto tai totuus seksuaalisuudesta artikuloi modernin yksilöllisyyden muodon ja arvon”. (Emt., 502.)

Foucault'n *Seksuaalisuuden historian* toisessa ja kolmannessa osassa tekemä halun subjektin genealogia pyrkii Tuomo Tiisalan (2010) mukaan ylittämään biopolitiikan dispositiivissa syntyneen modernin seksuaalisuuden kokemuksen. Foucault pyrkii analyysillaan osoittamaan, ettei kysymys ihmisen homo- tai heteroseksuaalisuudesta kuulunut Kreikassa lainkaan sukupuolimoraalin piiriin, toisin kuin 1800-luvulla muodostuneissa moderneissa käytänteissä. Kreikassa sukupuolimoraali oli osa nautintojen käytön tyylioppia: tärkeää ei ollut jaotella tekoja sallittuihin tai kiellettyihin tekoihin, vaan tärkeintä oli hallita itseään nautinnon subjektina. (Tiisala 2010.) Foucault'n mukaan antiikin kreikkalaisten moraalin säännöstö saattoi muistuttaa muodollisesti myöhempiä moraaleja, erityisesti kristillisiä moraaleja, mutta ”tapa, jolla sukupuolitoiminta muodostettiin, tunnustettiin ja järjestettiin moraalikysymykseksi, ei ole sama” (Foucault 1998, 277).

Antiikin Kreikassa seksuaalikäyttäytyminen oli moraalikäytäntöä, joka luovi vaikeasti hallittavien voimien lomassa. Hyväksyttävään käytökseen pyrittiin löytämällä oikea mitta, hetki, määrä ja tilaisuus. Ideaalitilassa ihminen hallitsi itse itseään, oli itseään ”vahvempi” ja hallitsi itseään ankarammin kuin muita. Pidättyvyyspyrkimys ei ollut yleinen laki, vaan ennemminkin tyyli, johon pyrittiin ja jota harjoitettiin, jos haluttiin omalle elämälle mahdollisimman kaunis ja täydellinen muoto. (Emt, 277.)

Seksuaalikäyttäytymisen kohtuullisuus ja pidättyväisyys saivat eri syitä riippuen näkökulmasta eri opeissa. Dietetiikassa kohtuullisuutta vaadittiin, koska pelättiin väkivaltaa ja loppuun kulumista sekä huolehdittiin yksilön hengissä säilymisestä ja lajin jatkumisesta. Ekonomiikassa kohtuullisuus taas korostui, koska kotitalouden hierarkian ylläpitäminen ja talouden hallitseminen oli miehen elinikäinen tehtävä, joka vaati itsensä hallitsemista. Aviomiehen oli taattava laillisen aviovaimon asema omalla kohtuullisuudellaan. Erotiikassa (poikarakkaudesta) kohtuullisuutta vaadittiin taas siksi, että oli kunnioitettava nuorukaisen miehuutta ja hänen asemaansa tulevana vapaana miehenä. Poikarakkautta pohtivassa platonilaisessa erotiikassa nautinnoista kieltäytyminen nivoutui yhteen

rakkauden ja totuuden löytämisen kanssa. (Foucault 1998, 278.)

Vaikka antiikin seksuaalietiikka perustui erittäin ankaraan epätasa-arvoon ja etenkin naisia ja orjia kohtaan suunnattiin pakotteita, sen ongelmanasettelun lähtökohtana oli Foucault'n mukaan ”suhde, joka vapaalla miehellä on vapautensa harjoittamiseen, vallankäytön muotoihin ja mahdollisuuden tavoittaa totuus” (Foucault 1998, 279).

Ajanlaskumme ensimmäisillä vuosisadoilla kreikkalaisessa ja roomalaisessa moraalissa käsiteltiin paljon samoja teemoja kuin antiikin Kreikassa, mutta Foucault'n mukaan ei tule ajatella, että olisi kyse puhtaasta jatkumosta. Muutos näkyi hänen mukaansa siinä, että kannettiin entistä suurempaa huolta sukupuoliaktien ja ruumiin välisistä yhteyksistä, joita määriteltiin laajemmin ja yksityiskohtaisemmin. Aviosidettä alettiin arvostaa itsessään ja puoliset saivat molemminpuolisia velvollisuuksia, ei enää vain vaimon aseman vuoksi, vaan koska aviosuhteen muotoa pidettiin yleismaailmallisena. Pidättäytymisen välttämättömyyttä ei enää pidetty poikarakkautta kohottavana ominaisuutena, vaan osoituksena, että se on epätäydellistä. (Emt., 446.)

Foucault'n mukaan tämä etiikka ei ollut samanlaista kuin ennen tai jälkeen. Seksuaalinen toiminta yhdistyi kyllä ”pahaan muotonsa ja vaikutustensa perusteella, mutta se ei ole paha itsessään eikä perusteiltaan”. Seksuaalinen toiminta sai luonnollisen ja järkevän täyttymyksen avioliitossa, mutta avioliitto ei ollut välttämätön ehto toiminnan pahuuden poistamiseen. Poikarakkauttakaan ei hänestä tuomittu luonnonvastaisena, vaikka seksuaalista toimintaa pidettiin sen piirissä ongelmallisena. (Emt., 447.)

Hellenistisellä ja keisarillisella ajalla ylimystön rooli muuttui, kun kaupungit joutuivat Rooman hallinnon alle. Heidän asemansa muuttui kaupunkivaltion keskenään kisailevasta ylimystöstä Rooman hallinnon työnjohtajien ylimystöksi. (Emt., 340.) Foucault arvelee, että etuoikeutettujen aseman muutos vaikutti myös avioliittoon. Etuoikeutettujen luokkien asema ja omaisuus ei enää riippunut vain kahden suvun välisestä liitosta, vaan entistä enemmän suhteesta hallitsijaan, urasta siviilinä tai sotilaana ja menestymisestä liiketoimissa. Tällöin avioliittoa säätelevät taloudelliset poliittiset pakot menettivät osan merkityksestään, ja avioliitosta tuli vapaampi. Puoliso voitiin valita vapaammin ja avioliitto alkoi yleistyä myös alemmissa yhteiskuntaluokissa. (Emt., 332–333.) Avioliitosta tuli myös yhä julkisempi toimitus, mikä johtui uskonnollisten seremonioiden käytöstä avioliiton solmimisen yhteydessä (emt., 331).

Avioliitto alkoi olla yhä useammin sopimusliitto, jonka solmivat vapaasti kaksi osapuolta ja jossa osapuolten välinen epätasa-arvo oli lievempää. Naisten aseman paranemiseen vaikutti toisaalta mieskansalaisen aseman heikentyminen ja toisaalta naisen roolin vahvistuminen. Nainen sai

esimerkiksi useammin toimia isänsä tahtoa vastaan puolisoa valitessaan. Miehen velvollisuudet kasvoivat avioliitossa: velvollisuuksia lisättiin parisuhteen tähden, ei niinkään suvun. (Foucault 1998, 333–334.) Foucault'n mukaan ”teksteissä näkyy, kuinka aviopuolisoiden välinen suhde irrottautuu aviollisista tehtävistä, aviomiehen auktoriteettiasemasta ja talon järkevistä hallitsemisesta” (emt., 336). Yhteen vedettynä, ”avioliitosta näytti tulevan käytäntönä yleisempi, instituutiona julkisempi, elämäntavan muotona yksityisempi ja puolisoitten yhdistäjänä tiukempi” (emt., 334–335).

Foucault'n analyysi havainnollistaa, miten olosuhteet ja eri moraalin osa-alueet vaikuttavat toisiin moraalin osa-alueisiin. Tuomo Tiisalan (2010) mukaan Foucault'n analyysien keskeinen saavutus on, että ne palauttavat kysymyksen sukupuolisuudesta etiikan piiriin. Foucault kamppailee psykiatrian yritystä vastaan tehdä ihmisten sukupuolisuudesta tieteellinen kysymys ja näin tarjota normit ihmisten sukupuolielämän hallinnalle. Kun sukupuoli on etiikan piirissä, se merkitsee ihmisille suurempaa vapautta (ja vastuuta) itseymmärryksessään ja toiminnassaan halun subjekteina. (Tiisala, 2010.)

Vilkas avioliittolaista käytävä keskustelu osoittaa, että kysymykset seksuaalisuudesta eivät ole siirtyneet täysin esimerkiksi psykiatrian diskurssin omaisuudeksi, vaan että kyse on myös mitä vahvimmissa määrin etiikan ja moraalin piiriin kuuluvista kysymyksistä, aivan kuten Foucault toivoi.

Judith Butler: sukupuolen performatiivisuus

Tuula Juvosen mukaan modernin tiedeperinteen ongelmana on, että siinä ”tiedetään jo ennakolta, että (poikkeava) homoseksuaalisuus on olemassa erilaisena kuin (normaali) heteroseksuaalisuus” (Juvonen 2002, 26). Tätä ajatusta purkamaan on syntynyt postmoderni ajattelu ja queer-tutkimus, jossa horjutetaan vakaaksi ajateltuja käsityksiä sukupuolista ja seksuaalisuuksista. (Emt., 27.)

Queer-tutkimukselle olennainen kysymys on, kuinka olemme päätyneet ajattelemaan seksuaalisuudesta sellaisilla tavoilla, että voimme nykyisin puhua homoseksuaalisuudesta, samoin kuin kysymys vallasta eli millä keinoin ja minkä muotoiseksi kategorioita missäkin tilanteessa tuotetaan. Näihin kysymyksiin voidaan etsiä vastauksia tutkimalla teksteissä esiintyviä puhetapoja ja analysoimalla niissä käytettyjen luokittelujen logiikkaa sekä purkamalla käytäntöjä, joiden avulla erotteluja tehdään ja ylläpidetään. (Emt., 29.) Olennainen käsite on performatiivisuus.

Judith Butlerin (2006) mukaan oletamme, että sukupuoli toimii sisäisenä olemuksena, joka voidaan paljastaa, jolloin juuri tämä oletus lopulta tuottaa ennakoimansa ilmiön. Sukupuolen performatiivisuus kiertyy ensinnäkin tämän tavan ympärille, tavan, jolla sukupuolittuneen

olemuksen oletus tuottaa ulkopuolelleen asettamansa asian. Toiseksi sukupuoli on toistoa ja rituaali, ei yksittäinen teko. Vaikutus perustuu siihen, että sukupuolesta tehdään luonnollinen ruumiin kontekstissa ja se ymmärretään osin kulttuurisesti ylläpidetyksi ajalliseksi kestoksi. (Butler 2006, 25.)

Butlerin mukaan ”tietyt sukupuolen kulttuuriset muodostelmat ottavat ’todellisen’ paikan ja vahvistavat ja laajentavat hegemoniaansa luonnollistamalla itsensä onnistuneesti” (emt., 90). Sukupuolen kaksinapaisuus on diskursiivisesti tehty uskottavaksi ja sosiaalinen sukupuoli pyritään pitämään paikallaan perustavilla kategorioilla, jotka tekeytyvät identiteetin perustoiksi (emt., 80). Butlerin mukaan ”vaikutelma sukupuolen substanssiluonteesta on performatiivisesti tuotettu” (emt., 79). Sukupuolen ilmausten takana ei ole mitään sukupuolen identiteettiä, vaan identiteetti muodostuu performatiivisesti niillä ilmauksilla, joiden sanotaan olevan seurausta siitä (emt., 80).

Kielenkäyttö puhuttelee ihmisiä ja kutsuu heitä tunnistamaan itsensä tietynlaisiksi. Näin voidaan ajatella, että homoseksuaalinen identiteettikin muodostuu, kun ihminen asettuu yhteisesti tuotettuun ja rajattuun subjektiasemaan. Tämän vuoksi homoseksuaalisuutta koskeva tutkimus ei koske vain oletettua vähemmistöä vaan meitä kaikkia. Kun toistamme puhetapoja, tuotamme samalla hetero- ja homoseksuaalisuuden kategorioita. (Juvonen 2002, 31.) Keskustelut parisuhde- ja avioliittolaista tarjoavat meille malleja, joiden avulla voimme ajatella, toimia ja toteuttaa itseämme.

Butlerin mukaan sukupuoli tulisi siis olemisen sijaan ajatella tekemisenä. Väistämättömät ja pakottavat toistot tekevät kahden eri sukupuolen mukaiset ruumiit, puheet ja teot merkityksellisiksi. (ks. Juvonen 2002, 30.) Esittäessä sukupuolia ja seksuaalisuuksia toistetaan rituaalisesti ja lainataan jotain olemassa olevaa. Lainaaminen ei kuitenkaan säilytä kohdetta ennallaan. (Juvonen 2002, 30–31.) Butlerin mukaan ei ole olemassa seksuaalisuutta, joka olisi ”ulkopuolella”, ”ennen” tai ”jälkeen” vallan.

Jos seksuaalisuus on kulttuurisesti rakennettu olemassa olevissa valtasuhteissa, niin valtaa ”ennen”, vallan ”ulkopuolella” tai sen ”tuolla puolen” oleva normatiivinen seksuaalisuus on kulttuurinen mahdottomuus [... V]allan matriisissa toimiminen ei merkitse hallintasuhteiden kritiikitöntä toistamista. Se tarjoaa mahdollisuuden sellaiseen lain toistamiseen, joka ei merkitse lain lujittamista vaan siirtämistä paikaltaan. (Butler 2006, 87.)

Avioliiton vaatiminen samaa sukupuolta oleville pareille saattaa siis horjuttaa käsityksiä avioliitosta ja saattaa meidät ajattelemaan sukupuolista ja seksuaalisuudesta uudella tavalla. Avioliiton laajentamisen vaatiminen kuitenkin myös vahvistaa avioliittoa. Tällainen lain toistaminen voi ”siirtää lakia paikaltaan”, mutta se voi samalla myös ”lujittaa” sitä. Joka tapauksessa heteroseksuaalisen mallin kopioiminen ei-heteroseksuaalisissa puitteissa korostaa mallin

rakentuneisuutta. ”[H]omo ei ole heteroon nähden ikään kuin kopio alkuperäiseen nähden vaan pikemminkin kuin kopio suhteessa toiseen kopioon” (Butler 2006, 88).

5 Aineisto ja metodi

Aineiston valinta

Keskustelua avioliittolaista ja sukupuolineutraalista avioliittolakialoitteesta on käyty monissa eri medioissa ja keskusteluareenoilla. Keskustelussa on esillä voimakkaita mielipiteitä ja mielipiteet tulevat selkeimmin esille teksteissä ja puheissa, joissa tuo mielipide tuodaan tarkoituksella esille. Olen kiinnostunut tutkimaan sellaista foorumia, jota seuraavat mahdollisimmat monet suomalaiset ja jossa mahdollisimman monenlaiset mielipiteet tulisivat samalla esille.

Eduskunnassa on käyty aiheesta lyhyitä lähetekeskusteluja, jolloin erilaisia argumentteja ei ole kertynyt montaa. Sen sijaan valtakunnan suurimman sanomalehden Helsingin Sanomien yleisönosastolla on käyty keskustelua runsaasti ja keskusteluun on tietysti voinut osallistua muitakin kuin kansanedustajia tai valikoituneita asiantuntijoita.

Yleisönosastokirjoitus on luonteeltaan selkeästi poliittinen teksti. Sillä pyritään avoimesti vaikuttamaan lukijoiden näkemyksiin ja toimintaan. Retoriikka korostaa tekstien vaikuttamisluonnetta ja siten argumentointia, joten retoriikan käsitteistö soveltuu hyvin mielipidetekstien tarkasteluun. (Vuori 2004, 96.)

Avioliittolain muuttamisesta sukupuolineutraaliksi on Helsingin Sanomien mielipidepalstalla käyty keskustelua jo ainakin vuodesta 2008, mutta rajatakseni aineistoa otan mukaan kirjoitukset, jotka on julkaistu lokakuussa 2010 lähetetyn TV2:n Homoilta-keskusteluohjelman jälkeen ja ennen eduskunnassa keväällä 2014 käytyä lähetekeskustelua avioliittolain muuttamiseksi tehdystä kansalaisaloitteesta.

Keräsin aineiston Helsingin Sanomien sähköisestä arkistosta. Tein arkiston hakukoneella hakuja muun muassa hakusanoilla avioliit*, homoliit*, avio*, homo*, seksuaali* ja paris*. Kävin hakusanoilla löytäneet tekstit läpi ja mikäli niissä keskusteltiin avioliittolain muuttamisesta sukupuolineutraaliksi, kävin läpi ennen ja jälkeen kyseistä kirjoitusta julkaistut tekstit siltä varalta, että aiheesta olisi käyty tuolloin keskustelua mainitsematta kyseisiä sanoja.

Varsinkin Homoilta-ohjelman jälkeen käytiin samalla ja samoilla kirjoituksilla keskustelua myös evankelisluterilaisesta kirkosta, ja välillä olikin vaikea erottaa, milloin ei enää keskusteltu avioliittolaista. Valitsin aineistooni myös sellaisia kirjoituksia, joissa pohditaan muun muassa sitä, hyväksyykö Raamattu homoseksuaaliset suhteet, vaikkei niissä mainittu avioliittolakia. Tulkitsin ne

keskusteluyhteydessä kirjoituksiksi, jotka osallistuvat avioliittolaista käytyyn keskusteluun. Olen pyrkinyt analyysissäni mainitsemaan, mikäli jokin kirjoitus ei ole esittänyt selkeää kantaansa avioliittolain muuttamiseen. Olen myös merkinnyt kunkin kirjoituksen kohdalle aineistoliitteessä (ks. Liite 1), mitkä kirjoitukset puhuvat selkeästi juuri avioliittolaista ja mitkä kirjoitukset osallistuvat keskusteluun mainitsematta lakia.

Lokakuun 2010 ja joulukuun 2013 välisenä aikana Helsingin Sanomien mielipidepalstalla keskusteltiin myös muun muassa kristillisen Nuotta-lehden Älä alistu! -kampanjasta, homoseksuaalisuutta vastustavien lähetystyöjärjestöjen tukemisesta, vähemmistöjen positiivisesta syrjinnästä, sijaissyntytyksistä ja sisäministeri Päivi Räsäsen lausumasta, voiko Raamatun sana mennä valtion lain edelle. Kaikissa näissä keskusteluissa puhuttiin tai sivuttiin aiheena myös homoseksuaalisuutta, mutta koska puhe avioliittolain muuttamisesta ei sekoittunut samalla tavalla keskusteluun kuin Homoillan jälkeen, otin keskusteluista aineistooni ainoastaan ne kirjoitukset, joissa mainitaan selkeästi avioliittolain muutosaikeet.

Käsittelen aineistoni mielipidekirjoituksia dialogina. Kaikki kirjoitukset eivät keskustele suoraan keskenään, vaikka osassa kirjoituksissa viitataan suoraan toisiin teksteihin ja kirjoittajiin. Käsittelen tekstejä vastauksina toisiin keskustelussa esitettyihin argumentteihin, vaikkei noita argumentteja olisikaan tässä aineistossa esitetty ajallisesti lähekkäin tai kronologisesti. Välillä konstruoin argumentin, jota ei ole esitetty aineistossani, jos aineistossani kuitenkin on tuolle argumentille esitetty vasta-argumentti.

Tällaista lähestymistapaa voisi kuvata käsitteellä intertekstuaalisuus, tekstienvälisyys. Intertekstuaalisuuden näkökulmasta tekstit nähdään kommunikaationa, eikä vain kommunikaationa tekijän ja yleisön välillä vaan myös kommunikaationa nykyisten ja menneiden tekstien kanssa. Tekstit eivät ole muista teksteistä irrallisia, vaan ne ovat aina täynnä vaikutteita ja viittauksia toisiin teksteihin. (Vuori 2004, 115.) Korostan analyysissäni nimenomaan aineistoni tekstien välistä kommunikaatiota, ja vähemmälle jäävät arviot kommunikaatiosta aineiston ulkopuolisten tekstien kanssa, vaikka sitäkin esitän ajoittain, kuin myös syvällisemmät arviot kirjoittajan ja lukijoiden välisestä kommunikaatiosta (esimerkiksi, miten kirjoittaja luo asiantuntijuuttaan tai puhuttelee lukijoitaan).

Kuten Jaana Vuori (2004, 117) toteaa, retoriikan analyysi on yhtä retorista kuin mikä tahansa muu inhimillinen toiminta. Tulen analyysitekstini sujuvoittamiseksi ja elävöittämiseksi puhumaan toisinaan esimerkiksi homoliitoista, vaikka tuo termi ei ehkä olekaan yhtä poliittisesti korrekki kuin ”samaa sukupuolta olevien henkilöiden liitot”. Käytän myös esimerkiksi metaforisia ilmaisuja kuvatessani käytettyä argumentaatiota.

Esitän välillä mielipidetekstien argumenteille vaihtoehtoisia tulkintoja tai kuvailen, miten mahdollinen kriitikko voisi vastata joihinkin argumentteihin. En tee tätä jokaisen tekstin ja argumentin kohdalla ja valintani voikin tulkita osallistumiseksi keskusteluun ja tiettyjen tekstien arvottamiseksi toisten edelle ja jälkeen. Syy siihen, miksen esitä pitkää kritiikkiä jokaisen argumentin kohdalla, johtuu osittain teknisestä syystä eli tilan puutteesta, ja toisaalta siitä, että aineistossa esiintyvä vasta-argumentti esittää kritiikin puolestani. Itse argumenttien erittely on myös kriittistä tarkastelua ja tekee sen myös lukijalle mahdolliseksi.

Metodin valinta

Klassinen retoriikka on antiikissa kehittynyt käytännöllisen puhetaidon perinne. Niin sanottu uusi retoriikka kattaa kaikenlaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Uusi retoriikka painottaa tutkimusta ja analyysia ja sitä voikin nimittää argumentaation retoriikan tutkimukseksi. Yksi keskeisistä periaatteista on pohtia kutakin tekstiä tai tekstijoukkoa konkreettisesti yhteiskunnallisissa yhteyksissään. Sen avulla on analysoitu muun muassa poliittisia puheita sekä eritelty tieteellistä ja muuta asiantuntijapuhetta. (Vuori 2004, 95–96.)

Yksi uuden retoriikan keskeisimmistä teoreetikoista, belgialainen filosofi Chaïm Perelman on kehittänyt yhden perusteellisimmista argumentaatiota koskevista teorioista. Perelman erittelee teoriassaan väittämien uskottavuuden muodostumisen yleisiä perusteita ja erilaisia argumentoinnin tekniikoita. Teorian lähtökohtana on se, että argumentointia käytetään siellä, missä on kysymys epävarmoista asioista tai arvoihin liittyvistä kysymyksistä. Perelman tarkastelee argumentaatiotekniikoiden lisäksi muun muassa esittäjän ja yleisön välistä suhdetta ja argumentoinnissa ilmeneviä arvoulottuvuuksia, mutta keskityn omassa analyysissäni käyttämään metodina vain argumentaatiotekniikoiden analyysia. Argumentaatiotekniikat ovat menetelmiä, joiden avulla perustellaan tietyn päätelmän oikeutusta. Kyse on tosiasioiden, käsitteiden, arvostelmien ja niiden välisten suhteiden käytön periaatteista, joista muodostuu päätelmän kulku. (Summa 1995, 76–77, 80.)

Argumentaatiotekniikoiden jaottelun avulla pilkon päättelyä osiin ja analysoin sen keinoja ja kulkua. Jaottelun avulla kuvaan avioliittolaista käydyn keskustelun dynamiikkaa, sitä, miten mielipiteitä perustellaan ja toisten mielipiteitä vastustetaan. Sen avulla on mahdollista osoittaa yksittäisten argumenttien yhteys laajempaan keskusteluun ja pelkistää se, mitä keskustelussa tehdään. Keskityn ”pelkkiin” argumentaatiotekniikoihin myös siksi, että tekniikoiden avulla voidaan myös käsitellä väitteiden taustalla olevia arvoja käyttämättä erikseen esimerkiksi Perelmanin jaotteluja argumentaation taustalla olevista arvoista.

Argumentaatiotekniikat

Chaim Perelman on kehittänyt argumentaatiotekniikoiden jaottelun yhdessä Lucie Olbrechts-Tytecan kanssa. Perelman ja Olbrechts-Tyteca jaottelevat argumentaatiotekniikat kahteen pääluokkaan, *assosiatiivisiin* ja *dissosiatiivisiin* argumentteihin.

Argumentaatio on assosiatiivista, kun pyritään yhdistämään toisistaan erillään olevat elementit. Yhtenäisyys pyritään luomaan, jotta elementit voidaan organisoida tai niitä voidaan arvioida toistensa avulla. Voitaisiin esimerkiksi argumentoida, että naiset ja miehet ovat keskenään sen verran samalla tavalla kyvykkäitä ihmisiä eli kuuluvat kykyjensä puolesta samaan ryhmään, ja tämän vuoksi voidaan vaatia, että heitä tulee kohdella samalla tavalla asepalveluksen suhteen.

Assosiatiivisen argumentin yhdistämien elementtien välisen yhteyden purkua kutsutaan *linkkien rikkomiseksi*. Voitaisiin esimerkiksi argumentoida, että koska naiset synnyttävät lapsia, heillä on jo yksi raskas vastuu kontollaan, toisin kuin miehillä, eli naiset ja miehet kuuluvat heille lankeavien vastuiden puolesta eri ryhmään, ja siksi naisten ei tule suorittaa asepalvelusta.

Dissosiaatiolla taas tarkoitetaan tekniikoita, joilla pyritään erottamaan, erottelemaan ja irrottamaan toisistaan elementtejä, joiden ajatellaan joissakin ajatusjärjestelmissä muodostavan kokonaisuuden tai ainakin kuuluvan yhtenäiseen ryhmään. Dissosiaatio muokkaa tuota ajatusjärjestelmää muokkaamalla joitakin sen keskeisiä käsitteitä. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 190.) Esimerkiksi pelkästään miehiä koskevaa asepalvelusta kritisoiva henkilö voisi väittää, että koska asepalvelus koskee vain toisen sukupuolen edustajia, Suomessa vallitsee ”näennäinen tasa-arvo” ja että ”todellinen tasa-arvo” voidaan saavuttaa vasta, kun asepalvelus koskettaa naisia ja miehiä. Kriitikon ei siis tarvitse väittää, etteikö Suomessa olisi lainkaan tasa-arvoa, vaan hän ikään kuin väittää, että nyt vallitseva tasa-arvo ilmentää kyllä todellista tasa-arvoa, muttei vielä ole sitä.

Assosiaatio ja dissosiaatio täydentävät toisiaan ja ovat ikään kuin läsnä samaan aikaan, mutta argumentaatiossa painotetaan yleensä vain toista (emt., 190). Ryhmittelyt eivät ole selkeärajaisia kokonaisuuksia ja argumentin voidaankin nähdä kuuluvan useampaan ryhmään (emt., 192).

Assosiatiivisten argumenttien joukko voidaan jakaa vielä kolmeen alaryhmään. *Kvasiloogiset argumentit* pyrkivät muistuttamaan formaalia ajattelua. *Todellisuuden rakenteeseen perustuvat argumentit* taas väittävät olevansa yhteensopivia asioiden todellisen luonteen tai olemuksen kanssa. Kolmas alaryhmä, *todellisuuden rakennetta luovat argumentit*, pyrkivät muotoilemaan ajatuksia uudelleen yhdistämällä niitä (esimerkiksi analogian avulla) muodostelmiin, jotka on hyväksytty toisella todellisuuden alueella. Todellisuuden rakennetta luodaan myös kun argumentaatiossa otetaan huomioon yksittäistapaus (käytetään esimerkiksi esimerkkiä). (Emt., 191.)

Dissosiativiset argumentit ovat taasen pääasiallisesti käsitteiden muunnoksia. Dissosiaatiolla pyritäänkin hyväksytyn kielen käyttämisen sijasta ennemminkin luomaan uusia muotoiluja. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 191–192.)

Eri argumentaatiotekniikoita voidaan nimetä monenlaisia, enkä käytäkään analyysissäni kaikkia mahdollisia Perelmanin ja Olbrechts-Tytecan nimeämiä tekniikoita. Käyn nyt läpi ne tekniikat, joita käytän analyysissäni. Mainitsen myös sellaisia tekniikoita, jotka auttavat ymmärtämään tekniikoiden ryhmittelyä, vaikken välttämättä tulisi käyttämään niitä analyysissä.

Assosiativinen argumentointi

Kvasiloogiset argumentit

Kvasiloogiset argumentit pyrkivät jäljittelemään loogista päättelyä. Ei-formaalit elementit ja epämuodollinen päättely esitetään keinotekoisena formaalissa muodossa. Argumentin elementit on tällöin redusoitava: käsitteet redusoidaan muistuttamaan matemaattisia suureita ja käsitteiden väliset suhteet esitetään loogisia suhteita muistuttavassa muodossa. Kvasiloogiseen argumentaatioon pyritään liittämään arvonanto, jota logiikka ja matematiikka nauttivat. (Summa 1989, 107.)

Ristiriita ja yhteensopimattomuus

Argumentaatioissa ei tavallaan koskaan törmätä järjettömyyteen, vaan yhteensopimattomuuden puutteeseen. Esitetty sääntö, väite tai omaksuttu asenne voi joutua konfliktiin jonkin toisen aiemmin esitetyn säännön tai yleisesti hyväksytyn väitteen kanssa. Loogisessa päättelyssä kyseessä on *ristiriita*, mutta argumentaation osat ovat harvoin riittävän yksiselitteisiä, joten onkin perustellumpaa tällöin puhua ristiriidan sijaan *yhteensopimattomuudesta*. Käytän kuitenkin analyysissä sanaa *ristiriita* samassa merkityksessä kuin yhteensopimattomuus. Mikäli yhteensopimattomuus kohdataan, puhuja joutuu valitsemaan ja hänen tulee osoittaa, mikä sääntö pätee ristiriitatapauksessa, tai hänen on luovuttava jostakin säännöstä tai rajoitettava säännön soveltamisalaa. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 195; Perelman 1996, 63–64.)

Eräs yhteensopimattomuuden muoto on *autofagia*. Autofagia ei ole seurausta siitä, että kaksi sääntöä ovat vastakkaisia, vaan siitä, että sääntö ei käy yhteen toteuttamisensa tai soveltamisensa edellytysten tai seuraamusten kanssa. Autofagian kyseenalaistamista kutsutaan *retorsioksi*. Esimerkki autofagiasta on tilanne, jossa poliisi nousee teatterin lavalle ja ilmoittaa, että kaikki, mitä ei ole painettu ohjelmalehtiseen, ei ole teatteriesityksen aikana sallittua. Yleisön jäsen voi käyttää retorsiota ja kysyä, lukeeko poliisin ilmoitus lehtisessä. (Perelman 1996, 66–67.)

Samuus, määritelmät, analyysi

Kaksi asiaa voidaan pyrkiä samaistamaan joko kokonaan tai osittain. Kahden tekijän samaistaminen voi olla joko määritelmän tai analyysin tulosta. Aina kun asia voidaan määritellä useammalla eri tavalla, määrittely merkitsee valintaa ja jos valinta taas ohjaa päättelyä, on valinta perusteltava. Argumentaation näkökulmasta myös analyysi on aina ohjaavaa. (Perelman 1996, 70–73.)

Määritelmiä voidaan tukea argumenteilla, mutta määritelmät ovat myös itsessään argumentteja. Määritelmä on kvasilooginen argumentti, koska kun valinta on määritelmässä tehty, esitetään se sitten itsestäänselvyytenä tai tuetaan argumentein, määritelmää pidetään samuuden (identity) ilmaisuna, tilanteessa ainoana mahdollisena sellaisena, ja samaistettuja termejä toistensa loogisina vastikkeina. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 213–214.)

Oikeudenmukaisuus ja vastavuoroisuus

Kun kaksi asiaa onnistutaan samaistamaan, niille voidaan vaatia samaa kohtelua. Vaatimusta kutsutaan *oikeudenmukaisuussäännöksi*, jonka mukaan samaan oleelliseen luokkaan kuuluvia olentoja tulee kohdella samalla tavalla. Koska asiat eivät ole täysin samanlaisia, voidaan puhua osittaisesta samaistamisesta, joka oikeutetaan sillä, että eroja voidaan pitää toissijaisina ja yhtäläisyyttä oleellisena. Sääntöjä laadittaessa tietyn ominaisuuden toisarvoisuus tai olennaisuus riippuu säännölle asetettavasta tavoitteesta. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 218–219; Perelman 1996, 75–76.)

Ennakkotapauskäytäntö perustuu samaistamiselle ja oikeudenmukaisuusargumentille. Tapauksia pidetään samanlaisina, jolloin myöhemmälle tapaukselle vaaditaan samaa kohtelua kuin aiemmalle tapaukselle. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 219.)

Vastavuoroisuusargumentti on sovellus oikeudenmukaisuussäännöstä. Kaksi oliota tai tilannetta samaistetaan osoittamalla, että ne ovat tietyn suhteen edeltäjä ja seuraus ja riittävän symmetrisiä, jotta ne voidaan vaihtaa päikseen ja siten kohdella samalla tavalla. Esimerkkejä ovat ”mikä ansaitsee tulla opituksi, ansaitsee myös tulla opetetuksi” tai ”jos ette häpeä myydä niitä, emme mekään häpeä ostaa niitä”. (Perelman 1996, 78.)

Transitiivisuus, sisältyminen, jakaminen

Puhtaan muodollisessa päättelyssä transitiivisuusväite on muotoa ”a:n ja b:n suhde on sama kuin b:n ja c:n suhde, jolloin a:n ja c:n suhde on myös sama”. Jäsenten a, b ja c välisiä transitiivisia suhteita ovat muun muassa ”on yhtäläinen”, ”sisältyy” ja ”suurempi kuin”.

Transitiivisuusväitettä muistuttavat väitteet eivät välttämättä päde argumentaatiossa. Esimerkiksi väite ”ystäväni ystävät ovat minunkin ystäviä” voidaan kokemuksen nojalla kyseenalaistaa.

Transitiivisuusväite voi olla hyödyllinen, jos asiaa ei päästä testaamaan käytännössä, esimerkiksi jos pelaaja A on voittanut B:n ja pelaaja B on voittanut C:n, voidaan päätellä, että A voitvaisi C:n. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 227–229.) Transitiivisuusväite voi olla myös todellisuuden rakenteeseen perustuva väite, kuten keinojen alistaminen päämäärälle esimerkissä ”koska ystäviemme hyvinvointi on meille päämäärä, arvostamme kaikkea, mikä voi auttaa heitä” (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 228).

Argumentaatiotilanteissa osien *sisältyminen* kokonaisuuteen mahdollistaa sellaisia väitteitä kuin ”kokonaisuus on osiaan arvokkaampi”, ”mikä ei ole sallittua kokonaisuudelle, ei ole sallittua osillekaan” tai ”joka kykenee paljon, kykenee vähäänkin” (Perelman 1996, 82). Esimerkiksi filosofi voisi pitää itseään ylempiarvoisena suhteessa luonnontietelijään, koska filosofi on kiinnostunut kaikesta ihmisajattelusta ja luonnontieteilijä vain osasta siitä. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 232).

Transitiivisuus voidaan myös nähdä kokonaisuuden *jakamisena* osiin. Osia luettelemalla voidaan perustella, että on olemassa ylipäänsä jokin tietty kokonaisuus. Samalla kokonaisuudesta suljetaan pois muita mahdollisia osia. *Dilemma* perustuu myös omalla tavallaan tähän: esitetään, että on vain kaksi vaihtoehtoa, joista molemmista seuraa sama tai ainakin samankaltainen lopputulos, useimmiten ei-toivottu sellainen. On siis valittava vähemmän paha. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 235–237.)

Vertailu, mitta, todennäköisyys

Vertailu on kvasilooginen argumentti, kun se ei johda todelliseen mittaamiseen tai punnitsemiseen, vaikka oletus on toki, että vertailu voitaisiin käytännössä tarkistaa. Perelman ja Olbrechts-Tyteca korostavat, että vertailu eroaa samaistamisesta ja analogiasta juuri siinä, että sen pohjalla on ajatus *mitasta*.

Vertailukohteen valinta värittää aina vertailua. Vaikutuksen tekemiseksi kannattaa valita oikea vertailukohde. Esimerkiksi Pariisissa kannattaa mieluummin sanoa, että alue on yhdeksän kertaa Ranskan kokoinen kuin puolet Brasiliasta. (Perelman 1996, 87–88.) Vertailuun pohjautuu myös *uhrauksella* argumentointi: uhraus, joka ollaan valmiita tekemään asian saavuttamiseksi, kertoo asian arvosta (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 248).

Kvasilooginen argumentti voi pohjautua myös probabilismiin, ei-laskettaviin *todennäköisyyksiin*. Voidaan esimerkiksi vaatia useampaa vaihtoehtoa, jotta todennäköisyys saavuttaa oikea ratkaisu kasvaisi. Todennäköisyyksiin pohjaava kvasilooginen argumentaatio pelkistää ongelman yhteen osatekijään, jonka ”useutta” voidaan arvioida vaikei tarkasti laskea. Tällöin voidaan laiminlyödä

muuta, kenties oleellisia tekijöitä. (Perelman 1996, 90–92.)

Todellisuuden rakenteeseen perustuvat argumentit

Yleisesti hyväksytyn asian hyväksyttävyyys voidaan pyrkiä siirtämään sellaiseen asiaan, joka halutaan saada hyväksytyksi. Tämä pyritään tekemään argumentaatiolla, joka luo sidoksen näiden kahden asian välille. Tätä kutsutaan todellisuuden rakenteeseen perustuvaksi tai nojaavaksi argumentoinniksi. Nämä argumentit sitovat toisiinsa *peräkkäisiä asioita samalla tasolla*, kuten syytä ja seurauksia, tai *rinnakkaisia asioita eri tasoilla*, kuten henkilön ja tämän teot, yleisesti sanottuna olemuksen ja sen ilmaisun. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 261–262; Perelman 1996, 93.)

Esimerkiksi lapsi saattaisi argumentoida vanhemmilleen, että uudet lelut (syy eli asia, joka halutaan saada hyväksytyksi) lisäävät lapsen onnellisuutta (hyvänä pidetty seuraus) eli jos vanhemmat haluava lisätä lapsensa onnellisuutta, heidän tulisi ostaa hänelle lisää leluja. Lapsi voisi myös argumentoida, että vanhempien arvostama naapuri (hyvänä pidetty henkilö) osti (teko eli asia, joka halutaan saada hyväksytyksi) juuri lapsilleen uusia leluja, joten hänenkin pitää saada uusia leluja.

Peräkkäisyysiteet

Pragmaattinen argumentti pelkistää syyn arvon sen seurauksiin. Ajatuksen totuutta arvioidaan siinä vain sen vaikutuksilla. Pragmaattista argumenttia voidaan kritisoida siksi, että syytä voi olla vaikea erottaa seurausten päättymättömästä ketjusta tai koska siinä liitetään monien tekijöiden yhteisvaikutuksena syntyneet seuraukset vain yhteen syyhyn. Kun tapahtumalla on sekä hyviä että huonoja seurauksia, sen arvioimiseksi on kehitetty utilitaristinen kalkyyli, jolla pyritään laskemaan positiivisten ja negatiivisten seurausten kokonaissumma. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 266–270; Perelman 1996, 94–96.)

Saman kausaaliketjun arviointiin vaikuttaa se, nähdäänkö siinä syytä ja seurauksia vai keinoja jonkin päämäärän saavuttamiseksi. Tietyt teot johtavat toivottuihin seurauksiin vain, jos niitä ei nähdä keinoina tai välineinä. Päämäärä vaikuttaa usein haluttavammalta, mitä helpompia sen saavuttamiseksi tarvittavat keinot ovat. Jos keino muuttuu päämääräksi tai päinvastoin, niiden arvo vähenee tai lisääntyy. Jonkin asian kohtelemisen keinona sisältää vaaran, että joku keksii sen tilalle vielä paremman keinon. *Tuhlausta, ylimäärää ja ratkaisevuutta* koskevat argumentit perustuvat pitkälti keino/päämäärä -suhteeseen. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 270–274, 278; Perelman 1996, 97–100.)

Mikäli kuulijat eivät hyväksy suoraa hyppäystä A:sta D:hen, kannattaa ongelma jakaa osiin ja pyrkiä tulokseen asteittain: ensin A:sta B:hen, B:stä C:hen ja sitten C:stä D:hen. Tätä kutsutaan *vähittäiseksi menetelmäksi* tai *pienten askelten politiikaksi*. Kehityksen vastustaja voi vaatia

ensimmäisenkin askeleen torjumista, ettei jouduta ”*kaltevalle pinnalle*” kohti täydellistä tappiota. Suoraan A:sta D:hen siirtymistä voi myös pyrkiä estämään suostumalla kompromissina siirtymään A:sta B:hen ja toivoa, että kehitys pysähtyy siihen. (Perelman 1996, 100–101.)

Siirtymiseen perustuva argumentointi liittyy myös muutosten erotteluun: koska *määrällinen muutos* muuttuu *laadulliseksi*? Kuinka monta hiusta päästä on vedettävä, että aletaan puhua kaljusta? Siirtymiseen perustuvassa argumentoinnissa pyritään osoittamaan piste, johon pyritään ja pysähdytään. *Rajattoman kehityksen* argumentissa sen sijaan valitaan yksi arvo, jonka kehittelyä pyritään jatkamaan loputtomiin, vaikkei tarkkaan tiedetäkään etukäteen, koska kehittely saavuttaa päätepisteen. Tätä argumenttia voi kritisoida sillä, että mikä tahansa arvo pitkälle kehiteltynä tulee törmäämään muiden arvojen kanssa. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 287–289; Perelman 1996, 102, 118.)

Kun siirrytään määrällisestä erosta laadulliseen eroon, liukuvat ja suhteelliset aste-erot muuttuvat olemusta koskeviksi luonne- ja järjestyseroiksi (Perelman 1996, 117–118). Siirrytään siis rinnakkaisuussiteiden puolelle.

Rinnakkaisuussiteet

Rinnakkaisuussiteet perustuvat pelkistettynä olemuksen ja sen ilmentymän sidokseen. Yleisimmin kyse on henkilön ja hänen tekojensa välisestä siteestä. Se, miten käsitämme henkilön ja miten ymmärrämme hänen käyttäytymistään, on jatkuvassa vuorovaikutuksessa. Henkilöön liittyvä arvostus vaikuttaa siihen, miten näemme hänen tekonsa. Mikäli henkilö tai ryhmä nauttii arvostusta, voimme sen turvin hakea hyväksyntää määrätylle väitteelle. Henkilön arvostukseen perustuu *auktoriteettiin vetoaminen*. Auktoriteetti voi olla yksittäinen ihminen tai hahmo, ihmisryhmä, yleinen mielipide, jokin oppi tai teos, kuten Raamattu. Usein ei väitellä auktoriteetin käytön mahdollisuudesta, vaan siitä, mihin auktoriteettiin tulisi vedota. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 293, 296, 303, 307; Perelman 1996, 102–103, 107–108.)

Henkilön ja tämän tekojen vuorovaikutusta voidaan pyrkiä estämään tai rajoittamaan. Voidaan joko sivuuttaa henkilön vaikutus tekoihin tai päinvastoin. Emme esimerkiksi epäile aineen myrkyllisyyttä, vaikka tietäisimme, että myrkyn keksijä on rikollinen. (Perelman 1996, 109.)

Henkilön ja hänen tekojensa suhdetta ei välttämättä pyritä kokonaan kieltämään, ja Perelmanin mukaan yleisempää onkin käyttää niin sanottuja *pidättämistekniikoita*, joilla pyritään pitäytymään tietyssä mielikuvassa jostakin henkilöstä, vaikka tämä tekisikin jotain sen vastaista. Jos henkilön ja tämän tekojen välinen ristiriita on liian ilmeinen, voidaan syyttää esimerkiksi ympäristöä, puutteellista kasvatusta tai huonoa seuraa. Pidättämistekniikoiden vastakohta on *ad personam*

-tyyppinen hyökkäys, jossa henkilön esittämä todistus tai arvostelma pyritään kiistämään sitomalla tekijä ja teot toisiinsa ja langettamaan tekojen varjo tekijän päälle. Esimerkiksi oikeudessa tätä saatetaan käyttää rikollisen todistajan torjumiseen. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 314; Perelman 1996, 109–111.)

Voidaan myös ajatella yksilö ryhmän olemuksen ilmentymänä, jolloin yksilön voidaan ajatella edustavan ryhmäänsä. Tämä sidos tuottaa enemmän hankaluuksia kuin yksilö/teot -sidos, koska yksilö voi kuulua useaan ryhmään ja koska ryhmä on epämääräisempi käsite kuin yksilö. Vähemmistöön kuuluva henkilö nähdään usein herkemmin ryhmänsä edustajana kuin enemmistöryhmän jäsen. Tietyissä asemassa, esimerkiksi johtotehtävissä olevia, pidetään myös herkemmin ryhmänsä edustajana. Yksilö/ryhmä -sidoksen murtamisen tulee olla sitä näyttävämpää, mitä edustavampana yksilöä pidetään. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 321–322; Perelman 1996, 112–113.)

Myös tapahtumat, objektit, olennot tai instituutiot voidaan rinnakkaisuussiteellä liittää johonkin aikakauteen, tyyliuuntaan, järjestelmään tai rakenteeseen. Yksittäistä ja konkreettista ilmiötä kohdellaan siis jonkin olemuksen ilmentymänä, olemuksen, jota ilmentävät myös muut ilmiöt. Ihmisen käyttäytymistä voidaan selittää esimerkiksi toteamalla, että hän eli keskiajalla. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 327; Perelman 1996, 113.)

Jaottelu aikakausiin ja vastaaviin olemuksiin syntyy, kun perustellaan, miksi määrällinen muutos muuttuu laadulliseksi (ks. edellä Peräkkäisyysiteet). Tapahtuu esimerkiksi niin merkittäviä tapahtumia, että on perustelua puhua erillisistä ajanjaksoista. Luomiskertomus perustelee ihmisten ja eläinten luonne-eroa ihmisen sielun jumalallisella alkuperällä. Evoluutio- eli kehitysoppi taas siirtyy kääntäen järjestyserosta aste-eroon, jolloin ihmislaji luetaan osaksi eläinkuntaa. (Perelman 1996, 118.)

Jos jokin ilmiö ei puhujan mielessä sovi hänen määritelmänsä olemuksesta, hän voi käyttää sanoja väärinkäyttö, puutteellisuus tai liiallisuus. Esimerkiksi kapitalismin puolustaja voi vastata kapitalismin saamiin syytöksiin, että kapitalismi itsessään on hyvä, mutta sitä voidaan käyttää väärin. Jatkan kapitalismiesimerkillä: Liberaali kapitalismin kannattaja voi kannattaa voittojen rajoittamista keinona väärinkäytetyn kapitalismin suitsimiseen. Toinen liberaali kapitalismin kannattaja taas voi vastustaa toimia, koska se voisi perustavanlaatuisesti muuttaa kapitalismin olemusta. Näillä kapitalismin kannattajilla on siis erilainen käsitys kapitalismin olemuksesta. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 328–329.) Olemuksen ja ilmiön erottaminen vaikuttaa olevan vahvasti osa *käsite-erotteluja*, joita käsittelen myöhemmin.

Jos puhuja haluaa korostaa olemuksen vakautta, olemassaoloa ja läsnäoloa, hän voi käyttää olemuksen *personointia*. Personifikaatiolla voidaan esimerkiksi korostaa ryhmän rajoja ja sen yhtenäisyyttä. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 331.) Esimerkiksi väitteessä ”Suomi kannattaa tiukkaa tupakkadirektiiviä” Suomi esitetään toimijana käyttämällä verbistä kolmatta persoonamuotoa. Lause vahvistaa mielikuvaa, että on olemassa yhtenäinen entiteetti Suomi ja että tuolla entiteetillä on yhtenäinen mielipide.

Symbolinen side

Todellisuuden rakenteeseen perustuu myös symbolinen side, jossa liitetään yhteen symboli ja symboloitu asia, ja näitä luonnehtii osallisuussuhde. Vaikka symboli ja symboloitava asia kuuluisivat eri tasoille, niiden voidaan ajatella kuuluvan esimerkiksi samaan myyttiseen tai spekulatiiviseen kokonaisnäkemykseen. Näin esimerkiksi ajallisesti etäisiä seikkoja voidaan pitää rinnakkaisina, kun niiden ajatellaan kuuluvan samaan kokonaisuuteen. Osallisuussuhteen vuoksi teko symbolia kohtaan koskettaa myös symboloitua. Esimerkiksi lippuun sylkeminen voidaan tulkita valtion häpäisemiseksi. Symboli auttaa tunteiden liittämässä abstraktiin asiaan. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 331–332; Perelman 1996, 114–115.)

Kaksoishierarkia

Todellisuuden rakenteesta, joko peräkkäisyys- tai rinnakkaisuussiteistä, voidaan johtaa kaksoishierarkia-argumentteja eli argumentteja, joissa hierarkiaa perustellaan toisella hierarkialla. Kaksoishierarkia-argumentin voi perustaa myös puhtaasti esimerkiksi määrään ja vaikkapa tilastolliseen vastaavuuteen, kuten kun arvellaan, että jos ihminen on pidempi kuin toinen, hänellä on todennäköisesti myös pidemmät jalat. Peräkkäisyysiteeseen pohjautuvasta kaksoishierarkiasta on kyse esimerkiksi silloin, kun päämäärän ylemmyydestä päätellään siihen johtavan keinon ylemmyys. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 337; Perelman 1996, 116.)

Perelmanin mukaan kaksoishierarkiat perustuvat usein rinnakkaisuussiteisiin ja varsinkin henkilö/teot -suhteeseen. Esimerkiksi jumalan lakeja voidaan pitää ihmisten lakeja ylempinä. Mikäli olioiden välillä vallitsee hierarkinen järjestys, voidaan siitä johtaa käyttäytymistapojen hierarkia. Esimerkiksi aikuisten käyttäytymistä pidetään parempana, mikäli ollaan sitä mieltä, että aikuiset ovat hierarkiassa lasten yläpuolella. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 339–340; Perelman 1996, 116–117.)

Todellisuuden rakennetta luovat argumentit

Riikka Kuusiston mukaan todellisuuden rakennetta luovassa argumentaatiossa näytetään ja hyödynnetään kahden eri ”sfääreissä” esiintyvän suhteen välistä samankaltaisuutta (Kuusisto 1996,

284). Ajatus pyritään muotoilemaan uudelleen yhdistämällä se muodostelmaan, joka on hyväksytty toisella todellisuuden alueella. Tästä on kyse myös, kun argumentaatiossa otetaan huomioon yksittäistapaus, kuten esimerkki, ja pidetään sitä osana laajempaa kokonaisuutta. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 191.)

Esimerkki, havainnollistus

Yleistettäväksi tarkoitettua sääntöä voidaan tukea tai konkretisoida *esimerkillä*. Esimerkin arvo perustuu siihen, kuinka tyypillisenä esimerkkiä voi pitää kyseisestä aiheesta. Tyypillisyyttä ei kuitenkaan yleensä lähdetä erikseen tekemään, vaan puhuja olettaa, että vastaanottaja tunnistaa esimerkin tyypillisyyden. Hyvin havainnollistettu esimerkki voi myös luoda harhan ilmiön tyypillisyydestä. (Kaakkuri-Knuutila 1998, 251.)

Esitettyä esimerkkiä kieltäydytään siis pitämästä ainutkertaisena seikkana, vaan se nähdään tyypillisenä ilmentymänä esitetystä säännönmukaisuudesta. Esimerkki on jokin todellisuudessa tapahtunut seikka. Säännönmukaisuutta voidaan säännön esittämisen jälkeen havainnollistaa esimerkillä tai *havainnollituksella*, joka taas voi olla myös mielikuvituksen tuotetta ja tarkoitettu kuvaamaan esitettyä sääntöä. Havainnollituksella sääntö voidaan tuoda mieleen uudestaan ja eri tavalla. (Perelman 1996, 120–124.)

Malli

Esimerkki ja havainnollistus ovat siis erityistapauksia. Erityistapaus voidaan myös esittää jäljiteltävänä *mallina*. Mallilla argumentoidessa voidaan korostaa ainutkertaisen tapauksen haluttuja puolia ja näin sovittaa johtopäätökset kulloiseenkin tilanteeseen. Mallin asemaan joutuvien henkilöiden onkin varottava sanojaan ja tekojaan. Mallin asemaan nostaminen vaatii erityistapaukselta ihailtua asemaa, auktoriteettia tai yhteiskunnallista arvostusta. Negatiivisten asioiden argumentointia varten erityistapaus voidaan myös nostaa (tai paremmin laskea) vastamallin asemaan. (Perelman 1996, 125–128.)

Analogia

Perustelu voidaan muodostaa vertaamalla asioita *analogian* avulla, jolloin esitetään, että a:n suhde b:hen muistuttaa jotenkin c:n suhdetta d:hen (Perelman 1996, 129). Suhteiden, perustan ja teeman, välillä nähdään siis samankaltaisuutta. Vastaanottajille tutumman perustan avulla voidaan selventää, jäsentää ja arvioida teemaa, joka on tuntemattomampi. (Tuulentie 2001, 50.) Perustaa ja teemaa ei väitetä yhtäläisiksi, vaan analogiassa korostetaan aina tiettyjä suhteita ja jätetään siten muita varjoon (Perelman 1996, 129, 134).

Metafora

Kenneth Burken mukaan metafora on väline, jolla voi nähdä jotain jonkin toisen asian kannalta. Burken sanoin, ”it brings out the thisness of that, or the thatness of this”. Metafora on siis näkökulma, perspektiivi. (Burke 1969, 503.)

Perelmanille (1996) metaforat ovat yhteen sulautuneita analogioita. Kun analogia on ”a:n suhde b:hen on kuten c:n suhde d:hen”, metafora on ”a:n d”, ”c:n b” tai ”a on c”. Metaforinen sulauttaminen voidaan ilmaista esimerkiksi adjektiivilla (*loistava* paljastus), verbillä (vastaväittäjä *iski* takaisin) tai possessiivipronominilla (*meidän* Waterloomme). Joistakin asioista ei voi puhua ilman metaforaa, kuten ”tuolin jalka”. Metaforisia ilmaisuja, joiden metaforisuuden olemme jo unohtaneet, Perelman kutsuu ”kuolleiksi” tai ”uinuviksi” metaforiksi. (Perelman 1996, 136–137.)

Myös George Lakoffin ja Mark Johnsonin (2003) mukaan ihmiset eivät ole jatkuvasti tietoisia kielen ja ajattelun metaforisuudesta tai metaforisesta rakentumisesta: pidämme metaforisia ilmaisuja kirjaimellisina, koska metaforiset ilmaukset ovat monessa tapauksessa ainoita keinoja ajatella ja puhua kyseisistä asioista. Lakoff ja Johnson ajattelevat, että oikeastaan koko ihmisajattelu on metaforisesti rakentunut ja siten myös kieli on metaforisesti rakentunut. (Lakoff & Johnson 2003, 3–6.)

Burken mukaan kieli kehittyy metaforilla laajentamalla. Fyysisen, näkyvän ja konkreettisen alueelta lainataan sanoja ja sovelletaan niitä analogian avulla aineettoman, näkymättömän ja vaikeasti käsitettävän alueelle. Ajan kanssa alkuperäinen, aineellinen referenssi unohdetaan ja vain aineeton, metaforinen jatke jää elämään. (Burke 1969, 506.)

Dissosiatiiivinen argumentointi

Dissosiaation ja yhdistävien linkkien rikkomisen ero

Perelman ja Olbrechts-Tyteca jaottelevat siis argumentaatiotekniikat assosiatiivisiin ja dissosiatiivisiin argumentteihin. Assosiatiiivisten argumenttien purkamista he kutsuvat linkkien rikkomiseksi ja haluavatkin erottaa sen dissosiaatiosta eli käsitteiden erottelusta (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 411).

Perelmanin ja Olbrechts-Tytecan ajattelusta ammentavan M. A. van Reesen (2009) mukaan dissosiaation pohjalla on kaksi tekoa, erottaminen ja määrittely. Keskustelussa kohdattu käsite erotetaan kahdeksi uudeksi käsitteeksi, jolloin vanha käsite määritellään uudelleen ja esiin kutsutaan uusi, toinen käsite, joka saa myös oman määritelmänsä. Van Reesen mukaan Perelman ja Olbrechts-Tyteca ovat käsite-erotteluja pohtimalla osoittaneet, että dissosiaation avulla keskustelussa voidaan

saavuttaa suurempaa täsmällisyyttä ja käsitteellistä tarkkuutta. (van Rees 2009, 26.)

Yhdistävien linkkien rikkomista on Perelmanin ja Olbrechts-Tytecan mukaan se, kun pyritään rikkomaan linkki, joka on luotu assosiaatiolla eli yhdistämällä alun perin toisistaan riippumattomiksi mielleytyt elementit toisistaan riippuviksi elementeiksi. Linkin olemassa olo kielletään todellisella tai henkisellä kokemuksella, muuttuneilla olosuhteilla tai muuttujien tarkemmalla tarkastelulla. Voidaan myös tuoda esille, mitä huonoja seurauksia linkki toisi mukanaan. Yhdistävien linkkien rikkomisessa pyritään siis osoittamaan, että elementit, joiden pitäisi pysyä erillään, on yhdistetty toisiinsa väärin. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 411.)

Dissosiaatiivinen argumentti eli käsite-erottelu sen sijaan olettaa elementtien alkuperäisen yhtenäisyyden. Elementit sisältyvät yhteen käsitykseen ja niitä nimetään yhdellä ja samalla käsitteellä. Käsitteiden erottelu muuttaa käytetyn argumentin pohjalla olevaa merkityssisältöä. Dissosiaatiossa ei siis vain rikota linkkejä itsenäisten elementtien väliltä, vaan muokataan elementtien rakennetta olennaisilta osin. (Emt., 411–412.)

Yhdistävien linkkien erottamisen ja dissosiaation välinen ero voi kuitenkin olla vaikea määrittää. Määrittely riippuu siitä, näkeekö määrittelijä elementtien väliset linkit luonnollisina ja olennaisina vai keinotekoisina ja satunnaisena. (Emt., 412.)

Perelman ja Olbrechts-Tyteca haluavat korostaa, että käsite-erottelun käyttö saa aikaan linkkien rikkomista syvällisemmän muutoksen. Muutoshalu on seurausta kohdatusta yhteensopimattomuudesta, joka aiheutuu väittämän törmätessä toiseen väittämään, olivatpa sitten kyseessä normit, tosiseikat tai totuudet. Käsite-erottelu saattaa vaikuttaa kompromissilta, mutta toisaalta se muuttaa käsitystämme todellisuudesta ja estää Perelmanin ja Olbrechts-Tytecan mukaan yhteensopimattomuuden ilmestymisen uudestaan. Käsite-erottelu mahdollistaa myös, ainakin osittain, molempien väittämien säilyttämisen keskustelussa. (Emt., 413.)

Yksittäisen yhteensopimattomuuden ratkaisu voi tuottaa useammankin käsitteen muokkauksen, ja syntyneet muotoilut voivat taas olla keskenään yhteensopimattomia. Perelmanin ja Olbrechts-Tytecan mukaan tämä on yleistä varsinkin juridiikassa, mutta myös teologiassa. Kompromissien teko vaatii paljon vaivaa ja voi olla vaikea oikeuttaa, koska se vaatii kyseisen todellisuuden rakenteistamista uudelleen. Toisaalta, kun käsitteet on erotettu ja uudistettu sekä todellisuuden rakenne muokattu, kompromissi voi vaikuttaa väistämättömältä. (Emt., 415.)

Dissosiaation prototyyppi: jako näennäiseen ja todelliseen

Perelman ja Olbrechts-Tyteca pitävät käsite-erottelun prototyyppinä käsiteparia näennäinen/todellinen tai ilmiö/todellinen, jossa näennäinen tai ilmiö on ”termi I” ja todellinen

”termi II”. Käsiteparia käytetään paljon ja se on erityisen merkityksellinen filosofiassa. (Perelman & Olbrechts-Tyteca, 415–416.) Perelman haluaakin kutsua paria filosofiseksi pariaksi, erotuksena varsinaisista vastakohtapareista (hyvä, huono) ja luokituspareista kuten eläinkunta - kasvikunta ja pohjoinen - etelä (Perelman 1996, 61).

Arkiajattelussa näennäinen/todellinen -paria vastaavat esimerkiksi ”olion varjo ja olio”, ”unimaailma ja valvetila” ja ”näytelty ja koettu todellisuus”. Platonin luolamytytti voidaan myös ajatella käsiteparin kautta: aistit välittävät meille tietoa ilmiöiden maailmasta (termi I), kun taas ideoiden maailma on todellinen todellisuus (termi II). (Emt., 144.)

Perelmanin mukaan Platon johti luolamytytistään muitakin käsitepareja, kuten mielipide/tieto, aistitieto/järjellinen tieto, ruumis/henki, liikkuva/liikkumaton, moneus/ykseys, inhimillinen/jumalallinen (emt., 145). Perelmanin mukaan kaikki filosofinen ajattelu voidaan käsittää sarjaksi vastaavanlaisia pareja. Perelman jatkaa arki ajattelussakin paljon käytettyjen käsiteparien listaa: keino/päämäärä, seuraus/tosiseikka (tai periaate), teko/henkilö, sattuma/olemus, tapahtuma/syy, subjektiivinen/objektiivinen, moninaisuus/ykseys, tapa/normi, yksilöllinen/yleispätevä, erityinen/yleinen, teoria/käytäntö, kieli/ajattelu, kirjain/henki (emt., 146).

Käsiteparit voidaan myös kääntää ympäri, jonka perustelemisen yleensä vaatii jommankumman termin muokkaamista. Esimerkiksi pari yksilöllinen/yleispätevä voidaan kääntää pariaksi abstrakti/konkreettinen, tai teko/olemus -pari pariaksi olemus (muoto)/tuleminen. Näin liikkuvasta tulee todellista, ja muoto on pelkkä abstraktio, jonka henki ja ajattelu luovat. (Emt., 146–147.)

Dissosiaatiossa puhuja jakaa siis käsitteen, jota yleisö pitää yhtenäisenä käsitteenä, kahdeksi käsitteeksi, joista toinen sisältää ne alkuperäisen käsitteen puolet, joita puhuja pitää todellisina tai keskeisinä (termi II), ja joista toinen sisältää puolet, joita puhuja pitää näennäisinä ja toissijaisina (tai perifeerisinä) (termi I) (van Rees 2009, 25). Esimerkiksi avioliittolakikeskustelussa jotkin keskustelijat perustelevat avioliittolain säilyttämistä nykyisellään vetoamalla Raamattuun, joka tuomitsee homoseksuaalisuuden. Tähän avioliittolain muuttamista ajava henkilö voisi vastata, että Raamatun kirjain saattaa tuomita homoseksuaalisuuden, mutta Raamatun henki taas ei tuomitse. Keskustelija kohtaa siis yhteensopimattomuuden avioliittolain muuttamisen ja esitetyn Raamatun tulkinnan välillä, jolloin hän erottelee Raamattu-käsitteen kahteen osaan: Raamatun kirjaimen ja Raamatun henkeen. Näin Raamattua ei tarvitse hylätä argumentaation osana.

Käsite-erottelun käyttö ei välttämättä vaadi, että molemmat termit, termi I ja termi II, mainitaan puheessa tai tekstissä. Riittää, että viitataan toiseen käsitteestä. Käsitteen eteen voidaan liittää adjektiiveja ”näennäinen”, ”reaalinen”, ”todellinen” ja niin edelleen. Esimerkiksi ”todellisen

demokratian” vaatija ilmaisee samalla, että vallitseva tila on ”näennäistä demokratiaa”. Perelman listaa muita käsitteiden eteen liitettäviä sanoja tai sanapareja: mielipide/totuus, nimi/asia, artefakti/luonto, konventio/todellisuus, subjekti/objekti, kirjain/henki. Perelmanin mukaan adjektiivien ainutkertainen ja todellinen käyttö viittaa usein termiin II. Näennäisyyttä voidaan ilmaista myös käyttämällä etuliitteitä pseudo, kvasi, ei (esimerkiksi ei-filosofinen), adverbiä muka sekä lainausmerkkejä. Termiä II voidaan ilmaista isolla alkukirjaimella tai määrätyllä artikkelilla (the). (Perelman 1996, 150.)

Välillä voi olla vaikeaa erottaa, milloin on kyse käsite-erottelusta ja milloin linkkien rikkomisesta. Varsinkin rinnakkaisuussiteen rikkominen eli olemuksen ja sen ilmiön välillä olevan siteen rikkominen muistuttaa käsite-erottelua.

Esimerkiksi väite ”tosiuskova ei voi kannattaa sukupuolineutraalia avioliittolakia” rikkoo yksilö/ryhmä-sidettä eli rinnakkaisuussidettä väitteeltä ”uskova ihminen voi kannattaa lakimuutosta ja olla uskovien ryhmän jäsen”. Toisaalta kyseessä on käsite-erottelu, jos ajatellaan, että lakialoitteen kannattajaa halutaan edelleen kutsua uskovaksi, mutta ei tosiuskovaksi. Tällöin tosiuskova määrittyy paremmaksi kuin uskova, ja jos tämä hyväksytään, tosiuskovan väitekin on parempi kuin uskovan. Tästä argumentista taasen ei olisi kaukana olemus/ilmaus-siteen eli linkin rikkominen, jossa väitetään, että ”uskova henkilö voi kannattaa lakialoitetta, mutta hän on silloin tulkinnut väärin tai puutteellisesti kristinuskon olemusta”.

Eri argumentaatiotekniikoiden käyttö

Hilkka Summan (1989) mukaan Perelman toteaa, että assosiativista argumentointia käytetään usein, kun pyrkimyksenä on olemassa olevan tilanteen säilyttäminen muuttumattomana. Dissosiativista argumentointia käytetään sen sijaan, kun pyritään saamaan aikaan muutosta. (Summa 1989, 179.)

Seija Tuulentien (2001) mukaan erottelumuoitoisella argumentoinnilla (viittaa Perelmanin ja Olbrechts-Tytecan dissosiativiseen argumentointiin) voi kyseenalaistaa itsestäänselvyyksiä ja se liittyykin siksi vastarintaan. Sen avulla keskusteluun voidaan tuoda uusia kysymyksenasetteluja, jotka vaativat myös uudenlaisia vastauksia. Tuulentien mukaan sidosmuotoiset argumentit ovat tavanomaisempia. (Tuulentie 2001, 49.)

Summa ja Tuulentie eivät ole muotoiluissaan ehdottomia, mutta olisin hieman kriittinen assosiativisten argumenttien käyttöpyrkimysten suhteen. Assosiativisten argumenttien alaryhmä ”todellisuuden rakennetta luovat argumentit” kun jo määritelmänsä mukaan luo jotain uutta.

Koska avioliittolakeskustelun peruskysymys on, halutaanko muutosta vai ei, pidän assosiativisten

ja dissosiatiiivisten argumenttien käytön analyysia kiinnostavana. Summan ja Tuulentien perusteella teen karkean oletuksen, että lain muutosta kannattavat käyttäisivät enemmän dissosiatiiivisia argumentteja ja lain muutoksen vastustajat assosiatiiivisia argumentteja. Onko asia kuitenkin näin yksinkertainen? Assosiatiiivisia argumentteja on liuta erilaisia ja kuten sanottua, osaa niistä voi varmasti jo määritelmällisestikin käyttää muutoksen ajamiseen, joten uskonkin, että niitä käyttävät paljon molemmat osapuolet.

Pohdin siis analyysissäni, käyttävätkö lain kannattajat erityisen paljon dissosiatiiivisia argumentteja verrattuna lain vastustajiin. Pohdin myös sitä, mistä on kyse, kun tässä esittämäni taustaoletuksen vastaisesti lain vastustaja käyttää dissosiatiiivista argumenttia tai lain kannattaja käyttää assosiatiiivista argumenttia (varsinkin alaryhmiä kvasiloogiset argumentit ja todellisuuden rakenteeseen perustuvat argumentit).

6 Analyysi

Lakialoitteen vastustajille avioliitto näyttäytyy arvokkaana juuri naisen ja miehen välisenä liittona. Avioliiton arvo on siinä, että se turvaa lisääntymisolosuhteet ja jälkeläisten kasvatuksen. Siten sen nähdään olevan yhteiskunnan perustavaa laatua oleva komponentti. Avioliitolla on myös arvoa historiallisena ja uskonnollisena instituutina. Se on oleellinen osa sitä, miten monen ihmisen mielestä eletään hyvää elämää. Avioliittolain muuttaminen näyttäytyy osana kehitystä, jossa murennetaan pikku hiljaa yhteiskunnan perusarvoja.

Lakialoitteen kannattajat taas näkevät, että maailmassa on erilaisia parisuhteita ja perheitä ja yhteiskunnan lakeja, joilla nämä suhteet saavat tai eivät saa tunnustuksen ja lain tuoman tuen. Avioliiton arvo nähdään siinä, että se tukee rakkautta. Avioliittolain muutos nähdään osana pidempää kehitystä, jossa ihmisten syrjintää on vähennetty ja jossa ihmiset, varsinkin naiset ja seksuaalivähemmistöt, ovat saaneet enemmän vapauksia ja oikeuksia. Tasa-arvo on näille ihmisille tärkeä osa hyvän elämän periaatteita. Osalle lain kannattajista uskonto ei merkitse omalle elämälle paljoa, mutta osalle taas merkitsee ja he painottavat Raamatun rakkauden ja armon sanomaa.

Avioliittolaista ja sen muuttamisesta käydyssä keskustelussa ihmiset perustelevat omia kantojaan ja kritisoivat toisten, toista mielipidettä edustavien keskustelijoiden kantoja ja perusteluita. Mielipidepalstalla kritiikkiä ei välttämättä esitetä toisille mielipidekirjoittajille, vaan käydään kiinni perusteluihin, joita on esitetty myös muilla foorumeilla. Käyn analyysissäni läpi keskustelijoiden argumentit ja niihin esitetyt vasta-argumentit sisältö edellä ikään kuin dialogina, usein epäkronologisessa järjestyksessä. Tämän jälkeen keskityn tiettyihin teemoihin ja argumentaatiotekniikoihin, jotka toistuvat keskustelussa ja ovat erityisen kiinnostavia.

Käyn ensin läpi lain nykyisellään säilyttämisen kannattajien argumentit ja niihin kohdistuneen kritiikin ja myös tuohon kritiikkiin kohdistuneen kritiikin. Järjestys voisi olla toinenkin, mutta perustelen valintaa sillä, että kyseessä on kanta, joka haluaa säilyttää nykytilan, kun taas lakimuutoksen kannattajat haluavat muutosta, joka tapahtuu, jos tapahtuu, tulevaisuudessa, nykytilan jälkeen. Koska kaikista argumenttiketjuista ei ole helppoa erottaa, mikä argumentti on ensin ja mikä argumentti vastaa siihen, käsittelen joissakin tapauksissa heti kaikki kyseiseen teemaan liittyvät argumentit.

Nykyistä lakia kannattavien argumentit ja niiden vasta-argumentit

Avioliitto on naisen ja miehen välinen liitto

Aineistossani kovinkaan moni lakialoitteen vastustaja ei viitannut avioliiton määritelmään naisen ja miehen välisenä liittona perustelematta asiaa jollakin argumentilla. Esimerkiksi Heikki Palmu vahvistaa määritelmää kyllä auktoriteetilla (Nykysuomen sanakirja ja Suomen kielen perussanakirja), mutta pitää määritelmää totena, jota ei tarvitse muuten perustella ja jonka muuttaminen kuulostaa naurettavalta:

Nykysuomen sanakirjan ja uudemman Suomen kielen perussanakirjan mukaan avioliitto tarkoittaa miehen ja naisen välistä liittoa. Ei kai sanojen merkityksiä päätetä eduskunnassa? Olen ehdottanut parisuhteen nimeksi "pariliittoa" tai "kumppanuusliittoa". (16.10.2010 Heikki Palmu)

Palmu on kuitenkin samaa sukupuolta olevien pariin kirkossa siunaamisen puolella ja ehdottaakin rekisteröidylle parisuhteelle uutta nimeä. Vanhojen sanojen merkityksiä ei siis niin vain muuteta, mutta uusia sanoja voidaan keksiä. Kielitoimiston auktoriteettiin vetoavan Päivi Korpivaaran (17.10.2010) mukaan parisuhde-sana, jolla hän tarkoittaa lakia rekisteröidyistä parisuhteista, ei rajoita puolisoiden sukupuolta, joten vaatimus sukupuolineutraaliudesta on turha. Korpivaara ei kuitenkaan kirjoituksessaan perustele, miksi avioliitto-sana rajoittaa puolisoiden sukupuolta.

Kari Pekka Kinnunen perustelee määritelmänsä toisin, korostamalla kokonaisuuden olemassaoloa ja antamalla esimerkkejä:

Nyt käytössä olevat sanat avioliitto, avoliitto ja avosuhtekin tarkoittavat miehen ja naisen vahvistettua tai ainakin jossain määrin vakiintunutta suhdetta. (11.12.2011 Kari Pekka Kinnunen)

Kinnunen pitää avioliittoa, avoliittoa ja avosuhdetta itsestään selvästi ilmaisuina kokonaisuudesta ”miehen ja naisen välinen vakiintunut suhde”. Näin monta kirjoittajan mielestä selkeää eri ilmaisuja osoittavat, että on olemassa eheä kokonaisuus ”miehen ja naisen suhde”. Kinnunen ei kuitenkaan ota huomioon sitä, että vuoden 2011 alusta alkaen avoliittolainsäädäntö ei katso kumppaneiden

sukupuolta.

Jos lakialoitteen vastustajat eivät juuri esittäneet väitettä ”avioliitto on naisen ja miehen välinen liitto” pelkällä perustelulla, että avioliitto-sana tarkoittaa sitä, eivät lakialoitteen kannattajatkaan juuri tarttuneet siihen. Itse avioliitto-sanankäytökseen sanakirjamielessä ei puuttunut kukaan lakialoitteen kannattaja, mutta kaksi kirjoittajaa argumentoi ilman perusteluja esitettyjä määritelmiä vastaan.

Tommi Lehtosen mukaan tuolloin tuore kansanedustaja Jussi Halla-aho olisi kertonut kannattavansa avioliiton säilyttämistä naisen ja miehen välisenä liittona haluamatta kuitenkaan perustella asiaa, koska kyseessä on arvovalinta.

Arvojen järkevä perusteleminen edellyttää monipuolista harkintaa ja kokemusta, siksi se on vaativa tehtävä. Sitä ei kuitenkaan saa vaikeutensa takia työntää syrjään, vaan se on nostettava poliittisen keskustelun keskeiseksi tehtäväksi. Olisi suuri virhe ajatella, että arvot ovat arvostelun ja perustelun yläpuolella. (4.5.2011 Tommi Lehtonen)

Lehtonen vihjaa siis, ettei Halla-aho ole jättänyt perusteluja sikseen, koska arvovalintoja ei ylipäänsä voi perustella, vaan siksi, että se olisi liian vaativaa. Lehtonen rikkoo siis peräkkäisyysiteen, eli esittää, että Halla-ahon toiminnan takana on jokin toinen syy kuin mitä tämä on esittänyt.

Lauri Skön taas vastustaa perustelematonta väitettä pitämällä sitä kehäpäätelmänä.

Mielestäni sukupuolineutraalia avioliittolakia ei voi vastustaa toteamalla, että avioliitto on miehen ja naisen välinen liitto. Kyseessä on nimittäin kehäpäätelmä. (21.2.2013 Lauri Skön)

Sana kehäpäätelmä on metaforinen ilmaus, jolloin mieleen piirtyy kuva kehässä kulkemisesta. Skön ei perustelekaan väitettään millään muulla kuin määrittelemällä perustelun kehäpäätelmäksi. Enempää ei tarvittaisikaan, jos kritisoitu väite olisikin pelkästään perustelematon lause ”avioliitto on naisen ja miehen välinen liitto”, mutta kuten sanottua, suurin osa lakialoitteen vastustajista perustelee väitteittään jollain tavalla.

Perinteet

Vain kahdessa lakialoitetta vastustavassa kirjoituksessa vedottiin pelkästään nykyisen avioliittomääritelmän perinteisyyteen. Matti Perälä (1.10.2011) toivoo, että yhteiskunta kunnioittaisi avioliiton perinnettä ja perinteistä sisältöä, vaikka ehdottaakin eri parisuhteille samoja oikeuksia. Avioliiton perinteellä perustelu voidaan ajatella auktoriteettiin vetoamiseksi, mutta sen voi myös nähdä kvasiloogisena: kyseinen avioliitto-käsitteen määritelmä on vanhempi. Argumentin voi myös nähdä pragmaattisena: perinteisen sisällön menettäminen olisi huono seuraus. Perälän

lyhytsanaisuus ei kuitenkaan kerro meille, mitä hän tarkoittaa. Kaija Nuortevan argumentti on selkeämmin pragmaattinen:

Avioliitto on perinteisesti käsitetty miehen ja naisen väliseksi liitoksi. Siihen perustuu koko perhelainsäädäntömme. Nyt on ehdotettu säädettäväksi avioliitto-nimellä oleva uusi laki, joka sisältäisi myös samaa sukupuolta olevien liitot ja joka kumoaisi siten avioliittolain perinteisen merkityksen. Tämä olisi omiaan vain sotkemaan käsitteitä.

Avioliiton käsitteistöön liittyy useita kahden eri sukupuolen yhtymisen tuloksena syntyviä perheoikeuteen kuuluvia asioita. Esimerkiksi käsitteet aviolapsi tai avioton lapsi sekä eri sukuja koskevat asiat, kuten sukututkimukset ja lakisääteiset sukuselvitykset sukulaissuhteiden selvittämiseksi. Nämä asiat menisivät lainsäädännössä uusiksi, jos uudenaikaisella parisuhteella ei olisi omaa nimeä. Vastustus samaa sukupuolta olevien liiton kohdalla johtuukin suurimmaksi osaksi väärästä nimiehdotuksesta. (12.5.2013 Kaija Nuorteva)

Nuorteva perustelee perinteisyyttä pragmaattisesti: asioita muuttamalla sotketaan asioita eli tulee huonoja seurauksia ja ylimääräistä työtä. Myöhemmin kirjoituksessaan Nuorteva kuitenkin ehdottaa parisuhdelain muuttamista samanarvoiseksi avioliiton kanssa ja tätä Nuorteva taas pitää ”tuskin kovinkaan vaikeana”. Nuorteva ei ota huomioon sitä, että lainsäädäntö ei enää erottele lapsia sen perusteella, ovatko ne syntyneet avioliitossa vai sen ulkopuolella.

Kaksi lakialoitetta kannattavaa kirjoittajaa vastustaa perinteisiin vetoavaa pragmaattista argumenttia. Kalle Videnojalle (27.4.2011) pragmaattisen argumentin vaa'assa painaa vain vahinko, joka aiheutuu yksilön hyvinvoinnille tai -oikeuksille, ja koska Videnojan mukaan avioliittolain muuttaminen ei rikkoisi tätä vahinkoperiaatetta, hän ei hyväksy väitettä, että se olisi vaaraksi perinteiselle perheinstituutiolle. Arja Ahonen taas määrittelee, että nykyinen avioliitto ei ole perinteinen, vaan jo muuttunut, jolloin pragmaattinen argumentti ei hänestä päde.

Jos nyt pelätään, että ollaan romuttamassa jotain ikaikaista perinnettä, tulisi katsoa taaksepäin. Vielä lähimenneisyydessä meillä käytännön syistä papin leski joutui solmimaan avioliiton kuolleen papin virkaa hoitamaan lähetetyn nuoren papin kanssa. Ei siinä ollut kyse rakkaudesta tai suvun jatkamisesta, vaan taloudellisesta ja käytännöllisestä liitosta. (23.10.2010 Arja Ahonen)

Esimerkin avulla Ahonen argumentoi kvasiloogisesti, että avioliiton määritelmä on muuttunut ja että vanhat versiot eivät ole uuden määritelmän mukaisia.

Lauri Skön (21.2.2013) on samaa mieltä, että avioliitto on muuttunut aikojen saatossa. Hänen mukaansa ihmiset määrittelevät avioliiton sisällön ja sisältöä voidaan muuttaa, jos enemmistö tahtoo. Käsittelen näitä kvasiloogisia enemmistön tahtoon vetoavia argumentteja lisää myöhemmin.

Avioliitto on yhteiskunnan perusta

Kolmen avioliittolakia nyky muodossaan kannattavan kirjoittajan mukaan avioliitto on naisen ja miehen välinen liitto, koska sellainen liitto on yhteiskunnan edun mukainen. Se rakentaa yhteiskuntaa ja turvaa sen tulevaisuuden. Tällaisessa puheessa yksilöiden seksuaalisuuden hallinta kytkeytyy laajempaan hallinnan strategiaan, väestön *biopolitiikkaan*, jonka pyrkimys on kasvattaa kansallisvaltion väestön elinvoimaisuutta.

Jukka Ruohtulan mielestä lakimuutoksen kannattajat ovat unohtaneet tämän avioliiton tarkoituksen.

Tässä sirkuksessa tulee mieleeni Nummisuutareista kohtaaminen, jossa kanttori kysyy Eskolta, että mikä on avioliiton tarkoitus, ja Esko vastaa: "Peli ja musiikki ja palavat olkilyhteet aidanseipäissä!"

Keskustelumme pyörii vihkimisen, häiden ja seremonioiden ympärillä, mutta mikä on avioliiton perimmäinen tarkoitus? Eiköhän tarkoitus alun perin ollut järjestää turvalliset ja riittävän pysyvät olosuhteet suvun tai yhteiskunnan jatkumiselle? (20.10.2010 Jukka Ruohtula)

Kirjoittaja pitää keskustelua naurettavana kuvaamalla sitä sirkukseksi ja vertaamalla lakimuutoksen kannattajia Nummisuutareiden Eskoon, joka on hieman yksinkertainen hahmo, ja vahvistaa näin väitettään, että kannattajat pitävät avioliiton tarkoituksena juhlien pitämistä. Hän rikkoo siis linkin oletetulta lakialoitteen kannattajien kvasioloogiselta argumentilta, joka voisi mennä vaikkapa näin: avioliiton tarkoitus on häätjuhla ja kaikilla pitää olla oikeus häätjuhlaan.

Kansanedustaja Mika Niikko taas on Ruohtulan kanssa samoilla linjoilla avioliiton tarkoituksesta, mutta hänen argumenttinsa on hieman eri tavalla pragmaattinen.

Avioliittolain muuttaminen samaa sukupuolta koskevaksi ja lasten adoptiomahdollisuus homo- ja lesbopareille on yhteiskunnan kokonaisedun kannalta kyseenalainen. [...] Avioliitto yhteiskunnallisena instituutiona on tarkoitettu suojelemaan yhteiskunnan tulevaisuutta, turvallista suvunjatkamista ja perheksikköä. [...]

Jos avioliittoinstituutio käsitteenä poistuu, yhteiskunta ei enää tarjoa perusrakennetta, joka turvaa normaalia perheksikön muodostusta ja suvunjatkamista. (23.2.2013 Mika Niikko)

Niikon perustelu on pragmaattinen: avioliittoinstituutio ei muutettuna enää turvaisi normaalia perheksikön muodostusta ja suvunjatkamista eli lainmuutoksella olisi huonoja seurauksia. Avioliitto muuttuisi siis oleellisesti eli kyse ei olisi aste- vaan laatueroista. Asia ei käy tekstistä suoraan ilmi, mutta ilmeisesti Niikko tarkoittaa, että avioliiton suojeleva vaikutus perustuu juuri siihen, että se on vain naisen ja miehen välinen. Niikko tukee argumenttiaan käyttämällä metaforaa perusrakenne.

Soili Haverinen tukee pragmaattista argumenttia esimerkillä ja vahvistamalla rinnakkaisuussidettä.

Yhteiskunnan tulee kannustaa ihmisiä elämään, joka rakentaa yhteiskuntaa. Työntekoa tulee suosia, koska se rakentaa yhteiskuntaa. Avioliitto rakentaa yhteiskuntaa, koska sen kautta yhteiskuntaan syntyy uusia kansalaisia ja koska se luo parhaat puitteet näiden tasapainoiselle kasvulle. Mikään muu yhteiskunnallinen instituutio ei voi täyttää avioliiton tehtävää.

Homosuhde ei tuota yhteiskuntaan mitään vastaavaa hyvää kuin avioliitto, eikä sitä siksi ole perusteltua myöskään asettaa lainsäädännöllisesti samaan asemaan kuin avioliitto.
(26.2.2013 Soili Haverinen)

Haverinen tukee ensimmäisen lauseen väitettä antamalla esimerkin toisesta hieman erilaisesta toiminnasta, joka rakentaa yhteiskuntaa. Työnteko ja avioliitto ovat siis ilmaisia sellaisesta ryhmästä toimintoja, jotka rakentavat yhteiskuntaa. Niiden välillä on siis rinnakkaisuusside. Homosuhdetta ei kuitenkaan verrata rakentavana toimintana työntekoon vaan avioliittoon.

Viisi lakialoitetta kannattavaa kirjoittajaa vastustaa pragmaattista argumenttia, jonka mukaan nykyinen avioliitto rakentaa yhteiskuntaa ja tuottaa siihen hyvää, jota homoliitto päinvastoin ei tee ja jopa tuhoaa tuota tarkoitusta. Kirjoittajat eivät hylkää biopolitiikan tavoitetta, pyrkimystä kasvattaa väestön elinvoimaisuutta, kasvattamisen tapa vain eroaa hieman.

Kaksi kirjoittajaa vastustaa tulkintaa, että samaa sukupuolta olevien liitot tuhoaisivat yhteiskuntaa tai että samaa sukupuolta olevat parit eivät olisi yhtä hyödyllisiä kuin nykyiset avioparit. Johanna Korhonen tarttuu Soili Haverisen pragmaattiseen perusteluun, ettei homosuhde rakenna yhteiskuntaa samassa mitassa kuin aviosuhde.

Kahden rouvan perheessämme kasvaa kaksi omaa lasta. Toimimme tukiperheenä myös perheemme ulkopuolisille lapsille ja nuorille. Kustannamme neljän köyhän lapsen koulutuksen ja ylläpidon kehitysmaissa. Teemme töitä, maksamme veroja ja kierrätämme jättemme. Kannamme yhteiskunnallista vastuuta kunnan ja kirkon luottamustehtävissä.

Mitä puolisoni ja minun tulisi tämän lisäksi tehdä, jotta olisimme yhteiskunnalle yhtä hyödyllisiä kuin heteroavioparit? (1.3.2013 Johanna Korhonen)

Korhonen jatkaa siis myös pragmaattisella perustelulla, mutta on eri mieltä seurauksista. Hän perustelee hyviä seurauksia antamalla useita esimerkkejä nykytilasta.

Kolmen kirjoittajan mukaan samaa sukupuolta olevat parit mukaan ottava lainsäädäntö nimenomaan lisäisi hyviä seurauksia. Sami Koiviston mukaan oikeus avioliittoon ”tuo sitä haluaville turvaa rakastaa, mahdollisuuden rakentaa normaalia perhe-elämää” (23.2.2013) ja Emma Salorannan mukaan yhdenvertaisuus on ”edistystä, tasa-arvoa, hyvinvointiyhteiskunnan tukemista

ja avioliittoinstituution kunnioittamista”. Sanavalinnat muistuttavat niitä, joilla lakia vastustetaan. Kaarina Tonteri, joka vaatii vieläkin suurempia muutoksia avioliittolakiin, käyttää hyvin samanlaisia argumentteja kuin Ruohtula ja Niikko, mutta ei pidä lastenhankintatapaa oleellisena.

Perhesuhteen virallistaminen tapahtukoon siinä vaiheessa, kun lapsia hankitaan. Siinä vaiheessa muodostuu yhteiskunnalle tärkeä yksikkö.

Uudessa avioliittolaissa voisi parantaa vanhempien sitoutumista lastensa huoltajina ja kasvattajina niin, ettei erottaisi niin kevein perustein kuin mitä nykylaki sallii. Vanhempien seksuaalisella suuntautumisella ei tässä ole merkitystä vaan heidän kyvyllään sitoutua perheeseen.

Kun avioliittoa aletaan pitää erilaisten parisuhteiden hyväksymis-, virallistamis- ja siunausinstituuttina, unohtuu perheen varsinainen tehtävä tulevan polven kasvattajana. (17.5.2013 Kaarina Tonteri)

Emma Saloranta taas tulkitsee, tarkoituksella tai tarkoittamatta, lakimuutoksen vastustajien huolen huoleksi avioliittoinstituution heikentymiseksi vuosien saatossa. Määrittelemällä vastustajien huolen toisin, hän voi käyttää kvasiloogista vasta-argumentteja.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2010 Suomessa erottiin lähes yhtä monta kertaa kuin menttiin naimisiin. Avioliitto instituutiona on heikentynyt Suomessa pitkään, mutta homopareilla ei ole tämän kanssa mitään tekemistä. Pariskunnat, jotka joutuvat jatkuvasti puolustelemaan rakkauttaan ja taistelemaan kynsin ja hampain oikeudestaan mennä laillisesti naimisiin, ovat todennäköisesti huomattavasti sitoutuneempia toisiinsa kuin monet heteroparit. (26.2.2013 Emma Saloranta)

Avioliittoinstituution heikentymisestä ei siis voi Salorannan mielestä syyttää homopareja, koska eiväthän nämä edes ole olleet osa avioliittoinstituutiota: sitä ovat heikentäneet heteroparit itse eroamalla paljon. Saloranta arvelee myös, että homoparit oikeastaan tukisivat avioliittoinstituutiota, koska he eivät eroaisi yhtä usein kuin heterot. Tätä hän perustelee arvioimalla todennäköisyyttä: todennäköisemmin puoliosastaan pitää hanakammin kiinni ihminen, joka on joutunut taistelemaan oikeudestaan mennä naimisiin. Saloranta tulee tässä rinnastaneeksi yksittäisen parisuhteen ja yleisen homojen oikeuksien taistelun samalle tasolle. Hän ei siis vain samaista hetero- ja homopareja vaan nostaa homoparit korkeampaan asemaan ja tulee samalla pedanneeksi homopareille paineita siitä, että heidän oletetaan pysyvän varmemmin yhdessä.

Lisääntyminen

Kuten edellisistä katkelmista näemme, lakialoitteen vastustajilla avioliitto sekä yhteiskunnan säilyminen ja jatkuminen nivoutuvat vahvasti yhteen. Haverisen sanoin, avioliitto rakentaa yhteiskuntaa, koska sen kautta yhteiskuntaan syntyy uusia kansalaisia ja niin edelleen. Lakialoitteen kannattajat vasta-argumentoivat, että myös homoliitot voivat tuottaa näitä hyviä seurauksia.

Lakialoitteen vastustajille eivät kuitenkaan riitä vain hyvät seuraukset eli uudet kansalaiset, vaan tärkeää on, että nuo hyvät seuraukset on tuotettu tietyllä tavalla. Puolisoiden tulee tuottaa perheen lapset keskenään lisääntymällä.

Seksuaalisuuden hallinta ja väestöpolitiikka nivoutuvatkin biopolitiikaksi, kun seksuaalisen vietin tarkoituksiksi määritellään lisääntyminen. Jos jokin seksuaalisuuden ilmentymä ei täytä lisääntymisfunktiota, se määritellään poikkeavaksi.

Edellisen kappaleen argumenteissa puhuttiin jo suvunjatkumisesta ja uusien kansalaisten syntymisestä, mutta Mika Niikko ja Arko Salminen painottavat nimenomaan puolisoiden keskinäistä kykyä lisääntyä, biologista funktiota, kun he sanovat, että ”avioliitto perustuu ihmiskunnan yleiseen havaintoon biologisista tosiasioista” (23.2.2013 Mika Niikko) ja että ”tasa-arvoisessa avioliittolaissa lain perusta ei enää olisi objektiivinen, biologinen fakta suvun jatkumisesta” (4.10.2013 Arko Salminen).

Emma Saloranta vastustaa lisääntymisfunktiota argumenttina.

Kukkupuhetta. Avioliiton tarkoitus ei ole turvata suvunjatkamista. Jos olisi, miksi emme kieltäisi sellaisia pareja menemästä naimisiin, jotka eivät aio hankkia lapsia? (26.2.2013 Emma Saloranta)

Saloranta pyrkii siis osoittamaan ristiriidan kvasiloogisessa päättelyssä, että avioliitto tulisi varata vain ihmisille, jotka voivat lisääntyä keskenään. Lakialoitetta vastustava Jukka Ruohtula ottaa huomioon, että nykyäänkin avioon saavat mennä ihmiset, jotka eivät voi lisääntyä keskenään.

Eikö mitenkään käy, että käsite avioliitto varattaisiin pelkästään liitoille, joilla on edes teoreettiset mahdollisuudet jatkaa yhteiskunnan elämää? Eikö muille liitoille kelpaa jokin muu käsite? Jos sitten koiraskin joskus alkaa poikia ja neitseellistä sikiämistä taas yli kahdentuhannen vuoden jälkeen alkaa tapahtua, ehkä silloin pitää käsitteitä miettiä uudelleen. (20.10.2010 Jukka Ruohtula)

Oleellista on siis se, että aviopuolisoilla on edes teoreettinen mahdollisuus saada keskenään lapsia. Tärkeää on, että ihmiset pyrkivät toteuttamaan lisääntymisfunktiota, vaikka eivät siinä sitten onnistuisi. Ei riitä, että toinen puolisoista voi synnyttää lapsen tai että puolisot voivat jollain keinoilla hankkia itselleen lapsen, vaan puolisoiden pitää sukupuoltensa perusteella kuulua ryhmään, joka voisi teoreettisesti lisääntyä juuri keskenään. Tietyntyypinen teoreettisuus painaa siis pragmaattisen argumentin vaa’assa enemmän kuin tietyntyypinen käytäntö.

Kuten yllä sanoin, lähes kaikki lakialoitteen kannattajat eivät kiellä biopolitiikan pyrkimystä kasvattaa väestön elinvoimaisuutta. Aineistosta löytyy kuitenkin yksi, joka on toista mieltä. Arja Ahonen vastustaa lisääntymisargumenttia leikittelemällä ajatuksella, että ihmisiä on jo tarpeeksi:

Vielä leikillinen ajatus pohdittavaksi: Entäpä jos Jumala näkee, että nyt se lisääntymiskäskey ja maan täyttäminen on täytetty, on aika uudenlaisten suhteiden?
(23.10.2010 Arja Ahonen)

Vaikka muut lainmuutoksen kannattajat eivät sano suoraan, että yhteiskunnassa tarvitaan edelleen lisääntymistä, moni puhuu siitä, miten tärkeää lasten hyvä kasvattaminen on ja kuinka se voi tapahtua myös homoparien perheissä. Ja kuten jo yllä huomasimme Mika Niikon kirjoituksesta, avioliittolaki ja lapsen etu nivoutuvat myös lainmuutoksen vastustajien kirjoituksissa.

Lapsen etu ja adoptio

Vaikka lapsen edulla argumentointi voidaan nähdä pyrkimyksenä vahvistaa väestöä, se on kuitenkin myös oma kokonaisuutensa, jossa oleellista on yksilön, lapsen, hyvinvointi.

Aineistossa on kaksi kirjoitusta, jotka vastustavat avioliittolain muuttamista, koska ei haluta mahdollistaa perheen ulkopuolista adoptiota samaa sukupuolta oleville pareille. Lisäksi yksi kirjoittaja puhuu keinohedelmöityksestä sekä sijaissynnytyksestä ja pitää tuolloinkin eri sukupuolta olevia vanhempia ideaalina lapsen kannalta.

Mika Niikko ilmaisee selkeimmin, miksi hän ei kannata adoptio-oikeutta samaa sukupuolta oleville pareille: se ei olisi hänen määritelmänsä mukaan lapsen edun mukaista.

Perinteisen avioliittolain säilyminen vain miehen ja naisen välisenä ja lasten adoptiolain säilyminen nykyisen perhemallin raameissa on perusteltua. [...] Adoptiossa on kyse siitä, että etsitään lapselle perhe eikä perheelle lapsi. Näin ollen on olennaista, että lapsi saa jatkossakin mahdollisuuden päästä adoptoitavaksi perheeseen, jossa hän saa isän ja äidin. (23.2.2013 Mika Niikko)

Niikko ei kirjoituksessaan enempää perustele, miksi on lapsen edun mukaista saada eri sukupuolta olevat adoptiovanhemmat. On kiinnostavaa, miten adoptiovanhemmat nimetään kirjoituksessa, joka muuten painottaa biologiala ja lisääntymistä, isäksi ja äidiksi. Judith Butlerin (2006) termistöä käyttäkseni, sukupuolten kaksinapaisuus esitetään tässä luonnollisena järjestyksenä, joka tuottaa vanhemmuuden. Kaksi ihmistä voivat itsestään selvästi tulla isäksi ja äidiksi, lapsen edun mukaisiksi vanhemmiksi, vaikka he eivät voisi tuottaa keskenään jälkeläisiä, koska toisella on sukupuoli, joka isillä on, ja toisella sukupuoli, joka äideillä on.

Viisi lakialoitetta kannattavaa kirjoittajaa argumentoi, että homoparit eivät ole huonompia vanhempia kuin heteroparit. Pääargumentti on, ettei hyvää vanhemmuutta määritä vanhempien sukupuoli (28.3.2013 Nuorten posti Eetu Ollila) tai vanhempien seksuaalinen suuntautuminen (30.5.2013 Sami Koivisto), vaan muut ominaisuudet ovat tärkeämpiä. Emma Salorannan mukaan vanhempien heteroseksuaalisuus ei automaattisesti tee heistä hyviä vanhempia:

Olen Niikon kanssa samaa mieltä siitä, että adoption tarkoitus on löytää lapselle perhe, ei perheelle lasta. Entisenä lastensuojelun sosiaalityöntekijänä voin kuitenkin todeta, että heterovanhemmat eivät takaa lapselle hyvää lapsuutta. Lapsen paras on rakastavat vanhemmat ja koti, jossa lapsi saa hellyyttä, huomiota ja rakkautta. Ei ole mitään syytä epäillä, etteivätkö homoseksuaaliset vanhemmat kykenisi antamaan lapselle aivan yhtä paljon näitä hyvän elämän rakennusaineiksi kuin heteroseksuaaliset. (26.2.2013 Emma Saloranta)

Yksi avioliittolain ja adoptio-oikeuden muuttamista kannattava kirjoittaja ei kuitenkaan kiellä sitä, että lapsi tarvitsisi eri sukupuolimalleja. Hän ei kuitenkaan pidä välttämättömänä, että nuo mallit löytyisivät ydinperheestä.

Adoptio-oikeuden avaamista koskevissa keskusteluissa pöydälle nostetaan lapsen oikeudet. Joidenkin mielestä samaa sukupuolta edustavien vanhempien kanssa kasvava lapsi jää vaille toista sukupuolimallia. Tämän argumentin käyttäjät unohtavat yksihuoltajaperheiden lapset. Yksihuoltajaperheiden lapsista kasvaa tasapainoisia ihmisiä siinä missä ydinperheessä kasvaneistakin. He saavat toisen sukupuolimallin lähipiiristään, kuten sateenkaariperheiden lapsetkin. (28.11.2011 Ronja Salmi)

Kirjoittaja tulee siis toistaneeksi ajatusta, että kasvattajien tai lähipiirissä olevien henkilöiden sukupuolella on väliä. Sukupuoli ei tässä tee automaattisesti ihmisestä lapsen vanhempaa, mutta sukupuoli tai eri sukupuolten löytyminen lähipiiristä tuottaa kuitenkin varmuudella tasapainoisia ihmisiä.

Kolmessa kirjoituksessa avioliittolain muuttamista vaaditaan vetoamalla sateenkaariperheiden lasten asemaan, siis lasten, jotka ovat jo olemassa tai joita tulee joka tapauksessa olemaan. Kirjoitukset vaativat, että myös sateenkaariperheiden lasten asema otetaan pragmaattisen argumentoinnin puntariin.

Jotkut sanovat, että avioliitto on olemassa lapsia varten, heidän turvallisen elämänsä takaamiseksi. Lapsia syntyy kuitenkin myös samaa sukupuolta olevien liitoissa. Eivätkö nämäkin lapset ansaitse saman lain suoman turvan kuin heteroparien lapset? Vastaus on helppo: kyllä. (25.5.2013 Laura Mäntylä, Arja Penttinen, Eve Rämö)

Avioliittolain muuttamista kannatetaan vetoamalla toisinkin tavoin lasten ja nuorten hyvinvointiin, mutta käsittelen nuo argumentit myöhemmin, kun käsittelen muitakin lakimuutosta kannattavia pragmaattisia argumentteja.

Raamattu ja Jumala

Yhteiskunnan jatkuvuuden, lisääntymisen, perheenmuodostuksen ja lasten edun ohella toinen suuri kokonaisuus, jolla avioliittolain säilyttämistä nykyisellään perustellaan, on kristinusko, ja sen alla erityisesti Raamattu, Jumala ja kirkko. Käsittelen ensin Raamattua ja Jumalaa.

Kolmessa lakimuutosta vastustavassa kirjoituksessa vedotaan Jumalan luomistyöhön ja luomisjärjestykseen. Luomisjärjestyksellä kirjoittavat viitannevat Raamatun luomiskertomukseen, jossa ei kylläkään mainita avioliittoa. Luomiskertomuksessa kerrotaan muun muassa, että Jumala loi ihmisen mieheksi ja naiseksi ja käski heidän olla hedelmällisiä ja lisääntyä. Esimerkiksi Stig Kankkonen vetoaa luomistyöhön näin:

Heille, jotka pitävät kiinni avioliitosta liittona yhden naisen ja yhden miehen välillä, avioliitto on Jumalan luomistyön ja ihmiselämää säätelevien sääntöjen mukainen. Samaa sukupuolta olevien liitto ei sitä ole.

Heille, joille Jumala on epämääräinen varjo todellisuuden marginaalissa, tällainen perustelu kielteiselle kannalle sukupuolineutraaliin avioliittoon ei tietenkään kelpaa. (4.3.2013 Stig Kankkonen)

Vaikka Raamatun luomiskertomuksessa ei puhuta avioliitosta eikä samaa sukupuolta olevien liitosta, Kankkonen päättelee, että vain avioliitto on luomiskertomuksen mukainen. Ihmiselämää säänteleviä sääntöjä Kankkonen ei erittele tarkemmin, tarkoittaako hän Jumalan antamia sääntöjä vai jotain muuta. Joka tapauksessa hän esittää, että mikäli Jumala on ihmiselle tärkeä ja todellinen, tuo päättely tapahtuu väistämättä.

Kun luomiskertomuksessa ei mainita avioliittoa eikä Kankkonen selosta itse tulkintaansa, täytyy se päätellä. Oletettavasti Kankkonen tulkitsee, että koska ihminen on luotu naiseksi ja mieheksi ja koska heidän pitää lisääntyä, tarkoittaa se, että ihmisen pitää muodostaa pareja, joissa on nainen ja mies, ja että noiden kahden naisen ja miehen tulee lisääntyä keskenään. Kankkosen oletetun tulkinnan mukaan ei siis voida päätellä esimerkiksi, että naiset ja miehet voivat vapaasti lisääntyä useiden eri ihmisten kanssa, tai että lisääntymisen lisäksi tai sijasta osa ihmisistä voisi harjoittaa intiimejä suhteita myös samaa sukupuolta olevien kanssa.

Argumentaatiotekniikoiden näkökulmasta luomistyöhön tai -järjestykseen vetoaminen on kvasiloogista päättelyä: luomisjärjestys määritellään niin, että nykymuotoinen avioliitto tulkitaan sen mukaiseksi, mutta esitetty uusi avioliittolaki ei sitä olisi.

Lisääntyminen tulee siis jälleen esiin, kuten Lisääntyminen-alaluvussa. Lisääntymisfunktiota ei kuitenkaan perustella tässä biologisilla tosiasioilla vaan luomisjärjestyksellä. Tiettyä sukupuolista muodostelmaa ja sen luonnollisuutta vahvistetaan viittaamalla pyhään kirjoitukseen. Ei vain väitetä, että pyhä kirjoitus todistaa tuon muodostelman luonnollisuuden, vaan että pyhä kirjoitus kertoo, miten koko ihmisuus on ylipäänsä syntynyt. Väitteen mukaan ihminen on olemukseltaan sellainen, että hänellä on sukupuoli ja hän hakeutuu lisääntymään yhden toista sukupuolta olevan ihmisen kanssa. Jos ei tee näin, toimii ihmisen olemuksen vastaisesti.

Judith Butlerin mukaan tällaiset vaikutelmat sukupuolen substanssiluonteesta on tuotettu performatiivisesti (Butler 2006, 79). Sukupuolen kaksinapaisuus tehdään diskursiivisesti uskottavaksi ja sosiaalinen sukupuoli pyritään pitämään paikallaan perustavilla kategorioilla, jotka tekeytyvät identiteetin perustoiksi (emt., 80), tässä tapauksessa ihmisyyden perustoiksi.

Neljässä avioliittolain muuttamista kannattavassa kirjoituksessa käytiin kiinni luomisjärjestysargumenttiin, kaikki eri tavalla. Parisuhteiden tunnustamisen ja siunaamisen puolesta puhuva Martti Nissinen on eri mieltä tulkinnasta, että mieheksi ja naiseksi luominen kieltäisi samaa sukupuolta olevien parisuhteet.

Mieheksi ja naiseksi luominen (1. Moos. 1:27) on tulkittu samaa sukupuolta olevien parisuhteiden kielloksi. Homot ja lesbot ovat toki Jumalan luomia naisia ja miehiä, mutta juuri luomisen perusteella heiltä halutaan kieltää osa Jumalan antimista, erityisesti pysyvän parisuhteen tuoma läheisyys ja turva. (24.10.2010 Martti Nissinen)

Nissinen päättelee kvasiloogisesti, että koska homot ja lesbot ovat myös Jumalan luomia naisia ja miehiä, heidänkin pitäisi saada nauttia Jumalan antimista, erityisesti parisuhteesta. Tämä kirjoittajajoukko tulkitsee luomistyötä hieman eri tavalla:

Raamatun kertomuksen mukaan Jumala loi ihmisen kuvakseen: mieheksi ja naiseksi, ei vain mieheksi tai naiseksi. Niin ihmisestä tuli kokonainen. Nyt kirkolla on kiusaus sulkea ulkopuolelle se, minkä Jumala on luonut. (25.5.2013 Laura Mäntylä, Arja Penttinen, Eve Rämö)

Kirjoittajat tulkitsevat luomiskertomusta niin, että Jumala on luonut yksittäisen ihmisen samalla sekä mieheksi että naiseksi. He siis määrittelevät sukupuolen olemuksen tai substanssin eri tavoin kuin Kankkonen yllä. Jos vastapuolen kvasiloogisen päättelyn yhden osan ”ihminen on luotu mieheksi ja naiseksi” muuttaa muotoon ”yksittäinen ihminen on luotu samalla mieheksi ja naiseksi”, ei enää päättelyn loppukaan päde. Tämän vuoksi ihmiset voivat muodostaa pareja, joissa on kaksi ihmistä, eikä sukupuolella näin ole väliä, koska ihmiset ovat joka tapauksessa molempaa sukupuolta. Jos tämä kvasilooginen päättely hyväksytään, voidaan hyväksyä myös se kirjoittajajoukon esittämä kvasilooginen argumentti, että samaa sukupuolta olevien liitot kieltämällä kirkko on kieltämässä sitä, minkä Jumala on luonut.

Kolmas aineistossa suoraan luomisjärjestykseen viittaava kirjoitus, jossa kannatetaan lakimuutosta, on jo aiemmin mainittu Arja Ahosen (23.10.2010) kirjoitus, jossa hän leikittelee ajatuksella, että Jumala näkisi nyt, että luomiskertomuksen lisääntymiskäskey on täytetty ja siksi olisi aika uudenlaisille suhteille. Tällainen argumentti myöntää sen, että luomiskertomuksella on voitu aiemmin perustella avioliiton säilyttämistä naisen ja miehen välillä.

Lauri Skön (21.2.2013) ei hyväksy luomisjärjestykseen vetoamista nykymuotoisen avioliiton

perusteluksi, koska Raamatusta voidaan hänen mukaansa kokonaisuutena päätellä, että myös moniavioisuus on luomisjärjestyksen mukainen elämänmuoto. Esimerkiksi Abrahamin ja Daavidin useita vaimoja ei Skölin mukaan paheksuta, vaan miehiä pidetään päinvastoin vanhurskaina.

Lakialoitteen kannattajien argumenteissa, joissa vedotaan Raamattuun, painotetaan, että Raamatun tekstiä ei voi soveltaa suoraan nykyhetkeen tai lainsäädäntöön, vaan tarvitaan aina tulkintaa. Raamatun tulkinnallisuuteen perustuu lakialoitteen kannattajien tai laajemmin homoseksuaalisuuden hyväksymistä kannattavien argumentti, joka on pohjimmiltaan käsite-erottelu: Raamatun kirjain saattaa joissain kohdissa tuomita homoseksuaalisen toiminnan, mutta Raamatun henki ei tuomitse itse homoseksuaalisuutta. Kyse on itse asiassa kahdesta käsite-erottelusta, jotka nivoutuvat toisiinsa: Raamatun kirjain / Raamatun henki sekä homoseksuaalisuuden ilmentymät / homoseksuaalisuus itsessään.

Tähän käsite-erotteluun perustuu ainakin yhdeksän kirjoituksen argumentointi. Antto Hinkkasen kirjoituksessa näkyy erityisesti käsite-erottelu Raamatun kirjain / henki. Raamatun kirjaimien viittaavat ilmaukset ”sananmukainen” (myös käytetyt heittomerkit) ja ”muutaman jakeen”, Raamatun henkeen taas ilmaus ”eettisen viestin ydin”.

[Raamattu] on moniääninen kokoelma, johon vedoten voidaan pyrkiä oikeuttamaan useita erilaisia arvoja. Vanhoillisten kristittyjen "sananmukainen" raamatuntulkinta nousee muutaman homoseksuaalisuuden tuomitsevan jakeen pohjalta siinä, missä "uudistusmieliset" ottavat huomioon Uuden testamentin eettisen viestin ytimen. Se piilee suvaitsevaisuudessa ja tuomitsemisesta pitäytymisessä. (29.10.2010 Antto Hinkkanen)

Käsite-erottelu ”homoseksuaalisuuden ilmentymät / homoseksuaalisuus itsessään” ilmaistaan kirjoituksissa hieman eri tavoilla. Osa kirjoittajista painottaa sitä, että Raamatusta puhutaan vain joistakin homoseksuaalisen toiminnan muodoista (esim. 25.5.2013 Laura Mäntylä, Arja Penttinen, Eve Rämö), joista osa on tuomittavia, ei siksi, että ne olisivat homoseksuaalisuuden ilmentymiä, vaan koska ne ovat itsessään tuomittavia, kuten joukkoraiskaus (24.10.2010 Martti Nissinen). Osa kirjoittajista painottaa sitä, että Raamatun kirjoittajat eivät tienneet, ettei homoseksuaalisuus ole oma valinta (esim. 24.10.2010 Pauliina Kainulainen).

Wille Riekkisen ja Sakari Häkkisen kirjoituksessa molemmat käsite-erottelut, Raamatun kirjain / henki ja homoseksuaalisuuden ilmaukset / olemus, nivoutuvat yhteen. Kirjoittajat eivät mainitse kirjoituksessaan avioliittolakia, vaan puhuvat seksuaalivähemmistöjen kohtelusta, syrjinnästä ja tuomitsemisesta.

Seksuaalivähemmistöt tuomitaan usein vetoamalla Raamattuun. Totta onkin, että Raamatussa on kohtia, joissa suhtaudutaan jyrkän tuomitsevasti miesten väliseen yhdyntään. Näitä kohtia kirkossa ei kuitenkaan pidetä pelastuksen kannalta olennaisina. Siksi niistä käytävän keskustelun ei pitäisi jakaa kirkkoa. Kohdat eivät tuomitse homoseksuaalisuutta, mitä käsitettä Raamatun aikana ei edes tunnettu, puhumattakaan siitä, että ne tuomitsisivat ihmisiä, jotka sitoutuvat toisiinsa ja keskinäiseen rakkauteen ja huolenpitoon.

Luterilaisuudessa Raamatun tulkinnan avain on Kristus. Jeesuksessa Kristuksessa Jumala osoitti rakkautensa ihmisiä kohtaan. Tämän Kristuksen seuraajiksi kastetut on kutsuttu osoittamaan samaa rakkautta jokaista ihmistä kohtaan. Siksi ketään ei saa syrjiä eikä kohdella epäasiallisesti seksuaalisen suuntautumisen tai minkään muun asian johdosta. (21.10.2010 Wille Riekkinen, Sakari Häkkinen)

Kirjoittajat vetoavat auktoriteettiin, eli kirkossa tehtyihin tulkintoihin (tarkoittaen todennäköisesti kirkon valtavirtaa, enemmistöä tai johtavia tulkitsijoita), joiden mukaan kyseiset Raamatun kohdat eivät olisi olennaisia. Käsite-erottelu tehdään heikentämällä rinnakkaisuussidettä Raamatun, eli olemuksen, ja sen kohtien, eli ilmaisujen, välillä määrittelemällä kohdat pelastuksen kannalta epäolennaiseksi. Lisäksi he määrittelevät, kuten parissa muussakin kirjoituksessa, että Raamatun kirjoitusaikana homoseksuaalisuus-käsitettä ei tunnettu, joten kirjoittajat eivät voineet puhua homoseksuaalisuudesta itsessään vaan vain sen ilmentymistä.

Riekkinen ja Häkkinen väittävät myös, ettei miesten välisen yhdynnän tuomitsemisessa puhuttu ihmisistä, jotka sitoutuvat toisiinsa, keskinäiseen rakkauteen ja huolenpitoon. Tällainen tulkinta korostaa sitoutumista parisuhteeseen, ja homoseksuaaliset teot ilman rakkautta ja parisuhdetta näyttäytyvät huonommassa valossa kuin homoseksuaaliset teot pariskunnan kesken. Toisaalta tällainen puhetapa vahvistaa sitä, että homoseksuaalisuutta käsitellään samalla tavalla kuin heteroseksuaalisuutta, jos heteroseksuaalisiakin tekoja arvotetaan sen mukaan, tehdäänkö ne parisuhteessa vai sen ”ulkopuolella”. Toisaalta puhetapa jatkaa seksuaalisen toiminnan arvottamista, vain toisella tavalla.

Aineistossani on kaksi kirjoittajaa, jotka vastustavat edellä esitetyn kaltaisia Raamatun tulkintoja ja käsite-erottelua kirjaimen ja hengen välillä. Vihtori Leskelä ei hyväksy argumenttia, etteikö konservatiivien pyrkimyksenä olisi tavoittaa Raamatun henkeä.

Etelä-Suomessa leimakirves on särkenyt konservatiivisten kristittyjen otsia lujaa. Ikään kuin konservatiivisten kristittyjen seksuaalieettisiä ratkaisuja ohjaisivat viha ja tyhmyys, eikä heidän tavoitteenaan olisi lainkaan aito Jumalan tahdon etsiminen ja lähimmäisen rakastaminen.

Haluan piispojen ja muun papiston antavan julkisesti edes jotain oikeutusta myös konservatiivisten kristittyjen eettisille näkemyksille, ettei heitä jätettäisi susien eteen yksin perustelemaan niitä näkemyksiä, jotka oikeastaan Suomen evankelisluterilainen

kirkko itse on heille alun perin opettanut. (28.10.2010 Vihtori Leskelä)

Leskelä perustelee näkemystään kiinnostavasti myös huomauttamalla, että ainakin aiemmin kirkon tulkinta Raamatun hengestä oli sama kuin konservatiiveilla nyt. Kirkon tulkinta on siis muuttunut, ja sen perusteella voitaisiin argumentoida joko Leskelän kannalta suotuisasti, että kirkko on muuttunut oleellisesti väärin tai liikaa, tai sitten Leskelän kannalta epäsuotuisasti, että konservatiivit ovat jämähtäneet menneeseen. Leskelä ei kuitenkaan itse osoita, minkä suuntaisia johtopäätöksiä pitäisi vetää.

Jukka Mäntyharju taas ei hyväksy homoseksuaalisuuden hyväksyvää raamatuntulkintaa ja käsite-erottelua. Mäntyharju tukee toisenlaista tulkintaa käsite-erottelusta: voidaan tulkita, että Raamatun hengen mukaan homoja voidaan rakastaa, mutta Raamatun henkeä ei voi tulkita niin, että homoseksuaalisuus lakkaisi olemasta syntiä.

Nykyisessä ääri liberaalissa arvomaailmassa on näköjään kaikki sallittua, ja armo on suurin kaikista. Homokeskustelussa Raamattua on alettu kirjoittaa uudestaan.

Jeesus rakastaa syntisiä ihmisiä, myös homoja, mutta syntiä Hän vihaa. Ei armolla voi maalata syntiä valkoiseksi. En käsitä, mikä ihmisiin on mennyt tänä päivänä. Tästä on lyhyt matka muidenkin seksuaalivähemmistöjen hyväksymiseen, joita en tässä uskalla alkaa edes luetella.

Mitä tapahtuu kun, synnistä tehdään ylpeydenaihe? Historiassa on monia esimerkkejä siitä, kuinka omien halujen tavoittelun tähden yhteiskuntia on tuhoutunut. Homous ei ole luonnonmukaista, sen ymmärtää kyllä ilman Raamattua. (18.10.2010 Jukka Mäntyharju)

Mäntyharju korostaa liberaalien tekemää väärää tulkintaa Raamatun hengestä käyttämällä metaforaa ”maalata valkoiseksi”. Liberaalit yrittävät saada homoseksuaalisuuden näyttämään hyväksyttävältä, vaikkei se sitä todellisuudessa ole. Tämä tukee Mäntyharjun tulkintaa käsite-erottelusta. Korostaakseen liberaalien tulkinnan huonoutta Mäntyharju argumentoi myös pragmaattisesti sekä kaltevan pinnan argumenttia käyttäen, millaisia huonoja seurauksia tulkinnalla tulisi olemaan.

Käsite-erottelun lisäksi osa lakimuutosta kannattavista tai yleisemmin homoseksuaalien hyväksynnän puolesta argumentoivista väittää, että konservatiivien tai ”raamatullisten” toiminta on ristiriitaista. Jaana Hallamaan (20.10.2010) mukaan ”raamatullinen” Päivi Räsänen toimii ristiriitaisesti, koska vielä sata vuotta sitten ”raamatulliset” vastustivat Raamatun muuttumattomaan sanaan vedoten naisten oikeutta opiskella ja hoitaa julkisia virkoja. Heikki Palmun (16.10.2010)

mukaan samaa sukupuolta olevien parisuhteiden siunaamisesta kieltäytyvä piispa toimii ristiriitaisesti, koska tämä on itse kolmatta kertaa aviossa, vaikka Jeesus suhtautui Palmun mukaan selkeän kielteisesti avioeroon.

Viisi kirjoittajaa väittää myös enemmän tai vähemmän suorasti, ettei konservatiivien tulkinta ole vain väärä, vaan että he eivät edes yritä tulkita Raamattua ja etsivät vain perustelua syrjiville mielipiteilleen. Selkeimmin tämän syytöksen esittävät Jussi Jylkkä ja Martti Nissinen:

Homokammoisten seurakunnan jäsenten pitäisi kysyä itseltään kristillisen eksistentialismin hengessä, onko heidän homovastaisuutensa taustalla todellinen uskonnollinen kokemus vai pelkkä erilaisuuden pelko. (16.10.2010 Jussi Jylkkä)

Raamattu ei käytä valtaa, vaan valtaa käyttävät ihmiset valintojensa ja tulkintojensa pohjalta. Vallankäytöstään kantavat vastuun myös ne, jotka istuttavat oman käsityksensä homoseksuaalisuudesta Raamattuun ja kierrättävät sen Jumalan sanana takaisin. (24.10.2010 Martti Nissinen)

Aiemmin käsitelty Vihtori Leskelän argumentti vastustaa tätä väitettä, että ”[i]kään kuin konservatiivisten kristittyjen seksuaalieettisiä ratkaisuja ohjaisivat viha ja tyhmyys” (28.10.2010 Vihtori Leskelä).

Yhdessäkään kirjoituksessa ei suoraan argumentoida, että Raamattu olisi liian vanha kirja ja siksi se pitäisi unohtaa kokonaan perusteluna. Ennemminkin argumentoidaan, että jotkin Raamatun tulkinnat ovat käyneet vanhoiksi. Marko Sallinen vastustaa kuitenkin nimenomaan väitettä, että Raamattu olisi liian vanha käydäkseen perusteluksi:

Kyllä vanha kirjoitus voi edelleenkin toimia elämänohjeena, jos se vain on totta. Laskevathan insinööritkin edelleen Arkhimedeeseen ja Newtonin virittämällä vanhoilla yhtälöillä, koska ne ovat edelleen käytännöllisiä ja toimivia. Samoin Raamattukaan ei ole edes horjunut ajan tuulessa. Sen sijaan moni tuoreempi "totuus" on kaatunut maahan sen tieltä. (18.10.2010 Marko Sallinen)

Sallinen ei erottele Raamatun sanaa ja henkeä tai tulkintaa, ja hänen argumenttinsa antaa ymmärtää, että Raamattu ja sen totuus on pysynyt aina samanlaisena ja aina yhtä vahvana. Väitettä, että vanha totuus voi toimia edelleen, Sallinen tukee analogialla luonnontieteisiin. Analogia on kiinnostava, koska luonnontieteilijän ei ole välttämätöntä tuntea ja noudattaa Arkhimedeeseen tai Newtonin koko oppia ja elämäntyötä käyttääkseen yksittäisiä heidän kehittämiään yhtälöitä. Yhtälöiden onnistunut käyttö ei oikeastaan edes vaadi tietoa niiden kehittäjästä.

Analysoin tässä kappaleessa kirjoituksia, jotka vetoavat Raamattuun perusteluissaan. Aineistossa on myös neljä kirjoitusta, joissa argumentoidaan sen puolesta, ettei Raamattua käytettäisi lainkaan

perusteluna avioliittolakikeskustelussa. Osa kirjoituksista painottaa enemmän sitä, ettei Raamattu sovi perusteluksi, koska sillä voi perustella niin erilaisia näkemyksiä, toiset taas sitä, että avioliitto kuuluu maallisen lainsäädännön piiriin. Heikkilän ja Seivon argumentissa yhdistyvät molemmat perustelut.

Pyhät kirjat ovat aina tulkitsijansa näköisiä, ja siksi maalliselle lainsäädännölle tarvitaan vähemmän kiistanalainen perusta. (28.10.2010 Jouni Heikkilä, Leena Seivo)

Kirkko

Raamattu ja kirkko nivoutuvat kristinuskon kautta toisiinsa, mutta argumentoinnissa vetoaminen kirkkoon on kuitenkin mielestäni eri asia. Olen erottanut tällaisten argumenttien käsittelyn Raamattua ja Jumalaa käsittelevistä argumenteista.

Kirkkoon liittyvistä argumenteista voidaan erottaa neljä kokonaisuutta:

1. Onko avioliitto kirkon tuotos?
2. Mikä on kirkon kanta avioliittolain muuttamiseen?
3. Ketkä voivat puhua kirkon edustajina tai kristittyinä avioliittolakikeskustelussa?
4. Tulisiko kirkon osallistua poliittiseen keskusteluun?

Pertti Sistosen väitteen mukaan kirkon pitää puolustaa avioliittoa alkuperäisessä muodossaan. Argumentaatio pohjaa ajatukselle, että kirkko on yhtenäinen entiteetti, joka on muodostanut avioliiton sisällön ja kulkenut läpi historian toistaen avioliiton kaavaa.

Pitkän aikaa – oikeastaan siitä lähtien kun kristinuskko sai vakiintuneen aseman maassamme – kirkko on hoitanut avioliiton solmimiseen liittyviä asioita. Kirkko on opetuksellaan antanut kehukset sille, miten avioliiton sisältö ymmärretään. Kirkko on vihkinnyt miehiä ja naisia elinikäiseen liittoon paljon ennen kuin valtiota ja sen avioliittoa koskevaa lainsäädäntöä tunnettiin. Tämä merkitsee myös sitä, että lainsäädännössä myöhemmin vakiintunut käsitys oli kirkon käsitys, joka oli annettu kuin "lainaksi", yhteiskunnan parhaaksi. [...]

Jos kirkko haluaa tukea avioliiton asemaa, sen on pidettävä mielessä avioliiton alkuperä. Eikä siihen riitä yhteiskunnan lainsäädäntö. Tilanne muodostuu kestävämmäksi, jos mielipiteen muodostus jätetään poliittisille päättäjille, mutta jatketaan rituaalin toimittamista ikään kuin mitään ei olisi tapahtunut. Kirkon tulee nousta puolustamaan avioliittoa sen alkuperäisessä tarkoituksessa ja muodossa. (19.2.2013 Pertti Sistonen)

Metaforisella ilmauksella ”antaa kehukset” Sistonen vahvistaa argumenttiaan, että kirkko on luonut nykyisen käsityksen avioliitosta. Koska kirkko on hänen mukaansa ollut Suomessa ennen valtiota, voidaan kvasiiloogisesti päätellä, että kirkko on ikään kuin antanut käsityksen valtiolle. Kirkon

asemaa ja avioliittokäsitteen tiettyä sisältöä Sistonen tukee metaforiseksikin tulkittavalla sanalla vakiintunut. Sistonen käyttää ilmaisua ”antaa lainaksi”, joka viittaa siihen, ettei avioliittokäsitys ole valtion omaisuutta, vaan kuuluu edelleen kirkolle, jolloin olisi esimerkiksi mahdollista, että kirkko voisi edelleen omistajan oikeuksin määrittää, mitä tuo käsitys sisältää. Kirkko on myös antanut avioliittokäsityksen lainaan yhteiskunnan parhaaksi, eli kirkko voisi nyt ottaa sen takaisin, jos sitä ei sen mielestä käytetä, kuten on tarkoitettu?

Sistonen ei ota esiin mahdollisuutta, että käsitys avioliitosta olisi myös kirkon piirissä muuttunut. Hän esittää kuin itsestään selvänä, ettei näin ole käynyt. Tämän vuoksi tilanne voi kvasiloogisen päättelyn myötä muodostua kestävämmäksi, ristiriitaiseksi, jos yhteiskunta muuttaa kantaansa, mutta rituaalin toimittamista kirkossa jatketaan. Tällä argumentaatiolla perustellaan myös sitä, miksi kirkko voi osallistua poliittiseen keskusteluun: jos kirkko aikoo olla jatkossakin osallinen avioliittoinstituutiosta, kirkon pitää olla vaikuttamassa sen muotoon.

Kolme kirjoittajaa vastustaa Sistonen esittämää argumenttia, että avioliitto olisi kirkon tuotos. Sanna Harju, kuten kaksi muutakin kirjoittajaa, jatkaa kuitenkin Sistonen tapaa personoida kirkkoa, mikä korostaa kirkkoa yhtenäisenä entiteettinä.

Pertti Sistonen esitti (HS Mielipide 19.2.), että kirkko on antanut avioliittokäsityksensä lainaksi lainsäädännölle ja yhteiskunnalle. Kirkko ei voi omia avioliittoa instituutioon eikä seremoniana.

Avioliiton käsite sukujen välisenä sopimuksena on ollut jo kauan ennen kirkon, mukaantuloa. Kirkko hivuttautui mukaan prosessiin, muovasi sitä ja asettui siinä määräävänsä asemaan. (21.2.2013 Sanna Harju)

Harju rikkoo peräkkäisyysidettä avioliiton ja kirkon väliltä määrittelemällä avioliiton alkuperän toisin. Hän myös määrittelee toisin kirkon roolin prosessissa. Harju selittää asian niin, että saadaan selitys sille, miksi näyttää kuin kirkko omistaisi avioliittokäsitteen. Kirkko ei ole alkuperäinen syy, vaan yksi syy muiden joukossa selittämässä, miksi avioliitto on sellainen kuin se nykyään on.

Kirsi Vainio-Korhonen (16.10.2010) haluaa korostaa, että ”kirkollisella vihkimisellä on Suomessa ja muualla Euroopassa paljon kristinuskoa lyhyempi historia”, siis että kirkkokaan ei ole aina ollut vaatimassa avioliiton sinetiksi kirkollista vihkimistä. Tämä rikkoo entisestään linkkiä avioliiton ja kirkon väliltä.

Jos yllä olevat argumentit painottavat avioliittoinstituution muuttuvaa luonnetta myös kirkon näkökulmasta, Jukka Tolonen näkee, että perinteinen avioliitto on tietyn tyyppinen, mahdollisesti muuttumaton, ja että yhteiskunnassa käytössä oleva instituutio ei enää vastaa perinteistä avioliittoa.

Pertti Sistonen kirjoitti (HS Mielipide 19.2.), että kirkon on aika puolustaa avioliittoa

eikä tehdä myönnytyksiä. Vaaliakseen perinteistä kirkkoliittoa kirkon pitäisi ensin kumota eräs edellinen myönnytys: eronneiden pariin uudelleenvihkiminen. Niin jokapäiväinen ilmiö kuin avioero ei saisi sekään olla kompromissi, jos ollaan oikeasti konservatiivisia. (21.2.2013 Jukka Tolonen)

Näin ollen kirkon toiminta, tai tarkemmin Sistosen esitys kirkon toiminnaksi, näyttäytyy ristiriitaisena: jos halutaan vaalia perinteistä avioliittoa, pitäisi Tolosen mukaan myös vaatia sitä, ettei avioero olisi niin helppo, jos mahdollinen ollenkaan. Sistosen ehdotus ei Tolosen mielestä ole ilmaus oikeasti konservatiivisesta olemuksesta. Tolonen korostaa perinteisen avioliittokäsityksen pysyvyyden lisäksi myös sitä, että kirkon tulisi pysyä tietynlaisena ollakseen ”oikeasti jotain” eikä hän käsittele kirjoituksessaan mahdollisuutta, että kirkko voisi muuttua.

Sistosen lisäksi neljä lakialoitetta vastustavaa kirjoittajaa argumentoi, että kirkolla on yhtenäinen kanta, joka vastustaa avioliiton muuttamista. Kuten Raamatun kannasta väitellessä, argumentointia voi hyödyttää korostamalla kirkon yhtenäisyyttä tai epäyhtenäisyyttä. Stig Kankkonen esittää kirjoituksessaan oman Raamatun tulkintansa avioliiton tarkoituksesta. Hän ei erikseen mainitse, että tuo kanta olisi myös kirkon kanta, vaan esittää sen itsestään selvänä asiana.

Olisi myös muistettava, että se, mitä yhteiskunta sanoo avioliitosta, on yhteiskunnan kanta. Se, mitä kirkot ja uskonnolliset yhteisöt sanovat, on niiden kanta. (4.3.2013 Stig Kankkonen)

Kirkon yhtenäisyyttä korostetaan personoivalla ilmaisulla ”kirkko sanoo”. Kirkon personointia korostetaan hahmottamalla sille vastapari, yhteiskunta, jolla myös on kirjoittajan mukaan selkeä kanta ja joka on personoitu puhumaan.

Kankkonen ei käsittele mitenkään sitä, että kirkon kanta voisi muuttua. Kaksi kirjoittajaa käsittelee muuttumisen mahdollisuutta toteamalla kumpikin eri tavoin, ettei muutos ole mahdollinen.

Marko Sallinen ei hyväksy kirkon kannan päivittämistä, koska se ei hänen määritelmänsä mukaansa perustu Raamattuun, ja jos kirkko ei perusta opetustaan Raamattuun, se ei ole enää kristillinen kirkko. Argumentti on ensi sijassa kvasilooginen: pysyäkseen kristillisenä kirkkona kirkon pitää pitäytyä Raamatun opetuksissa.

Jos jokin kirkko väittää olevansa kristillinen kirkko, niin sen ainoa mahdollisuus on perustaa opetuksensa Raamattuun ja toimia sen ohjeiden mukaisesti. Olkoot ne sitten vaikka Martti Lutherin kirjoituksilla höystettyjä. (18.10.2010 Marko Sallinen)

Sallinen näkee kirjoituksessaan muutosvaatimukset vaatimuksina ajanmukaistaa kirkon kanta. Hän ei ota huomioon niitä keskustelijoita, jotka näkevät, että myönteinen kanta homoihin tai

avioliittolain muutokseen voisi saada perustelunsa juuri Raamatusta. Martti Lutherin muutoksia vaatineet kirjoitukset ja Raamatun uudelleen tulkinnat ovat kuitenkin hyväksytyjä.

Aila Raution argumentti on sen sijaan selkeämmin pragmaattinen: jos kirkko haluaa välttää huonoja seurauksia, sen tulee vastustaa homoliittoja. Kirjoitus on varustettu otsikolla ”Kirkolle käy huonosti, jos se hylkää Raamatun opin”.

Jos luterilainen kirkko perustaa tulevaisuudessa oppinsa heidän kaltaistensa tunnekuohuihin Raamatun sijaan, käy lopullinen kato kirkon elämänviljan pellolla ja nälkäiset joutuvat täyttämään sielunsa lusteella. (15.10.2010 Aila Rautio)

”Heillä” Rautio viittaa tässä seurakunnan henkilöihin, jotka TV2:n Homoillassa puolustivat homoliittoja. Asettamalla tunnekuohut ja Raamatun vastakkain Rautio saa Raamatun vaikuttamaan järkeen perustuvalta, harkitulta ja paikallaan pysyvältä tai ainakin ennustettavalta. Raution kielenkäyttö on perin metaforista. Kirjoittaja käyttää Raamatun tekstejä muistuttavia muotoiluja, vaikka ne eivät suoraan viittaakaan mihinkään tiettyyn kohtaan Raamatusta. Käy selväksi, että seuraukset olisivat hänen mielestään hyvin huonot: kirkko käytännössä lakkaisi olemasta. ”Lopullisella kadolla elämänviljan pellolla” hän tarkoittanee sitä, että nyt kirkosta on kyllä eronnut jonkin verran ihmisiä, mutta sitten vasta eroamisia tulee, jos kirkko alkaa kannattaa homoliittoja. Rautio saattaa myös tarkoittaa pidempiaikaista kehitystä.

Vähintään kymmenessä aineiston kirjoituksessa argumentoitiin eri tavoin, että kirkko on muuttumassa ja muuttamassa kantojaan liittyen homoseksuaalisuuteen. Näissä kirjoituksissa painotetaan toisaalta merkkejä siitä, että kirkko on muuttunut tai muuttumassa, ja toisaalta argumentoidaan, miksi kirkon tulisi muuttaa kantaansa.

Heta Saxell käyttää naispappeutta esimerkkinä kuvatakseen, miten kirkko on ”joutunut muuttumaan aikojen saatossa muun yhteiskunnan muuttuessa”. Kirjoittajan mukaan muutos olisi tapahtumassa myös kysymyksessä homoseksuaalisuudesta, mutta kirkko ei hänen mukaansa halua muuttua.

Silti edelleen on asioita, joissa kirkko haraa muutosta vastaan, kuten kysymys homoseksuaaleista. On ikävää nähdä, kuinka kirkko takertuu tiettyihin seksuaalietiikan kysymyksiin, kun vaikutusvalta muilla alueilla on tainnut jo mennä. Avioerot ja eronneiden uudelleen vihkiminenkin on täytynyt jo hyväksyä. (18.10.2010 Heta Saxell)

Saxell esittää kirkon yhtenäisenä entiteettinä, jolloin vaikuttaa siltä, että kirkko vastustaisi muutosta yhtenäisenä. Metaforat ”muuttua aikojen saatossa”, ”harata vastaan”, ”takertua” ja ”on jo mennyt” voimistavat vaikutelmaa kehityksestä kulkemisena. Saxell väittää, että kirkon homokantojen syynä on halu säilyttää vaikutusvalta edes jollain alueella.

Saxellin kirjoituksessa kirkko esitetään muutosta vastustavana, mutta yhteiskunnan kehitys esitetään

neutraalina. Wille Riekkinen ja Sakari Häkkinen ovat samaa mieltä, että kirkko on vastustanut monia muutoksia, mutta he haluavat painottaa, että muutos on yhteiskunnassakin tapahtunut vasta. Kirkon ja yhteiskunnan esitetään muuttuneen oikeastaan yhtä matkaa, eikä niin, että vain kirkko olisi harannut vastaan.

Näiden uudistusten vastustus on ymmärrettävää oman aikansa näkökulmasta. Yleinen ilmapiiri niin kirkossa kuin yhteiskunnassakin on muuttunut oikeastaan vasta 2000-luvulla myönteisemmäksi samaa sukupuolta olevien liittoja kohtaan. (21.10.2010 Wille Riekkinen, Sakari Häkkinen)

Saxell puhui kirkosta yhtenäisenä muutoksen vastustajana, kun Riekkinen ja Häkkinen puhuvat siitä, kuinka kirkon sisällä on useita eri ääniä. Kahdessa kirjoituksessa, joissa painotetaan myös kirkon moniäänisyyttä, muutoksen kuvailuun käytetään metaforista ilmaisua suuren laivan hitaasta kääntämisestä. Esa Ruotsalainen ja Mikael Vääntinen käyttävät lisäksi metaforaa ”askeleen ottaminen tiellä”.

Piispainkokouksen päätöksellä kirkko hyväksyi virallisesti parisuhteensa rekisteröineet hengellisen työn tekijöiksi, ja osoitti näin ottaneensa jo yhden askeleen tasa-arvon ja yhdenmukaisuuden tiellä. Me ajattelemme, ettei suurta laivaa käännetä hetkessä, mutta sen kurssia voi tarkistaa. (20.10.2010 Esa Ruotsalainen, Mikael Vääntinen)

Kirjoittajat perustelevat eri tavoin, miksi kirkon pitäisi muuttaa kantaansa homoseksuaalisuuteen tai samaa sukupuolta olevien liittoihin. Raamattu ja Jumala -luvussa analysoin jo perusteluita, joissa vedotaan Raamattuun, mutta myös muita perusteluita esitetään. Isto Peltomäen ja Marjo Salmelan (29.4.2013) mielestä ”Tasa-arvoisen avioliittolain kannattaminen olisi johdonmukaista myös Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle, joka puhuu yhteiskunnallisen tasa-arvon puolesta”. Marja Meuran (18.10.2010) sekä Laura Mäntylän, Arja Penttisen ja Eve Rämön (25.5.2013) mielestä kyse on myös ihmisoikeuskysymyksestä: kirkon tulisi siis Raamatun lisäksi huomioida kantojaan muodostaessaan määritelmät ihmisoikeuksista. Sari Roman-Lagerspetzin ja Johanna Korhosen (19.10.2010) kirjoituksessa kysymys homoliitoista ja homojen kohtelusta kääntyy kirjoituksen kuluessa myös kysymykseksi työsyrynnästä.

Yksi kokonaisuus kirkko-argumenteissa on väittely siitä, ketkä edustavat kirkon ääntä ja ketkä keskustelijat ovat kristittyjä. Argumentoinnilla pyritään siis vähentämään tai lisäämään tiettyjen keskustelijoiden kristinuskolta tai kirkolta saamaa auktoriteettia.

Ainakin neljä kirjoittajaa haluaa painottaa, etteivät TV2:n Homoilta-ohjelmassa homovastaisia kommentteja antaneet henkilöt joko edustaneet kirkon linjaa, tai että heidän kaltaisensa ihmiset ovat kirkossa vähemmistössä. Sari Roman-Lagerspetz ja Johanna Korhonen (19.10.2010) tekevät tätä

korostaakseen käsite-erottelun ja käyttävät ohjelmassa homoliitot tuominneista henkilöistä heittomerkein varustettua ilmaisua ”tosikristityt”. Kirjoittajat haluavat tällä korostaa, etteivät homovastaiset kristityt ilmennä ”todellista kristillisyyttä” ja että osa kristillisistä on heidän tulkintansa kanssa eri mieltä.

Marko Sallisen mukaan Homoillassa homoliittoja vastustanut kristillisdemokraattien puheenjohtaja Päivi Räsänen ei todella kuulu kirkon johtohenkilöihin, mutta Sallinen vahvistaa Räsäsen argumenttien arvoa toisella tavalla: Sallisen mukaan itse Jumala puhuu Räsäsen kautta.

Onko niin, että kun kirkon johtajat eivät saaneet suutaan auki, Jumalan piti herättää kivet huutamaan totuutta? Päivi Räsänenhän ei ole mikään kirkon johtohahmo. On vain poliitikko, joka nyt sattuu kuulumaan luterilaiseen kirkkoon. Elävä kivi. (18.10.2010 Marko Sallinen)

Esko Repo taas käsittelee niitä, jotka haluaisivat uudistaa kirkkoa. Repo ei kirjoituksessaan sano suoraan, keitä nämä ihmiset tarkalleen ovat, mutta keskustelun kokonaisuuden perusteella voidaan päätellä, että kyseessä ovat ihmiset, jotka haluavat kirkon muuttavan kantaansa homoliittoihin. Repo väittää, että nämä ihmiset eivät ole oikeasti kristittyjä ja Jumalan omia, vaikka he saattavat olla kirkon jäseniä ja jopa piispoja. Myös Repo tekee siis käsite-erottelun.

Koko kristillisen kirkon historian ajan alkuseurakunnista alkaen kirkkoa vastaan on hyökätty. Vastustajat ja "uudistajat" ovat tulleet niin kirkon sisältä kuin ulkopuoleltakin. Sisäisiä nakertajia voivat olla yhtä hyvin niin piispat kuin papit sekä maallikot ja tavalliset seurakunnan jäsenetkin. [...]

Kuluneiden vajaan sadan vuoden aikana on tehty paljon työtä kristinuskon ja kristillisten kirkkojen tuhoamiseksi. On haluttu hävittää kristinusko kokonaan tai tehdä se vaarattomaksi soluttautumalla sisälle ja toimimalla siellä omien päämäärien saavuttamiseksi. Näin tapahtuu nyt myös Suomessa. [...]

Kun muistelemme maassamme 1960-luvulla tapahtunutta vasemmistolaisten suorittamaa hyökkäystä kirkkoa kohtaan, joka sekin käytti menetelminä sekä ulkoista että sisäistä hyökkäystä, voimme vain todeta, että seurauksena oli nuorisohätyksiä eri puolilla maata. Näin Jumala toimii.

Tähän voi vain todeta, että Jumala pitää huolen omistaan. "Jos Jumala on meidän puolellamme, kuka voi olla meitä vastaan?" Ei kukaan! (18.10.2010 Esko Repo)

Revon käyttämät metaforat liittyvät fyysiseen yhteydenottoon ja jopa sotaan. Hänelle muutos näyttäytyy hyökkäyksenä, joka uhkaa kirkon ”pysymistä pystyssä”. Mutta kirjoittaja on, esimerkkien tukemana, varma, että kirkko pysyy pystyssä. Lopussa hyökkäys näyttääkin kevyeltä, kun Repo kuvailee kirkosta eroamisista ”tuuletuksena”.

Repo ei sanallakaan mainitse homoja tai avioliittoa, mutta kirjoitus on mielestäni selkeästi osa

avioliittolakikeskustelua, vaikka sillä käydään myös keskustelua kirkosta. Siinä pyritään viemään kokonaan pohja niiltä argumenteilta, joiden esittäjät ovat kirkon jäseniä ja joissa esitetään, että kirkon tulisi kannattaa avioliittolain muutosta. Hän rikkoo myös peräkkäisyysidettä: hän esittää, ettei muutoksen ajamisen taustalla ole niitä syitä, joita on esitetty, vaan että muutoksella pyritään tuhoamaan kirkko.

Varsinkin heti TV2:n Homoilta-ohjelman jälkeen käytiin vilkasta keskustelua kirkosta eroamisista, ja tuohon keskusteluun nivoutui myös avioliittokeskustelu. Kiistely koski sitä, mikä merkitys kirkosta joukolla eronneilla on ja miksi he erosivat. Osa kirjoittajista piti itsestään selvästi eroamisen syynä kirkon negatiivista suhtautumista homoseksuaaleihin. Osa taas vastusti tätä tulkintaa. Osa kirjoittajista oli sitä mieltä, että eronneet olivat tapauskovaisia, jolloin heidän merkityksensä ei ole niin suuri, vaikka he olisivatkin eronneet kirkon homoseksuaaleja koskevien kantojen vuoksi. En analysoi näitä argumentteja nyt syvällisemmin.

Kuten osa kirjoittajista vaatii, ettei Raamattua tulisi huomioida perusteluna avioliittolakikeskustelussa, osa kirjoittajista vaatii myös, ettei kirkkoa pitäisi huomioida keskustelijana avioliittolakikeskustelussa. Kirkon oikeutta kantansa ilmaisemiseen vähennettiin yllä analysoimissani argumenteissa, joissa kiellettiin kirkon esikoisoikeus avioliittokäsitteen määrittämiseen.

Kaksi kirjoittajaa on sitä mieltä, että kirkon vihkimisoikeus vahvistaa kirkon sananvaltaa päätettäessä avioliittolaista.

Kirkon vihkimisoikeus pitää yllä vanhaa harhakuvitelmaa siitä, että avioliittoa voidaan säännellä vain papiston suostumuksella. Useimmat tietävät, ettei näin ole, mutta silti keskustelua käydään etupäässä kirkon ja Raamatun näkökulmasta. (24.10.2010 Ville Komulainen)

Sekä Komulainen että Maija Salminen esittävätkin, että kirkon vihkimisoikeudesta luovutaan, jotta kirkon asema lainsäädännöstä päätettäessä ei olisi enää niin suuri.

Mikäli kirkko ottaisi tämän asian itse esille ja esittäisi virallisesta vihkimysoikeudesta luopumista, se antaisi kirkosta suvaitsevaisen ja tasa-arvoa kannattavan kuvan. Samalla esitys kertoisi, että kirkko on olemassa jäseniään, ei politikointia varten.

Vaikka kirkko onkin vahva osa yhteiskuntaa, se ei saa olla siinä asemassa, että sen osana on päättää tai edes vaikuttaa yhteiskunnassa kirkkoon kuulumattomien henkilöiden asioista uskonnonvapauden ja tasa-arvon nimissä. (9.11.2010 Maija Salminen)

Salminen leimaa politikoinniksi kirkon osallistumisen keskusteluun. Salminen käyttää myös

kvasiloogista päättelyä: avioliittolaki vaikuttaa myös kirkkoon kuulumattomien henkilöiden elämään, joten kirkon ei tulisi vaikuttaa avioliittolakiin.

Lauri Skön ei niinkään kiellä kirkon osallistumista keskusteluun vaan kirjoittaa, ettei kirkko voi määrätä valtion tekemisiä. Tätä hän perustelee vastavuoroisuusargumentilla.

Valtio ei voi määrätä kirkkoa vihkimään homopareja, mutta ei kirkkokaan voi määrätä valtiota olemaan niin tekemättä. (21.2.2013 Lauri Skön)

Näissä argumenteissa väite on, että kirkko puuttuu liian voimallisesti valtion lainsäädäntöön. Päivi Räsänen käsittelee kirjoituksessaan päin vastaista, eli politiikan sekoittamista kirkon asioihin.

Pääministeri Mari Kiviniemi (ks. esim. Yle Uutiset 19.10.2010) vaati Homoilta-ohjelman jälkeisessä julkisessa keskustelussa, ettei uskontoa ja politiikkaa tulisi sekoittaa keskenään. Hän oli kriittinen sen suhteen, että poliitikot pyrkivät vaikuttamaan kirkkoon. Keskustelun kokonaisuutta ajatellen voidaan päätellä, että hän viittasi muun muassa kristillisdemokraattien puheenjohtajan Päivi Räsäsen lausuntoihin. Räsänen vastaakin mielipidekirjoituksessaan tähän syytteeseen.

Pääministeri Mari Kiviniemi varoitti 19.10. sekoittamasta uskontoa ja politiikkaa. Kuitenkin hän itse esitti kirkolle vaatimuksen: "Ihmisten tuomitseminen ei kuulu kirkon sisälle."

Vihreä Liitto kannattaa seurakuntavaaliteeseissään sitä, että kirkko siunaa kaikkien sitä toivovien liitot. Monet kansanedustajat ovat esittäneet vaatimuksen homosuhteiden siunaamisesta kirkossa. Miksi näitä poliitikkoja tai puolueita ei syytetä uskonnon ja politiikan sekoittamisesta tai kirkon asioihin puuttumisesta?

Poliitikoille sallitaan vapaus esittää liberaaleja näkemyksiä kirkosta ja uskosta, sen sijaan klassiseen kristinuskoon perustuvat mielipiteet tuomitaan uskonnon ja politiikan sekoittamiseksi. [...]

Puolueen tehtävä ei ole määritellä sitä, mikä on syntiä tai miten ihminen pelastuu, mutta jokaisella kristityllä on uskonnonvapauteen perustuva oikeus kertoa uskonsa perustasta. (29.10.2010 Päivi Räsänen)

Räsänen pitää Kiviniemen toimintaa ristiriitaisena, koska Kiviniemi ei Räsäsen mielestä toru samalla tavalla muita, jotka sekoittavat politiikan ja uskonnon, ja Kiviniemi tulee itsekin esittäneeksi vaatimuksen kirkolle. Räsänen rikkoo myös esitettyä vastavuoroisuusargumenttia toisella vastavuoroisuusargumentilla: jos liberaalit saavat sekoittaa politiikan ja uskonnon, saavat myös muut sekoittaa uskonnon ja politiikan. Kuten Maija Salminen (9.11.2010), Räsänen vetoaa uskonnonvapauteen, mutta päätyy toisenlaiseen päätelmään. Räsäsen mukaan uskonnonvapauden vuoksi jokainen saa kertoa uskonsa perustasta ja esittää sen mukaisia mielipiteitä. Salminen taas vetoaa uskonnonvapauteen, jottei kirkko saisi ottaa kantaa toisten, eri tavalla uskovien asioihin.

Mielenkiintoinen yksityiskohta on se, että Räsänen määrittelee omaksi taustakseen, ja ehkä yleisemminkin homoliittoja vastustavien taustaksi, ”klassisen kristinuskon”. Klassinen-sanalla on mahdollisesti positiivisempi kaiku kuin esimerkiksi konservatiivinen-sanalla. Klassinen-sanalla voidaan toki viitata johonkin vanhahtavaan, mutta se voidaan myös ymmärtää merkityksessä ajaton, arvoltaan kestävä, esimerkillinen tai alkuperäinen. Voidaan ajatella, että Räsänen ilmaisee sanavalinnallaan, että hän ja hänen viiteryhmänsä mielipiteet edustavat kristinuskon olemuksen ydintä ja edustavat sitä parhaiten, jolloin ollaan jo lähellä käsite-erottelua.

Räsänen määrittelee oman toimintansa mielipiteiden esittämiseksi uskon pohjalta ja kieltää, että hän tai hänen puolueensa haluaisi määrittää (kirkon puolesta), mikä on syntiä. Sen sijaan hän ihmettelee, miksi esimerkiksi Vihreän liiton seurakuntavaaliteesejä ei tulkita kirkon asioihin puuttumiseksi. Räsänen ei suoraan sano, että nuo teesit olisivat kirkon asioihin puuttumista, mutta sellainen mielikuva tekstistä syntyy. Tämän, tekstissä maalatun vastakkainasettelun ”liberaalit ja klassinen kristinuskko” sekä sanavalinnan ”klassinen”, myötä tekstistä jää mielikuva, että Räsänen pitää omia mielipiteitään kristinuskon olemuksen ilmauksena, kun taas liberaalit mielipiteet tulevat kirkon ulkopuolelta, eivätkä ne siis mahdollisesti ole kristinuskon olemuksen ilmentymiä, eikä niitä siis tulisi sellaisina käsitellä. Siis, kristinuskolla ei voisi perustella liberaaleja näkemyksiä esimerkiksi homosuhteiden siunaamisesta kirkossa.

Muut nykyisen lain säilyttämistä tukevat argumentit

Avioliittolain muutosta on vastustettu myös argumenteilla, jotka eivät mielestäni putoa selkeästi yllä esittämieni otsikoiden alle. Analysoin nuo argumentit nyt.

Löysin aineistostani vain yhden kirjoituksen, jossa vastustettiin (kristillisen) avioliiton avaamista homo- ja lesbopareille, koska kyseessä on niin pieni määrä ihmisiä. Matti Halme tarkoittaa ilmeisesti, ettei niitä homo- ja lesbopareja, jotka haluavat kristilliseen avioliittoon, ole montaa. Tosin hän saattaa puhua myös yleisesti homo- ja lesboparien määrästä.

Onko selvitetty tai tutkittu, kuinka moni evankelisluterilaiseen kirkkoon kuuluva homo- ja lesbopari todella haluaa tulla vihityksi kristilliseen avioliittoon? [...] Käsittäakseni vähemmistöjen oikeuksien toteuttamistarvetta on aina verrattu paitsi puhtaaseen tasa-arvon vaatimiseen, myös siihen, kuinka suurta vähemmistöä se koskettaa. Siitä kai vielä vallitsee yksimielisyys, että heterot ovat enemmistönä?

[...] Miten minusta tuntuu, että tuo joukko on aika piskuinen. Joku älähtää, ettei vähemmistön oikeuksia saa sitoa siihen, kuinka suuri vähemmistö on kyseessä. Minusta pitää. (21.10.2010 Matti Halme)

Halmeen argumentointi on siis kvasiloogista ja perustuu määrään.

Jukka Korpela (3.3.2013) esittää kirjoituksessaan avioliiton korvaavaa lainsäädäntöä, joka sallisi myös moniavioisuuden. Jari Haukka pohtii Korpelan esittämän lainsäädännön ongelmia lähinnä moniavioisuuden osalta. Hänen mukaansa pohdinta osoittaa, että naisen ja miehen välinen avioliitto on riittävä ja jopa optimaalinen.

Rajoittamattoman yhteiselämäliiton kriittinen tarkastelu johtaa tulokseen, että naisen ja miehen välinen avioliitto on riittävä, jopa optimaalinen järjestely perhe-elämää varten. Muut liitosuhteet solmittakoon yksityisoikeudellisesti ilman sen kummempaa yhteiskunnan kontrollia. (5.3.2013 Jari Haukka)

Jostain syystä Jari Haukan mukaan moniavioisuuteen liittyvät ongelmat osoittavat, ettei toista monogaamista suhdetta, samaa sukupuolta olevien parisuhdetta, tule yhteiskunnallisesti kontrolloida.

Avioliittolaki voidaan myös nähdä osana lakien kokonaisuutta, joka menee sekaisin, jos avioliittolakia muutetaan. Kaija Nuortevan (12.5.2013) argumentointi Perinteet-otsikon alla mennee myös tähän kategoriaan. Arko Salmisen mukaan lakien tulee olla johdonmukaisia ja objektiivisia. Tasa-arvoinen avioliittolaki ei Salmisen mukaan olisi tätä, vaan se olisi ristiriitainen, jolloin se johtaisi koko lainsäädännön päämäärien ja auktoriteetin katoamiseen.

Homosuhteet ovat omantunnon asia, avioliittolaki ei ole. Lakien tulee olla johdonmukaisia ja objektiivisia.

Niin sanotussa tasa-arvoisessa avioliittolaissa lain perusta ei enää olisi objektiivinen, biologinen fakta suvun jatkumisesta. Tästä huolimatta laki jättäisi ulkopuolelle kaikki muut suhteet kuin kahden aikuisen suhteen. Laki olisi näin ollen epäjohdonmukainen ja nykyistä epätasa-arvoisempi. [...]

Sukupuolineutraali avioliittolaki ei olisi johdonmukainen, tasa-arvoinen eikä objektiivinen. Se johtaisi koko lainsäädännön päämäärien ja auktoriteetin katoamiseen. (4.10.2013 Arko Salminen)

Salmisen määrittelyn perusteella siis kaikkien lakien tulisi olla johdonmukaisia ja objektiivisia, jotta lakien kokonaisuudesta voitaisiin sanoa näin. Lainsäädännön johdonmukaisuutta ja objektiivisuutta taas tarvitaan siihen, että lainsäädäntö tavoittaa päämääränsä ja voi ylipäänsä toimia eli säilyttää auktoriteettinsa. Päätely on siis pragmaattista, avioliittolakia ei tule muuttaa, koska muuten tulee huonoja seurauksia.

Argumenttia voitaisiin kritisoida ensinnäkin väitteestä, olisiko tasa-arvoinen avioliittolaki epäjohdonmukainen tai varsinkaan epäjohdonmukaisempi kuin nykyinen avioliittolaki. Toisekseen voidaan kysyä, onko lainsäädännön kokonaisuus nytkään täysin johdonmukainen. Salmisen ideaalissa lainsäädäntö määräytyisi ”objektiivisten faktojen” mukaan, mutta kuka päättäisi, mitä

faktoja noudatetaan, ja mikä tehtävä eduskunnalla olisi sen jälkeen, kun noista faktoista olisi päätetty?

On vielä yksi argumenttien kokonaisuus, jolla vastustetaan nykyisen avioliittolain muuttamista. Näissä argumenteissa ei esitetä nykytilan säilyttämistä, mutta halutaan kuitenkin säilyttää nykyisenkaltainen miehen ja naisen välinen avioliitto. Osa näistä argumenteista voidaan ajatella kompromissiesityksiksi, joihin suostumalla voidaan estää avioliittolain muuttaminen. Osa taas vaikuttaa haluavan muutosta, mutta ei näe avioliittolain muuttamista mahdollisena.

Käsittelen myöhemmin lakialoitetta kannattavien argumenttien kohdalla ne argumentit, joissa esitetään myös jotain muuta kuin lakimuutosta tai pysymistä nykytilassa. Tuo argumenttien ryhmä eroaa mielestäni nyt esiteltävistä argumenteista siinä, että niissä halutaan muuttaa avioliitto, tai mikä uusi ehdotus onkaan, yhtäläiseksi homoille ja heteroille. Nyt tehtävissä esityksissä säilyy edelleen jokin liiton muoto, joka ei ole sallittu homopareille.

Osa kirjoittajista ehdottaa muutoksia tai parannuksia, joissa rekisteröity parisuhde jää tai saattaa jäädä vähemmille oikeuksille kuin avioliitto. Päivi Korpivaara esittää, että rekisteröidyt parisuhteet ja heteroiden väliset avioliitot voitaisiin yhdistää saman parisuhdelain alle, mutta jos kuitenkin haluttaisiin, näillä parisuhdemuodoilla voisi silti olla eri oikeuksia.

Oikeuslainsäädännössä on eri käsitteet ja lait homojen/lesbojen rekisteröidylle parisuhteelle ja heterojen väliselle avioliitolle. Lainsäädännöllisesti kyse on pitkälti oikeudellisista asioista, ja nämä kaksi lainsäädäntöä voitaisiin yhdistää yhdeksi ja samaksi parisuhdelajiksi.

[...] Jos parisuhdelakiin halutaan poikkeuksia esimerkiksi adoptio-oikeuksiin, niin teknisesti sen kirjoittaminen on helppoa. Koko avioliitto-sana voitaisiin poistaa lainsäädännöstä ja jättää se kirkolle. [...]

Kirkon avioliittoon vihkimiset kannattaa jo käytännöllisistä syistä hyväksyä rekisteröidyiksi parisuhteiksi ilman erillistä lisärekisteröintiä. Ketkä kirkko vihkii avioliittoon on kirkon sisäisten instituutioiden asia. (17.10.2010 Päivi Korpivaara)

Korpivaara haluaa siis välttää avioliiton muuttamisen siirtämällä avioliiton pois lainsäädännöstä kirkon piiriin, kirkon päätettäväksi. Korpivaara perustelee esittämiensä muutosten mahdollisuutta teknisten seikkojen helppoudella, muttei kerro, miksei samalla helppoudella voitaisi muuttaa avioliittolakia koskemaan kaikkia pareja.

Kari Pekka Kinnunen on sitä mieltä, että avioliitto on miehen ja naisen välinen liitto. Hän kertoo kuitenkin ymmärtävänsä, että termi ”rekisteröity parisuhde” hiertää samaa sukupuolta olevia pareja.

Kinnunen kuitenkin määrittelee, että ongelma on siinä, että termi maistuu paperiselta. Ei esimerkiksi siinä, että sillä erotellaan edelleen homo- ja heteroparit toisistaan.

Nyt käytössä olevat sanat avioliitto, avoliitto ja avosuhdekin tarkoittavat miehen ja naisen vahvistettua tai ainakin jossain määrin vakiintunutta suhdetta. Ilmaisua "rekisteröity parisuhde" on lakiterminä varmasti mahdollinen, mutta ketkä parisuhteensa viranomaisen edessä vahvistaneet haluavat sitä käyttää suhteensa kuvauksena? Eikö tälle tulisi kehittää vaihtoehtoa, joka kuvaisi paremmin tätä samaa sukupuolta olevien sitoutunutta rakkaussuhdetta?

Ehdotan pohdittavaksi termiä pariliitto. Se antaisi mielikuvan nykyiseen tapaan siviiliviranomaisen edessä virallistetusta liitosta, mutta kuvastaisi syvemmin suhteen luonnetta kuin nykyinen paperin makuinen rekisteröintisuhte. Liiton osapuolet voisivat käyttää termiä iloiten ja onnellisina.

Eduskunnan tehtävänä olisi sitten tarkemmin päättää, miten ja missä suhteissa avioliitot ja pariliitot olisivat oikeudellisesti rinnasteiset ja erilaiset. Kirkossa pariliiton solmineet voisivat, mikäli niin toivoisivat, rukoilla liittonsa puolesta julkisesti ja yhteisöllisesti kirkon nykyisen rekisteröityjä parisuhteita koskevan ohjeistuksen mukaisesti.
(11.12.2011 Kari Pekka Kinnunen)

Ongelma ei Kinnusen mukaan ilmeisesti myöskään ole siinä, että liitoissa on nyt eri määrä oikeuksia, ja siksi hänen mielestään voisikin edelleen olla mahdollista, että avioliitot ja "pariliitot" olisivat oikeudellisesti jollain tavalla erilaisia. Kinnunen ehdottaa lopuksi, että vaikka rekisteröidyn parisuhteen nimi muutettaisiin pariliitoksi, parit voisivat edelleen kirkossa toimia samoilla säännöillä kuin rekisteröidyt parit tällä hetkellä.

Analysoin Lapsen etu ja adoptio -otsikon alla Jukka Tolosen (21.2.2013) argumentin, jonka mukaan homoparien avioliitot voitaisiin muuten hyväksyä, mutta koska hän ei hyväksy homoparien adoptio-oikeutta ja vaarana on myös seuraava askel moniavioisuuteen, hän ehdottaa homoliittojen ja avioliiton säilyttämistä erillään laatimalla "läjän erilaisia liittoja: tiukka konservatiivinen avioliitto, sukupuolineutraali siviilivihittävä pariliitto (johon kelpaavat muutkin kuin ensiavioituvat ja lesket) sekä avoliitto". Tolosen ehdotuksessa pariliittoon tulisivat siis myös osa heteropareista. Hän ei kuitenkaan kerro, miten tässä ehdotuksessa lainsäädännöllisesti estettäisiin homoparien adoptio-oikeus.

Nämä ehdotukset pitäisivät siis yllä eroja hetero- ja homoparien oikeuksissa. Seuraavat kirjoittajat sen sijaan haluavat hetero- ja homopareille samat oikeudet, mutta he haluavat silti säilyttää avioliitto-termin heteroliittojen yksinoikeutena.

Matti Perälä haluaa tasa-arvoiset oikeudet, koska kannattaa tasa-arvoa ja koska tasa-arvo takaa hyvän järjestyksen yhteiskunnassa. Tasa-arvovaatimuksen taustalla on parien samaistaminen ja

oikeudenmukaisuussääntö. Hyvän järjestyksen vaatiminen on pragmaattista päättelyä.

Mies ja nainen ovat solmineet liittoja jo kauan ennen Jeesuksen maanpäällistä vaellusta. Lapsia on syntynyt ja heitä on kasvatettu. Samoin on ollut samaa sukupuolta olevien liittoja.

Hyvä järjestys on yhteiskunnan etu. Avioliitosta puhutaan siten myös tasa-arvon kannalta. Siksi erilaisten parisuhteiden pitää olla tasa-arvoisia. Lain kannalta lain parisuhteista pitäisi olla sateenvarjona. Suhteisiin kuuluisi myös miehen ja naisen avioliitto.

Yhteiskunta voisi säätää erilaisiin parisuhteisiin tasa-arvoiset oikeudet, mutta kunnioittaa avioliiton perinnettä ja myös avioliitto-käsitteen perinteistä sisältöä.
(1.10.2011 Matti Perälä)

Perälän mukaan samaa sukupuolta olevien liittoja on ollut ilmeisesti olemassa jo kauan. Jostain syystä kuitenkin avioliiton perinteisyys käy syyksi avioliiton säilyttämiseksi sen perinteisessä muodossa, mutta samaa sukupuolta olevien liittojen pitkä olemassa olo ei käy samalla tavalla perusteluksi, jotta niitä voitaisiin kutsua myös avioliitoiksi. Ilmeisesti se, että ne ovat tähänkin asti kulkeneet erillään on peruste sille, että ne voivat tehdä niin jatkossakin.

Kaija Nuorteva perustelee avioliiton säilyttämistä ennallaan, etteivät perheoikeudelliset seikat (jo vanhentunut käsite aviolapsi), sukututkimukset ja sukuselvitykset sukulaisuussuhteiden selvittämiseksi menisi sekaisin. Hänen mielestään avioliittoon ei myöskään voi soveltaa tasa-arvolain tasa-arvovaatimuksia. Näistä perusteluista huolimatta Nuorteva esittää kuitenkin, että samaa sukupuolta olevien liittojen tulisi vastata sisällöltään avioliittoja.

Tuntuu oikeudenmukaiselta, että kahden miehen tai kahden naisen keskenään solmima virallinen liitto rinnastettaisiin lainsäädännössä oikeuksiltaan ja vastuultaan avioliittoon. Tällainen muutos lainsäädäntöön olisi tuskin kovinkaan vaikeaa. Keksittäköön kuitenkin oma nimi uudennaiselle parisuhteelle, ellei jo käytössä oleva parisuhdelaki kelpaa. (12.5.2013 Kaija Nuorteva)

Tätä muutosta Nuorteva perustelee oikeudenmukaisuudella, vaikkei hyväksy tasa-arvovaateita avioliittolain muuttamisessa. Tämä muutos ei Nuortevan mielestä myöskään olisi vaikeaa tai sekoittaisi perheoikeutta, sukututkimuksia tai -selvityksiä. Joko Nuorteva ei tiedä tai ei välitä, että jos liitot samaistetaan oikeuksilta ja vastuultaan, esimerkiksi samaa sukupuolta olevien liitossa hankitut lapset nähtäisiin lain mukaan samalla tavalla liitossa hankittuina lapsina kuin avioliitossa, ja se sekoittaisi esimerkiksi sukututkimuksia siinä mielessä, johon Nuorteva ilmeisesti viittaa. Se myös sekoittaisi aviolapsen kategorian, jos lainsäädännössä edelleen olisi sellainen kategoria.

Kuten Kinnunen, Nuorteva arvelee, että nykyisessä tilanteessa ihmisiä vaivaa juuri parisuhdelain nimi, ja siksi hän ehdottaa, että sen voi muuttaa. Parisuhdelain nimen muuttaminen on helppoa,

avioliitto-käsitteen laajentaminen ei.

Myös Hermann Riikosen voi ajatella olevan pohdinnoissaan ristiriitainen. Toisaalta pohdinnat voi nähdä sovittavana ja kompromissihakuisena. Hän ratkaisisi yhdenvertaisuuden ja pyhyden yhteentörmäyksen näin:

Itse tällaisessa suhteessa elävänä kristittynä koen loukkaavana, että avioliiton "puhtautta" vaalitaan kieltämällä se samaa sukupuolta olevilta. Uuden ja vieraan käsitteen kehittäminen ei poista suurinta epäkohtaa: erillisten instituutioiden ylläpitäminen heteroille ja homoille sotii yhdenvertaisuutta vastaan.

Toisaalta ymmärrän, että monille sana avioliitto on pyhä. Ehdotankin, että nykyinen rekisteröity parisuhde avataan myös heteropareille ja sen nimi muutetaan rakkausliitoksi. Siitähän siinä on kysymys.

Avioliitto säilyttäisi alkuperäisen merkityksensä, ja sen voisivat solmia ne, jotka haluavat pitäytyä vanhoissa perinteissä. Kirkko voisi halutessaan siunata rakkausliitot tai olla siunaamatta.

Näin yhdenvertaisuus lain edessä saavutettaisiin avaamatta avioliittolakia. (13.12.2011 Hermann Riikonen)

Riikonen on ristiriitainen siinä, että toisaalta hän määrittelee, että erillisten instituutioiden ylläpitäminen sotii yhdenvertaisuutta vastaan, mutta toisaalta hän kuitenkin ehdottaa erillisten instituutioiden säilyttämistä, jolloin hänen mukaansa saavutettaisiin yhdenvertaisuus. Hän ei pidä avioliiton ”puhtauden” vaalimisesta, mutta vaalii itse avioliiton pyhyyttä.

Isto Peltomäki ja Marjo Salmela eivät kannata erillisten lakien ylläpitoa, eli vastustavat yllä esitettyjä argumentteja. Vaikka oikeuksia tasattaisiinkin, tilanne jatkaisi ihmisten erottelua seksuaalisen suuntautumisen perusteella.

Emme kannata piispojen ehdotusta toteuttaa parisuhdelain muutosta vain lisäämällä rekisteröidyn parisuhteen oikeuksia. Kahden rinnakkaisen parisuhdelain ylläpitäminen jatkaisi ihmisten erottelua seksuaalisen suuntautumisen perusteella. (29.4.2013 Isto Peltomäki, Marjo Salmela)

Lakimuutosta kannattavien argumentit ja niiden vasta-argumentit

Avioliittolakikeskustelun iso kysymys on, ketkä saavat kuulua avioliiton piiriin ja ketkä eivät. Suurin osa argumenteista vastaa jotenkin tähän kysymykseen.

Lakimuutoksen kannattajat ovat sitä mieltä, että myös samaa sukupuolta olevien parien pitäisi saada avioitua, koska ihmisiä ei saisi kohdella lain edessä epätasa-arvoisesti seksuaalisen suuntautumisen perusteella. Argumentissa on kyse samaistamisesta, eli ihmisten ajatellaan olevan kysymyksen

kannalta olennaisilta osin samanlaisia, sekä oikeudenmukaisuussäännöstä, jonka mukaan samaan oleelliseen luokkaan kuuluvia olentoja tulee kohdella samalla tavoin. Monissa kirjoituksissa vedotaan tasa-arvoon eri tavoilla, vaikka kaikissa sitä ei avata näin selkeästi. Käsittelen ensin tasa-arvoon tai yhdenvertaisuuteen vetoavat argumentit. Analysoin myöhemmin omien otsikoidensa alla erilaisia perusteluja sille, miksi samaa ja eri sukupuolta olevia parit, tai tietyt seksuaalinenemmistöt ja -vähemmistöt, pitäisi samaistaa ja miksi pareja tulisi kohdella samalla tavalla.

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja oikeudet

Nyt analysoitavissa otteissa vedotaan tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja yhtäläisiin oikeuksiin. Argumentit perustuvat sille, että tietyt ihmisryhmät samaistetaan keskenään ja heille vaaditaan samanlaista kohtelua. Osa kirjoituksista esittää syyt yksilöiden samaistamiselle, toiset kertovat, mitä perusteita he eivät hyväksy samaistamatta jättämisen syyksi, ja osassa kirjoituksista tuetaan samanlaisen kohtelun vaatimusta eli oikeudenmukaisuussäännön soveltamista. Analysoin nyt nimenomaan tekstejä, joissa avataan tasa-arvoa argumenttia eikä vain mainita sitä osana muuta argumentointia. Analysoin myös otteita, joissa tasa-arvo oletetaan Suomen tai suomalaisten päämääräksi ja esitetään, miten nykyinen toiminta on siihen nähden ristiriidassa.

Vaikka Jouni Heikkilä ja Leena Seivo eivät ehkä muuttaisi avioliittoa niin, että se koskisi myös samaa sukupuolta olevia pareja, he perustelevat, miksi ihmisillä pitäisi olla samat perhesuhteisiin liittyvät oikeudet.

Perhesuhteisiin liittyvät oikeudet pitäisi määritellä maallisessa lainsäädännössä noudattaen yhdenvertaisuutta täysi-ikäisten ihmisten suuntautumisista riippumatta. Avioliitto-sana ei ole tässä mielessä olennainen, vaan se, että oikeudet ja velvollisuudet ovat samat puolisoitten sukupuolesta riippumatta. Se, minkälaisia liittoja eri uskonnolliset yhteisöt siunaavat ja miten ne niitä nimittävät, on eri asia. (28.10.2010 Jouni Heikkilä, Leena Seivo)

Heikkilä ja Seivo samaistavat ihmiset sen perusteella, että he ovat täysi-ikäisiä. Samaistuksen kannalta oleellista ei ole, tai sitä ei estä, kirjoittajien mukaan samaistettavien ihmisten suuntautuminen tai se, mitä sukupuolta ihmisen puoliso on. Nämä päättelysäännöt pätevät kirjoittajien mukaan kuitenkin vain maallisen lainsäädännön piirissä. Syystä, jota kirjoittajat eivät avaa, päättely ei toimi uskonnollisten yhteisöjen piirissä. Avioliitto-sanana sanotaan olevan epäoleellinen, mutta voidaan ajatella, että kirjoittajien mukaan avioliitto-sana kuuluu ainakin osittain uskonnollisen piiriin, jolloin maallisen piirin päättelysäännöt eivät joko päde siihen, tai eivät päde siihen täysin.

Nimimerkki Me täällä (26.2.2013) perustelee samaistusta käyttämällä sanaa lähimmäinen: siis

kaikkien keskenään lähimmäisten tulisi saada samat oikeudet. Lauri Sköniin (21.2.2013) mukaan laillistettuja ja siten yhteiskunnan hyväksymiä parisuhteita tulisi kohdella samoin. Sanna Harju (21.2.2013) ei hyväksy samaistamatta jättämistä sukupuolisen suuntautumisen vuoksi. Nimimerkki Lukiolainen (5.12.2011) ja Eetu Ollila (28.3.2013 Nuorten posti) eivät hyväksy samaistamatta jättämistä puolison sukupuolen vuoksi. Ollila tukee argumenttiaan kirjoittamalla, että "[e]mmehän kiellä rakkautta niiltäkään ihmisiltä, jotka ovat eri pituisia tai kokoisia". Käsittelen seuraavassa Sukupuolten välinen tasa-arvo -kappaleessa lisää argumentteja, jotka eivät hyväksy sukupuolta syyksi jättää samaistus tekemättä.

Kun samaistus on tehty, vaaditaan, että kyseisen, oleellisilta ominaisuuksiltaan samanlaisen ryhmän jäseniä kohdellaan samalla tavalla. Tätä kutsutaan oikeudenmukaisuussäännöksi. Yksinkertaisimmillaan oikeudenmukaisuussääntöä vahvistetaan kirjoituksissa vetoamalla ihmisoikeuksiin, eli määritellään avioliitto ihmisoikeudeksi, jolloin tuon oikeuden pitäisi koskea kaikkia ihmisiä.

Sanna Harju (21.2.2013) vahvistaa oikeudenmukaisuusvaatimusta puhumalla oikeusvaltiosta, jonka tulee kohdella kansalaisiaan tasa-arvoisesti, ellei ole perusteita kohdella heitä eri tavoin. Harju ei hyväksy sukupuolista suuntautumista erilaisen kohtelun perusteeksi. Sami Koiviston (23.2.2013) mukaan perustuslaki vaatii tasa-arvoista kohtelua. Koivisto määrittää myös oikeuden avioliittoon ”perustavaa laatua olevaksi kansalaisoikeudeksi”.

Maija Salminen (9.11.2010) vetoaa yhdenvertaisuuslakiin, kansanedustaja Susanna Huovinen (18.2.2013) Suomen allekirjoittamiin kansainvälisiin sopimuksiin. Nuorten postiin kirjoittanut Jemina Peltola (8.10.2013) vetoaa siihen, että nuorille puhutaan tasa-arvosta päivittäin ja sitä pidetään itsestäänselvytenä. Tämän vuoksi on ristiriitaista, että ”hallitus ja eduskunta eivät ole samaa mieltä asiasta”. Tommi Lehtosen (4.5.2011) mukaan ”Entistä monikulttuurisimmissa demokratioissa, kuten Suomessa, on politiikan arvoja perusteltava ennen muuta järkisyillä sekä yksimielisyydellä perusarvoista: tasa-arvosta, oikeudenmukaisuudesta ja syrjimättömyydestä”.

Karoliina Zschauer vetoaa Suomen allekirjoittamaan YK:n ihmisoikeuksien julistukseen ja siihen, että Suomen demokratia ja sivistysvaltio perustuu Zschauerin määritelmän mukaan tasa-arvoon ja yhtenäisiin oikeuksiin.

Pienenä "jytkynä" voisinkin muistuttaa, että Suomi on allekirjoittamalla sitoutunut noudattamaan muun muassa YK:n ihmisoikeuksien julistusta, jonka toinen artikla esimerkiksi kieltää syrjinnän rotuun, väriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, muuhun mielipiteeseen, kansalliseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, syntyperään tai muuhun tekijään perustuen. Tämä koskee myös eduskuntatyöskentelyä. Suomen demokratia ja niin kutsuttu sivistysvaltio on nimenomaan rakennettu tasa-arvoon ja yhtenäisiin

oikeuksiin perustaen. Ehkäpä tätä ei kannattaisi alkaa nyt huudellen hajottaa, vaan keskittyä enemmän oikeiden epäkohtien poistamiseen. (27.6.2011 Karoliina Zschauer)

Zschauer käyttää metaforisia ilmauksia rakentaa, perustaa ja hajottaa. Jos Suomen demokratian ja sivistysvaltion perusteiden, eli tasa-arvon ja yhtenäisten oikeuksien, mukaisesti ei toimita ja muuteta avioliittolakeja, on vaarana, että Suomen demokratia ja sivistysvaltio sortuvat.

Pitämällä YK:n ihmisoikeuksien julistuksen allekirjoittamista pienenä ”jytynä”, kirjoittaja vertaa julistuksen allekirjoittamista perussuomalaisten jyttyksi kutsuttuun kevään 2011 vaalivoittoon. Zschauer tarkoittaa toisaalta, että jos suurta vaalivoittoa verrataan asiana julistukseen, vaalivoitto näyttääkin pieneltä, ja toisaalta, että ihmisiltä on ehkä vaalivoiton suuruutta ihmetellessä unohtunut selvästi suurempi asia eli kyseinen julistus, josta hän haluaa nyt ihmisiä muistuttaa. Zschauer saattaa nähdä perussuomalaisten vaalivoiton uhkana lakimuutoksen etenemiselle, jolloin hän haluaa verrata sitä johonkin mielestään isompaan asiaan, YK:n ihmisoikeuksien julistukseen, joka hänen määritelmänsä mukaan loogisesti vaatii lakimuutoksen tekemistä.

Aineistossani on useita kirjoituksia, joissa avioliittolain muuttaminen esitetään yhtenä etappina tasa-arvokehityksessä. Analysoin osan näistä argumenteista myöhemmin otsikon ”Muutkin maat ovat hyväksyneet lain” alla.

Sami Koivisto käyttää juuri sanaa tasa-arvokehitys ja määrittelee, että avioliittolain muuttaminen olisi osa tällaista olemusta. Suomi ei ole tasa-arvoinen ennen kuin lainsäädäntö on tasa-arvoinen, jota se ei Koiviston mukaan nyt ole.

Tasa-arvokehityksen lähtökohtana on tasa-arvoa koskeva lainsäädäntö. Kysymys ei ole enää suvaitsevaisuudesta. Tasa-arvoisessa Suomessa ihmisiä ei esimerkiksi eriteltäisi eri lainsäädännön piiriin sen perusteella, rakastammeko samaa vai eri sukupuolta olevaa kumppania. (8.3.2012 Sami Koivisto)

Kun Koiviston mukaan avioliittolain muuttaminen on oleellinen tasa-arvoisen Suomen saavuttamisessa, Isto Peltomäen ja Marjo Salmelan mukaan yhteiskunnallinen yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus vaativat toteutuakseen avioliittolain muuttamisen.

Tasa-arvoinen avioliittolaki on välttämätön yhteiskunnallisen yhdenvertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden toteutumisen kannalta. Kaikkien ihmisten yhteiskunnallisten oikeuksien tulee olla laissa yhdenmukaiset, eikä seksuaalinen suuntautuminen voi olla peruste eriarvoiseen kohteluun. (29.4.2013 Isto Peltomäki, Marjo Salmela)

Eetu Ollila samaistaa sukupuolineutraaliuden ja tasa-arvon, ja määrittelee, että sukupuolineutraali yhteiskunta on Suomen valtion tavoite. Ilmaukset ”pyrkii johonkin” ja ”ensi askel” kuvaavat

liikkumista johonkin suuntaan, tässä tapauksessa kohti sukupuolineutraalia yhteiskuntaa.

Sukupuolineutraali yhteiskunta on tavoite, johon Suomen on valtiona määrä pyrkiä. Tasa-arvoisuus arkipäiväisissä käytännön asioissa on tässä tapauksessa välttämätöntä. Homoseksuaalien oikeus yhtäläiseen avioliittoon on ensi askel, jonka on määrä toteutua niin pian kuin mahdollista. [...]

On naurettavaa, että vuoden 2013 modernissa hyvinvointivaltiossa kaikilla ei ole yhtäläisiä mahdollisuuksia ja oikeuksia rakkauden ja perheen suhteen. Homoseksuaalisuus on vietävä yhteiskunnassa samalle viivalle heteroseksuaalisuuden kanssa. (28.3.2013 Nuorten posti Eetu Ollila)

Homoseksuaalien oikeus avioliittoon on Ollilan mukaan sukupuolineutraalin yhteiskunnan ensi askel, mikä kuulostaa oudolta, jos ajatellaan, että Suomessa on tehty jo paljon asioita, jotta sukupuolella ei yhteiskunnassa olisi merkitystä. Ilmeisesti sukupuolineutraali-käsite viittaakin tässä vain seksuaalienemmistöjen ja -vähemmistöjen oikeuksien neutraaliuteen. Ollilan mukaan ”vuosi 2013” ja ”moderni hyvinvointivaltio” ovat osa sellaista kategoriaa tai ajanjaksoa, jossa tai jolloin kaikilla tulisi olla yhtäläiset mahdollisuudet ja oikeudet rakkauden ja perheen suhteen. Siksi on naurettavaa, ettei näin ole.

Sekä Ollila että Lauri Skön (21.2.2013) käyttävät metaforista ilmaisua ”viedä tai asettaa samalle viivalle”. Toisaalta metafora tukee argumenttia, että on kyse kehityksestä, jossa homoseksuaalien oikeudet saavuttavat heteroseksuaalien oikeudet. Toisaalta metafora tukee oikeudenmukaisuussääntöä, jos ajatellaan, että metaforasta tulee mieleen urheilu. Metaforalla tai analogialla parisuhteiden sääntelyyn liitetään urheiluun liittyvä ajatus, josta urheilu oikeastaan saa oikeutuksensa: urheilijoiden tulee saada lähteä samalta viivalta eikä kenellekään tule antaa etumatkaa. Analogia voisi toimia näin: jotta parisuhteiden institutionalisointi saisi ylipäänsä oikeutuksen, sen tulisi kohdella kaikkia laillisia parisuhteita samalla tavalla.

Tasa-arvo-argumenttia vastustetaan aineistossani eri tavoin. Neljässä kirjoituksessa vastustetaan tasa-arvon rajoittamatonta kehittelyä. Mika Niikko toistaa ajatusta tasa-arvokehityksestä kulkemisena.

Yhdenvertaisuus on käsitteenä ongelmallinen. Jos se toteutetaan absoluuttisesti, kaikilla vähemmistöillä on täsmälleen samat oikeudet. Se, mihin raja vedetään, riippuu viime kädessä arvoista.

Kansanedustajien tulee päättää siitä, kuinka pitkälle olemme valmiita menemään etsiessämme tasa-arvoa romuttamatta luomisjärjestyksen mukaisia arvoja. (23.2.2013 Mika Niikko)

Jukka Tolosen argumentoinnissa rajoittamattoman kehittelyn kritiikki muuntuu kaltevan pinnan argumentiksi: tasa-arvon kehittely johtaa väistämättä huonoon kehitykseen. Jukka Tolonen on aineistossani ainut, joka väittää, että avioliittolain muuttaminen johtaisi myöhemmin moniavioisuuden hyväksymiseen.

Mutta kuten vastustajat huomauttavat, sukupuolineutraalius johtaisi suoraan homoparien adoptio-oikeuteen ja todennäköisesti myös pyrkimykseen laillistaa moniavioisuus, joita minä taas en kannata. (21.2.2013 Jukka Tolonen)

Jukka Mikkola niputtaa suvaitsevaisuuden ja tasa-arvon, mutta puhuu lopulta vain suvaitsevaisuudesta, vaikka tarkoittanee ainakin välillä molempia. Hän pitää näitä tärkeinä arvoina, mutta ei pidä siitä, että niistä tulee ainoat sallitut arvot, kuten hänen määritelmänsä mukaan on käynyt. Kun näin käy, estyy todellinen dialogi. Argumentin voi nähdä käsite-erotteluna: tämän hetkinen dialogi ei ole todellista dialogia, vaikka se saattaa siltä vaikuttaa. Todellisessa dialogissa uskalletaan puhua oikeasta ja väärästä, ja nyt sitä ei siis tehdä.

Yhteiskuntarauhan kannalta tärkeistä arvoista, suvaitsevaisuudesta ja tasa-arvosta, näyttää mediakeskustelussa tulleen ainoa sallittu yhteiskunnallinen perustelu. Samalla tästä suhteellisesta perustelutavasta on huolestuttavasti tulossa myös todellisen dialogin este. [...]

Emmekö enää uskalla puhua hyvyydestä, pahuudesta, oikeasta tai väärästä? [...] Suvaitsevaisuus on kuitenkin yhtä vaikea kuin vapaus, jonka varjolla muun muassa Ranskan suuren vallankumouksen lopulla syntyi veristä terroria.

Suvaitsevaisuus edellyttää rajoja, joiden perustasta ei pitäisi vaieta. (23.7.2013 Jukka Mikkola)

Mikkola tukee rajoittamattoman kehittelyn kritiikkiään samaistamalla suvaitsevaisuuden vapauteen, ja antamalla esimerkin siitä, miten Ranskan historiassa kävi, kun vapautta kehiteltiin rajoittamatta. Argumentti on samalla pragmaattinen: jos haluamme välttää tällaiset huonot seuraukset, tulee suvaitsevaisuutta rajoittaa.

Soili Haverisen mukaan toisten elämäntapojen asettaminen edullisempaan asemaan on osa yhteiskuntien toimintalogiikkaa ja -mahdollisuuksia.

Jos sen sijaan vaaditaan, että kaikki ihmissuhteet ja elämäntavat tulisi asettaa yhteiskunnassa tasa-arvoiseen asemaan, vaaditaan mahdottomia. Mikään yhteiskuntajärjestys ei voi toimia asettamatta joitain elämäntapoja edullisempaan asemaan kuin toisia. Jos elämäntapojen eriarvoinen kohtelu samaistetaan ihmisten eriarvoisuuden kanssa, ollaan kestävässä tilanteessa. Niin tekevä yhteiskunta joutuu joko kyseenalaistamaan ihmisten yhtäläisen arvon tai rampauttaa itsensä. (26.2.2013 Soili Haverinen)

Ja kuten Haverinen asian määrittelee, on eri asia kohdella ihmisiä samanarvoisesti kuin kohdella ihmissuhteita ja elämäntapoja samanarvoisesti. Haverisen määritelmän mukaan näitä asioita ei voi tehdä yhtä aikaa.

Arko Salmisenkaan mukaan ei tule sekoittaa yksilöiden tasa-arvoa ja ihmissuhteiden tasa-arvoa.

Tasa-arvosta tulisi käsitteenä epämääräinen. Tasa-arvo ei enää tarkoittaisikaan yksilöiden tasa-arvoa vaan myös erilaisten ihmissuhteiden tasa-arvoa. Tämä johtaisi tasa-arvokäsityksen hämärtymiseen ja edelleen tasa-arvon heikkenemiseen. (4.10.2013 Arko Salminen)

Salmisen määritelmän mukaan tasa-arvo tarkoittaa nykyään yksilöiden tasa-arvoa, ja jos käsitettä laajennetaan, käsite hämärtyy ja tasa-arvo alkaa oikeastaan heiketä. Argumentti rikkoo linkkejä: tasa-arvokäsitteeseen nyt vetoavat tulevat itse asiassa toiminnallaan päinvastoin heikentäneeksi tasa-arvoa.

Myös Jukka Ruohtula rikkoo linkkejä: hänen mukaansa nyt on sekoitettu kaksi asiaa, ihmisarvo ja avioliitto, vaikka ne ovat eri asioita. Hän siis hyväksyy periaatteena homoseksuaalien ihmisarvon, mutta ei sen soveltamista avioliittoon.

Keskustelu homoseksuaalien avioliitoista käy jo ylikierroksilla. Olisiko käynyt niin, että väittelyn tiimellyksessä on sotkettu yhdeksi sopaksi kaksi eri asiaa: ihmisarvo ja avioliitto?

Homoseksuaalien ihmisarvoa tai kansalaisoikeuksia ei kiistä enää kovinkaan moni aikuinen. Ja aivan vapaastihan ainakin Suomessa voi kukin valita kumppaninsa ja pitää juhlaansa. (20.10.2010 Jukka Ruohtula)

Termien sekoittumista Ruohtula kuvaa metaforialla ”sotkea yhdeksi sopaksi”, ja tämä taas on päässyt käymään, koska keskustelu ”käy ylikierroksilla”, metaforinen ilmaus sekin. Avioliitto ei Ruohtulan mukaan liity ihmisarvon osoittimiin eikä ole kansalaisoikeus, joten on väitteensä epätosi, ettei homoseksuaaleilla olisi ihmisarvoa tai kansalaisoikeuksia. Kirjoittajan mukaan tätä osoittaa todeksi esimerkiksi se, että Suomessa voi vapaasti valita kumppanin ja pitää juhlaa. Kirjoittaja ikään kuin määrittelee, että oikeus kumppanin valintaan ja juhlien pitoon olisi keskustelussa väittelyn kohteena, tai että se on lakialoitteen kannattajille oleellinen kysymys.

Stig Kankkosen mukaan avioliitto on olemukseltaan sellainen, ettei sen sisällöstä voi päättää demokraattisesti, eivätkä ihmiset voi siksi itse päättää, millaisissa liitoissa he voivat elää.

Heille avioliitonkin pitää olla demokraattinen, ja jokaisella pitää olla oikeus valita, minkälaisessa liitossa haluaa elää. (4.3.2013 Stig Kankkonen)

Yllä mainitut neljä kirjoittajaa ovat siis sitä mieltä, että tasa-arvoa ei edes voi soveltaa parisuhteiden

sääntelyyn. Tasa-arvoargumenttia vastustetaan myös väitteellä, että nykyinen avioliittolaki on jo tasa-arvoinen.

Jo mainittu Arko Salminen kirjoittaa, että jos luovuttaisiin nykyisen avioliittolain perustasta, joka Salmisen mukaan on biologinen fakta suvun jatkamisesta, pitäisi avioliittoon loogisesti hyväksyä kaikki muutkin suhteet, myös muut kuin kahden aikuisen suhteet, koska onhan olemassa muitakin suhteita, joissa puoliset eivät voi lisääntyä keskenään. Mutta koska tasa-arvoisen avioliittolain aloitteessa ei esitetä tätä, olisi laki epäjohdonmukainen ja nykyistä epätasa-arvoisempi. Nykyinen lakihan antaa kaikille keskenään lisääntymään kykeneville ihmisille tasa-arvoisen mahdollisuuden mennä keskenään naimisiin.

Niin sanotussa tasa-arvoisessa avioliittolaissa lain perusta ei enää olisi objektiivinen, biologinen fakta suvun jatkumisesta. Tästä huolimatta laki jättäisi ulkopuolelle kaikki muut suhteet kuin kahden aikuisen suhteen. Laki olisi näin ollen epäjohdonmukainen ja nykyistä epätasa-arvoisempi. (4.10.2013 Arko Salminen)

Myös Soili Haverisen mukaan nykyinen avioliittolaki on jo tasa-arvoinen eikä keneltäkään kysytä naimisiin mennessä seksuaalista suuntautumista.

Toisin kuin usein väitetään, nykyinen avioliittolaki on jo tasa-arvoinen, eikä se aseta ihmisiä seksuaalisen suuntautumisen perusteella eriarvoiseen asemaan. Avioon aikovilta ei kysytä seksuaalista suuntautumista missään yhteydessä. Jos homoseksuaali haluaa solmia avioliiton vastakkaista sukupuolta olevan ihmisen kanssa, lainsäädäntö ei aseta estettä sille eikä jälkeläisten saamiselle. Oikeudet ovat siis samat seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta ja väitteet epätasa-arvosta pohjaa vailla. (26.2.2013 Soili Haverinen)

Edellä mainitut kirjoittajat pysäyttäisivät siis tasa-arvon kehittelyn johonkin tiettyyn pisteeseen tai rajaan, ja osa onkin sitä mieltä, että tasa-arvo on jo saavutettu. Matti Halme ei suoraan nimeä niitä periaatteita, joilla raja vedetään, vaan antaa liudan esimerkkejä siitä, missä hänen rajansa menee. Lukija saa esimerkkien pohjalta yrittää hahmottaa, millä logiikalla raja tulisi vetää.

Olenko vanhanaikainen tasa-arvon kannattaja, kun en hyväksy homoseksuaaliparien avioliittoon vihkimistä kirkossa? Olenko sellainen myös siksi, etten hyväksy lapsen ikäisten tyttöjen naittamista ikäisilleni äijille? Olenko sellainen, kun en hyväksy eläinten ja ihmisten rääkkäämistä uskonnon nimissä? Entä kun haluan avoimesti hyväksyä kaikkien uskontojen lain ja hyvän mukaisen tavan harrastaa uskontoaan Suomessa? Miksi minua ei häiritse, vaikka näen musliminaisesta vain silmät?

Vastustan kovasti kerjäämisen kieltämistä lailla. Miksi tämä homovihkimyksen vastustaminen tekee minusta niin taantumuksellisen? Miksi lukijat pitäisivät tätä kirjoitustani homovastaisena? (21.10.2010 Matti Halme)

Esimerkkien avulla Halme pyrkii myös osoittamaan, ettei hän ole taantumuksellinen tai vastusta

tasa-arvoa. Hänellä vain on erilainen tasa-arvokäsitys, jonka jotkin ihmiset yrittävät leimata vanhanaikaiseksi. Hän yrittää osoittaa esimerkeillä, ettei hänen henkilönsä, hänen olemuksensa, ole taantumuksellinen tai vastusta tasa-arvoa, joten kyseinen henkilön, siis olemuksen, ilmaus, homovihkimyksen vastustaminen, ei voi myöskään olla taantumuksellinen tai tasa-arvon vastainen, eikä myöskään homovastainen. Halme pyrkii siis pitämään yllä mielikuvaa itsensä ja muiden tekojensa suhteesta ja käyttää pidättämistekniikkana esimerkkejä. Hän yrittää siirtää tuon omaa henkilöään koskevan mielikuvan koskemaan myös tätä mielipiteen ilmausta, joka ei joidenkin keskustelijoiden mukaan ole ilmaus ylläpidetystä mielikuvasta.

Muutama lakialoitteen kannattaja vaikuttaa vastaavan kritiikkiin, jonka mukaan tasa-arvo olisi itsessään ongelmallinen perustelu.

Emma Salorannan mukaan yhdenvertaisuus ei ole ongelmallinen käsite. Hän pyrkii todistamaan väitteensä antamalla yhdenvertaisuuden määritelmän, joka on lyhyt ja yksinkertainen. Kun määritelmä on lyhyt ja yksinkertainen, käsite ei voi olla ongelmallinen. Saloranta perustelee muualla kirjoituksessaan syitä, miksi ja mihin ryhmään yhdenvertaisuutta pitäisi soveltaa.

Yhdenvertaisuus ei ole lainkaan ongelmallinen käsite – sen kautta sanomme toisillemme, että sinä olet yhtä arvokas kuin minäkin ja sinun oikeutesi ovat yhtä tärkeitä kuin minun. Se on edistystä, tasa-arvoa, hyvinvointiyhteiskunnan tukemista ja avioliittoinstituution kunnioittamista. (26.2.2013 Emma Saloranta)

Saloranta perustelee myös, miksi yhdenvertaisuus-käsitteen käyttö on hyvä asia.

Nimimerkki Me täällä káskee kansanedustajia miettimään kysymystä yhdenvertaisuuden ongelmallisuudesta.

Ennen kuin kansanedustajat päättävät kantansa avioliitto-oikeuteemme, pyydän miettimään, mitä absoluuttisen yhdenvertaisuuden ongelmallisuus tarkoittaa ja kenelle se on ongelmallinen. (26.2.2013 Me täällä)

Kirjoittaja ei itse vastaa kysymykseen, onko absoluuttinen yhdenvertaisuus ongelma, vaan antaa selitysvelvollisuuden lakimuutoksen vastustajille. Tällä tavoin hän pyrkii osoittamaan, ettei hänellä itsellään tai lakimuutoksen kannattajilla ole mitään ongelmia selitettävänäan koskien yhdenvertaisuusvaatimusta. Kirjoittaja vihjaa myös, että jos se on jollekin ongelma, syy ei ole yhdenvertaisuuden ongelmallisuus vaan syy on kyseisessä henkilössä.

Kukaan aineistoni kirjoittajista ei väitä, että lakimuutoksen myötä hyväksyttäisiin myös oikeuksia murhaajille ja pedofiileille, mutta lakialoitetta kannattava Otto Lehtonen argumentoi tuota mahdollista argumenttia vastaan:

Tähän moni tietysti heittäisi: "No entäs murhaajat ja pedofiilit?" Siihen sanoisin, että olkaa ihmiset nyt järkeviä ja olkaa hiljaa. Me olemme kaikki kuitenkin siitä samaa mieltä, että muita vahingoittavat asiat ovat väärin. Kaikki tietävät sydämessään, mikä on oikein ja mikä väärin. (1.4.2011 Otto Lehtonen)

Lehtosen mukaan ei ole mahdollista, että avioliittolain muutoksen jälkeen siirrytään seuraavaksi parantamaan murhaajien ja pedofiilien oikeuksia, koska kaikki tietävät, missä raja menee: murhaajat ja pedofiilit vahingoittavat muita, seksuaalivähemmistöt eivät. Lehtosen perustelu, että kaikki tietävät sydämessään, mikä on oikein ja väärin, on hyvin subjektiivinen ja voisi toimia perusteluna myös Lehtosen vastustajan mielipiteelle.

Jukka Tolonen (21.2.2013) argumentoi, että avioliittolain muutos johtaisi moniavioisuuteen. Yksikään aineistoni lakialoitetta kannattava kirjoitus ei vastaa tällaiseen väitteeseen. Mainittakoon kuitenkin, että aiheesta keskusteltiin keväällä 2010, mutta nuo kirjoitukset ovat aineiston rajaukseni (lokakuusta 2010 alkaen) ulkopuolella. Moniavioisuudesta kaltevan pinnan argumenttina keskusteltiin tuolloin HS:n mielipidepalstalla seitsemän kirjoituksen verran, kun kristillisdemokraattien puheenjohtaja Päivi Räsänen puolusti nykyistä lakia ja sai useat kirjoittajat reagoimaan.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Osa lakialoitteen kannattajista perustelee lakialoitetta myös sukupuolten välisellä tasa-arvolla. Tämä tehdään enemmän tai vähemmän epäsuorasti: osa kirjoittajista pitää kysymystä samankaltaisena kuin esimerkiksi naispappeutta tai vertaa sitä siihen, toiset taas määrittelevät suoraan avioliittolain muutosesityksen sukupuolten välistä tasa-arvoa koskeväksi kysymykseksi.

Edellisessä alaluvussa kerroin jo kirjoittajista, jotka eivät hyväksy puolison sukupuolta erottelevaksi tekijäksi avioliittolainsäädännössä.

Jani Toivola ei määrittele avioliittolakikysymystä sukupuolten tasa-arvokysymykseksi, mutta rinnastaa ne toisiinsa.

Tarvitseeko minun vielä vuonna 2010 lukea lehdistä haastattelun muotoon puettuja lausuntoja, jotka törkeällä tavalla loukkaavat ihmisoikeuttani ja kyseenalaistavat elämäni oikeutuksen? Hyväksyttäisiinkö samankaltaiset lausunnot luonnottomuudesta, jos kyseessä olisi naisten tai eri kulttuurivähemmistöjen asema yhteiskunnassa?
(15.10.2010 Jani Toivola)

Vesa Linja-aho sen sijaan määrittelee avioliittolain selkeästi sukupuolten tasa-arvokysymykseksi. Hänen mukaansa nykyinen avioliittolaki on yksi sukupuoleen perustuvista keskiaikaisista syrjimisrituaaleista. Käyttämällä sanoja keskiaikainen ja rituaali Linja-aho korostaa, ettei lainsäädäntö ole hänestä nykyaikaista.

Jos sukupuoli ei merkittäisi väestötietojärjestelmään lainkaan, valtion olisi vaikeampi harjoittaa keskiaikaisia sukupuoleen perustuvia syrjimisrituaaleja, kuten miesten asevelvollisuutta tai avioliiton rajaamista vain eri sukupuolten väliseksi liitoksi. (2.11.2013 Vesa Linja-aho)

Kun kysymys määritellään kysymykseksi sukupuolten tasa-arvosta, voidaan sukupuolten tasa-arvon kannattajien toimintaa väittää ristiriitaiseksi, jos he eivät kannata avioliittolain muuttamista. Sami Koivisto pitää näin Timo Soinin toimintaa ristiriitaisena.

Soini on usein sanonut puolustavansa kaikkien tasa-arvoa sukupuoleen katsomatta. Homoja hänen puheensa eivät tunnu koskevan. (30.5.2013 Sami Koivisto)

Analysoin edellisessä kappaleessa argumentteja, jotka esittävät avioliittolain muuttamisen osana seksuaalivähemmistöjen oikeuksien kehitystä. Osassa kirjoituksista avioliittolain muuttaminen liitetään myös osaksi sukupuolen tasa-arvon kehitystä. Sami Koivisto pitää sukupuolten tasa-arvoa ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tasa-arvoa saman asian ilmentyminä, ja pitää niitä molempia Suomen tavoitteina.

Runsas sata vuotta sitten Suomi taisteli kirkkaimmassa kärjessä naisten tasa-arvon puolesta. Siitä Suomi voi olla ikuisesti ylpeä. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tasa-arvossa Suomella riittää kuitenkin kirmistä. (23.2.2013 Sami Koivisto)

Metaforiset ilmaukset ”taistella kirkkaimmassa kärjessä” ja ”kiriminen” vahvistavat ajatusta kehityksestä kulkemisena. Koivisto antaa esimerkin, että kun Suomi on ajanut tasa-arvoa sata vuotta sitten, voidaan siitä olla vieläkin ylpeitä. Seksuaalivähemmistöjen tasa-arvoa voitaisiin myös ajaa ja olla siitä sitten ylpeitä. Argumentti on omalla tavallaan pragmaattinen: tulisi tehdä asioita, joista Suomessa voitaisiin olla ylpeitä. Koivisto korostaa myös rinnakkaisuussidettä: tasa-arvon ajaminen on ilmaus olemuksesta nimeltä Suomi, joka haluaa myös kulkea koko ajan eteenpäin.

Myös Sari Roman-Lagerspetz samaistaa tai vertaa naisten ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksien lisäämistä, ja myös hänen argumenttinsa on pragmaattinen: ollaan saatu hyviä seurauksia.

Niin maalliset kuin uskonnollisetkin yhteisöt ovat historiallisesti olleet etupäässä miesten johtamia. Homoseksuaalisuus on ollut tyypillisesti hyvin tuomittu asia. Meidän aikanamme yhteisöt ovat kuitenkin kohdanneet naisten ja seksuaalivähemmistöjen oikeudenmukaisuusvaatimuksia, mikä on usein johtanut voimakkaaseen kiistelyyn. Seurauksena ei ole kuitenkaan ollut tuho vaan kasvanut oikeudenmukaisuus. (27.4.2011 Sari Roman-Lagerspetz)

Roman-Lagerspetz näkee myös, että naisten ja seksuaalivähemmistöjen huonon tilanteen takana on ollut sama syy, se, että yhteisöt ovat ollaan etupäässä miesten johtamia. Tämä tukee ajatusta, että ilmiöt kuuluvat samaan ryhmään tai ovat saman asian ilmentymiä. Molemmat oikeusvaatimukset ovat myös saaneet samat reaktion: voimakasta kiistelyä.

Jos ajatellaan, että sukupuolten tasa-arvo ja seksuaalivähemmistöjen tasa-arvo ovat ilmauksia samasta asiasta, voidaan ennustaa, että seksuaalivähemmistöjen tasa-arvo tulee parantumaan, koska sukupuoltenkin tasa-arvo on parantunut. Esimerkiksi Heikki Tupakka (16.10.2010) käyttää naispiispan valintaa ja Jaana Hallamaa (20.10.2010) naisten julkisen toiminnan hyväksymistä esimerkkinä siitä, että kirkko voi muuttaa kantojaan myös homoseksuaalisuudesta.

Heta Saxellin mukaan yhteiskunta on muuttunut ja kirkko sen mukana. Tästä osoituksena Saxell pitää naispappeuden hyväksymistä, vaikka sitä vastustettiin aikoinaan.

Naispappeutta vastustettiin aikanaan pitkälti samoin, Raamatusta nousevin periaattein. Luterilainen kirkko kuitenkin katsoi voivansa hyväksyä myös naiset papeiksi. Tämä kuvaa hyvin sitä, kuinka kirkko on joutunut muuttumaan aikojen saatossa muun yhteiskunnan muuttuessa. (18.10.2010 Heta Saxell)

Myös Saxell tukee metaforisella ilmauksella ”muuttua aikojen saatossa” ajatusta, että kehitys on kulkemista johonkin suuntaan, että on olemassa sukupuolten ja seksuaalisuuksien tasa-arvon tie, jota on jo nyt kuljettu tietyn matkaa ja jota voidaan kulkea tai tullaan kulkemaan jatkossakin. Saxellin ”aikojen saatto”, Koiviston puhe sadan vuoden takaisesta kärjessä olost ja Linja-ahon puhe keskiaikaisista rituaaleista korostavat kulkemisen sidettä ajan kulumiseen: kun aika kuluu, myös tasa-arvo kehittyy vääjäämättä.

Kaija Nuorteva vastustaa argumenttia, jossa sukupuolten väliseen tasa-arvoon vedoten vaaditaan avioliittolain muuttamista. Tarkemmin ottaen hän vastustaa perustuslain tasa-arvopykälään vetoamista.

Avioliitto-nimeä edellä mainitulle liitolle perustellaan tasa-arvokäsitteellä, joka ei sovi tähän seuraavasta syystä: perustuslain tasa-arvoa koskeva kohta viittaa lakiin miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta (1986/609). Sen tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä.

Tämä laki kuitenkin kieltää sen soveltamisen uskontokuntien ja yhdyskuntien uskonnonharjoitukseen liittyvään toimintaan sekä perheenjäsenten välisiin tai muihin yksityiselämään kuuluviin suhteisiin. Tasa-arvokäsitteellä ei siis voida perustella avioliitto-nimen käyttöä uudenlaiseen parisuhteeseen. (12.5.2013 Kaija Nuorteva)

Nuortevan mukaan perustuslain tasa-arvopykälässä viitataan lakiin miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta. Tuo laki kieltää kuitenkin sen soveltamisen uskontokuntien toimintaan sekä perheenjäsenten välisiin tai muihin yksityiselämään kuuluviin suhteisiin. Nuortevan mukaan avioliitto lienee sekä uskontokuntien toimintaan ja yksityiselämään kuuluva että perheenjäsenten välinen suhde, josta voidaan kvasiloogisesti päätellä, ettei lakia miesten ja naisten tasa-arvosta

voida soveltaa siihen. Ja koska tasa-arvokäsite ammentaa tuosta laista, myöskään tasa-arvokäsitteellä ei voida perustella sitä, että ”uudenlaisia parisuhteita” kutsuttaisiin avioliitoksi.

Nuortevan argumentoinnissa on monta ongelmaa. Ensinnäkin kaikkien keskustelijoiden tasa-arvoperuste ei nouse vain perustuslaista. Toisekseen perustuslaissa viitataan kyllä lakiin miesten ja naisten tasa-arvosta, mutta perustuslaissa puhutaan muutenkin tasa-arvosta, eli ei vain viitata tuohon lakiin. Kolmanneksi, vaikka avioliittoon liittyviä asioita harjoitetaan myös uskontokunnissa, niitä harjoitetaan myös muualla, ja vaikka avioliittoon kuuluu useimmiten pari- ja perhesuhde ja siten yksityisiin suhteisiin liittyviä asioita, avioliitto on mitä suurimmissa määrin julkinen ja julkiseen valtaan liittyvä asia, koska sitä säädellään lailla.

Moniarvoisuus

Jotkut lain kannattajat vetoavat argumentoinnissaan moniarvoisuuteen. Nämä kirjoittajat puhuvat asiasta puhuessaan kirkosta. Moniarvoisuus ja moniäänisyys nivoutuvat yhteen joissakin kirjoituksissa ja sivusinkin jo moniäänisyyttä Kirkko-alaotsikon alla. Otan aiheen nyt tarkempaan analyysiin, koska moniarvoisuus-argumenttia vastustetaan tai sitä pidetään ristiriitaisena joissakin lakialoitetta vastustavissa kirjoituksissa.

Parisuhteiden yhdenvertaista kohtelua vaativat Jouni Heikkilä ja Leena Seivo kuvailevat mielestään myönteistä kehitystä. Aiemmin analysoimissani kirjoituksissa kehitys on kuvattu tasa-arvon kehitykseksi, mutta tässä kyse onkin moniarvoisuuden kehityksestä.

Suomi on muuttunut viime vuosikymmeninä moniarvoisemmaksi. Myös Suomen evankelisluterilainen kirkko on muuttunut, ja on odotettavissa, että tämä myönteinen kehitys kirkossa jatkuu. Ihmiset ovat alkaneet oivaltaa, mistä homoseksuaalisuudessa on kysymys ja mistä ei. (28.10.2010 Jouni Heikkilä ja Leena Seivo)

Kirjoituksen kokonaisuuden perusteella voidaan päätellä kirjoittajien argumentti: kun tieto homoseksuaalisuudesta on lisääntynyt, homoseksuaaleja on pidettävä täysivaltaisina seurakunnan jäseninä, jolloin tulee ottaa huomioon myös heidän toiveensa. Kirjoituksessa todetaan, että kun ymmärrys lisääntyy, on selvää, että muutoksia tapahtuu. Kirjoittajat toteavat, että yksilön kannalta muutos voi tietysti olla vaikeampi, koska aiemmin opittua voi olla vaikea pyyhkiä pois. Jokaisen pitäisi kuitenkin hyväksyä toisten erilaisuus ja se, että kirkko ottaa huomioon myös muiden vakaumukset. Tässä kohtaa kirjoittajat jättävät asian kuitenkin auki: on kirkon oma asia päättää, mitä liittoja se siunaa ja miten se niitä nimittää. Kirjoittajat vaativat kuitenkin selkeästi, että valtion lainsäädäntöä on muutettava niin, että kaikilla pareilla on samat oikeudet puolisoiden sukupuolista huolimatta.

Sari Roman-Lagerspetzin ja Johanna Korhosen moniarvoisuus-vaatimuksessa vaaditaan myös

kirkolle yhtä toimintatapaa. Kirjoittajien mielestä moniarvoisuus tarkoittaa, että homoja pitää selkeästi suvaita. Kirjoituksen alussa moniarvoisuuden vastustus rinnastetaan homoliittojen vastustamiseen.

Ohjelman "tosikristityt" eivät missään vaiheessa tehneet kompromisseja moniarvoisuuden suuntaan. He sanoivat selvästi, että jos homoliitot hyväksytään, luovutaan Jumalan sanasta. Tämän kannan mukaan moniarvoisuus on Jumalan sanasta luopumista. [...]

Niin kauan kuin kirkon työntekijöitä sitovia, homoseksuaalisten ihmisten ihmisarvoa suojelevia periaatteita ja eettisiä toimintaohjeita ei ole, kirkon "moniarvoisuus" on pikemminkin mielivaltaista tasapainoilua suvaitsevaisuuden ja suvaitsemattomuuden välillä. (19.10.2010 Sari Roman-Lagerspetz, Johanna Korhonen)

Moniarvoisuus ei ole yksinkertainen käsite. Se voidaan ymmärtää asiantilan kuvaukseksi, ”yhteisömme edustajilla on useita arvoja”. Heikkilän ja Seivon kirjoituksessa asiantila on positiivinen, ja moniarvoisuudella voidaan ajatella olevan merkitys ”yhteisössämme hyväksytään useita eri arvoja” ja tämän vuoksi ainakin valtion on muutettava lainsäädäntöään.

Roman-Lagerspetzin ja Korhosen kirjoituksessa todetaan asiantilan olevan se, että yhteisössä on kyllä edustettuna useita arvoja, mutta kaikkia niitä ei hyväksytä kaikissa käänneissä. Kirjoittajat vaativat tämän vuoksi homoseksuaalien ihmisarvon kunnioittamista, mutta eivät suoraan sano, pitäisikö kirkon tämän vuoksi myös hyväksyä homoliitot.

Tommi Lehtonen puhuu moniarvoisuuden sijasta monikulttuurisuudesta. Hänen päättelyssään monikulttuurisuus tarkoittaa asiantilana sitä, että perusteluissa on tuolloin vedottava arvoihin, joista voidaan olla yhtä mieltä.

Entistä monikulttuurisimmissa demokratioissa, kuten Suomessa, on politiikan arvoja perusteltava ennen muuta järkisyillä sekä yksimielisyydellä perusarvoista: tasa-arvosta, oikeudenmukaisuudesta ja syrjimättömyydestä. (4.5.2011 Tommi Lehtonen)

Lehtonen ei kuitenkaan pohdi kirjoituksessaan mahdollisuutta, että ihmiset eivät olisikaan yhtä mieltä siitä, mitä tasa-arvo jossakin tietyssä tilanteessa tarkoittaa.

Yhdessäkään aineistoni kirjoituksessa ei sanota suoraan, että uudistettu avioliittolaki ei estäisi ”perinteisen” avioliiton kannattajia menemästä naimisiin, vaikka se samalla mahdollistaisi samaa sukupuolta olevien pariin avioitumisen. Siis ei sanota ääneen, että uudistettu laki mahdollistaisi samalla sekä liberaalien että konservatiivisten arvojen toteutumisen. Yllä olevat kirjoitukset ovat kuitenkin argumentoinnissaan lähellä tätä väitettä. Yksikään lakialoitteen vastustaja ei myöskään väitä vastaan, että uusittu avioliittolaki estäisi perinteisen avioliiton kannattajia menemästä naimisiin. Yhdessä kirjoituksessa toivotaan kuitenkin avioliiton perinteisen sisällön kunnioitusta

(1.10.2011 Matti Perälä) ja toisessa ollaan valmiita kunnioittamaan avioliiton pyhyttä (13.12.2011 Hermanni Riikonen), ja molemmat ehdottavatkin parisuhdelain parantamista ilman avioliittolakiin koskemista. Mika Niikko (23.2.2013) taas on sitä mieltä, että jos avioliittolakia muutetaan, avioliittoinstituutio ja sen suojaava vaikutus poistuu.

Kukaan lakialoitetta vastustava kirjoittaja ei vetoa moniarvoisuuteen vaatiessaan, että avioliitto pitäisi säilyttää ennallaan. Kaksi kirjoittajaa puhuu sen sijaan yleisemmin suvaitsemisesta ja vaativat, että myös konservatiiveja pitäisi suvaita. Kukaan ei kuitenkaan suoraan vaadi, että konservatiivien suvaitsemisen vuoksi avioliittolaki pitäisi säilyttää entisellään.

Klaus Rytöhonka tulkitsee moniarvoisuutta asiantilana, joka tarkoittaa, että ”yhteisössä on eri arvoja ja niitä on suvaittava”, eli että myös konservatiivien ajatuksia pitäisi suvaita. Kun näin ei kirjoittajan mukaan ole, kyseessä on ristiriita.

Yhteiskunnassamme on ollut merkillistä kehitystä: samaan aikaan kun moniarvoisuus on lisääntynyt, näyttää suvaitsevaisuus ja toleranssi vähenevän. Jos kirkon teologit jatkavat konservatiiveiksi leimaamiensa sanallista satuttamista, se saattaa johtaa toiseen eroaaltoon. Silloin laukkuja on pakkaamassa osa niistä, jotka kirkossa nykyään käyvät. (19.10.2010 Klaus Rytöhonka)

Myös Jukka Mikkolan mielestä moniarvoisuus tarkoittaa suvaitsevaisuutta ja suvaitsevaisen pitäisi suvaita myös muita arvoja ja perusteluja. Mikkolan mukaan Räsäsen puheisiin on sen sijaan reagoitu loukkaantumalla eli suvaitsevaisuutta vaativat ovat toimineet vastoin omia periaatteitaan.

Viime viikkojen mediakeskustelu sisäministeri Päivi Räsäsen (kd) sanoista ja lain noudattamisesta on moniarvoisuutta korostavassa Suomessamme saanut aikaan oudon tunnevaltaisia reaktioita. [...] Suvaitsevainen suvaitkoon loukkaantumatta myös muita arvoja ja perusteluja. (23.7.2013 Jukka Mikkola)

Varsinaisesti kukaan keskustelija ei pidä moniarvoisuuteen tai suvaitsevaisuuteen vetoamista autofagiana, eli että sääntö ei kävisi yhteen toteuttamisensa tai soveltamisensa edellytysten tai seuraamusten kanssa. Mutta Marko Sallinen, hieman kuten Rytöhonka, on sitä mieltä, että moniarvoisuus tuo tullessaan jotain muuta kuin on tarkoitus. Sallisen mukaan moniarvoisuus tuo ongelmia sitä mukaan kuin moniarvoisuus lisääntyy.

[T]ämä kirkko on yksi suomalaisuuden perusta: kansan moraalinen, arvomaailman ja korkean osaamisen perusta, jota tosin nyt ollaan kovaa vauhtia repimässä alas ”moniarvoisen yhteiskunnan” nimissä. Hassua vain, että ongelmat lisääntyvät sitä mukaa kuin tämä moniarvoinen yhteiskunta etenee. (18.10.2010 Marko Sallinen)

Heittomerkeillä Sallinen viitanee siihen, että repimällä alas suomalaisuuden perustaa ”moniarvoinen yhteiskunta” ei toimi kuten moniarvoisen yhteiskunnan kuuluisi määritelmänsä mukaan toimia. Kyseessä on siis ristiriita, mutta argumentin voi nähdä myös käsite-erotteluna. On

olemassa idea hyvää tuovasta moniarvoisesta yhteiskunnasta, mutta Sallisen mukaan nykyinen moniarvoinen yhteiskunta ei vastaa sitä.

Homojen syrjinnän vastustaminen

Yksi eniten käytetyistä lakimuutosta puoltavista argumenteista on homojen syrjinnän vastustaminen. Tämä argumentti lähtee ajatuksesta, että nykyinen avioliittolaki syrjii homoja ja tasa-arvoinen avioliittolaki vähentäisi homojen syrjintää. Jos siis vastustaa homojen syrjintää ja haluaa vähentää sitä, tulisi argumentojien mukaan kannattaa tasa-arvoista avioliittolakia. Toisaalta argumentti on kvasilooginen, toisaalta pragmaattinen.

Heikki Niskan mukaan nykyinen avioliittolaki kuvastaa yleisempää tilannetta, joka syrjii homoja.

Muutenkin Suomi on vähänkin erilaisille ihmisille, varsinkin homoille, ankea paikka. Homoja saa verrata pedofiileihin ja eläimiin sekaantujiin. Parlamentaarikko voi ehdottaa homojen eristämistä Ahvenanmaalle, toisen kansanedustajan mielestä homoseksuaalisuus on psykofyysinen kehityshäiriö, kolmatta suututtavat keskenään tanssivat miehet, vain joitakin esimerkkejä mainitakseni. (17.2.2013 Heikki Niska)

Niska antaa esimerkkejä, jotka ilmentävät hänen mukaansa samaa asiaa, homojen syrjintää. Hän pyrkii liittämään esimerkkeihin mahdollisesti liitetyn naurettavuuden myös avioliittolakimuutoksen vastustamiseen.

Myös Sami Koivisto näkee, että nykyinen parisuhdelainsäädäntö on ilmentymä laajemmasta olemuksesta, alistamisen ja syrjinnän kulttuurista. Tämän kulttuurin ilmentymä on kirjoittajan mukaan myös seksuaalivähemmistöjen kokema väkivalta. Kertomalla, että osa väkivallasta kohdistuu lapsiin, Koivisto pyrkii siirtämään lapsien samaan sympatian koko seksuaalivähemmistöjen ryhmään. Koska lainsäädäntö on kirjoittajan mukaan syrjivää, on se ristiriidassa peruslain kanssa, perustuslaki kun kieltää syrjinnän.

Suomessa elää satojatuhansia seksuaalivähemmistöihin kuuluvia ihmisiä, joilla ei ole valtaväestön kanssa tasavertaisia yhteiskunnallisia oikeuksia toistensa rakastamiseen ja perhe-elämään, vaikka perustuslakimme kieltää syrjinnän. Maassamme on tehty tälläkin vuosikymmenellä näkyviä ja näkymättömiä väkivallantekoja, joiden keskeisenä motiivina on ollut toisen ihmisen satuttaminen hänen valtavirrasta poikkeavan seksuaalisen suuntautumisensa vuoksi. Osa näistä väkivallanteoista on kohdistunut lapsiin.

Kauanko vielä saamme odotella, että lakimme ja kirjaimemme muokataan muotoon, jolla uskonnollisesta painostuksesta alun perin siinnyt ja sen edelleen ylläpitämä, perustuslakimme vastainen alistamisen ja syrjinnän kulttuuri voidaan edes periaatteessa pyyhkäistä pois? (13.9.2011 Sami Koivisto)

Koiviston vahvoilla metaforilla tuetun pragmaattisen argumentin mukaan lainsäädännön

muuttaminen voisi vähentää huonoja seurauksia. Varsinaisesti Koivisto ei väitä, että lainsäädäntö vähentää väkivaltaa, mutta toivoo, ettei sitä ainakaan virallisesti tuettaisi, jolloin olemus, alistamisen ja syrjinnän kulttuuri, ei ehkä olisi niin voimallinen ilmauksissaan. ”Kauanko vielä saamme odottaa” -kysymys tukee ajatusta tasa-arvon kehityksestä ja kehityksen sitomisesta ajan kulkuun.

Ronja Salmen pragmaattisen argumentin ja määrittelyn mukaan perheen ulkopuolisen adoption puuttuminen aiheuttaa huonoja seurauksia.

Adoptio-oikeuden kieltäminen rajaa seksuaalivähemmistöjen edustajat yhteiskuntamme ulkopuolelle ja tekee heistä toisen luokan kansalaisia. Perheen sisäisen adoption salliminen auttaa vain pientä osaa sateenkaariperheistä. (28.11.2011 Ronja Salmi)

Ja jos nykyinen lainsäädäntö määrittellään syrjinnäksi, lainmuutos olisi kirjoittajien mukaan eri tavoin hyvä asia. Isto Peltomäen ja Marjo Salmelan (29.4.2013) mukaan lakimuutos ”parantaisi sateenkaariperheiden lasten asemaa ja vahvistaisi viestiä seksuaalivähemmistöjen yhtäläisestä ihmisarvosta”. Sami Koiviston (23.2.2013) mukaan lakimuutos olisi väkivallan vastaisen signaalin lisäksi ”rakkauden, hyväksynnän, kannustuksen ja myönteisyyden signaali maassa, jossa eriarvoistuminen ja syrjäytyminen ovat kasvavia ongelmia” ja vähentäisi homofobiaa.

Avioliittolain pitäminen keinona homojen syrjinnän vähentämiseen sisältää vaaran, että joku keksii tilalle paremman keinon vähentää homojen syrjintää. Yksikään aineistoni kirjoittaja ei kuitenkaan argumentoi selkeästi näin eli esitä tilalle parempia keinoja torjua homojen syrjintää, vaikka tämän kappaleen lopussa analysoitavan Päivi Räsäsen argumentin voisi ajatella olevan tätä lähellä.

Keväällä 2011 käytiin eduskuntavaalit ja hallitusneuvotteluja käytiin loppukeväästä ja alkukesästä. Sosiaalidemokraattien aktiivit vaativat kirjoituksessaan, ettei hallitukseen valittaisi seksuaalivähemmistöjä syrjiviä ministereitä eikä oikeusministeriksi henkilöä, joka estäisi avioliittolain uudistamisen.

Me toivomme, ettei pian muodostettavaan Suomen hallitukseen valita yhtäkään seksuaalivähemmistöjä syrjivää ministeriä. Viime syksystä asti aktiivisesti käydyn homokeskustelun seurauksena seksuaalivähemmistöjä vastaan on hyökätty lukuisin tavoin. Me emme aio katsoa vierestä suvaitsemattomuuden lisääntymistä, vaan vaadimme Suomen poliittisen johdon puuttumista asiaan.

Lainsäädännön yhdenvertaisuutta on parannettava. Suomeen on säädettävä yhdenvertainen avioliittolaki. [...] Seksuaalisen tasavertaisuuden varmistamiseksi vaadimme, että oikeusministeriksi valitaan henkilö, joka ei estä avioliittolain uudistamista oman henkilökohtaisen kantansa takia. (22.5.2011 Anssi Pirttijärvi, Timo Kontio, Sarita Niemi)

Kirjoituksessa samaistetaan epäsuorasti avioliittolain vastustaminen ja seksuaalivähemmistöjen syrjiminä ja heitä vastaan hyökkääminen. Kirjoittajien mukaan avioliittolain muuttaminen estäisi suvaitsemattomuuden lisääntymistä.

Kirjoittajien mukaan osa potentiaalisista hallituksen muodostajista, siis kansanedustajista ja puoluejohtajista, syrjii seksuaalivähemmistöjä, ja tämän vuoksi heitä ei tulisi hyväksyä hallituskumppaneiksi. Kirjoittajat politisoivat näin avioliittolaista käytyä keskustelua.

Yksi mahdollisista hallituskumppaneista, perussuomalaiset, julkaisi toukokuussa 2011 rasisminvastaisen julkilausuman. Markus Takkusen mukaan julkilausumaa voi tulkita niin, että perussuomalaiset vastustavat syrjintää.

Kun perussuomalaiset nyt tuomitsevat syrjinnän yhteiskunnassa, [...]heidän on oltava valmiita myös kannattamaan seksuaalisten vähemmistöjen etuja niin työelämässä kuin lain edessä. Kannattavatko perussuomalaiset nyt esimerkiksi sukupuolineutraalia avioliittoa? (31.5.2011 Markus Takkunen)

Takkusen kvasiloogisen päättelyn mukaan syrjinnän vastustaminen tarkoittaa seksuaalivähemmistöjen etujen kannattamista lain edessä ja siksi perussuomalaisten tulisi myös kannattaa avioliittolain muuttamista.

Perussuomalaiset ei päätenyt hallitukseen, eikä hallitus kirjannut ohjelmaansa avioliittolain muuttamista. Juuri kansanedustajaksi valitun Jani Toivolan mukaan päätös jättää muutos tekemättä edistää ihmisten lokeroitua ja ihmisoikeuksien rikkomista. Pragmaattisen päättelyn mukaan päätöksestä seuraa siis huonoja asioita.

Tasa-arvoisen avioliittolain kirjaamatta jättämisellä teemme päätöksen edistää ja ylläpitää yhteiskunnassamme ajattelua, jossa eri ihmisryhmille jaetaan jo lähtökohtaisesti eri määrä oikeuksia. Edistämme yhteiskuntaa, jossa ihmiset lokeroidaan ja kansalaisten ihmisoikeuksia rikotaan julkisesti ja avoimesti. (24.6.2011 Jani Toivola)

Päätös jättää asia tekemättä ei siis ollut neutraali vaan aktiivinen päätös. Kirjoituksessaan Toivola syytti ratkaisusta hallitusneuvotteluissa olleita kristillisdemokraatteja. Anna Sivula vastasi Toivolalle, että kaikkia hallitusneuvotteluihin osallistuneita on syyttämisen. Myös Sivula näkee, että päättämättä jättäminen oli aktiivinen päätös.

Suomessa nyt vain on jälleen turvattu paremmin joidenkin mahdollisuus sortaa kuin kaikkien yhdenvertaisuus. (28.6.2011 Anna Sivula)

Sivulan määritelmän mukaan nykyinen parisuhdelainsäädäntö on sortamista ja avioliittolain muuttaminen olisi parantanut kaikkien yhdenvertaisuutta.

Yksi homojen syrjintään liittyvä argumentointitapa on määritellä vastakkaista kantaa edustavien keskustelijoiden puheet tai toimet homojen syrjinnäksi. Näin tekevät edellä mainitut sosiaalidemokraattien aktiivit (22.5.2011 Anssi Pirttijärvi, Timo Kontio, Sarita Niemi) ja Anna Sivula (28.6.2011). Sami Koivisto tekee saman kritisoidulla Timo Soinin osallistumista homoliitot sallinutta lakimuutosta vastustaneeseen mielenosoitukseen Ranskassa.

On välttämätöntä kysyä, minkä signaalin perussuomalaiset haluavat antaa suomalaisille sillä, että puolueen puheenjohtaja osallistuu toisen maan jo tapahtunutta avioliittolainsäädännön modernisointia jälkikäteen vastustavaan mielenilmaukseen, jonka potentiaalinen väkivaltaisuus oli etukäteen hyvin tiedossa. Itse koen Soinin ja perussuomalaisten signaaliksi, että minun, satojentuhansien muiden suomalaisten ja miljoonien eurooppalaisten seksuaalivähemmistöihin kuuluvien tasa-arvon vastustamisessa saavat keinot raaistua. En ajattele, että Soini yllyttäisi ketään väkivaltaan, mutta tunnen, että hän kehottaa esimerkiksi olemaan ihmisiä piittaamatta siitä, että väkivaltaakin voi ilmetä. (30.5.2013 Sami Koivisto)

Mielenosoituksessa oli väkivaltaa käyttäneitä osallistujia, mutta Timo Soini ei ollut heidän joukossaan. Koivisto kuitenkin tulkitsee Soinin osallistumisen mielenosoitukseen viestiksi siitä, että seksuaalivähemmistöjen tasa-arvo vaatimuksia saa vastustaa raaemmin. Koivisto pyrkii siis osoittamaan, että Soinin pyrkimykset vaikuttaa avioliittolakiasiaan eivät ole hyväksyttäviä, jolloin myös hänen argumenttinsa saattaa saada varjon päälleen.

Pentti Korhosen (4.3.2013) mukaan lakimuutoksen vastustajat ”keksivät jos jonkinlaisia perusteluja syrjiville asenteilleen”. Kun lakimuutoksen vastustajien mielipiteet määritellään homofobiaksi, ne voidaan luokitella ongelmiksi, joista voidaan ja on syytä päästä eroon. Karoliina Zschauerin mukaan ”Myös suvaitsemattomuus on ylitse päästävässä oleva ongelma, onneksi”. Zschauerin ilmaus tukee ajatusta tasa-arvon kehityksen tiestä, jolla saattaa olla sellaisia esteitä kuin suvaitsemattomuus, mutta niistä päästään yli ja kehityksen kulku voi taas jatkua.

Jani Toivola pitää Päivi Räsänen mielipidettä syrjintänä.

TV2:n Homoillassa kristillisdemokraattien puheenjohtaja Päivi Räsänen totesi, että romanttinen rakkaus on heidän uskomuksensa mukaan miehen ja naisen välinen asia, mutta että tällä opilla he eivät kuitenkaan kirkkona harjoita syrjintää, sillä tarjoavat homoseksuaalisuutensa kanssa kamppaileville eheytyä. Ihmisellä voi olla homoseksuaalisia tunteita, mutta synnin nimissä niistä tulisi pidättäytyä ja valita heteroseksuaalisuuden tie. (15.10.2010 Jani Toivola)

Päivi Räsänen vastustaa tulkintaa, että hänen mielipiteensä olisivat syrjintää, tai että ne loukkaisivat ihmisoikeuksia. Päinvastoin, syrjintää on se, jos jättää tuomitsematta homosuhteet syntiseksi.

En hyväksy vähemmistöjen ihmisoikeuksien polkemista tai syrjintää. En ole missään kyseenalaistanut homoseksuaalien ihmisarvoa. En ole vaatinut homoseksuaalien "ehyttämistä". Jos seksuaalinen poikkeavuus tai muu riippuvuus häiritsee ihmistä

itseään, hänellä tulee olla oikeus saada tukea. Ihmisen seksuaalinen identiteetti voi muuttua asteittain suuntaan ja toiseen. Lailla ei voida säätää ihmisten yksityiselämän moraalisia valintoja.

Sen sijaan kannatan avioliittolain säilyttämistä nykyisellään. Puoluevaltuustomme on yksimielisesti torjunut ehdotukset sukupuolineutraalista avioliittolaista. [...]

Kristittyinä toivon, että seurakunnat olisivat armoa tarvitsevien yhteisöjä, joihin erityisesti syrjityt ja kiusatut ovat tervetulleita. Kirkon jäsenenä ajattelen, että kirkko syyllistyy homoseksuaalien syrjintään, jos he eivät saa kuulla Jumalan sanan koko totuutta, lakia ja evankeliumia. Kirkko ei syyllisty syrjintään, jos se uskaltaa käyttää sanaa synti niin homosuhteista kuin muistakin avioliiton ulkopuolisista sukupuolisuhteista. Homoseksuaalit ystävänäni ovat samassa rintamassa kanssani asiassa.

Yhdenkään miehisuus tai naiseus ei ole täydellistä ja eheää. Ihmisen ei tarvitse "ehetyä" saadakseen synnit anteeksi. (29.10.2010 Päivi Räsänen)

Räsänen siirtää syytä, miksi hänellä on sellainen kanta kuin on, itseltään auktoriteetille. Hänellä on tämä kanta, koska se on hänen auktoriteettinsa kanta. Hän ei syyllisty syrjintään, jos kertoo muille, joilla on sama auktoriteetti, mikä tuon auktoriteetin kanta on. Oikeastaan hän tekee palveluksen, etteivät muut jää väärään luuloon auktoriteettinsa kannasta. Jos syrjintää on olla kertomatta Jumalan sanan koko totuutta, homosuhteiden kutsuminen synniksi on oikeastaan syrjinnän vähentämistä.

Räsänen tukee argumenttiaan myös kertomalla, että kirkkoon ovat erityisen tervetulleita syrjityt. Tästä voitaisiin kvasiloogisesti päätellä, että hänen kantansa ei voi olla syrjivä, koska se tulee kirkon parista ja kirkko puolestaan toivottaa syrjityt tervetulleiksi.

Räsänen mukaan homosuhteet kuuluvat muiden avioliiton ulkopuolisten sukupuolisuhteiden eli syntien joukkoon. Ilman muita perusteluita tämä olisi kehäpäätelmä: homosuhteita ei voi hyväksyä avioliiton piiriin, koska homosuhteet ovat avioliiton ulkopuolisia eli syntisiä suhteita. Räsänen mielestä homosuhteet ovat kuitenkin ilmeisesti muutenkin syntiä, ja hän kertoo tässä esimerkin omaisesti, että hän ei pidä vain homosuhteita syntinä, vaan muitakin avioliiton ulkopuolisia sukupuolisuhteita.

Mitä homoseksuaalisuus on

Lakialoitetta kannattavien argumenttien analyysissä olen tähän mennessä lähinnä analysoinut argumentteja, jotka perustelevat, miksi oikeudenmukaisuussääntöä tulisi soveltaa tähän keskusteluun, ja argumentteja, joissa määritellään, että avioliittolain muuttamisen vastustaminen on homojen syrjintää. Nyt analysoin argumentteja, joissa perustellaan, miksi seksuaalisuus ei ole syy olla samaistamatta ihmisiä ryhmään, johon avioliittolakia sovelletaan. Tämä tapahtuu määrittelemällä, mitä homoseksuaalisuus tai seksuaalisuus yleensä on tai ei ole.

Lakialoitteen kannattajat pohtivat useammin siitä, mitä homoseksuaalisuus tai seksuaalisuus on tai ei ole. Lakialoitetta kannattavan Jani Toivolan mukaan homous ei ole sairaus eikä rikos.

Lain mukaan homous ei ole sairaus eikä rikos, ja jo tämän pisteen saavuttaminen vaati aikanaan monelta ihmiseltä suurta rohkeutta taistella tasa-arvon puolesta. (15.10.2010 Jani Toivola)

Ilmaus ”pisteen saavuttaminen” taistelussa ”tasa-arvon puolesta” on jälleen puhetta tasa-arvon kehityksen tiestä.

Näiden kirjoittajien mukaan homoseksuaalisuus ei ole valinta ja siksi heitä ei tule Raamatun perusteella tuomita.

Vakaumus ei välttämättä ole oma valinta, kuten ei myöskään ole seksuaalinen tai sukupuolinen suuntautuminen. (28.10.2010 Jouni Heikkilä ja Leena Seivo)

Tietämyksemme homoseksuaalisuudesta on lisääntynyt, ja maailmankuvamme on erilainen kuin Raamatun kirjoittajilla: maapallo on pyöreä ja homoseksuaalisuus ei ole valinta. (25.5.2013 Laura Mäntylä, Arja Penttinen, Eve Rämö)

Jos homous ei ole oma valinta, voidaan kvasiloogisesti päätellä, että homoseksuaalit eivät voi valita heteroseksuaalista parisuhdetta, jolloin avioliittoa ei pitäisi kieltää homoilta.

Argumentti ei toimi biseksuaalien näkökulmasta, biseksuaalit kun voivat ainakin periaatteessa valita kumppaninsa sukupuolen. Toisaalta biseksuaalisuus ei myöskään estä tätä argumenttia: tasa-arvoisessa avioliittolaissa ei kysyttäisi puolisoitten suuntautumista tai mahdollisuutta valita toisin. Aineistossani ei ole kirjoituksia, joissa olisi kirjoitettu suoraan, että ihmiset saisivat mennä naimisiin samaa sukupuolta olevien kanssa huolimatta siitä, onko seksuaalinen suuntautuminen oma valinta, mutta toki voidaan ajatella, että vaatimus saada avioitua kenen kanssa tahansa huolimatta tämän sukupuolesta sisältää tämän ajatuksen.

Sami K. Vitikaisen mukaan avioliittolakikeskustelun ei voida sanoa kärjistyneen kahteen eri mielipiteelliseen ääripäähän, koska homoseksuaalisuus ei ole mielipide.

Homoseksuaalisuus ei ole mielipide. Se on mitä syvimmässä merkityksessä osa ihmisen identiteettiä. Se on inhimillinen ominaisuus, joka ei voi olla mielipiteellinen ääripää. Tuskin on kärjistynyt myöskään ajatus kansalaisten tasavertaisuudesta lain edessä. (5.3.2013 Sami K. Vitikainen)

Koska homoseksuaalisuus ei ole mielipide, vaan osa ihmisen identiteettiä ja inhimillinen ominaisuus, se ei voi olla mielipiteellinen ääripää. Tämä näkemys homoseksuaalisuudesta on kuitenkin Vitikaisen kirjoituksessa perustelu mielipiteelle, joka kannattaa avioliittolain muuttamista. Tämän sidoksen avulla annetaan ymmärtää, että myöskään sukupuolineutraalin avioliittolain

kannattaminen ei voi olla äärimielipide, joka taas saattaa edistää mielipiteen hyväksyttävyyttä ja valtavirtaistamista. Vitikaisen mukaan tasavertaisuuden vaatiminen ei myöskään ole kärjistynyt mielipide.

Näiden kirjoittajien, jotka eivät tosin kerro kantaansa lakialoitteeseen, mukaan seksuaalinen suuntautuneisuus on osa ihmisyyttä, jota pitää saada toteuttaa. Määritelmä korostaa sitä, että homo- ja heteroseksuaalit kuuluvat samaan ryhmään.

Käsittääksemme on selvää, ettei seksuaalinen suuntautuneisuus ole ihmisen oma valinta, vaan osa ihmisyyttä. Homous ei ole synti eikä siitä tarvitse eheytyä.

Meidän tehtävämme on kasvaa toistemme kunnioittamisessa ja erilaisuuden ymmärtämisessä. Puhe siitä, että homoseksuaalit eivät saisi toteuttaa seksuaalisuuttaan, on sydämettömyyttä. (17.10.2010 Eero Jokela, Eija Kallinen, Jarmo Kokkonen, Kalevi Virtanen)

Eetu Ollila ei puhu synnistä vaan luonnollisuudesta ja normaaliudesta. Ollila vetoaa tieteseen auktoriteettina ja toisaalta omaan kokemukseensa.

Tieteessä homoseksuaalisuuden ei ole todistettu olevan millään tavalla epänormaalia. Ihmiset ovat vain päättäneet näin. Mitä yhteiskunta pelkää erilaisuuden hyväksymisessä? Pelkäävätkö ihmiset omaa asemaansa ja asettavatko he itsestä poikkeavat henkilöt alemmalle asemalle vain turvatakseen oman "normaaliutensa".

Itse koen homoseksuaalisuuden täysin luonnollisena rakkautena ja biologisena faktana. (28.3.2013 Nuorten posti Eetu Ollila)

Kvasiillogisesti voidaan päätellä, että koska homoseksuaalisuus on normaalia, luonnollista ja ”biologinen fakta”, tulee sitä kohdella kuin muita seksuaalisuuksia. Ollila rikkoo lisäksi linkkejä: hän esittää epäilyksen, että lakimuutoksen vastustajat pitäisivät homoseksuaalisuutta epänormaalina, koska he pelkäävät oman asemansa vuoksi, jos paljastuisi, etteivät he itsekään ole niin ”normaaleja”. Hän siis rikkoo ajatusta, että olisi olemassa jako epänormaali - normaali, koska käytännössä normaalitkin ovat epänormaaleja. Toisaalta Ollila haluaa määritellä homoseksuaalisuuden normaaliksi.

Jo aiemmin esittelemäni Jukka Mäntyharjun argumentti vastustaa argumenttia, että homous olisi luonnonmukaista. Hän ei kuitenkin perustele näkemystään, muuta kuin ehkä ajatuksella, että jos käyttää ymmärrystään, ei voi päätellä muuta.

Homous ei ole luonnonmukaista, sen ymmärtää kyllä ilman Raamattuakin. (18.10.2010 Jukka Mäntyharju)

Muut lakimuutosta vastustavat argumentit, joissa vedotaan biologiaan, liittyvät lisääntymiseen ja ne

käsittelin jo aiemmin.

Yksikään lakimuutosta vastustava kirjoitus ei argumentoi, ettei homoseksuaalisia suhteita tulisi hyväksyä avioliiton piiriin, koska homoseksuaalisuus olisi psykologinen häiriö tai sairaus. Lähinnä tätä on Päivi Räsänen (29.10.2010) kirjoitus, mutta hänkin kiistää homoseksuaalien tarpeen eheytyä, vaikka pitääkin sitä mahdollisena, ja kirjoittaa, ettei ”Yhdenkään miehisuus tai naiseus ei ole täydellistä ja eheää”. Räsänen niputtaa homoseksuaalisuuden ”seksuaalisiin poikkeavuuksiin tai muihin riippuvuuksiin”, mutta hänen avioliittolain muuttamista vastustava argumenttinsa ei perustu suoraan siihen, oikeastaan päinvastoin, kun hän toteaa, että ”Lailla ei voida säätää ihmisten yksityiselämän moraalisia valintoja”. Räsänen mukaan homoseksuaalisuus on syntistä, mutta sitäkin hän ei suoraan mainitse syyksi, miksi avioliittolakia ei tulisi muuttaa, vaikka sen voikin kirjoituksen kokonaisuudesta päätellä.

Tässä kappaleessa analysoidut lakialoitetta kannattavat kirjoitukset pyrkivät muuttamaan Foucault'n (ks. Helén 1998, Tiisala 2010) kuvaaman seksuaalisuuden ja biovallan dispositiivin pyrkimystä luokitella homoseksuaalisuus poikkeavaksi seksuaalisuudeksi. Tätä ei kuitenkaan tehdä pyyhkimällä pois tarvetta ”tietää seksuaalisuudesta tieteellisesti” tai luokittelua normaaliin ja epänormaaliin. Tarve tietää ja luokitella on näissä kirjoituksissa edelleen tallella, tietäminen ja luokittelu tehdään vain uudelleen niin, että homoseksuaalisuus tiedetään ja luokitellaan normaaliksi ja luonnolliseksi.

Tietoa seksuaalisuuden normaaliudesta tai luonnollisuudesta ei sen sijaan vaadita silloin, kun argumentoidaan pelkästään, että ihmisten tulee saada avioitua huolimatta seksuaalisuudesta suuntautumisesta tai että ihmisen tulee saada valita itse oma kumppaninsa, oli tämä kumpaa sukupuolta tahansa.

Rakkaus

Jotta avioliittolakia voidaan laajentaa samaa sukupuolta olevia pareja koskevaksi, tulee avioliitto määritellä niin, että se on mahdollista. Lakialoitteen kannattajat määrittelevätkin avioliiton rakkauden avulla. Argumentti kulkee lyhyesti näin: Avioliitto solmitaan rakkauden vuoksi. Myös samaa sukupuolta olevat parit rakastavat toisiaan. Siis myös heidän tulee saada mennä naimisiin. Rakkauteen vedotaan perusteluissa muillakin tavoin. Analysoin nyt eri argumentit, joissa vedotaan rakkauteen.

Ensinnäkin tuetaan siis väitettä, että avioliitto solmitaan rakkauden vuoksi. Emma Salorannan määrittelyn mukaan avioliitto perustuu parhaimmillaan muun muassa rakkaudelle. Hän rikkoo

linkkejä määrittelemällä myös, mihin avioliitto ei hänen mukaansa perustu.

Yksinkertaisimmillaan ja parhaimmillaan avioliitto perustuu rakkauteen, kumppanuuteen ja luottamukseen – ei suvunjatkamiseen, Raamattuun tai luomiskertomukseen, eikä myöskään sukupuoleen. (26.2.2013 Emma Saloranta)

Arja Ahonen analysoi, että avioliiton solmiminen rakkauden vuoksi on uusi ajatus, ja sillä voitaneenkin selittää, miksei samaa sukupuolta olevien liittoja ole hyväksytty aiemmin. Kun on määritelty, että avioliitto solmitaan nykyään rakkauden takia, määritellään seuraavaksi, että samaa sukupuolta olevien parien suhteessa on myös kyse rakkaudesta.

Jos nyt pelätään, että ollaan romuttamassa jotain ikiaikaista perinnettä, tulisi katsoa taaksepäin. Vielä lähimenneisyydessä meillä käytännön syistä papin leski joutui solmimaan avioliiton kuolleen papin virkaa hoitamaan lähetetyn nuoren papin kanssa. Ei siinä ollut kyse rakkaudesta tai suvun jatkamisesta, vaan taloudellisesta ja käytännöllisestä liitosta. Rakkausavioliitto on uusi käsite ja sellaisesta kai useimmissa samaa sukupuolta olevien kesken solmittavissa liitoissa olisi kyse. (23.10.2010 Arja Ahonen)

Ahonen vastustaa tässä myös tasa-arvokehityksen kritiikkiä ja argumentoi, että kehitystä on tapahtunut tätäkin päivää ennen eikä nyt olla muuttamassa mitään ikuisesti samana pysynyttä asiaa.

Otto Lehtonen määrittelee halun rakastaa ihmisten yleiseksi ominaisuudeksi.

Kaikki ihmiset haluavat rakastaa ja tulla rakastetuiksi, ja se yhdistää meitä ihmisiä ihon väristä, kielestä, kulttuurista, pituudesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta huolimatta. (1.4.2011 Otto Lehtonen)

Lehtosen kvasiiloogisen päättelyn mukaan rakastaminen koskee kaikkia ihmisiä, joten kaikkien pitäisi antaa rakastaa. Toki avioliittolaki ei nykyiselläänkään estä ketään rakastamasta toisia.

Jani Toivola (15.10.2010) ei hyväksytty väitettä, että romanttinen rakkaus olisi vain miehen ja naisen välinen asia. Kari Pekka Kinnunen (11.12.2011) esittää rekisteröidylle parisuhteelle uutta nimeä, joka ”kuvaisi paremmin tätä samaa sukupuolta olevien sitoutunutta rakkaussuhdetta”. Eetu Ollilan (28.3.2013 Nuorten posti) mukaan homoseksuaalisuus on luonnollista rakkautta. Ollilan mukaan sukupuoli on nostettu rakkaudessa liian suureen asemaan, koska ihmiset rakastuvat ihmisiin. Rakkautta ei tule hänestä kieltää erilaisilta ihmisiltä ja kaikilla tulisi olla yhtäläiset mahdollisuudet ja oikeudet rakastaa. Sami Koiviston (13.9.2011) mukaan seksuaalivähemmistöjen edustajilla ei ole ”tasavertaisia yhteiskunnallisia oikeuksia toistensa rakastamiseen”. Koiviston (23.2.2013) mukaan oikeus avioliittoon tuo myös sitä haluaville ”turvaa rakastaa”. Näissä argumenteissa avioliittolain kieltäminen tietyiltä ryhmiltä on samalla rakkauden kieltämistä.

Sami Koivisto havainnollistaa esimerkin avulla, miten tärkeää virallistettu parisuhde tai

”tunnustettu rakkaus” on myös samaa sukupuolta oleville pareille. Esimerkki kertoo ihmisten reaktioista samaa sukupuolta olevien parisuhdelain hyväksymiseen.

Koskettavimpia olivat vanhimpien soittajien puhelut. Moni kertoi, että hän ja hänen rakkaansa eivät olleet enää vuosikymmenten odottelun jälkeen uskoneet siihen, että ehtisivät virallisesti yhteen.

En ole kokenut vastaavaa inhimillisen lämmön vyöryä koskaan sen jälkeen. Siitä lähtien olen ollut varma, että samaa sukupuolta olevia pareja vihitään jonain päivänä myös Suomen kirkkoissa. Tunnustettu rakkaus on tuskallisenkin pitkän odottamisen arvoista. (23.2.2013 Sami Koivisto)

”Tunnustetun rakkauden” tärkeyttä Koivisto tukee kuvaamalla uhrausta, tuskallisen pitkää odottamista.

Myös Ronja Salmen (28.11.2011) mukaan lainmuutos ”takaisi kaikille yhtäläiset oikeudet rakastaa”. Salmen argumentoinnin mukaan rakkaus, välittäminen ja huolenpito lisääntyisi, jos useampi ihminen saisi avioitua. Sami Koiviston (23.2.2013) mukaan avioliittolain muutos olisi rakkauden signaali, jota kaivataan Suomessa.

Emma Salorannan määrittelyn ja pragmaattisen argumentin mukaan nykyinen parisuhdelainsäädäntö vähentää avio-onnea myös niiltä, jotka jo saavat avioitua keskenään.

Olen heteroseksuaalisessa avioliitossa ja koen, että minun avioliittoni merkitystä rappeuttaa jokainen seksuaalivähemmistöön kuuluva pari, joka ei saa kokea sitä riemua ja iloa, jonka minä koin sanoessani "tahdon". Minun liittoni merkitystä heikentävät epätasa-arvo ja syrjintä. Avio-onneani varjostaa tieto siitä, että me annamme nykypäivän Suomessa lain olla tasa-arvon tiellä, ja että se, mikä minulle on itsestään selvä ihmisoikeus, on toisilta kielletty. (26.2.2013 Emma Saloranta)

Rakkauteen vetoavat argumentit korostavat voimakkaasti avioliiton solmimista rakkauden vuoksi. Monissa niissä väitetään myös, että avioliitto lisää rakkautta. Empiirisesti tästä voi varmasti olla montaa mieltä. Joissakin argumenteissa väitetään, että avioliiton kieltäminen on rakkauden kieltämistä. Argumentit glorifioivat avioliittoa ja ne myös korostavat rakkauden asemaa ihmisten elämässä.

Rakkautta korostamalla ja määrittelemällä avioliiton tarkoitukseksi rakkauden kirjoittajat irrottavat seksuaalisuuden dispositiivia biovallan dispositiivista. Tarkoitus lisääntyä korvataan kirjoituksissa tarkoituksella rakastaa. Kun avioliiton funktio onkin rakkaus, voidaan myös samaa sukupuolta parit liittää avioliiton piiriin, koska hekin täyttävät funktion.

”Uusi” avioliiton funktio ei täysin hylkää biopolitiikan väestöpoliittisia päämääriä. Argumenteissa

uudistettu avioliittolaki lisää rakkautta koko väestön tasolla ja tämä rakkauden ja huolenpidon ilmapiiri tukee myös tulevan polven kasvua. Argumentointi jatkaa myös seksuaalisuuden toteuttamisen sijoittamista intiimin piiriin ja ydinperheeseen. Myöskään jaottelut normaaliin ja luonnolliseen tai tarve ”tietää seksuaalisuus tieteellisesti” eivät täysin häviä, kuten huomasimme edellisestä kappaleesta.

Argumentointi siis toisaalta siirtää vallan matriisin hallintasuhteita paikaltaan, mutta toisaalta lujittaa niitä. Lakialoitteen kannattajat eivät ole pyyhkimässä avioliittoa pois maailman kartalta vaan omalla tavallaan vahvistavat sitä entisestään. Keskustelu määrittää ”tunnustetun rakkauden” tarpeen osaksi ihmisyyttä ja korostaa avioliittoa ihmisoikeutena.

Muut hyviä seurauksia lupaavat argumentit

Lakialoitetta kannattavissa argumenteissa lain muuttamista perustellaan erilaisilla hyvillä seurauksilla eli pragmaattisella argumentoinnilla. Isoin kokonaisuus on tähän mennessä ollut homojen syrjinnän vähentämiseen vetoavat argumentit. Analysoin nyt lyhyesti muut pragmaattiset argumentit, joilla avioliittolain muuttamista perustellaan. Pragmaattisella argumentoinnilla täydennetään toki muitakin perusteluita.

Argumentit, joissa korostetaan avioliiton merkitystä samaa sukupuolta oleville pareille, vedotaan *seksuaalivähemmistöihin kuuluvien ihmisten tunteisiin ja tarpeisiin* ja esitetään, että sukupuolineutraalilla avioliitolla olisi hyviä seurauksia.

Nämä argumentit ovat toisaalta pragmaattisia argumentteja, eli että avioliittolain muutos lisäisi hyviä tunteita ja parantaisi esimerkiksi ihmisten terveydentilaa (20.10.2010 Esa Ruotsalainen, Mikael Vääntinen; 23.2.2013 Sami Koivisto; 12.5.2013 Niko Nousiainen). Toisaalta argumentti perustuu läsnäolon korostamiseen, jolloin siis vedotaan siihen, että kyse ei ole vain teoreettisesta oikeudesta vaan että asia koskettaa tällä hetkellä olemassa olevia ihmisiä (erit. 24.6.2011 Jani Toivola, 5.3.2013 Sami K. Vitikainen). Läsnäolon korostamisessa ei varsinaisesti ole kyse argumentaatiotekniikasta, vaan tärkeysjärjestyksestä, jossa läsnä olevaa pidetään tärkeämpänä kuin vaikkapa mennyttä, tulevaa tai teoreettista.

Lakimuutosta kannattavissa pragmaattisissa argumenteissa vedotaan myös *lasten ja nuorten hyvinvointiin*. Rinnakkaisuussidettä vahvistamalla avioliittolain muuttamista vastustavat kannanotot sidotaan osaksi laajempaa kieltojen ilmapiiriä, joka voi vaarantaa seksuaalivähemmistöön kuuluvan nuoren kasvua ja jopa hengen, jos nuori päätyy itsemurhaan (15.10.2010 Jani Toivola). Avioliittolain muuttaminen voisi Sami Koiviston (13.9.2011) mielestä pyyhkäistä ainakin teoreettisesti pois kulttuurin, joka aiheuttaa seksuaalivähemmistöihin, jopa lapsiin, kohdistuvaa

väkivaltaa.

Aikuisten antama ristiriitainen viesti oikeudenmukaisesta yhteiskunnasta voi hämmentää yleisestikin nuoria (24.6.2011 Jani Toivola). Avioliittolain muuttaminen helpottaisi lasten kasvatusta, kun lapsille ei tarvitsisi enää selittää, ”miksi aikuisten mielestä joidenkin ihmisten rakkaus on eriarvoista kuin toisten” (23.2.2013 Sami Koivisto).

Lakimuutosta voidaan kannattaa pragmaattisesti myös väitteellä, *ettei se olisi keneltäkään pois, vaan että se pikemminkin hyödyttäisi kaikkia eri tavoin*. Hyötyjä olisi luvassa jo mainitussa lasten kasvatuksessa sekä suuryritysten rekrytoinnissa ja Suomen tasa-arvomaineessa (23.2.2013 Sami Koivisto). Lain muuttaminen ei maksaisi mitään ja samalla se ”edistäisi todella monien ihmisarvon tunnetta ja hyvinvointia suomalaisessa yhteiskunnassa” (24.6.2011 Jani Toivola). Toivola käyttää myös käsite-erottelua, kun hän sanoo, että vasta avioliittolain muuttamisen jälkeen eli ”vasta kun tasa-arvo ja ihmisoikeudet toteutuvat suomalaisessa yhteiskunnassa, meillä on mahdollisuus *todelliseen* hyvinvointiin” (kursiivi SV). Karoliina Zschauerin (27.6.2011) mukaan hyviä seurauksia tulisi toisella tapaa: jos avioliittolaki muutetaan ja hoidetaan päiväjärjestyksestä, päästään keskittymään suurempiin ongelmiin, ”oikeisiin epäkohtiin”.

Suomalaisten enemmistö kannattaa lakia

Tähän mennessä olen analysoinut lakimuutosta kannattavia argumentteja, joissa perustellaan oikeudenmukaisuussäännön käyttöä ja keihin sitä pitäisi soveltaa, joissa avioliittolakia perustellaan hyvillä seurauksilla ja homojen syrjinnän vastustamisella ja joissa vedotaan Raamattuun, Jumalaan ja kirkkoon auktoriteettina. Lakimuutosta kannattavista argumenteista voidaan erottaa vielä kaksi kokonaisuutta, jotka liittyvät suomalaisiin ja Suomeen valtiona.

Toinen näistä kokonaisuuksista vetoaa määrään ja kansan auktoriteettiin eli siihen, että suomalaisten enemmistö kannattaa lakia. Aiemmin esittelemäni mielipidemittaukset tukevat melko vahvasti tätä väitettä: aineistoni mielipidekirjoitusten julkaisemisen aikana Taloustutkimuksen teettämien kyselyiden mukaan hieman yli tai lähes puolet suomalaisista on kannattanut avioliittolain muuttamista sukupuolineutraaliksi.

Kahdessa kirjoituksessa viitataan suomalaisten enemmistön kantaan tai merkittävään tukeen kansan keskuudessa (22.5.2011 Anssi Pirttijärvi, Timo Kontio, Sarita Niemi; 28.6.2011 Anna Sivula). Yksi kirjoittaja vahvistaa rinnakkaisuussiteitä ja puhuu jo ”kansan tahdosta” (12.5.2013 Niko Nousiainen). Yhdessä kirjoituksessa mielipidemittauksen tuloksia eritellään ja kerrotaan, että lakimuutoksen kannattajia löytyy kaikista puolueista (9.12.2013 Senni Moilanen, Milla Halme). Tällä kirjoittajat perustelevat argumenttiaan, jonka mukaan kansalaisaloite tulisi käsitellä

eduskunnassa omantunnonkysymyksenä eli että kaikkien puolueiden äänestystuloksissa saisi olla hajontaa.

Yksi kirjoittaja vastustaa enemmistö-argumenttia ja esittää mahdollisuuden, ettei suomalaisten enemmistö kannatakaan lakia. Stig Kankkonen toivoo, että kaikki voivat puhua oman näkemyksensä puolesta huolimatta ”vallitsevasta todellisesta tai oletetusta yleisestä mielipiteestä” (4.3.2013 Stig Kankkonen). Hän ei kuitenkaan perustele, miten tai miksi vallitseva yleinen mielipide olisi oletettu väärin.

Muutkin maat ovat hyväksyneet lain

Analyysini viimeinen iso avioliittolain muutosta kannattavien argumenttien kokonaisuus ovat argumentit, joissa verrataan Suomea muihin maihin, joissa laki on hyväksytty tai joissa seksuaalivähemmistöjä kohdellaan huonosti. Osassa vedotaan lakimuutoksen tehneiden maiden lukumäärään, osassa nuo maat nostetaan mallin asemaan. Joissain argumenteissa viitataan maihin, joista ei pitäisi ottaa mallia. Maita ei käsitellä minä tahansa maailman sadoista maista, vaan ne nostetaan tai lasketaan erityiseen asemaan, mallin tai vastamallin asemaan. Argumentit on mallin tai vastamallin sijaan mahdollista nähdä myös kaksoishierarkioina, riippuen hieman argumentista.

Joka tapauksessa muihin maihin vertaaminen korostaa rinnakkaisuussiteitä, Suomen ja muiden valtioiden pitämistä yhtenäisinä olemuksina ja seksuaalivähemmistöjen kohtelua ja avioliittolakeja niiden olemusten ilmentyminä. Tämä argumenttien kokonaisuus tukee myös vahvasti ajatusta tasa-arvon kehityksen tiestä: valtiot kulkevat tuota tietä saavuttaen erilaisia etappeja.

Motiivia tasa-arvon kehityksen tiellä edistymiseen voi lisätä kertomalla, millaiseen joukkoon jäädään, jos tiellä ei edetä. Niko Nousiainen argumentti kannustaa lukijoita päättämään, kuinka suuren etäisyyden he haluavat ottaa Irakiin.

Noin kymmenen prosenttia ihmisistä on homo- tai biseksuaaleja. Jokainen valtio määrää itse, miten heihin suhtautuu. Esimerkiksi Irakissa julkisesti homoseksuaaleja kivitetaan. (12.5.2013 Niko Nousiainen)

Reijo Härkönen tekee esimerkeillä ja havainnollistuksilla Venäjästä ja Liettuaasta vastamalleja, ja niputtaa Suomen samaan ryhmään maita, jotka eivät hänen mukaansa ylipäänsä ole sivistyneen kehityksen tiellä.

Venäjän presidentti Vladimir Putin allekirjoitti lain, joka tarkoittaa seksuaalivähemmistöjen syrjinnän hyväksymistä Venäjällä. Saattaa olla, että en voi enää halata ystävääni Pietarissa joutumatta pidätetyksi. Liettua taas jatkaa raa'an neuvostoperinteen mukaista vähemmistöjen vainoa muun muassa kieltämällä Baltic Pride -marssin Vilnassa. [...] Ehkä Venäjä ja Liettua eivät vielä ole tällä sivistyneen kehityksen tiellä. Eikä ole täysin Suomikaan, koska se on jälkijunassa tasavertaisessa

avioliittolaissa. (10.7.2013 Reijo Härkönen)

Härkönen tukee peräkkäisyssidettä: homojen syrjinnän lopettaminen ja avioliittolain muutos ovat molemmat keinoja saman päämäärän saavuttamiseksi. Ja jos Venäjä ja Liettua syrjivät homoja ja Suomi ei muuta avioliittolakiaan, ne ovat kaikki edistämättä tuota päämäärää.

Metafora kehityksen tie voisi tukea ajatusta, että Suomi on selkeästi Venäjää ja Liettua edellä, mutta tuon mahdollisuuden Härkönen väistää kirjoittamalla, ettei Suomi ole täysin tuolla tiellä. Tuolloin ei ole väliä, kuinka pitkällä tiellä ollaan, jos siellä ollaan vaikka vain toisella jalalla tai toisilla renkailla. Jälkijuna-metafora taas viittaa siihen, että Suomi on jäljessä joitakin edistyksellisempiä länsimaita. Suomi ei avioliittolakiasiansa ole jälkijunassa verrattuna Venäjään tai Liettuaan, mutta silti Härkönen liittyy jälkijuna-metaforan tähän vertailuun. Sekä tie- että jälkijuna-metaforat sopivatkin sinänsä yhteen, molemmissa kuljetaan tietynsuuntaista janaa pitkin.

Härkönen kertoo kirjoituksessaan lisäksi maasta, josta Suomen tulisi ottaa mallia.

Toisessa kotimassani Nepalissa ollaan kuitenkin jo ihan uudella tiellä. Nepalin uudessa perustuslakiehdotuksessa taataan tasavertainen avioliitto sukupuolesta riippumatta. Tuskin muussa kehitysmaassa kuin Etelä-Afrikassa joku ehdottaa tällaista. (10.7.2013 Reijo Härkönen)

Härkönen käyttää taas tie-metaforaa ja nyt ollaankin jo ihan uudella tiellä, jolle Nepal on päässyt tasa-arvoisella avioliittolailla. Härkönen nostaa Nepalin mallin asemaan, mutta puhe kehitysmaista on myös kaksoishierarkian käyttöä. Hän siis käyttää jo valmiiksi olemassa olevaa hierarkiaa, kehittyneet ja kehitysmaat. Suomi kuuluu kehittyneisiin maihin, ja jos kehitysmaatkin jo muuttavat avioliittolakejaan tasa-arvoiseksi (ja menevät siten Suomen ohi kehityksen tiellä?), niin tuolloin myös Suomen pitäisi muuttaa lakinsa.

Jemina Peltolan mukaan meidän tulisi ottaa mallia Ranskasta ja Espanjasta, koska ne ovat hyväksyneet tasa-arvoisen avioliittolain.

Eiköhän meidänkin pitäisi ottaa mallia Ranskasta ja Espanjasta, jotka hyväksyvät tasa-arvoisen avioliiton? Nämä maat ovat katolilaisia, ja uskonto näkyy arkielämässä vahvemmin kuin Suomessa. Suomalaisissa kouluissa opetetaan hyväksymään homoseksuaaliset ihmiset, vaikka laki ei oikeuta heitä avioitumaan kirkossa. (8.10.2013 Nuorten posti Jemina Peltola)

Maita ei tule seurata, koska ne ovat katolilaisia ja uskonnollisempia, vaan nämä määreet toimivat kaksoishierarkia-argumenttina: jos suomalaiset pitävät luterilaisuuttaan parempana kuin katolilaisuutta, ja uskonnollisuuden vähäisempää näkymistä arkielämässä parempana kuin uskonnon vahvempaa näkymistä arkielämässä, Suomen pitäisi myös pyrkiä olemaan parempi avioliittoasiassa. Toisaalta on kyse ristiriidasta: uskonnon vähempi näkyminen antaisi olettaa

toisenlaista suhtautumista avioliittolain muuttamiseen.

Kuten Härkönen yllä, myös Nousiainen puhuu jälkeen jäämisestä tasa-arvoisen yhteiskunnan kehittämisessä.

Tasa-arvoinen avioliittolaki on voimassa jo 14 maassa, mukaan lukien kaikki muut Pohjoismaat. Suomi on jäämässä muusta EU:sta jälkeen tasa-arvoisen yhteiskunnan kehittämisessä. (12.5.2013 Niko Nousiainen)

Nousiainen tukee argumenttia valtioiden määrällä ja vertaamalla Suomea muuhun EU:hun ja varsinkin Pohjoismaihin. Nousiainen korostaa Suomen kuulumista Pohjoismaiden ryhmään ja kuulumista EU-maihin, jotka ovat ehkä myös EU:n keskivertoa parempia. Anna Sivula puhuu jälkeen jäämisestä pohjoismaisessa kehityksessä.

Norjassa, Islannissa ja Ruotsissa vastaava laki on mennyt läpi ylivoimaisella enemmistöllä. Islannissa kukaan ei äänestänyt sitä vastaan. Suomen jääminen jälkeen pohjoismaisesta kehityksestä on yhtä paljon Toivolan kuin muiden hallitusneuvotteluihin osallistuneiden vika. (28.6.2011 Anna Sivula)

Sivulaa ei vaivaa pelkästään se, ettei Suomessa vielä ole tasa-arvoista avioliittolakia, kuten muissa Pohjoismaissa, vaan hän vertaa myös tapoja, joilla laki on tai ei ole tullut voimaan. Puhe Pohjoismaista on ennen kaikkea rinnakkaisuussiteiden vahvistamista, että Suomen tulisi kuulua tuohon ryhmään, muttei ehkä kohta enää kuulu.

Myös Heikki Niska puhuu metaforisesti kulkemisesta, kun hän käyttää juuttua-sanaa kuvatessaan lakialoitteen tilannetta.

Britannia ja Ranska ovat hyväksymässä homoliitot, mikä on hieno asia. Helsingin Sanomat kirjoitti (10.2.), että meillä lakialoite tasa-arvoisesta avioliittolaista juuttui eduskunnan lakivaliokuntaan. (17.2.2013 Heikki Niska)

Niska tukee Britannian ja Ranskan nostamista malliksi määrittelemällä, että niiden toiminta on hienoa.

Sami Koivisto kuvaa, miten Suomi on siirtymässä jäseneksi epätoivottuun ryhmään, jälkijoukkoihin. Koivisto määrittelee avioliittolain muuttaneet maat sivistyneiksi. Voidaan ajatella, että Koivisto nostaa maat mallin asemaan, eli ne ovat sivistyneitä, koska ne ovat muuttaneet lakejaan, tai sitten voidaan ajatella, että kyseessä on kaksoishierarkia, eli että maat ovat muuttaneet lakeja, koska ovat sivistyneitä. Joka tapauksessa, väite on, että jos haluaa olla tai pysyä sivistyneiden maiden ryhmässä, valtion tulisi muuttaa lakia. Suomi on Koiviston mukaan myös menettämässä asemansa tasa-arvon mallimaana.

Sivistyneimmät länsimaat ovat jo hyväksyneet homojen avioliitot. Suomi on jäämässä

jälkijoukkoihin ja siten entiseksi tasa-arvon mallimaaksi.

Soini kuvaili homovastaiseen mielenilmaukseen osallistumistaan eurooppalaisuudeksi. Eräs kysymys tasa-arvoisen avioliittolainsäädännön taustalta kuuluukin: haluammeko olla arvomaailmaltamme itä- vai länsieurooppalaisia? (30.5.2013 Sami Koivisto)

Koivisto rikkoo myös linkin Soinin käyttämältä perustelulta ja tekee käsite-erottelun. Koivisto pilkkoo eurooppalaisuuden itä- ja länsieurooppalaisuuteen viedäkseen Soinilta mahdollisuuden edustaa ”oikeaa” tai ”todellista” eurooppalaisuutta, länsieurooppalaisuutta.

Kuten sanottua, tässä kappaleessa analysoimani argumentit korostavat ajatusta tasa-arvon kehityksen tiestä. Näissä argumenteissa korostetaan erityisesti sitä, että tuolla tiellä kulkijat ovat valtioita ja Suomi yksi niistä. Tie ja kehityksen kulku näyttävät lähes vääjäämättömiltä ja oikeastaan avioliittolain muuttaminen näyttää näissä argumenteissa lähinnä aikataulukysymyksenä: haluammeko muuttaa lakia ensimmäisten joukossa ja säilyttää asemamme tasa-arvon mallimaana vai haluammeko jäädä nolosti jälkeen ja hyväksyä lakimuutos vasta, kun kaikki muut hienot maat ovat jo hyväksyneet lain? Argumenteista saa mielikuvan, että muut maat liikkuvat jatkuvasti tasa-arvon tiellä, eli tulee vääjäämättä tapahtumaan niin, että Suomi jää jälkeen, jos se ei nyt toimi. Sitä ei sanota kirjoituksissa, mutta argumentti mahdollistaa myös ajatuksen, että Suomi tulee ajan myötä hyväksymään lain, kun kaikki Suomen kaverit ovat lain hyväksyneet.

Muut lakimuutosta tukevat argumentit

Avioliittolain muuttamista tuettiin myös muilla argumenteilla, jotka käyn nyt lyhyesti läpi.

Sami Koivisto (23.2.2013) analysoi, että tasa-arvon mielestään hidas edistyminen Suomessa johtuu asiallisen tiedon puutteesta ja ”suomettumista muistuttavasta vaikenemisen kulttuurista”. Väitettä asiallisen tiedon puutteesta Koivisto tukee esimerkillä, että seksuaalivähemmistöjen tarpeita ei vielä kukaan tunneta kunnolla vanhustenhoidossa.

Heikki Niskan (17.2.2013) mukaan nykyinen avioliittolaki on ristiriitainen, kun se mahdollistaa ”alaikäisten, jopa 14-vuotiaiden lasten” mutta ei homoseksuaalien avioitumisen. Tämän vuoksi Niskan mukaan ”avioliittolaki vuodelta 1929 olisi pikaisesti uudistettava”. Niska pyrkii vuosiluvulla korostamaan uudistustarvetta. Vaikka vuonna 1929 voimaan astunut laki ei ole kumottu, on sitä muutettu useaan kertaan. Viimeisin suuri muutos on vuodelta 1987 ja pieniä muutoksia on tehty viimeksi vuonna 2010.

Analysoin aiemmin kirjoituksia, jotka vastustivat avioliittolain muutosta esittämällä parannuksia samaa sukupuolta olevien parien virallisia suhteita säätelevään parisuhdelakiin. Myös avioliittolain

luonteen muuttamista sukupuolineutraaliksi on tuettu kirjoituksilla, joissa esitetään jotain muuta kuin esitetyjä lakimuutoksia. Esimerkiksi Kalle Mikkola (2.12.2010) esittää uudesta avioliittolainsäädännöstä tuottuneena kaikille pareille samaa lainsäädäntöä, joka olisi sukupuolineutraali. Kaaria Tonteri (17.5.2013) taas esittää, että avioliittoa solmittaisiin vasta, kun pariskunta hankkii lapsia. Tonteri ei erittele hankkimistapoja ja hänen ehdottamansa laki olisikin sukupuolineutraali. Jukka Korpela (3.3.2013) esittää, että avioliittolaki korvattaisiin lailla yhteiselämästä, joka koskisi kaikkia kumppanin sukupuolesta tai kumppanien määrästä riippumatta. Vaikka nämä kirjoitukset esittävätkin jotain muuta kuin tasa-arvoista avioliittolakia, niissä esitetyt argumentit tukevat avioliittolain sukupuolineutraaliutta.

Yksi keskustelun ja argumenttien kokonaisuus liittyy tehtyihin lakialoitteisiin, niiden käsittelyyn ja kansanedustajien toimintaan.

Kansanedustaja Susanna Huovisen (18.2.2013) mukaan moni kansanedustaja kannattaa lakia, vaikkei ollutkaan allekirjoittanut kansanedustajien lakialoitetta, koska kyseiset edustajat halusivat ottaa asiaan kantaa vasta, kun laki tulee salikäsittelyyn ja koska aihe on monelle sellainen, ”jossa ei haluta erityisemmin profiloitua”. Samaa väitettä tukevat kirjoituksessaan kansanedustajat Aino-Kaisa Pekonen, Jaana Pelkonen, Kristiina Salonen, Jani Toivola ja Stefan Wallin (18.2.2013), joiden mukaan allekirjoittamatta jättäneillä on varmasti syynsä. Edustajat kirjoittavat, että ”[k]un toisessa vaakakupissa on tasa-arvo ja kansalaisten yhdenvertaisuus lain edessä, ovat perustelut toivottavasti tarkkaan mietittyjä”.

Kansanedustajien kirjoitukset ovat strategisia: vaikka edustajat eivät pidä allekirjoittamatta jättämistä hyväksyttävänä, he haluavat osoittaa jonkinlaista ymmärrystä, jotta kyseisten edustajien olisi myöhemmin helpommin mahdollista olla lain kannalla.

Kansanedustajien tekemän aloitteen käsittelyä eduskunnassa perusteltiin muun muassa suomalaisten enemmistön kannatuksella (23.2.2013 Sami Koivisto), asian herättämällä laajalla keskustelulla (23.3.2013 Robert Torvelainen) ja sillä, että laki tulee pöydälle joka tapauksessa myöhemmin kansalaisaloitteen muodossa (18.2.2013 Susanna Huovinen).

Keskustelussa väiteltiin myös siitä, pitäisikö avioliittolakiesitys käsitellä eduskunnassa omantunnon kysymyksenä ja pitäisikö myös valiokunnissa toimia näin, toisin kuin yleensä on tapana. Esimerkiksi kansanedustaja Arja Juvosen toimintaa kritisoitiin (8.3.2013 Alia Dannenberg), koska hän äänesti valiokunnassa kansanedustajien lakialoitteen jatkokäsittelyä vastaan, vaikka hän oli vaalikoneessa kertonut kannattavansa tasa-arvoista avioliittolakia. Juvonen (10.3.2013) vastasi kritiikkiin, ettei hän vastustanut itse asiaa, vaan on sillä kannalla, ettei aloitteita, joilla on alle sadan

kansanedustajan allekirjoitus, pitäisi ylipäänsä käsitellä. Juvonen kirjoitti, että vaikka hän kannattaakin tasa-arvoa edistäviä asioita, ”omatuntoni ei salli eriarvoisia toimintatapoja lainsäädäntötyössä”.

Vuonna 2013 kerätyn ja vuoden 2013 lopussa eduskunnalle jätetyn kansalaisaloitteen käsittelyä omantunnon kysymyksenä perusteltiin sillä, että kyseessä on kansalaisaloite ja ryhmäkuria käyttämällä ”eduskunta vesittää koko kansalaisaloitejärjestelmän idean” (9.12.2013 Senni Moilanen, Milla Halme). Perusteltiin kyseisen kansalaisaloitteen käsittelyä silläkin, että ”Kansalaisaloitteet edustavat juuri sitä suoraa vaikuttamista ja demokratiaa, jota maahamme tarvittaisiin lisää” (26.3.2013 Sari Mattero). Henrik Jaakkola (13.12.2013), joka ei ota kantaa itse lain sisältöön, kritisoi omantunnon kysymys -vaatimuksia, koska hänen mielestään on mielivaltaista, mitkä aiheet lasketaan omantunnon kysymyksiksi. Jaakkolan mukaan kansalaisaloitejärjestelmän ei ole tarkoitus muuttaa eduskunnan toimintatapoja ja että kansalaisaloitteen idea vesittyi jo suunnittelupöydällä, kun siitä tehtiin vain neuvoa-antava. Kansalaisaloitejärjestelmä luotiin Suomeen vuonna 2012.

Avioliittolaista käyty keskustelu oli siis samalla keskustelua eduskunnan toimintatavoista ja kohtuullisen uuden kansalaisaloitejärjestelmän käytön yksityiskohdista ja toimintaperiaatteista.

Koonti: käytetyt argumentaatiotekniikat

Kokoan nyt yhteen edellä analysoidut pääargumentit ja niiden vasta-argumentit ja mistä argumentaatiotekniikoista niissä on kyse.

Argumentit, joissa *määritellään*, että *avioliitto on yhteiskunnan perusta*, koska se tukee yhteiskunnan jatkuvuutta, ja joissa *määritellään*, että *avioliitto perustuu lisääntymiseen*, ovat *kvasiloogisia*. Avioliitto tukee yhteiskunnan jatkuvuutta, koska niissä lisäännyttäen ja tuetaan jälkikasvua, ja siksi avioliitto pitäisi koskettaa niitä, jotka voivat lisääntyä keskenään.

Tätä argumenttia vastustetaan *määrittelemällä* yhteiskunnan perusta eri tavalla, esimerkiksi että se perustuu tasa-arvoon, ja *määrittelemällä* avioliiton perusta eri tavalla, ensi sijassa, että se perustuu rakkauteen.

Lapsen etuun vetoavissa argumenteissa *määritellään*, mikä on lapsen etu ja että adoptiossa pitää ajatella lapsen etua. Kun lapsen eduksi *määritellään*, että adoptiovanhempien pitää olla kahta eri sukupuolta, adoptiota ei tule sallia samaa sukupuolta oleville pareille, eikä siten avioliittolakia tule muuttaa. Argumentaatio on *kvasiloogista* ja toisaalta *pragmaattista*. Argumenttia vastustetaan *määrittelemällä* lapsen etu ja adoption *seuraukset* toisin.

Raamattuun ja kirkon oppeihin vetoavat argumentit pohjaavat ensinnäkin Raamatun, Jumalan ja kirkon *auktoriteettiin*. Argumentit ovat myös *kvasiloogisia*, kun vedotaan esimerkiksi luomisjärjestykseen. Kun on hyväksytty auktoriteetti ja auktoriteetin ilmoittama järjestys ja oppi, tulee toimia tuon järjestyksen mukaan.

Tätä argumenttia vastustetaan joko kieltämällä *auktoriteetin* käyttö tai korostamalla toista saman ryhmän *auktoriteettia*, kuten Jeesusta, ja *määrittelemällä* auktoriteetin ilmoittama järjestys tai oppi eri tavalla, yleensä *käsite-erottelua* käyttäen, josta seuraa erilainen *kvasilooginen* päättely. Tätä taas vastustetaan pitämällä auktoriteetin opin uudelleenmäärittelyä mahdottomana (*kvasilooginen*) ja huonoja seurauksia aiheuttavana (*pragmaattinen*).

Tasa-arvoon vetoavissa argumenteissa *samaistetaan* tietty ihmisten joukko tietyillä perusteilla ja sitten vaaditaan *oikeudenmukaisuussäännön* mukaisesti, että kyseisiä ihmisiä tulee kohdella samalla tavalla. Oikeudenmukaisuussäännön käyttöä tuetaan muun muassa *määrittelemällä* tilanne tai *vertaamalla* tilannetta sukupuolten tasa-arvoon.

Tasa-arvon kehittämistä vastustetaan *rajoittamattomana kehittelynä*: mitään arvoa ei voi kehittää loputtomiin ilman että se törmää muihin arvoihin.

Moniarvoisuuteen vetoavissa argumenteissa vaihtelee hieman, miksi moniarvoisuus tarkoittaa, että avioliittolakia pitää muuttaa. Näiden argumenttien vastustajat *määrittelevät*, että moniarvoisuus tarkoittaa, että kaikkia mielipiteitä pitää suvaita. Sitä ei kuitenkaan perustella, miksi moniarvoisuus tarkoittaisi sitä, että jäädään nykytilaan, joka on vain tiettyjen arvojen mukainen. Vasta-argumentit ovat myös *pragmaattisia*, kun määritellään, että moniarvoisuus lisää ongelmia.

Homojen syrjintää vastustavat argumentit ovat *kvasiloogisia*. Avioliittolain muuttaminen *määritellään* homojen syrjinnän vastustamiseksi ja vähentämiseksi, eli jos vastustaa homojen syrjintää ja haluaa vähentää sitä, tulisi kannattaa avioliittolain muuttamista. Tätä argumenttia vastustetaan *rikkomalla* homojen syrjinnän ja avioliiton välistä *linkkiä* ja *määrittelemällä*, mitä muuta homojen syrjintä tai avioliittolain säilyttäminen nykyisellään on.

Argumentit, jotka *määrittelevät*, mitä homoseksuaalisuus on tai ei ole, tukevat homo- ja heteroseksuaalien *samaistamista* samaan ryhmään. Tätä argumenttia vastustetaan *määrittelemällä* homoseksuaalisuus toisin.

Rakkauteen vetoavissa argumenteissa *määritellään*, että avioliitto solmitaan rakkauden vuoksi. Koska myös samaa sukupuolta olevien parien puoliset rakastavat toisiaan, voidaan *kvasiloogisesti*

päätellä, että myös heidän tulisi saada avioitua. Näitä argumentteja vastustavat argumentit, jotka *määrittelevät* avioliiton tarkoitukseksi esimerkiksi lisääntymisen.

Homojen tunteisiin ja lasten ja nuorten hyvinvointiin vetoavat argumentit ovat *pragmaattisia* eli kuvaillaan, millaisia hyviä seurauksia avioliittolain muuttamisella olisi. Näillä argumenteilla tuetaan myös niiden ihmisten *läsnäoloa*, joita avioliittolain muuttaminen koskisi. *Pragmaattista argumenttia* tuetaan väitteellä, *ettei lakimuutos olisi keneltäkään pois*.

Suomalaisten enemmistön mielipiteisiin vetoavat argumentit vetoavat *määrään*. Osassa niistä vahvistetaan *rinnakkaisuussiteitä* puhumalla kansan tahdosta.

Rinnakkaisuussiteitä vahvistetaan myös, kun *määritellään* tasa-arvon kehittäminen ja kehityksen kärjessä kulkeminen Suomen päämääräksi. Osassa argumenteista pääteltiin *vertailemalla* muihin maihin, että kehittäminen ei etene ja Suomi on kehityksessä jäljessä.

Metaforilla tuettiin monia argumentteja, mutta ennen kaikkea väitteitä, että avioliitto on yhteiskunnan perusta ja että tasa-arvon kehittäminen ja kehityksen kärjessä oleminen on Suomen päämäärä ja että Suomi kulkee tasa-arvon kehityksen tiellä.

7 Johtopäätökset

Käsite-erottelu, muutoksen tekniikka?

Hilkka Summan mukaan dissosiativista argumentointia käytetään, kun pyritään saamaan aikaan muutosta (Summa 1989, 179). Seija Tuulentien (2001, 49) mukaan käsite-erottelujen avulla voi kyseenalaistaa itsestäänselvyyksiä ja niiden avulla keskusteluun voidaan tuoda uusia kysymyksenasetteluja, jotka vaativat myös uudenlaisia vastauksia.

Eniten käsite-erottelua aineistossani käytettiin kristinuskon yhteydessä. Avioliittolain kannattajien mukaan Raamatun kirjain saattaa tuomita homoseksuaalisuuden, mutta Raamatun henki ei. Tähän liittyy toinen käsite-erottelu: Raamattu ei kirjoittajien mukaan puhu homoseksuaalisuudesta sinänsä vaan joistakin homoseksuaalisen toiminnan ilmentymistä.

Toinen kristinuskoon liittyvä käsite-erottelu on väittely siitä, ketkä ovat kristittyjä ja ketkä eivät, toisin sanoen, mitkä mielipiteet ilmentävät kristinuskoa ja mitkä eivät. Yksi lakialoitteen vastustaja teki käsite-erottelun kutsumalla kirkon uudistamista vaativia ihmisiä ”uudistajiksi”. Yksi kirjoittaja kertoi omien mielipiteidensä perustuvan klassiseen kristinuskoon vastakkaisena liberaaleille mielipiteille, mikä lähenteli käsite-erottelua. Jotkin lakialoitteen kannattajat sen sijaan tekivät käsite-erottelun ja käyttivät vastustajista nimitystä ”tosikristityt”.

Vastapuolen edustajien määrittelyyn käsite-erottelua käytettiin kristinuskon teeman ulkopuolella

mielestäni ainoastaan kerran, kun Sami Koivisto vihjasi, että Timo Soinin edustama eurooppalaisuus on itä- eikä länsieurooppalaisuutta.

Tasa-arvon kehitykseen liittyvässä argumentoinnissa käytettiin myös käsite-erotteluja. Yhden lakialoitetta vastustaneen kirjoittajan mukaan ”todellinen dialogi” estyy, jos suvaitsevaisuudesta ja tasa-arvosta tulee ainoita hyväksytyjä perusteluja. Toinen kirjoittaja käytti käsite-erottelua ilmaistakseen, ettei moniarvoinen yhteiskunta toimi kuten moniarvoisen yhteiskunnan tulisi hänestä toimia, kun sen nimissä revitään alas yhtä kansan arvomaailman perustaa eli kirkkoa.

Yksi lakialoitteen kannattaja käytti käsite-erottelua puolustaakseen tasa-arvon kehitystä. Ennen kuin avioliittolakia on muutettu eli kuljettu eteenpäin tasa-arvon kehityksessä, meillä ei kirjoittajan mukaan ole mahdollisuutta ”todelliseen hyvinvointiin”.

Käsite-erotteluja käytettiin selkeimmin siis kristinuskon yhteydessä. Tulkitsen, että tämä johtuu siitä, että kristinuskon ajatellaan olevan yhtenäinen ja muuttumaton oppirakennelma. Jos muutoshaluiset törmäävät sen sisällä yhteensopimattomuuteen, käsite-erottelu voi auttaa sen ratkaisussa. Tässä tapauksessa käsite-erottelu tarjoaa myös konservatiiveille mahdollisuuden ratkaista yhteensopimattomuus, kun vaikuttaa siltä, että jotkin kristityt haluavat tulkita kristinuskoa eri tavalla.

Käsite-erottelun käyttö kertoo myös ja ennen kaikkea siitä, että kristinuskolla ja Raamatulla on vahva sija suomalaisessa yhteiskunnassa, eikä niitä voi helposti ohittaa tai kieltää argumentaatiossa. Kristinuskon ja Raamattu on käsiteltävä jotenkin, ja käsite-erottelu mahdollistaa sen, ettei niitä tarvitse yrittää poistaa keskustelusta.

Tasa-arvon kehittelyn kritiikissä käytetyt käsite-erottelut tulkitsen siinä mielessä muutoshalukkuudeksi, että nämä lakialoitteen vastustajat haluavat vastustaa tasa-arvon vääjäämättömältä vaikuttavaa kehitystä. Siis tasa-arvokehitys tuntuu jo vallitsevalta asiantilalta ja tuohon vallitsevaan asiantilaan halutaan muutos. Ja kuten kristinuskon ja Raamatun kohdalla, tasa-arvo on niin tärkeä arvo suomalaisessa yhteiskunnassa, ettei sitä voi siksi noin vain ohittaa argumentaatiossa. Kovinkaan moni ei nielisi ehdotusta, ettei tasa-arvoa tulisi lainkaan huomioida tai että sen noudattamisesta kieltäydyttäisiin, joten se on käsiteltävä jotenkin ja käsite-erottelu antaa siihen mahdollisuuden.

Jos käsite-erottelu on muutoksen tekniikka, on melko yllättävää, ettei avioliittolain muuttamista

juuri muuten perusteltu käsite-erotteluilla, lukuun ottamatta kristinuskoon liittyviä argumentteja. Tämä voi johtua siitä, että valtion lainsäädännön ei ajatella olevan samalla tavalla suljettu ja pysyvä kokonaisuus kuin kristinuskon oppi, ja että ajatellaan, että valtion lainsäädäntö on muuttuva ja että sitä voidaan muuttaa niin, että joitakin sen osia kerta kaikkiaan kumotaan. Joistain lainsäädännön osista voidaan luopua eikä niitä siis tarvitse käsitellä käsite-erottelulla.

Mutta tässä tapauksessa avioliitto-käsitteestä ei kuitenkaan olla luopumassa. Voitaisiinko siis ajatella, että lakialoitteen kannattajien tekemä avioliiton ”uudelleen” määrittely (että avioliitto perustuu rakkaudelle) olisi eräänlainen käsite-erottelu? Kukaan lakialoitteen kannattaja ei tee tätä määrittelyä niin, että se olisi helppo tunnistaa käsite-erotteluksi, mutta tämä ote Emma Salorannan kirjoituksesta on varmasti lähimpänä sitä:

Yksinkertaisimmillaan ja parhaimmillaan avioliitto perustuu rakkauteen, kumppanuuteen ja luottamukseen – ei suvunjakamiseen, Raamattuun tai luomiskertomukseen, eikä myöskään sukupuoleen. (26.2.2013 Emma Saloranta)

Tasa-arvon kehitys on siis törmännyt käsitteeseen avioliitto, mutta pääsee sen kanssa eteenpäin ja voi säilyttää sen eri muodot, kun tuo käsite erotellaan *avioliiton ytimeen, olemukseen tai perustaan*, eli rakkauteen, sekä *avioliiton eri ilmentymiin*. Avioliiton eri ilmentymiä ovat reaaliset avioliitot, joissa osassa puoliset lisääntyvät keskenään, osassa hankitaan lapsia toisilla tavoin, osassa ei hankita lapsia lainkaan, osassa eletään joidenkin perinteisten normien mukaan ja osassa ei.

Avioliiton määrittely rakkauteen perustuvaksi ei lakialoitteen kannattajien mielestä estä sitä, että joidenkin reaalinen avioliitto perustuu sille, että puoliset lisääntyvät keskenään. Avioliiton perusta määritellään siis niin, ettei se estä perinteisen tai lisääntymiskykyyn perustuvan avioliiton olemassa oloa tai toteuttamista. Perustan määrittely mahdollistaa kuitenkin sen, että näiden rinnalla on mahdollista myös toteuttaa toisenlaisia liittoja.

Käsite-erottelun sijaan tämä argumentaatio on tulkittavissa rinnakkaisuussiteiden näkökulmasta. Lakialoitteen kannattajat vastustavat tulkintaa, että avioliiton olemus on puolisoitten keskinäisessä lisääntymisessä ja että kaikki avioliitot ilmentävät tuota olemusta. He rikkovat siis oletettua rinnakkaisuussidettä lisääntymisen ja avioliiton ilmenemisen välillä. He argumentoivat, että rakkaus on oikeasti se avioliiton olemus, joka selittää avioliiton eri ilmenemismuodot. Kuten huomaamme, ero käsite-erottelun ja rinnakkaisuussiteiden rikkomisen ja vahvistamisen välillä on hiuksen hieno ja riippuu, miten argumenttia tulkitsemme.

Käsite-erottelujen ja rinnakkaisuussiteiden sijaan asia voidaan muotoilla lyhyesti myös näin: lakialoitteen kannattajat pyrkivät löytämään avioliitolle perusteen, joka olisi mahdollisimman monen mielestä hyväksyttävä, jotta jatkossa myös samaa sukupuolta olevien avioliitto olisi

mahdollinen.

Tätä mahdollista käsite-erottelua tai avioliiton perustan ”uudelleen” määrittelyä nykymuotoisen avioliittolain kannattajat vastustavat argumentoimalla, että nimenomaan se on tärkeää, ettei avioliiton käsitettä muuteta. Heidän näkemyksensä mukaan avioliiton käsite on olemukseltaan sellainen, ettei sitä voi näin muuttaa, että se lakkaisi muutoksen myötä olemasta sitä, mikä tekee siitä avioliiton.

Assosiatiiiviset argumentit taipuvat moneen

Seija Tuulentien (2001, 49) mukaan assosiatiiiviset argumentit ovat tavanomaisempia kuin käsite-erottelut. Hilikka Summan (1989, 179) mukaan assosiatiiivisiä argumentteja käytetään usein, kun pyrkimyksenä on olemassa olevan tilanteen säilyttäminen muuttumattomana. Analyysini perusteella voidaan sanoa, että assosiatiiiviset argumentit ovat todellakin tavanomaisempia ja niiden avulla voidaan argumentoida nykytilan säilyttämisen puolesta, mutta ne ovat tässä tapauksessa myös hyvin oleellinen osa muutoksen argumentointia.

Muutoksen aikaan saamiseksi aineistossani käytetään monipuolisesti eri assosiatiiivisiä argumentaatiotekniikoita. Analyysini perusteella ei voida nostaa esiin mitään tiettyä argumentaatiotekniikkaa, joka olisi oleellinen muutoksen tai nykytilan säilyttämisen perustelemissa. Toki joitakin tekniikoita käytetään enemmän, mutta argumentaation kannalta oleellisia tekniikoita on useita ja ne tukevat toisiaan. Analyysini perusteella ei siis voida sanoa juuri mitään yleistävää ainakaan yksittäisten assosiatiiivisten tekniikoiden osalta.

Yksilö ja yhteiskunta

Avioliiton määrittelystä käytävässä kamppailussa yksi kiinnostava piirre on se, miten avioliitto liitetään yhteiskuntaan ja tuo yhteiskunta hahmotetaan. Lakialoitteen vastustajien argumentti, jonka mukaan naisen ja miehen välinen avioliitto turvaa yhteiskunnan jatkuvuuden ja homosuhde ei, koska aviosuhde tuottaa jälkeläisiä ja homosuhde ei, biologisoi yhteiskuntaa. Argumentti pelkistää yhteiskunnan joukoksi keskenään lisääntyviä ihmislajin yksilöitä aivan kuten yhteiskunta ei olisi paljon muutakin ja sen jatkuvuus vaatisi muuta.

Kiinnostavaa on myös, miten avioliiton määrittely yhteiskunnan jatkuvuuden ja lisääntymisfunktion toteuttajaksi asettaa yhteiskunnan edun yksilön edun edelle, ehkä jopa vastakkaiseksi. Osa lakialoitteen vastustajista haluaa painottaa, etteivät he kiellä homoseksuaalien ihmisarvoa ja ihmisoikeuksia tai tasa-arvoa suhteessa heteroseksuaaleihin. Avioliitto on kuitenkin määritelmällisesti heidän mielestään sellainen asia, johon ei voi soveltaa ihmisoikeus- tai tasa-arvovaatimusta. Osassa kirjoituksista kerrotaan, miten tällainen ”oman edun tavoittelu” tai

elämäntapojen asettaminen samalle tasolle yhteiskunnassa rampauttaa tai tuhoaa yhteiskunnan. Kaikkien ihmisyksilöiden oikeus avioliittoon ja avioliiton tuottama etu yhteiskunnalle eivät siis voi tapahtua yhtä aikaa.

Myös avioliittolain muuttamisen kannattajat liittävätkin avioliiton ja yhteiskunnan edun yhteen, tosin heidän mielestään juuri avioliiton muuttaminen on yhteiskunnan edun mukaista. Kirjoittajat yhdistävät avioliiton muuttamisen yksilön etuihin ja vaativat kaikille yksilöille oikeutta avioliittoon. Yhteiskunnan etu muodostuu, kun kaikki yhteiskunnan yksilöt saavat samat edut ja oikeudet, eli yksilön etu ja yhteiskunnan etu eivät sulje toisiaan pois.

Avioliiton muuttaminen nivotaan yhteiskunnan etuun lakialoitteen kannattajien toimesta kahdella tavalla. Ensinnäkin avioliiton muuttamisen nähdään lisäävän yhteiskunnan tasa-arvoisuutta ja yhteiskunnan hyvinvointia. Toisekseen avioliittolain muuttaminen nähdään Suomi-nimisen valtion olemuksen ilmentymänä. Suomi esitetään tasa-arvon mallimaana, jolloin on Suomen edun mukaista hyväksyä samaa sukupuolta olevien liitto. Suomi-nimisen entiteetin yhtenäisyyttä korostetaan personoimalla sitä. Tähän perustuu myös argumentoinnissa luotu kuva, jossa Suomi-valtio kulkee tasa-arvon kehityksen tiellä.

Suuri kysymys: kehityksen tie vai perustusten turvaaminen?

Sukupuolineutraalin avioliittolain kannattajien argumentointi vetoaa tasa-arvoon eli siihen, että oleellisilta ominaisuuksiltaan samanlaisia ihmisiä tulee kohdella samalla tavalla. Tätä oikeudenmukaisuussäännön käyttöä tuetaan esittämällä tasa-arvon kehitys eräänlaisena tienä, jolla Suomi on kulkenut ja jolla Suomen tulisi edelleen kulkea eteenpäin. Argumenttia tuetaan usein sellaisilla metaforilla kuin ensi askel, tie, kirkkaimmassa kärjessä taistelu, kireminen, jälkijuna, juuttuminen ja vastaan haraaminen.

Argumentoinnissa kerrotaan ensinnäkin, miten homojen oikeudet ovat Suomessa vuosien saatossa kohentuneet ja myös, miten kohtelu on muuttunut kirkon sisällä. Myös avioliiton sisällön kerrotaan muuttuneen historian aikana. Seksuaalivähemmistöjen oikeudet ja oikeus valita kumppani huolimatta tämän sukupuolesta liitetään sukupuolten välisen tasa-arvon kehitykseen, jolloin voidaan myös eri tavoin esittää, kuinka Suomi on aktiivisesti kulkenut sukupuolten tasa-arvon kehityksen tietä. Avioliittolain muuttamisen vastustaminen taas liitetään osaksi syrjinnän kulttuuria, jolla on inhottavia seurauksia.

Ja lopulta, kehityksen tiellä kulkua perustellaan sillä, että tietyt maat, joiden ryhmään Suomen oletetaan kuuluvan ja haluavan jatkossa kuulua, ovat jo kulkeneet Suomen edelle tuolla tiellä eli hyväksyneet samaa sukupuolta olevien avioliitot.

Avioliittolain muuttamista vastustavat keskustelijat eivät hyväksy avioliiton määrittelyn muuttamista, koska avioliitto muuttuisi silloin niin oleellisesti, ettei kyseessä olisi enää sama asia. Avioliitto määritellään niin, ettei se voi sisältää samaa sukupuolta olevia pareja. Määritelmät esitetään ikuisina ja muuttumattomina, jolloin avioliitto näyttäytyy määritelmällisesti sellaisena, ettei sitä voi muuttaa. Voimakkaimmin korostuu määritelmä, että avioliiton tarkoitus on tuottaa jälkeläisiä ja nimenomaan aviopuolisoiden keskinäisen lisääntymisen välityksellä. Tätä määritelmää perustellaan biologialla ja Raamatulla ja sillä, että yhteiskunnan elinvoimaisuus ja jatkuvuus perustuu tällaiselle avioliitolle. Argumenttia perustellaan joissakin kirjoituksissa myös sillä, että homoseksuaalisuus on syntiä tai luonnotonta. Yhden kirjoittajan mukaan avioliitto naisen ja miehen välisenä liittona on joillekin ihmisille pyhä, eikä sitä sen vuoksi pitäisi muuttaa.

Avioliittolain muuttaminen nähdään pyrkimyksenä heikentää avioliittoa yhteiskunnan perustana. Toisaalta heikentyminen johtuu siitä, että avioliitto ei kirjoittajien mukaan enää tukisi samalla tavalla jälkipolven syntymistä ja kehitystä. Toisekseen heikentyminen on osa yleisempää huonoa kehitystä, jossa yhteiskunnan arvopohjaa murennetaan. Näitä ajatuksia tuetaan sellaisilla metaforilla tai sanoilla kuten perustaa, perustus, rakentaa, vakiintunut, romuttaa ja nakertaja.

Muutosta ja tasa-arvon kehittelyä vastustetaan tai kritisoidaan käyttämällä metaforisia ilmauksia, kuten että muutos johtaa suoraan huonoihin seurauksiin tai että niihin on lyhyt matka, ja että raja on vedettävä johonkin ja mietittävä, miten pitkälle ollaan valmiita menemään, ettei tärkeitä asioita romuteta. Lakialoitteen vastustajat kuvailevat siis myös kehitystä kulkemisena, tuo kehitys vain on negatiivista ja johtaa huonoihin seurauksiin.

Karrikoiden analysoimani keskustelu voidaan tiivistää seuraavasti. Lakialoitteen kannattajat näkevät, että avioliittolain muuttaminen on askel tasa-arvon kehityksen tiellä ja lakialoitteen vastustajien argumentointi näyttäytyy lähinnä tuon vääjäämättömän kehityksen hidasteena. Lakialoitteen vastustajat taas näkevät, että avioliitto naisen ja miehen välisenä liittona on yksi yhteiskunnan peruskivistä ja lakialoitteen kannattajat ovat nyt murentamassa tuota perustusta.

Avioliitto- ja seksuaalikäsitykset

Keskustelu avioliittolain muuttamisesta on keskustelua monista eri asioista. Se saattaa vahvistaa tai muuttaa tiettyjä raamatuntulkintoja. Se voi esimerkiksi vahvistaa käsitystä siitä, että tasa-arvon tavoittelu on Suomen ja suomalaisten tavoite. Ennen kaikkea keskustelu avioliittolain muuttamisesta on keskustelua avioliitosta ja keskustelua seksuaalisuudesta. Keskustelu sekä

vahvistaa että muuttaa käsityksiämme molemmista.

Miten avioliittokeskustelu on muuttunut

Sari Irnin (Charpentier, 2001) kuvaaman 1800-luvulla käydyn avioliittokeskustelun argumentit toistuvat analysoimassani keskustelussa edelleen. Avioliittolakimuutoksen vastustajat pitävät avioliittoa nykymuodossaan yhteiskunnan perustana ja kehityksen turvaajana, kuten snellmanilaiset konsanaan. Tosin tässä keskustelussa mahdolliseen muutokseen liittyvät pelot liittyvät nimenomaan yhteiskunnan eikä niinkään yksilön kehitykseen. Avioliittolain muuttamista kannattavat vetoavat siihen, että avioliitto perustuu rakkauteen, kuten 1800-luvun uusissa ajatuksissa.

Sari Irnin mukaan 1990-luvun lopussakin muutoksen airuena toimi avioliittoa tunnesuhteena korostava diskurssi. Nytkin käydyssä keskustelussa rakkauden korostaminen avioliitossa mahdollistaa avioliiton määrittelyn niin, että on helpompi samaistaa eri sukupuolta olevien pariin lisäksi samaa sukupuolta olevat parit ryhmään, joka voisi halutessaan avioitua.

Kuten Irnin aineistossa, myös omassani sekä muutoksen kannattajat että vastustajat keskustelevat ja käyttävät argumentin osina kristillisyyttä ja luonnollisuutta. Luonnollisuus-sanaa ei käytä niin moni, vaan keskustelijat puhuvat esimerkiksi lisääntymisen mahdollisuudesta ja homoseksuaalisuudesta biologisena tosiasiana, jotka laskisin kuitenkin tähän luonto-teemaan.

Irnin mukaan 1996 käydyssä parisuhdelakikeskustelussa ainoastaan homoliittojen virallistamista vastustavat keskustelijat käyttivät psykologista diskurssia. Nyt analysoimassani keskustelussa on lähes päinvastoin. Lakimuutoksen kannattajista osa haluaa korostaa, ettei homoseksuaalisuus ole oma valinta tai sairaus, vaan osa identiteettiä ja ihmisyyttä, ominaisuus, joka saadaan jo syntymässä. Sen sijaan lakimuutoksen vastustajat eivät juuri ollenkaan argumentoi psykologisilla syillä.

Tässä on siis selkeä muutos. Aineistomme ovat toki hieman erilaisia, Irnin aineistossa on kirjoituksia myös muista sanomalehdistä, mutta Irnin aineistossa psykologinen diskurssi on käytössä myös monissa Helsingin Sanomien kirjoituksissa. Voi toki olla, että kyseessä on Helsingin Sanomien linjan muutos, että lehti ei enää julkaisisi tietynlaisia kirjoituksia, mutta tällaisetkaan linjaukset, jos niitä edes on olemassa, eivät synny tyhjiössä vaan niihin vaikuttaa muun yhteiskunnan muuttuminen.

Voidaan siis sanoa, että ilmapiiri yhteiskunnassa on muuttunut sellaiseksi, ettei homosuhteiden hyväksymistä avioliiton piiriin enää vastusteta valtakunnan ykkössanomalehden mielipidepalstalla homoseksuaalisuutta psykologisoivilla argumenteilla. Joko lakimuutoksen vastustajat eivät pidä homoseksuaalisuutta psykologisena häiriönä tai sitten he eivät näe järkevänä käyttää sitä

perusteluna. Lakimuutoksen kannattajien tarve korostaa, että homoseksuaalisuus ei ole sairaus tai epänormaali seksuaalisuuden muoto, kertoo siitä, että psykologista diskurssia on vielä vähän aika sitten käytetty valtamediassa tai käytetään satunnaisesti edelleen ja että muissa keskusteluyhteyksissä argumenttia käytetään mahdollisesti vielä paljon.

Myös Marja Kaskisaaren (1997) parisuhdelakikeskustelua koskevan analyysin teemat ovat esillä nykyisessä keskustelussa. Lakimuutoksen vastustajat vetoavat luomisjärjestykseen, joka heidän mielestään tarkoittaa, että avioliiton osapuolten tulee olla yksi mies ja yksi nainen. Kirkon ja valtion suhdetta pohditaan myös jonkin verran, mutta se ei ole niinkään pohdinnan keskiössä kuin se, voiko kristinuskon pohjalta kannattaa avioliittolain muuttamista, voiko sitä tehdä kristillinen henkilö tai kristillinen kirkko. Osa lakimuutoksen vastustajista vetoaa lisääntymiseen, kuten Kaskisaarenkin analyysin mukaan. Ja kuten Kaskisaaren analysoimassa aineistossa, myös tässä muutoksen kannattajat vetoavat rakkauteen avioliiton perustana. Kuten sanottua, tämä mahdollistaa homo- ja heteroseksuaalisten suhteiden rinnastamisen ja samaistamisen.

Kaskisaaren mukaan myös rakkauteen vetoaminen perusteluna nousee heteroseksuaalisesta matriisista. Olisin tällaisen tulkinnan kanssa varovainen, ettei tulnaisi tunnustaneeksi tai ainakaan vahvistaneeksi ajatusta, että romanttinen rakkaus olisi alun perin heteroseksuaalisesta piiristä tulevaa. Romanttinen rakkaus liitetään kyllä vahvasti heteroseksuaalisuuteen ja ihmisille voi olla tuorempi tai oudompi ajatus, että myös homosuhde perustuisi rakkauteen. Mutta ei myöskään ole aina ollut selvää, että heteroseksuaaliset avioliitot perustuisivat rakkauteen. Monet avioliitot on historian saatossa solmittu muista syistä kuin rakkaudesta. Rakkauteen vetoaminen tässä keskustelussa korostaa kyllä homosuhteen romanttista luonnetta, mutta samalla se korostaa myös heteroseksuaalisen suhteen romanttisuutta.

Mutta on toki niin, että romanttiseen rakkauteen vetoaminen ei toimisi avioliittolain muuttamisen perusteluna, jollei romanttista rakkautta olisi liitetty niin vahvasti avioliittoon, heteroseksuaaliseen avioliittoon ja heteroiden toimesta. Ja mitä suuremman merkityksen ihmiset antavat rakkaudelle heteroseksuaalisessa avioliitossa, sitä voimakkaammin toimii siihen vetoaminen myös avioliittolain muuttamisessa.

Jos jotkin kirjoittajat korostavat rakkautta, keskustelu korostaa mielestäni vielä enemmän seikkaa, jota monikaan kirjoittaja ei kuitenkaan lausu eksplisiittisesti ääneen, nimittäin monogamiaa. Harvat lakimuutoksen vastustajat lausuvat ääneen moniavioisuuden mahdollisena huonona seurauksena avioliittolain muuttamiselle. Yksikään aineistoni lakimuutosta kannattava kirjoittaja ei torju tuota

argumenttia, ja yksi lain radikaalimpaa muuttamista esittävä kirjoittaja esittää moniavioisuuden virallistamista lainsäädännöllä. Vaikka moni kannattajien argumentti mahdollistaisi sen helposti, lakimuutoksen vastustajat eivät haasta lakimuutoksen kannattajia enempää vihaamalla moniavioisuuteen, ehkä siksi, etteivät pidä sitä lukijoihin vetoavana argumenttina, tai mahdollisesti myös siksi, että pitävät itsestään selvänä, että myös lakimuutoksen kannattajat kannattavat monogamiaa. Lakimuutoksen kannattajat taas eivät vastaa moniavioisuussyytöksiin joko siksi, etteivät halua mainita koko asiaa ääneen, ettei sitä assosioitaisi homoliittoihin, tai sitten siksi, että he uskovat, että mielipiteestään epävarmat tai lukijat ylipäänsä pitävät itsestään selvänä, että myös lakialoitteen kannattajat pitävät monogamiaa itsestään selvänä.

Keskustelu vahvistaa siis avioliittoa rakkauteen perustuvana monogaamisena suhteena. Keskustelun perusteella keskustelu moniavioisuuden hyväksymisestä ei ole alkamassa aivan heti. Toisaalta tasa-arvon painotus voisi johtaa useampien erilaisten suhteiden hyväksyntään, toisaalta varsinkin sukupuolten tasa-arvoa saatetaan tulkita niin, ettei tiettyjä moniavioisuuden muotoja olla valmiita hyväksymään.

Avioliittolaki painottaa nykyään lähinnä taloudellista suhdetta ja tässäkin keskustelussa painotettiin huolenpitoa ja vastuuta lähimmäisistä. Arjen todellisuus on se, että yhä useampi ihminen asuu erilaisissa uusperheissä. Näiden seikkojen perusteella voisi olla odotettavissa, että jossain vaiheessa aloitettaisiin Anu Pylkkäsenkin peräänkuuluttama keskustelu sellaisesta laajemmasta yhteiselämän sääntelystä, joka ei keskittyisi vain kahden parisuhteessa elävän ihmisen ja heidän kanssaan asuvien biologisten lasten suhteisiin ja näihin suhteisiin liittyviin velvollisuuksiin ja oikeuksiin.

On mielenkiintoista, että rakkauden painottaminen avioliitossa voi johtaa siihen, että parit eroavat helpommin, kun rakkautta ei enää ole, jolloin muodostuu erilaisia uusperhejärjestelyjä. Samalla jopa paradoksaalisesti rakkauden painottaminen keskittää huomion avioliiton sääntelyyn, eikä huomiota kiinnitetä niin paljoa uusperhesuhteiden tai muiden perhesuhteiden sääntelyyn kuin olisi ehkä tarvetta. Rakkausavioliitto näyttäytyy ideaalina ja uusperhejärjestelyt sen lieveilmionä. Nyt näyttää siltä, että käytämme hurjan määrän energiaa tuon ideaaliin tukemiseen, toivoen, että se ratkaisee ongelmat. Erilaisia uusperhejärjestelyjä tulee kuitenkin koko ajan enemmän, eikä kyse ole vain lasten huoltamisesta, kun väestö ikääntyy. Olisiko siis syytä kiinnittää huomio myös muihin kuin kahden rakastuneen aikuisen välisiin lähisuhteisiin?

Aineistossani puhutaan kyllä myös kumppanuudesta, luottamuksesta, välittämisestä ja huolenpidosta, mutta jos perhemuodosta puhutaan, puhutaan monikossa vanhemmista, tässä yhteydessä päätellen kahdesta vanhemmasta, ja lapsista, sekä heidän kodistaan. Yksinhuoltajaperhe ja sen lähipiiri mainitaan yhdessä kirjoituksessa, mutta muuten uusperhesuhteita ei käsitellä.

Toki avioliittolaki määrittää keskustelua niin, että puhutaan helposti juuri kahdesta vanhemmasta, koska nykyinen avioliittolaki ja siihen tehty muutosesitys koskevat kahta parisuhteen osapuolta sekä heidän mahdollisuuttaan adoptoida lapsi. Joka tapauksessa, keskustelu vahvistaa ajatusta, että perhe, jossa on kaksi vanhempaa ja lapsia ja jotka asuvat saman katon alla, on yhteiskunnan perustavaa laatua oleva yksikkö ja tuottaa hyvää ihmisille ja yhteiskunnalle. Käytännössä kuitenkin moni aikuinen tai lapsi ei elä tuollaisessa perheessä. Tässä keskustelussa jää vähälle huomio, miten näiden ihmisten hyvinvointi syntyy.

Kahden vanhemman ideaali toistuu siis keskustelussa, mutta keskustelijat ovat eri mieltä, mitkä muut ominaisuudet tekevät hyvät vanhemmat. Lakimuutosta vastustavien kirjoituksissa hyvään vanhemmuuteen kuuluu se, että lapsi saa molemmat sukupuolimallit vanhemmiltaan, isän ja äidin. Tämä on erään kirjoittajan mukaan yksittäisenä hyvän adoption perusteluna tärkeämpää kuin yksinäisen äidin rakkaus tai vanhempien oikeus saada lapsia. Lakimuutoksen kannattajien mielestä hyvä vanhemmuus ei riipu vanhempien sukupuolesta ja että hyvät vanhemmat ovat kyvykkäitä kasvattajia, rakastavia ja vastuullisia, helliä ja huomiota antavia, vanhempien välisen psykologian pitää toimia ja kasvatusympäristön pitää olla turvallinen.

Seksuaalisuuden ja biopolitiikan yhteys

Analysoimassani keskustelussa käydään kamppailua siitä, mikä yhteys seksuaalisuuden hallinnalla ja biopolitiikalla on. Avioliittolain nykyisellään säilyttämistä tukeva argumentointi nivoo yksilöiden seksuaalisuuden hallinnan biopolitiikkaan ja väestöpolitiikkaan. Lainsäädännön pitää argumentoijien mukaan tukea yhteiskunnan elinvoimaisuutta eli uusien kansalaisten syntymistä ja kehitystä. Koska mies ja nainen voivat lisääntyä keskenään, miehen ja naisen välinen suhde on paras turvaamaan yhteiskunnan elinvoimaisuuden ja siksi yhteiskunnan pitää tukea tuota suhdetta avioliittolainsäädännöllä. Aktuaalinen, tiettyjen yksilöiden kyky lisääntyä keskenään ei ole oleellista, vaan tämä yleinen sääntö, että nainen ja mies voivat lisääntyä keskenään, osoittaa, että naisen ja miehen välinen parisuhde on muutenkin yhteiskunnan kannalta hyvä. Tällä säännöllä perustellaan se, miksi yksittäiset mies ja nainen saavat kuitenkin avioitua, vaikka eivät kykenisi lisääntymään juuri keskenään, ja se, että lapsen kasvulle on edullista kasvaa perheessä, jossa vanhemmat ovat eri sukupuolta, ja siksi perheen ulkopuolinen adoptio voidaan sallia naiselle ja miehelle, mutta ei samaa sukupuolta olevalle parille.

Seksuaalisuus ja biopolitiikka nivoutuvat, koska seksuaalisen vietin funktioksi määritellään lisääntyminen. Kun homoseksuaalisuus ei toteuta tätä funktiota, se määrittyy poikkeavaksi. Mies ja nainen, jotka eivät kykene lisääntymään keskenään, eivät määrity poikkeavaksi, koska he kuitenkin

pyrkivät täyttämään tuon funktion. Tärkeää ei siis ole vain se, mikä on lopputulos, vaan myös se, mikä on pyrkimys.

Lakialoitteen kannattajat pyrkivät rikkomaan tätä seksuaalisuuden ja biopolitiikan välistä yhteyttä määrittelemällä inhimillisen toiminnan funktion ja avioliiton funktion toisin. Ihminen haluaa heidän mielestään rakastaa ja tulla rakastetuksi, huolimatta seksuaalisuudesta suuntautumisesta, ja avioliiton tarkoitus on rakkaus, jolloin aviopuolisoiden seksuaalisuudella ei ole merkitystä. Täysin yhteyttä väestöpoliittisiin tarkoituksiin, tai tarkemmin seurauksiin, ei kuitenkaan kielletä: avioliittolain muuttaminen mahdollistaisi argumentoinnin mukaan lisää rakkautta ja huolenpitoa, joka olisi hyvä väestön hyvinvoinnin ja jälkipolven kasvattamisen kannalta. Näiden seurausten yhteys biologiaan kuitenkin kielletään.

Ajoittain keskustelu on kamppailua siitä, kumpi suhde, hetero- vai homosuhde, tuottaa yhteiskuntaan enemmän hyvää. Vaikka lakialoitteen vastustajat ja kannattajat ovatkin eri mieltä siitä, millä tavalla tuo hyvä pitää tuottaa, molemmat puolet tukevat tällä väittelyllä ajatusta, että aviosuhteen tulee tuottaa yhteiskunnalle hyvää ollakseen yhteiskunnallisesti hyväksyttävä. Toki on niin, että moni, varsinkin lakialoitteen kannattaja, ei pohdi sitä, miksi yhteiskunnan tulisi säännellä tai tukea mitään suhteita, vaan argumentointi keskittyy siihen, että jos yhteiskunta näin tekee, keillä tulee olla oikeus päästä siitä osalliseksi.

Foucault'n (ks. Helén 1998, Tiisala 2010) kuvaileman seksuaalisuuden dispositiivin yksi piirre on pyrkimys ”tietää seksuaalisuus tieteellisesti” ja jaotella se normaaliin ja poikkeavaan. Lakialoitteen vastustajat argumentoivat, että homoseksuaalisuus ei biologisten faktojen vuoksi kuulu avioliiton piiriin ja että homoseksuaalisuus on luonnotonta. Lakialoitteen kannattajat kieltävät homoseksuaalisuuden luokittelun poikkeavaksi. Tarve tietää ja luokitella on näissä kirjoituksissa kuitenkin edelleen tallella, tietäminen ja luokittelu tehdään vain uudelleen niin, että homoseksuaalisuus tiedetään ja luokitellaan normaaliksi ja luonnolliseksi.

Hetero- ja homoseksuaalisuuden kategorioiden toisto

Lakialoitteen vastustajien pyrkimys esittää avioliitto määritelmällisesti sellaisena, että siihen kuuluu vain naisen ja miehen välinen liitto, lujittaa heteroseksuaalista matriisia. Avioliiton tarkoitukseksi määritellään lisääntyminen ja siksi sen pitää koskea vain heteroseksuaaleja, koska he voivat lisääntyä keskenään. Avioliiton rajaaminen heteroseksuaaleihin vahvistaa kaikkien heteroseksuaalien suhteiden asemaa, koska avioitua saavat myös ne heteroseksuaalit, jotka eivät voi lisääntyä keskenään.

Luomisjärjestykseen vetoaminen luonnollistaa ja tekee uskottavaksi sukupuolen kaksinapaisuuden

esittämällä, että on ihmisen olemuksen mukaista olla jompaakumpaa sukupuolta ja toimia tuon sukupuolen mukaisesta eli pyrkiä lisääntymään vastakkaista sukupuolta olevan henkilön kanssa. Jos näin ei tee, toimii Jumalan luoman ihmisen olemuksen ja Jumalan antaman tehtävän vastaisesti.

Yksi aineistoni kirjoitus (25.5.2013 Laura Mäntylä, Arja Penttinen, Eve Rämö) vastustaa suorastaan radikaalilla tavalla tätä tulkintaa: kirjoittajat tulkitsevat, että Raamatun kertomuksen mukaan Jumala loi ihmisen sekä mieheksi että naiseksi ja näin ihmisestä tuli kokonainen. Kun ihmisen olemus tulkitaan näin, parisuhteessa on aina läsnä kaksi sukupuolta, koska kaksi sukupuolta on läsnä jokaisessa ihmisessä. Nämä kirjoittajat käsittelevät lisääntymisargumentin tulkitsemalla, että avioliitot ovat lapsia varten, ja koska lapsia syntyy myös samaa sukupuolta olevien parien perheisiin, avioliiton tulisi koskea myös heitä. Tällä tavoin argumentoimalla kirjoittajat kieltävät, että avioliitot ovat juuri aviopuolisoiden keskinäistä lisääntymistä varten.

Lakialoitteen kannattajat lainaavat perusteluissaan heteroseksuaalisesta järjestyksestä, kun he toistavat romanttista rakkautta, parisuhdetta, avioliiton ja lastenkasvatuksen yhteyttä, kahden vanhemman perheitä ja niin edelleen. Avioliittoa ei olla pyyhkimässä maailman kartalta vaan omalla tavallaan sitä vahvistetaan entisestään. Toisaalta kannattajat siirtävät tuota järjestystä paikaltaan ja toistavat sitä uudella tavalla. He esittävät, että avioliiton järjestystä voivat toistaa myös samaa sukupuolta olevat, ei-heteroseksuaaliset pariskunnat. He irrottavat myös hyvän vanhemmuuden vanhempien sukupuolesta.

Tämä toisin toistaminen muuttaa homoseksuaalisuuden kategoriaa. Lakialoitteen puolustajat haluavat, että homoseksuaalisia suhteita kohdellaan kuin heteroseksuaalisia suhteita. Tämä vaikuttaa varmasti yleensä homoseksuaalisuuden ja homoseksuaalisten ihmisten kohteluun ja siihen, mitä siitä ja heistä ajatellaan. Vaikka argumentaatiossa luodaankin kuvia parisuhteeseen sitoutuneesta ja yhteiskunnalle hyvää tuottavasta homoseksuaalista, joka voidaan nähdä omalla tavallaan rajoittavana kategoriana, vaatimus homo- ja heteroseksuaalien yhtäläisestä kohtelusta ja siten yhtäläisen arvon osoittamisesta mahdollistanee myös monipuolisemmat homoseksuaalisuuden kategoriat ja niiden vapaamman toteuttamisen osana omaa identiteettiä.

Eivätkä homoseksuaalisuuden kategorian toisin toistamisesta vastaa vain lakialoitteen kannattajat. Lakialoitetta vastustavissa kirjoituksissa ei juurikaan argumentoida, että homoseksuaalisuus olisi psyykkinen häiriö tai sairaus. Harva edes sanoo suoraan, että homous olisi syntiä, vaikka useampi vastustaa lakia Raamatun vuoksi. Monet myös haluavat erikseen mainita, etteivät he kiellä homoseksuaalien ihmisarvoa tai että homoseksuaalit voivat kyllä vapaasti elää parisuhteissaan.

Näyttää siltä, että enää ei ole niin hyväksyttävää kieltää avioliittoa homoseksuaaleilta homoseksuaalisuuden itsessään vuoksi, vaan perustelu haetaan ennen kaikkea siitä, että avioliitto on sellainen, että sen määritelmä, joko biologiaan tai Raamattuun perustuva, ei mahdollista sitä, että puoliset olisivat samaa sukupuolta.

Käyty keskustelu vahvistaa siis eri tavoin käsitystä, ettei homoseksuaalisuus ole heteroseksuaalisuutta huonompi seksuaalisuuden muoto, saati että se olisi sairaus tai poikkeavuus. Käsitys ei kuitenkaan vielä ole ilmeinen ja itsestään selvä, koska kysymys on kuitenkin keskustelussa esillä ja osa keskustelijoista vastustaa käsitystä.

Entä miten keskustelu muuttaa käsityksiämme heteroseksuaalisuudesta tai mahdollisuuksia toteuttaa heteroseksuaalisuutta? Heteroseksuaalisuus näyttäytyy keskustelussa normina ja lähtökohtana ja siksi näyttää siltä, ettei siihen liittyviä käsityksiä olla muuttamassa. Voidaan kuitenkin ajatella, että keskustelu vaikuttaa enemmän tai vähemmän epäsuorasti myös käsityksiimme heteroseksuaalisuudesta.

Lakialoitteen kannattajat painottavat, ettei perheen kahden vanhemman eri sukupuolet tee vanhemmista hyviä. He siis kyseenalaistavat sen, että nainen ja mies olisivat automaattisesti hyviä vanhempia keskenään. Mutta onko kyse pyrkimyksestä muutokseen, jossa pyritään laskemaan heteroparien vanhemmuuspisteitä, vai vetoavatko kannattajat ajatukseen, joka on jo yleinen?

Osa keskustelijoista pyrkii selittämään avioliiton tarkoituksiksi lisääntymisen ja jälkeläisten tuottamisen. Tällainen argumentointi voi lisätä yleisesti heteroseksuaalien paineita kumppanin hankkimiseen ja kykyyn lisääntyä. Toisaalta, mikäli lukija hylkää tuon argumentin, voivat paineet entisestään hellittää. Mikäli avioliittolain muuttaminen hyväksytään, lisääntyvät eri tavat, joilla lapsia hankitaan perheeseen ilman puolisoitten keskinäistä lisääntymistä. Voi olla, että esimerkiksi keskenään lisääntymään kykenemättömät heteroseksuaalit kokevat kuuluvansa tuohon mahdollisesti kasvavaan ryhmään, jolloin oma poikkeavuuden tuntu voi helpottaa.

Mika Niikon mukaan avioliittolain muuttaminen poistaa avioliittoinstituution turvaa tuottavan vaikutuksen. Tämän argumentin perusteella avioliittolain muuttaminen lupaa parisuhteeseen ja vanhemmiksi ryhtyville heteroseksuaaleille huonoa, vaikka Niikon näkökulma onkin ennen kaikkea yhteiskunnallinen eikä yksilöä korostava.

Emma Saloranta esittäytyy heteroseksuaalisessa suhteessa eläväksi ja kertoo, että nykyinen epätasa-arvoinen tilanne loukkaa myös hänen avio-onneaan. Näin hän pyrkii osoittamaan, ettei keskustelussa olisi kyse vain homoseksuaaleista. Kirjoittaja nivoo mielenkiintoisesti

heteroseksuaalisen onnen riippuvaksi homoseksuaalien onnesta. Yksikään aineistossa heteroseksuaaliseksi esittäytyvä henkilö ei kuvaa sitä, että avioliittolain muuttaminen voisi tuottaa hänelle henkilökohtaisesta tai hänen avioliitolleen jotain huonoa.

Itsessään heteroseksuaalisuudesta ei aineistossani juuri puhuta. Mahdollisesti eniten heteroseksuaalisuudesta puhuu Päivi Räsänen, kun hän sanoo, ettei yhdenkään ihmisen miehisuus tai naiseus ole eheää ja että kirkon tulee tuomita synniksi myös muut avioliiton ulkopuoliset sukupuolisuhteet eikä siis vain homosuhteita. Emma Salorannan kirjoituksen perusteella heterot saavat syyttää itseään avioliittoinstituution heikentymisestä. Muuten heterot tai heteroseksuaalit mainitaan vain vastinparina, kun sanotaan, että myös homojen pitää saada avioitua, kuten heterot, tai että myös homot voivat olla hyviä vanhempia kuin heterot. Tämä on ymmärrettävää, koska monen keskustelijan näkökulmasta heteroiden tilannetta ei olla muuttamassa, jolloin heistä itsessään ei keskustella. Tämä ei silti poista sitä, että keskustelu, jossa hetero esitetään aina homon yhteydessä vahvistaa sitä ajatusrakennelmaa, vallan matriisia tai seksuaalisuuden dispositiivia, jossa heteroseksuaalisuutta ei ole olemassa eikä se ole ymmärrettävää ilman homoseksuaalisuutta.

Sekä hetero- että homoseksuaalien parisuhteille ja perheille asetetaan keskustelussa paineita avioliiton ja vanhemmuuden onnistumisesta. Avioliittojen oletetaan perustuvan rakkaudelle. Vanhempien oletetaan onnistuvan kasvatustyössään ja tuottavan hyvää yhteiskunnalle. Toisaalta vaatimusten ilmaisut ovat moninaisia. Toisaalta keskustelu saattaa vahvistaa aviosuhdetta perhemuodostuksen normina ja erilaiset uusperheet näyttävät jonain vähemmän toivottavana. Toisaalta keskustelussa on aineksia sille, että tärkeintä esimerkiksi lastenkasvatuksessa on hyvä vanhemmuus ja turvallinen ympäristö, eikä se, että kasvattajat ovat keskenään naimisissa. Keskustelussa ei tosin juurikaan tuoda suoraan ilmi tällaisia vaihtoehtoja ja useimmissa puheenvuoroissa vahvistetaankin ajatusta ideaaliperheestä, jossa on kaksi hyvää vanhempaa, jotka ovat romanttisessa rakkaussuhteessa keskenään.

Jotkin kirjoittajat kasaavat paineita erityisesti homoseksuaalisissa suhteissa oleville: oletetaan, että heidän avioliittonsa kestää varmemmin, koska he ovat joutuneet taistelemaan oikeudestaan avioliittoon, ja että he ovat epäilemättä hyviä vanhempia. Mikäli avioliittolakia muutetaan, on tutkimuksen näkökulmasta ja yleisestikin kiinnostavaa, miten samaa sukupuolta olevien parien avioerolukuja tai vaikkapa mahdollisia huostaanottotapauksia tullaan käsittelemään julkisuudessa.

Tutkimuksen merkittävyys ja mahdollinen jatko

Olen analysoinut avioliittolaista käytyä keskustelua ja argumentaatioanalyysini mahdollistaa aiheen

syvällisemmän ymmärryksen. Siitä on hyötyä sekä lakialoitteen kannattajille että vastustajille, molemmat voivat analyysini avulla pohtia omia argumenttejaan suhteessa muiden argumenttien kokonaisuuteen. Analyysini on ollut samalla merkittävän julkisen keskustelun kirjaamista muistiin oleelliset asiat tiivistäen ja se mahdollistaa eri keskustelujen vertailun toisiinsa jatkossakin.

Analyysini on myös ollut Chaïm Perelmanin argumentaatioteorian suomenkielinen sovellutus ja tarjonnee siitä ja varsinkin argumentaatiotekniikoiden jaottelusta kiinnostuneille uusia ajatuksia. Analyysini voidaan ajatella olevan laajempaa muutoksen argumentaation tutkimusta. Samaa sukupuolta olevien parisuhteiden sääntelystä yli 20 vuotta käytyä suomalaista keskustelua voitaisiin analysoida juuri tästä näkökulmasta: minkälaisella argumentaatiolla on ollut mahdollista saada aikaan tällainen muutos? Toki muutokseen vaikuttaa muukin kuin argumentaatio, mutta väitän, että argumentaatiolla on siinä suuri osa.

Lähdeluettelo

- Burke, Kenneth (1969) *A Grammar of Motives*. Berkeley: University of California Press.
- Butler, Judith (2006) *Hankala sukupuoli. Feminismi ja identiteetin kumous*. Suom. Tuija Pulkkinen ja Leena-Maija Rossi. Helsinki: Gaudeamus. Englanninkielinen alkuperäisteos 1990.
- Charpentier, Sari (2001) *Sukupuoliuskko. Valta, sukupuoli ja pyhä avioliitto lesbo- ja homoliittokeskustelussa*. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 69. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Foucault, Michel (1998) *Seksuaalisuuden historia. Tiedontahto. Nautintojen käyttö. Huoli itsestä*. Suom. Kaisa Sivenius. Helsinki: Gaudeamus. Ranskankieliset alkuperäisteokset 1976, 1984 ja 1984.
- Gottberg, Eva (2007) *Perhesuhteet ja lainsäädäntö*. Turku: Turun yliopisto.
- Helén, Ilpo (1998) Elämä seksuaalisuudessa. Jälkisanat teoksessa Michel Foucault: *Seksuaalisuuden historia*. Helsinki: Gaudeamus, 493–512.
- Hiilamo, Heikki (2006) *Akantappolaista isäkiintiöön. Perhepolitiikan pitkä linja Suomessa ja Ruotsissa*. Helsinki: Stakes.
- Juvonen, Tuula (2002) *Varjoelämää ja julkisia salaisuuksia*. Tampere: Vastapaino.
- Kaakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa (1998) Retoriikka. Teoksessa Marja-Liisa Kaakkuri-Knuuttila (toim.) *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vaikuttamisen taidot*. Helsinki: Gaudeamus, 233–272.
- Kaskisaari, Marja (1997) Homoparisuhdekeskustelu – diskurssi ja performatiivi. Teoksessa Eeva Jokinen (toim.) *Ruumiin siteet. Kirjoituksia eroista, järjestyksistä ja sukupuolesta*. Tampere: Vastapaino, 233–254.
- Kuusisto, Riikka (1996) Sodan retoriikasta. Persianlahden ja Bosnian konfliktit läntisten suurvaltajohtajien lausunnoissa. Teoksessa Palonen, Kari & Summa, Hilikka (toim.) *Pelkkää retoriikkaa: Tutkimuksen ja politiikan retoriikat*. Tampere: Vastapaino, 267–291.
- Lakoff, George & Johnson, Mark (2003) *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.
- Mustasaari, Sanna (2010) *Samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteiden sääntely*. Helsinki: Oikeusministeriö, julkaisuja 2010:83.

Mustola, Kati (2007) Suomalaisten lesbo- ja homoliikkeiden historiaa. Teoksessa Kati Mustola & Johanna Pakkanen (toim.) *Sateenkaari-Suomi. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historiaa*. Helsinki: Like, 18–42.

Oinonen, Eriikka (2008) *Families in Converging Europe. A Comparison of Forms, Structures and Ideals*. Hampshire: Palgrave MacMillan.

Perelman, Chaïm & Olbrechts-Tyteca, Lucie (1969) *The New Rhetoric: A Treatise on Argumentation*. Käänt. Wilkinson, John & Weaver, Purcell. Notre Dame: University of Notre Dame Press. Ranskankielinen alkuperäisteos 1958.

Perelman, Chaïm (1996) *Retoriikan valtakunta*. Suomentanut Leevi Lehto. Vastapaino: Tampere. Ranskankielinen alkuperäisteos 1977.

Pylkkänen, Anu (2012) *Vaihtoehto avioliitolle*. Tampere: Vastapaino.

Rees, M. A. van (2009) Strategic Maneuvering with Dissociation. Teoksessa Frans H. van Eemeren (toim.) *Examining Argumentation in Context. Fifteen Studies on Strategic Maneuvering*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 25–40.

Summa, Hilikka (1989) *Hyvinvointipolitiikka ja suunnitteluretoriikka. Tapaus asuntopolitiikka*. Espoo: Teknillinen korkeakoulu, Yhdyskuntasuunnittelun täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja A:17.

Summa, Hilikka (1995) Retoriikka ja argumentaatioanalyysi yhteiskuntatutkimuksessa. Teoksessa Jaakko Leskinen (toim.) *Laadullisen tutkimuksen risteysasemalla*. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus, 67–90.

Tuulentie, Seija (2001) *Meidän vähemmistömmme. Valtaväestön retoriikat saamelaisten oikeuksista käydyissä keskusteluissa*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura: Helsinki.

Vuori, Jaana (2004) Sukupuolen ja seksuaalisuuden retorinen analyysi. Teoksessa Marianne Liljeström (toim.) *Feministinen tietäminen. Keskustelua metodologiasta*. Tampere: Vastapaino, 93–117.

Digitaaliset lähteet

Tiisala, Tuomo (2010) *Michel Foucault*. Filosofia.fi-internetportaali. <http://filosofia.fi/node/5351/>
Viitattu 14.4.2014.

Verkkouutislähteet

Kotimaa24.fi 11.05.2011. *Liki puolet sukupuolineutraalin avioliiton kannalla.*

<http://www.kotimaa24.fi/artikkeli/liki-puolet-sukupuolineutraalin-avioliiton-kannalla/> Viitattu 4.5.2014.

Yle Uutiset 21.8.2010. *Yli puolet tukee sukupuolineutraalia avioliittolakia.*
http://yle.fi/uutiset/yli_puolet_tukee_sukupuolineutraalia_avioliittolakia/1921020 Viitattu 4.5.2014.

Yle Uutiset 19.10.2010. *Kiviniemi: Uskonto ja politiikka pidettävä erillään.*
http://yle.fi/uutiset/kiviniemi_uskonto_ja_politiikka_pidettava_erillaan/5654061 Viitattu 4.5.2014.

Yle Uutiset 29.2.2012. *Kysely: Puolet kansasta kannattaa homojen avioliitto-oikeutta.*
http://yle.fi/uutiset/kysely_puolet_kansasta_kannattaa_homojen_avioliitto-oikeutta/5056465
Viitattu 4.5.2014.

Yle Uutiset 21.2.2013. *Muuttuiko mielipide? Katso, ketkä kannattavat tasa-arvoista avioliittolakia.*
http://yle.fi/uutiset/muuttuiko_mielipide_katso_ketka_kannattavat_tasa-arvoista_avioliittolakia/6502870 Viitattu 6.5.2014.

Yle Uutiset 19.9.2013. *Kysely: Enemmistö tukee tasa-arvoista avioliittolakia.*
http://yle.fi/uutiset/kysely_enemmisto_tukee_tasa-arvoista_avioliittolakia/6838914 Viitattu 4.5.2014.

Yle Uutiset 13.3.2014. *Tahdon2013-kysely: Samaa sukupuolta olevien avioliiton kannatus nousut.*
http://yle.fi/uutiset/tahdon2013-kysely_samaa_sukupuolta_olevien_avioliiton_kannatus_noussut/7134465 Viitattu 4.5.2014.

Liite 1

Aineisto: mielipidekirjoitukset

Julkaistu Helsingin Sanomien mielipidepalstalla 15.10.2010-13.12.2013. Kirjoituksia on yhteensä 94 kappaletta.

Merkinnät:

Päivänmäärä ja maininta, mikäli kirjoitus on julkaistu Nuorten posti -osiossa

Otsikko

KIRJOITTAJA, MAHDOLLINEN TITTELI, KAUPUNKI

- kuvaus, miten eksplisiittisesti kirjoituksessa ilmaistaan kanta avioliittolain muuttamiseen

2010

Lokakuu 2010: 38 kpl

15.10.2010

Koin kirkkoni kannanotot hyvin loukkaavina

JANI TOIVOLA, NÄYTTELIJÄ-JUONTAJA, HELSINKI

- puoltaa avioliittolain muuttamista

15.10.2010

Kirkolle käy huonosti, jos se hylkää Raamatun opin

AILA RAUTIO, VANTAA

- vastustaa avioliittolain muuttamista

16.10.2010

Kirkollinen vihkiminen on kristinuskoa nuorempi tapa

KIRSI VAINIO-KORHONEN, SUOMEN HISTORIAN PROFESSORI, TURKU

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

16.10.2010

Raamatulla päähän vai Raamatulla eteenpäin?

HEIKKI PALMU, TURKU

- vastustaa avioliittolain muuttamista

16.10.2010

Kirkkoa voi muuttaa äänestämällä

HEIKKI TUPAKKA DIPLOMI-INSINÖÖRI, ELÄKELÄINEN, HELSINKI

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

16.10.2010

Raamatun sanaa tulkitaan henkilökohtaisen uskon kautta

JUSSI JYLKKÄ, TURKU

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

16.10.2010

Keskustelusta syntynyt kuva kauhistuttaa monia kirkon jäseniä

HANNU VAPAAVUORI, KIRKKOHERRA, HELSINKI

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

17.10.2010

Jeesuksen rakkauden piiriin kuuluvat myös homoparit

MAARIA SUOMI, TAMPERE

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

17.10.2010

Sukupuolineutraali avioliitto on turha

PÄIVI KORPIVAARA, VARKAUS

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee vastustavaa kantaa

17.10.2010

Ilman mielipiteitä muutoksia ei tapahdu

SANNI VISAKKO, LUKIOLAINEN, HELSINKI

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

17.10.2010

Homous ei ole synti eikä siitä tarvitse eheytyä

EERO JOKELA, TOIMINNANJOHTAJA, PASTORI, POIKIEN JA TYTTÖJEN KESKUS

EIJA KALLINEN, PÄÄSIHTEERI, ROVASTI, NUORTEN KESKUS

JARMO KOKKONEN, RIPPIKOULUVASTAAVA, KIRKKOHALLITUS, KASVATUS- JA NUORISOTYÖ

KALEVI VIRTANEN, PÄÄSIHTEERI, ROVASTI, SEURAKUNTIEN LAPSITYÖN KESKUS

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

18.10.2010

Ei armolla voi maalata syntiä valkoiseksi

JUKKA MÄNTYHARJU, VIRRAT

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee vastustavaa kantaa

18.10.2010

Raamatun tärkein opetus on rakkaus

GITTE AHOLA, JÄMSÄ

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

18.10.2010

Yhteiskunnan olisi jo aika taata kansalaisilleen tasaveroinen kohtelu

HETA SAXELL, FILOSOFIAN MAISTERI, HELSINKI

- puoltaa avioliittolain muuttamista

18.10.2010

Kirkosta eroamisethan ovat luterilaiselle kirkolle hyvä asia

MARKO SALLINEN, YRITTÄJÄ, LIPERI

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee vastustavaa kantaa

18.10.2010

Kyllä kirkko kestää!

ESKO REPO, NUORISOTYÖNOHJAAJA, ELÄKKEELLÄ, PUNKAHARJU

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee vastustavaa kantaa

18.10.2010

Kirkon luottamushenkilönä en saanut ääntäni kuuluviin

MARJA MEURA, KOTKA

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

18.10.2010

Homofobiasta voi parantua

KATRIINA KOSKINEN, KUVATAITEILIJÄ, HELSINKI

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

19.10.2010

Ennen eropäätöstä kannattaa ottaa selvää omasta seurakunnasta

OLLI SALOMÄENPÄÄ, KANTTORI, SOMERO

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

19.10.2010

Olisiko kirkossa nyt uuden kansannousun aika?

OLLI VALTONEN

PIRJO KANTALA

LEENA HUOVINEN, TUOMASMESSU

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

19.10.2010

Toinenkin eroaalto voi uhata kirkkoa

KLAUS RYTÖHONKA, PÄIVÄKODINJOHTAJA, TURKU

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee vastustavaa kantaa

19.10.2010

Kirkon moniarvoisuus ei saa olla sattumanvaraista

SARI ROMAN-LAGERSPETZ, VANTAA

JOHANNA KORHONEN, VANTAA

- puoltaa avioliittolain muuttamista

20.10.2010

Avioliitto ja ihmisarvo ovat eri asioita

JUKKA RUOHTULA, HELSINKI

- vastustaa avioliittolain muuttamista

20.10.2010

Mahdumme samaan kirkkoon Päivi Räsänen kanssa

ESA RUOTSALAINEN

MIKAEL VÄNTTINEN, HELSINKI

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

20.10.2010

Raamattuun vedotaan epäjohdonmukaisesti

JAANA HALLAMAA, VIERAILEVA TUTKIJA, CAMBRIDGE, BRITANNIA

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

21.10.2010

Kuinka moni homopari haluaa avioliittoon?

MATTI HALME, HELSINKI

- vastustaa avioliittolain muuttamista

21.10.2010

Homoseksuaalien syrjintä kirkossa on lopetettava

WILLE RIEKKINEN, KUOPION HIIPPAKUNNAN PIISPA

SAKARI HÄKKINEN, HIIPPAKUNTADEKAANI, TEOLOGIAN TOHTORI

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

21.10.2010

Eri tavoin Raamattua tulkitsevat voisivat muodostaa uusia seurakuntia

TARJA ALBEKOGLU, PASTORI, VS. KAPPALAINEN, HELSINKI

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

21.10.2010

Yhden uskovaisen kanta ei edusta koko kirkkoa

ANTTI ESKOLA, PROFESSORI EMERITUS, TAMPERE

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

23.10.2010

Kaipaen perusteluja avioliittokäsitykselle

ARJA AHONEN, SEURAKUNTANEUVOSTON JÄSEN, HELSINKI

- puoltaa avioliittolain muuttamista

24.10.2010

Kristinuskon kasvamassa ulos aatteellisista pakkopaidoistaan

PAULIINA KAINULAINEN, PAPPI, KIRKOLLISKOKOUSEDUSTAJA, KONTIOLAHTI

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

24.10.2010

Raamattu ei käytä valtaa

MARTTI NISSINEN, VANHAN TESTAMENTIN EKSEGETIIKAN PROFESSORI, HELSINKI

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

24.10.2010

Avioliitto on maallinen instituutio

VILLE KOMULAINEN, HELSINKI

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

25.10.2010

Etiikka ei ole lain tulkintaa

SAMI PELTOVUOMA, USKONNOTON, NURMIJÄRVI

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

28.10.2010

Konservatiiviset kristityt on ajettu kirkossa paitsioon

VIHTORI LESKELÄ, PASTORI, VANTAA

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee vastustavaa kantaa

28.10.2010

On luonnollista, että uskonnollisten yhteisöjen käsitykset muuttuvat

JOUNI HEIKKILÄ

LEENA SEIVO

HELSINGIN SEUDUN SETAN KRISTILLINEN JA ELÄMÄNKATSOMUKSELLINEN

RYHMÄ MALKUS

- puoltaa avioliittolain muuttamista

29.10.2010

Sananmukaista raamatuntulkintaa ei ole olemassa

ANTTO HINKKANEN, TEOLOGIAN JA FILOSOFIAN OPISKELIJA

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

29.10.2010

Poliitikollakin on uskonnonvapaus

PÄIVI RÄSÄNEN, KANSANEDUSTAJA, KRISTILLISDEMOKRAATTIEN PUHEENJOHTAJA

- vastustaa avioliittolain muuttamista

30.10.2010

Pyhät kirjoitukset eivät sovi lainsäädännön pohjaksi

JANNE IKONEN, TOIMITTAJA, VIESTINNÄN TUTKIJA, PAAVALIN SEURAKUNNAN

JÄSEN, HELSINKI

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

Marraskuu 2010: 2 kpl

9.11.2010

Kaikille pareille yhtäläiset oikeudet

MAIJA SALMINEN, HELSINKI

- puoltaa avioliittolain muuttamista

2.12.2010

Avoliitot vapaaehtoisiksi

KALLE MIKKOLA, ESPOO

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

2011

Huhtikuu 2011: 3 kpl

1.4.2011

Lyhyttä elämää ei kannata tuhlaa vihaamiseen

OTTO LEHTONEN, LAHTI

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

27.4.2011

Mikä on kirkon kauniin julkisuuskuvan hinta?

SARI ROMAN-LAGERSPETZ, KIRKON LUOTTAMUSHENKILÖ, VANTAA

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

27.4.2011

Vihreät eivät ole konservatiivisia niin kuin perussuomalaiset

KALLE VIDENOJA, HELSINKI

- puoltaa avioliittolain muuttamista

Toukokuu 2011: 3 kpl

4.5.2011

Poliitikkojenkin pitää perustella arvojaan

TOMMI LEHTONEN, FILOSOFIAN YLIOPISTONLEHTORI, VAASAN YLIOPISTO

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

22.5.2011

Suomeen säädettävä yhdenvertainen avioliittolaki

ANSSI PIRTTIJÄRVI, PUHEENJOHTAJA, SOSIALIDEMOKRAATTINEN HLBT-YHDISTYS
PINKKIRUUSU

TIMO KONTIO, PUHEENJOHTAJA, SOSIALIDEMOKRAATTISET NUORET

SARITA NIEMI, PUHEENJOHTAJA, SOSIALIDEMOKRAATTISET OPISKELIJAT

- puoltaa avioliittolain muuttamista

31.5.2011

Positiivinen syrjintä ei ole suosimista

MARKUS TAKKUNEN, OPISKELIJA, KUOPIO

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

Kesäkuu 2011: 3 kpl

24.6.2011

Omaa elämää ei voi perustaa itsensä kieltämiselle

JANI TOIVOLA, KANSANEDUSTAJA (VIHR), HELSINKI

- puoltaa avioliittolain muuttamista

27.6.2011

Valtakunnassa tuntuu olevan kaikki hyvin

KAROLIINA ZSCHAUER, HELSINKI

- puoltaa avioliittolain muuttamista

28.6.2011

Avioliittolain torppaamisesta ei voi syyttää vain kristillisiä

ANNA SIVULA, HELSINKI

- puoltaa avioliittolain muuttamista

Syys-joulukuu 2011: 6 kpl

13.9.2011

Mitä uskonnon nimissä saa sanoa?

SAMI KOIVISTO, TOIMITTAJA, HELSINKI

- ei julkilausu kantaa avioliiton muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

1.10.2011

Parisuhteiden pitää olla tasa-arvoisia

MATTI PERÄLÄ, TEOLOGIAN TOHTORI, KOUVOLA

- vastustaa avioliittolain muuttamista

28.11.2011

Kaikille adoptio-oikeus

RONJA SALMI, LUKIOLAINEN, VANTAA

- puoltaa avioliittolain muuttamista

5.12.2011

Miksei erilaisuutta kunnioiteta?

LUKIOLAINEN

- puoltaa avioliittolain muuttamista

11.12.2011

Pariliitto olisi hyvä ja kuvaava nimi

KARI PEKKA KINNUNEN, ROVASTI (ELÄKKEELLÄ), KIRKOLLISKOKOUSEDUSTAJA,
TUUSULA

- vastustaa avioliittolain muuttamista

13.12.2011

Rakkausliitto olisi hyvä yhteinen nimi

HERMANNI RIIKONEN, VIRONLAHTI

- vastustaa avioliittolain muuttamista

2012

Maaliskuu 2012: 2 kpl

8.3.2012

Tasa-arvon puute voi yhä vaikuttaa Suomen kykyyn hoitaa asioitaan

SAMI KOIVISTO, TOIMITTAJA, HELSINKI

- puoltaa avioliittolain muuttamista

23.3.2012

Tasa-arvoinen avioliittolaki käsiteltävä valiokunnassa

ROBERT TORVELAINEN, OPISKELIJA, HELSINKI

- puoltaa avioliittolain muuttamista

2013

Helmikuu 2013: 12 kpl

17.2.2013

Suomi on ankea paikka homoseksuaaleille

HEIKKI NISKA, TAMPERE

- puoltaa avioliittolain muuttamista

18.2.2013

Avioliittolaki eteenpäin nykyisellä aloitteella

SUSANNA HUOVINEN, KANSANEDUSTAJA (SD), JYVÄSKYLÄ

- puoltaa avioliittolain muuttamista

18.2.2013

Lakialoitetta käsiteltiin avoimesti

AINO-KAISA PEKONEN (VAS)

JAANA PELKONEN (KOK)

KRISTIINA SALONEN (SD)

JANI TOIVOLA (VIHR)

STEFAN WALLIN (RKP)

KANSANEDUSTAJA

- puoltaa avioliittolain muuttamista

19.2.2013

Kirkon on aika puolustaa avioliittoa

PERTTI SISTONEN, TEOLOGIAN LISENSIAATTI, VIHTI

- vastustaa avioliittolain muuttamista

21.2.2013

Kirkko ei voi omia avioliittoa

SANNA HARJU, OIKEUSTIETEEN MAISTERI, TAMPERE

- puoltaa avioliittolain muuttamista

21.2.2013

Tarvitsimme monenlaisia liittoja

JUKKA TOLONEN, SIVIILIPALVELUSMIES, HELSINKI

- vastustaa avioliittolain muuttamista

21.2.2013

Ihmiset ovat aina määritelleet avioliiton sisällön

LAURI SKÖN, TEOLOGIAN YLIOPIILAS, HELSINKI

- puoltaa avioliittolain muuttamista

23.2.2013

Tasa-arvoinen avioliittolaki olisi arvokas signaali

SAMI KOIVISTO, TOIMITTAJA, HELSINKI

- puoltaa avioliittolain muuttamista

HS: Faktalaatikko 23.2.2013:

Avioliittolaki. Eduskunnan lakivaliokunta päätti torstaina, että lakialoite tasa-arvoisesta avioliitosta tulee esityslistalle lähiaikoina.

23.2.2013

Avioliiton muutos samaa sukupuolta koskevaksi olisi yhteiskunnan tappio

MIKA NIIKKO, KANSANEDUSTAJA (PS), HELSINKI

- vastustaa avioliittolain muuttamista

26.2.2013

Avioliiton tarkoitus ei ole turvata suvunjatkamista

EMMA SALORANTA, BANGALORE, INTIA

- puoltaa avioliittolain muuttamista

HS: Faktalaatikko 26.2.2013:

Tasa-arvoinen avioliittolaki. Kirjoittajat kannattavat ja vastustavat homoliittojen sallimista.

26.2.2013

Homoliitto ei täytä avioliiton tehtävää

SOILI HAVERINEN, TOHTORIKOULUTETTAVA, VANTAA

- vastustaa avioliittolain muuttamista

26.2.2013

Niikko vakuutti minut lainmuutoksen tarpeesta

ME TÄÄLLÄ

- puoltaa avioliittolain muuttamista

Maaliskuu 2013: 10 kpl

1.3.2013

Mitähän vielä voisimme tehdä?

JOHANNA KORHONEN, TOIMITTAJA, VANTAA

- puoltaa avioliittolain muuttamista

3.3.2013

Tarvitaan neutraali laki yhteiselämästä

JUKKA KORPELA, PROFESSORI, ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

4.3.2013

Keskustelu avioliittolaista on ajautunut ahtaaseen poteroon

STIG KANKKONEN, TEOLOGIAN MAISTERI, KIRKOLLISKOKOUSEDUSTAJA, ESPOO

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee vastustavaa kantaa

4.3.2013

Kyse on tasavertaisuudesta

PENTTI KORHONEN, DIPLOMI-INSINÖÖRI, TORREVIEJA, ESPANJA

- puoltaa avioliittolain muuttamista

5.3.2013

Moniavioisissa liitoissa olisi lukuisia ongelmia

JARI HAUKKA, HELSINKI

- vastustaa avioliittolain muuttamista

5.3.2013

Homoseksuaalisuus ei ole mielipide

SAMI K. VITIKAINEN, TOIMITTAJA, HELSINKI

- puoltaa avioliittolain muuttamista

8.3.2013

Omatunto vai ryhmäpäättös?

ALIA DANNENBERG, TUTKIJA, FILOSOFIAN TOHTORI, JOENSUU

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

10.3.2013

Omatuntoni ei salli eriarvoisia toimintatapoja

ARJA JUVONEN, KANSANEDUSTAJA (PS), LAKIVALIOKUNNAN JÄSEN, ESPOO

- puoltaa avioliittolain muuttamista

26.3.2013

Kansalaisaloite käsiteltävä pian

SARI MATTERO, HELSINKI

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

28.3.2013 Nuorten posti

Kaikille yhtäläiset oikeudet rakkauteen ja perheeseen

EETU OLLILA, YHDEKSÄSLUOKKALAINEN, HELSINKI

- puoltaa avioliittolain muuttamista

Huhti-toukokuu 2013: 6 kpl

29.4.2013

Tasa-arvoinen avioliittolaki sopii kirkon etiikkaan

ISTO PELTOMÄKI

MARJO SALMELA

SUOMEN KRISTILLINEN YLIOPIPPILASLIITTO SKY

- puoltaa avioliittolain muuttamista

12.5.2013

Uudenlaiselle parisuhteelle keksittäköön oma nimi

KAIJA NUORTEVA, LAINOPIN KANDIDAATTI, HELSINKI

- vastustaa avioliittolain muuttamista

12.5.2013

Uusi avioliittolaki olisi askel kohti oikeudenmukaisuutta

NIKO NOUSIAINEN

5. VUODEN LÄÄKETIETEEN KANDIDAATTI,

KANSALLINEN SEKSUAALITERVEYSVIRKAILIJA, FIMSIC (FINNISH MEDICAL STUDENTS' INTERNATIONAL COMMITTEE),

SUOMEN MEDISIINARILIITON

ULKOASIAINVALIOKUNTA

- puoltaa avioliittolain muuttamista

17.5.2013

Virallisesta vihkimisestä voisi luopua kokonaan

KAARINA TONTERI, SAVONLINNA

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

25.5.2013

Avioliitto kuuluu kaikille rakkauden kohteen sukupuolesta riippumatta

LAURA MÄNTYLÄ, YLIOPISTOPAPPI, ARMON VIHREIDEN PUHEENJOHTAJA, HELSINKI

ARJA PENTTINEN, DIAKONIA-PAPPI, LOHJA

EVE RÄMÖ, KIRKKOVALTUUTETTU, VANTAA

- puoltaa avioliittolain muuttamista

30.5.2013

Onko kaikki sallittua tasa-arvon vastustamisessa?

SAMI KOIVISTO, TOIMITTAJA, HELSINKI

- puoltaa avioliittolain muuttamista

Heinäkuu 2013: 4 kpl

5.7.2013

Pitäisikö sijaissynnytys sallia miespareja varten?

HANNU KEMPPAINEN, TERVEYSKESKUSLÄÄKÄRI, KAJAANI

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee vastustavaa kantaa

10.7.2013

Nepal on hyväksymässä tasa-arvoisen avioliittolain

REIJO HÄRKÖNEN, NEPALIN MATKAILUEDUSTAJA SUOMESSA,

HELSINKI/KATMANDU

- puoltaa avioliittolain muuttamista

17.7.2013

Keskustelu toimittajien vastuusta on unohtunut

STIG KANKKONEN, ESPOO

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee vastustavaa kantaa

23.7.2013

Etiikka on maailmankatsomuksellista

JUKKA MIKKOLA, DIPLOMI-INSINÖÖRI, ESPOO

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee vastustavaa kantaa

Loka-joulukuu 2013: 5 kpl

4.10.2013

Avioliittolaki ei ole omantunnon asia

ARKO SALMINEN, VANTAA

- vastustaa avioliittolain muuttamista

8.10.2013 Nuorten posti

Samaa sukupuolta olevien liitot pitäisi hyväksyä

JEMINA PELTOLA, OPISKELIJA, KIRKKONUMMI

- puoltaa avioliittolain muuttamista

***Huom:** aineiston ainut kirjoitus, johon HS liittänyt kuvituskuvan*

2.11.2013

Miksi sukupuoleni kiinnostaa valtiota?

VESA LINJA-AHO, AUTOELEKTRONIIKAN LEHTORI, VEIKKOLA, KIRKKONUMMI

- ei julkilausu kantaa avioliittolain muuttamiseen, mutta argumentointi tukee puoltavaa kantaa

9.12.2013

Kansalaisaloite uhkaa jäädä ryhmäkurin uhriksi

SENNI MOILANEN, PUHEENJOHTAJA

MILLA HALME, POLIITTISEN VAIKUTTAMISEN KOORDINAATTORI

TAHDON2013

- puoltaa avioliittolain muuttamista

13.12.2013

Ryhmäkuri kuuluu eduskuntaan

HENRIK JAAKKOLA, YHTEISKUNTATIETEIDEN YLIOPIPPILAS, HELSINKI

- ei puhu lain sisällöstä, kritiikkiä edelliseen